

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İFLÂSIN KAPANMASI

Vafire Merve YILDIRIM

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim ERMENEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ USUL VE İCRA İFLÂS HUKUKU BİLİM DALI

EYLÜL - 2019

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İFLÂSIN KAPANMASI

Vafire Merve YILDIRIM

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İbrahim ERMENEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLÂS HUKUKU BİLİM DALI

EYLÜL 2019

İFLÂSIN KAPANMASI

Vafire Merve YILDIRIM

**YÜKSEK LİSANS
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ USUL VE İCRA İFLÂS HUKUKU BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2019

Vafire Merve YILDIRIM tarafından hazırlanan "İFLÂSIN KAPANMASI" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Medenî Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalında Özel Hukuk Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman(Başkan): Doç. Dr. İbrahim ERMENEK

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Doç. Dr. Ersin ERDOĞAN

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Dr. Öğr. Üy. Mustafa GÖKSU

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 18/09/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAFİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Vafire Merve YILDIRIM

18/09/2019

İFLÂSIN KAPANMASI
(Yüksek Lisans Tezi)

Vafire Merve YILDIRIM

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Aleyhe verilen iflâs kararıyla başlatılan iflâs tasfiyesinin öngörülen tüm iş ve işlemler yerine getirilerek tamamlanmış olması, iflâsın sona ermesi için yeterli değildir. İflâsın olağan şekilde sona erebilmesi için İcra ve İflâs Kanunu'nun 254'üncü maddesi uyarınca, mahkemenin bu yönde kararı gerekir. İflâsın kapanması, iflâs tasfiyesini sona erdirmeye noktasında benzerlik arz eden diğer iflâs hukuku kurumları ile karıştırılabilmektedir; ancak kurumun hukukî niteliği, hüküm ve sonuçları onu benzer diğer kurumlardan ayırmaktadır. İflâsın kapanmasıyla oluşan yeni durumda müflise karşı yeni takipler yapılabiliyor olması ve müflisin tasarruf yetkisini geri kazanması, kapanmanın en önemli sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında iflâsın kapanması, yalnızca iflâs sürecini nihayete erdiren yönüyle değil belli bazı kavram ve kurumların kapsamlarının belirlenmesi ve zamansal sınırını çizilmesi yönü ile de önem arz eden bir kurumdur. Bu çalışmada iflâsın kapanması kurumu, Kanun'un 254'üncü maddesi hükmü ile sınırlı olacak şekilde dar ve teknik olarak ele alınmaya çalışılacaktır. Yapılan literatür taramasında kurum hakkında yazılmış monografik bir eser veya makalenin bulunmaması bu konunun ele alınması gerekliliğini artırmıştır.

Bilim Kodu : 51101
Anahtar Kelimeler : Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku
Sayfa Adedi : 191
Tez Danışmanı : Doç. Dr. İbrahim ERMENEK

CLOSURE OF THE BANKRUPTCY

(M.A. Thesis)

Vafire Merve YILDIRIM

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September 2019

ABSTRACT

Completion of bankruptcy liquidation procedures is not sufficient to end the bankruptcy liquidation initiated by the bankruptcy decision. In order for the bankruptcy to end normally, the court verdict is required in accordance with Article 254 of the Execution and Bankruptcy Act. The closure of the bankruptcy may be confused with other bankruptcy law institutions that are similar in terms of ending the liquidation of bankruptcy; however, the legal structure, conditions and consequences of the institution distinguish it from the other similar institutions. The most important results of the closure are that new execution and bankruptcy proceedings can be commenced against the insolvent and the power of disposition is gained back by the insolvent. Furthermore, the closure of bankruptcy is an important institution not only for ending the bankruptcy process but also for determining the scope of certain concepts and institutions and determining the time limit. In this study, the closure of the bankruptcy institution will be examined in a narrow and technical sense within the scope of Article 254. In the literature review carried out, the absence of a monographic study or article about the institution of bankruptcy closure increased the necessity to address this issue.

Science Code : 51101
Key Words : Civil Procedure and Enforcement Bankruptcy Law
Page : 191
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. İbrahim ERMENEK

TEŞEKKÜR

“İflâsın Kapanması” isimli bu çalışma Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tez konusu bulmamız noktasında bizi değerli görüşleri ile yönlendiren sayın Prof. Dr. Murat ATALI’ya, tezin hazırlanması sürecince desteğini esirgemeyen, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım tez danışmanım, değerli hocam Sayın Doç. Dr. İbrahim ERMENEK’e ve tezimi okuma zahmetinde bulunarak gerekli noktalarda yardımını benden esirgemeyen Arş. Gör. Nurullah BAL’a değerli katkıları için teőekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bana her anlamda maddî ve manevi destek olan aileme ve arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ	1
2. İFLÂSIN KAPANMASI KAVRAMI, İFLÂSIN KAPANMASININ DÜZENLENİŞİ VE AMACI, İFLÂSIN KAPANMASI KURUMUNUN HUKUKÎ NİTELİĞİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	5
2.1. İflâsın Kapanması Kavramı, İflâsın Kapanmasının Düzenlenişi ve Amacı.....	5
2.1.1. İflâsın Kapanması Kavramı	5
2.1.2. İflâsın Kapanmasının Düzenlenişi.....	14
2.1.3. İflâsın Kapanmasının Amacı	15
2.2. İflâsın Kapanmasının Hukukî Niteliği	21
2.2.1. Genel Olarak.....	21
2.2.2. İflâsın Kapanmasının Çekişmeli-Çekişmesiz Yargı İçindeki Yeri	23
2.2.3. İflâsın Kapanmasının Çekişmeli Yargıya Dönüşmesi.....	26
2.3. İflâsın Kapanmasının Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması	29
2.3.1. İflâsın Kaldırılması İle Karşılaştırılması	31
2.3.2. Tasfiyenin Tatili İle Karşılaştırılması.....	42
2.3.3. İflâsın Ertelenmesi İle Karşılaştırılması	49
3. SON RAPOR, İFLÂSIN KAPANMASI TALEBİ VE YARGILAMASI, BASİT TASFİYE USULÜNDE İFLÂSIN KAPANMASI, MAHKEMENİN İFLÂSIN KAPANMASI TALEBİNE İLİŞKİN KARARI, KAPANMA KARARININ İLÂNİ, KAPANMA KARARINA KARŞI KANUN YOLLARI VE KAPANMA KARARININ NİTELİĞİ.....	59
3.1. Son Rapor.....	59

	Sayfa
3.1.1. Son Rapor Hazırlama Görev ve Yetkisi	59
3.1.2. Raporun İçeriği	60
3.1.3. Raporun Fonksiyonu	62
3.1.4. Rapora İtiraz Edilmesi	68
3.2. İflâsın Kapanması Talebi	71
3.2.1. İflâsın Kapanmasında Talep	71
3.2.2. İflâsın Kapanması Talebinde Bulunma Görev ve Yetkisi	76
3.2.2.1. İlgili kavramı	77
3.2.2.1.1. Maddî anlamda ilgili	77
3.2.2.1.2. Şeklî anlamda ilgili	78
3.2.2.2. İflâs idaresinin kapanma talebi	80
3.2.2.2.1. İflâs idaresi ve iflâs idaresinin hukukî niteliği	80
3.2.2.2.2. İflâs idaresinin ilgili sıfatı	83
3.3. İflâsın Kapanması Yargılaması	86
3.3.1. Yargılama Şartları	86
3.3.1.1. Türk mahkemelerinin yargı yetkisi ve yargı yolu	87
3.3.1.2. Görevli mahkeme	88
3.3.1.3. Yetkili mahkeme	90
3.3.1.4. İlgili olma (taraf) ehliyeti, iş (dava) ehliyeti ve yargılamayı takip yetkisi	93
3.3.1.5. Hukukî menfaat	95
3.3.1.6. Derdestlik	96
3.3.1.7. Kesin hüküm	99
3.3.1.8. Gider avansı	101
3.3.1.9. Bir özel yargılama şartı olarak iflâs kararının kesinleşmesi	104
3.3.2. Yargılama Usulü	105
3.3.2.1. Genel olarak basit yargılama usulü	106

	Sayfa
3.3.2.2. İflâsın kapanmasında basit yargılama usulünün gösterdiği özellikler	107
3.3.3. İlgililerin Dinlenmesi.....	112
3.3.4. Mahkemenin Kapanma Talebini İncelemesi	113
3.3.5. Bilirkişi İncelemesi.....	115
3.3.6. Mahkemenin İflâsın İdaresinde Hata ve Noksan Görmesi.....	116
3.4. Basit Tasfiye Usulünde İflâsın Kapanması	117
3.4.1. Basit Tasfiye Usulü	117
3.4.2. Basit Tasfiye Usulünde İflâsın Kapanması	122
3.5. Mahkemenin İflâsın Kapanması Talebine İlişkin Kararı	124
3.5.1. Talebin Reddi Kararı	125
3.5.2. Talebin Kabulü ve Kapanma Kararının Verilmesi.....	126
3.6. Kapanma Kararına Karşı Kanun Yolları.....	126
3.6.1. İstinaf Kanun Yolu	127
3.6.2. Temyiz Kanun Yolu	133
3.6.3. Yargılamanın İadesi.....	136
3.6.4. İflâsın Kapanmasının İflâs Kararının Kaldırılması/Bozulması İle Karşılaştırılması	139
3.7. Kapanma Kararının İlânı.....	141
3.8. Kapanma Kararının Hukukî Niteliği.....	142
4. İFLÂSIN KAPANMASININ HUKUKÎ SONUÇLARI VE İFLÂSIN KAPANMASINDAN SONRA ORTAYA ÇIKABİLECEK BAZI ÖZEL DURUMLAR	147
4.1. İflâsın Kapanmasının Hukukî Sonuçları	147
4.1.1. İflâsın Kapanmasının Özel Hukuk Bakımından Sonuçları	147
4.1.1.1. İflâsın kapanmasının müflisin tasarruf yetkisine etkisi	148
4.1.1.2. İflâsın kapanmasının müflise karşı başlatılabilecek yeni takiplere etkisi.....	151

	Sayfa
4.1.1.3. İflâsın kapanmasının akdedilen sözleşmelere etkisi	153
4.1.1.4. İflâsın kapanmasının şarta bağlı alacaklara etkisi	154
4.1.1.5. İflâsın kapanmasının sermaye şirketlerinin tüzel kişiliğine etkisi.....	156
4.1.1.6. İflâsın kapanmasının iflâs idaresinin görevine etkisi.....	160
4.1.2. İflâsın Kapanmasının Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları	161
4.1.2.1. Adî iflâs	162
4.1.2.2. Taksiratlı iflâs	163
4.1.2.3. Hileli iflâs	166
4.2. İflâsın Kapanmasından Sonra Ortaya Çıkabilecek Bazı Özel Durumlar	168
4.2.1. Müflise Ait Tasfiyeden Hariç Kalmış Mal Bulunması.....	168
4.2.2. Tasfiyeye Girmemiş Alacaklıların Durumu	170
4.2.3. Elllerinde Aciz Belgesi Bulunan Alacaklıların Durumu	171
4.2.4. İtibarın Yerine Getirilmesi	173
5. SONUÇ.....	175
KAYNAKLAR	179
ÖZGEÇMİŞ	191

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Ankara Barosu Dergisi
AD	Adalet Dergisi
Art.	Article
AŞ	Anonim Şirket
aşa.	Aşağı
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜTİA	Ankara Üniversitesi Ticarî İlimler Akademisi
Avk.K.	Avukatlık Kanunu
Bank. K.	Bankacılık Kanunu
Batider	Banka ve Ticaret Dergisi
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Derl.	Derleme
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas Numarası
Eg. ÜHFD	Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
et.	Erişim tarihi
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GSÜHFD	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Harç K.	Harçlar Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	1086 Sayılı (Eski) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	İstanbul Barosu Dergisi
İİK	İcra ve İflâs Kanunu
İİKN	İcra ve İflâs Kanunu Nizamnamesi
İİKY	İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği
İTÜSBD	İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Kısaltmalar	Açıklamalar
İÜHFM (İÜHFD)	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Dergisi)
Koop.K.	Kooperatifler Kanunu
m.	madde
MİHDER	Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Dergisi
MÜHF-HAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MSÇD	Malî Sorunlara Çözüm Dergisi
No.	Numara
Not.K.	Noterlik Kanunu
RG	Resmî Gazete
S.	Sayı
s.	sayfa
SchKG	İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs)
Ser.PK	Sermaye Piyasası Kanunu
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBBY	Türkiye Barolar Birliği Yayınları
TCK	Türk Ceza Kanunu
Tic. Sic. Yön.	Ticaret Sicil Yönetmeliği
Yönetmelik	Bölge Adliye ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik

1. GİRİŞ

Ekonomik krizlerde küresel çapta yaşanan dalgalanmaların en çok hissedildiği ülkeler Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdir¹. Söz konusu dalgalanmalar ve krizlerden etkilenen her ülkenin ulusal olarak iç piyasası ve ekonomisi de etkilenmekte; özellikle gelişmekte olan ülkelerin ulusal ekonomileri ise bu krizlerden ağır hasarlı çıkarmaktadır. Ülke çapında birçok şirket ve ticarî işletmelerinin likidite ve finansal yapılarında zayıflamalar, faaliyetlerinde yavaşlamalar ve kârlılıklarında düşüşler gibi bazı tahribatlar yaşanmaktadır. Yaşanan bu tahribatların üzücü ama nihai sonucu ise iflâslardır. Tüm bu sebeplerle “iflâs” Türkiye’nin gündemini sürekli olarak meşgul etmektedir². Özellikle 2018 yılının başından itibaren şiddetini artıran ekonomik dalgalanma beraberinde yerel birçok firmanın iflâsını getirmiştir³.

Gerek gerçek kişi müflisler gerek tüzel kişi müflisler için iflâs tasfiyesi ağır ve olumsuz neticeleri de beraberinde getiren bir süreci ifade etmektedir. İflâsın açılması ile beraber gerçek kişi müflisin malları üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlanmakta, tüzel kişi müflis için ise bu durum başlı başına infisah sebebi teşkil etmektedir.

Modern iflâs hukukunda, iflâsın olumsuz neticelerinin ülke ekonomisinde yarattığı ağır tahribatın etkisinin azaltılması bakımından öncelikle iflâsın önlenmesi ve sonrasında iflâsın olumsuz sonuçlarının azaltılması için gerek ulusal gerek uluslararası çapta bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Borçlu kendine süreç boyunca sağlanan bazı imkânları işleterek söz konusu sürece tesir edebilme imkânına sahip bir hukuk süjesi haline getirilmiştir. Bu yolla borçlunun mevcudiyetinin mümkün olduğunca korunması, öngörülen farklı kurumlar ile borçlunun iflâs nedeniyle alacağı hasarın azaltılmaya ve borçlunun ekonomik hayatının devam ettirmesinin sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak her ne kadar iflâsın olumsuz

¹ İnternet: World Economic Forum (Dünya Ekonomik Forumu)’nun 2018 yılı için hazırladığı dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeylerini gösteren rapordan(The Inclusive Development Index) elde edilen bilgiler ışığında, http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.

² İnternet: Yeni Çağ Gazetesi, (19.09.2018). “Yüzlerce firma iflâs bayrağını çekti”, <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/yuzlerce-firma-iftlas-bayragini-cekti-205742h.htm>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019; İnternet: Murat Muratoğlu, “Kriz bahane, iflâs şahane!”, Sözcü Gazetesi, 28.09.2018, <https://www.sozcu.com.tr/2018/yazarlar/murat-muratoğlu/kriz-bahane-sahte-iftlas-sahane-2650267/>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019; İnternet: 24.09.2018 tarihli haber; “3 büyük markanın konkordato ilân ettiği ayakkabı sektörü iflâsa mı gidiyor?”, <http://www.medyafaresi.com/haber/3-buyuk-markanin-konkordato-ilan-ettigi-ayakkabi-sektoru-iftlâsa-mi-gidiyor/884742>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.

³ İnternet: “Euler Hermes” isimli yabancı menşeli özel bir şirketin hazırlamış olduğu Küresel İflâs Raporu 2019’da (Global Insolvency Outlook 2019) yer alan bilgiye göre Türkiye’de 2018 yılında iflâs eden şirket sayısı 15.400, 2019 yılı için beklenen iflâs eden şirket sayısı ise (%5’lik bir artışla) 16.200’dir https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/publications/pdf/Global-Insolvencies-Jan19.pdf, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.

neticelerinin açığa çıkması engellenmeye çalışılsa da bazı borçlular bakımından sürecin işletilmesi kaçınılmaz olabilir bu hâlde borçlu için iflâs açılır ve tasfiye başlar. İflâsın amacıyla yaşanan bu değişimler ışığında, tasfiye sürecinin verimli geçirilerek mümkün olan en hızlı ve erken bir zamanda sonlandırılması hem alacaklının hem de borçlunun menfaatlerine hizmet edecektir. Bu durum modern iflâs anlayışının gereğidir.

Çalışmamızın esas konusunu 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun Altıncı Bap Altıncı üst başlığı altında yer alan 254 madde numaralı "*Nihai Rapor ve İflâsın Kapanması*" oluşturmaktadır. İcra ve İflâs Kanunu'nda iflâs tasfiye sürecini sona erdiren diğer kurumların aksine iflâsın kapanması, her bir iflâs ve tasfiye süreci için öngörülen olağan sona erme yoludur.

İflâsın kapanması ile birlikte müflis masa malları üzerindeki tasarruf yetkisini geleceğe etkili olarak tekrar kazanır, müflis hakkında yeni takipler yapılabiliyor hâle gelir ve iflâs idaresinin görevi sona erer. Söz konusu yeni durum, iflâsın kapanması kararının inşâî tesir kuvvetine sahip olmasından kaynaklanır.

İflâsın kapanması, iflâs kararıyla başlayan tasfiye sürecini sona erdirmek dışında bazı kurumların veya kavramların tanımlanmasında ve kapsamının belirlenmesinde de önem arz eder. Masa mallarının zamansal sınırını oluşturması ve bu yolla kapsamının belirlenmesinde, müflisin uhdesine geçmiş malların ve tasfiye dışı kalmış malların tespitinde ve 251'inci maddede işaret edilen yeni malların tespitinde iflâsın kapanması önem arz eder.

İncelenmek için seçilen çalışma konumuz, daha önce yüksek lisans tezi veya doktora tezi konusu olmadığı gibi, konu ile ilgili monografik bir eser veyahut makale de bulunmamaktadır. Son dönemde iflâs takiplerinin ve iflâs ertelemelerin büyük bir kısmının iflâs neticesi ile sonuçlanmasına bağlı olarak, iflâsın kapanması kurumu tekrar güncel hâle gelmiş ve uygulamada kuruma olan ihtiyaç artmıştır. Konunun, işaret ettiğimiz önemi göz önünde bulundurularak iflâsın kapanması tarafımızdan tez konusu olarak seçilmiştir.

Çalışmamız üç ayrı başlık altında incelenmiştir. Öncelikle çalışmamızın da esas konusunu oluşturan iflâsın kapanması kavramı, iflâsın kapanması kurumunun düzenlenişi ve amacı alınacak; akabinde kurumun hukukî niteliği ve benzer kurumlarla karşılaştırmasına yer verilecektir. Daha sonra, son rapor, iflâsın kapanmasının talebi, kapanma talebinin incelenmesi, iflâsın kapanması yargılaması, yargılamada uygulanacak usul, iflâsın kapanması kararı, verilen kararın niteliği, ilânı ve kapanma kararına karşı kanun yolları ele alınacaktır. Son olarak, iflâsın kapanması kararının özel hukuk ve kamu hukuku bakımından

sonuçları ve iflâsın kapanmasından sonra yaşanabilecek bazı özel durumlar incelenecektir. İflâsın kapanmasından sonra yaşanabilecek bazı özel durumlar başlığı altında kapanma sonrasında tasfiye dışı kalmış mal bulunması, tasfiyeye girmemiş alacaklıların durumu, aciz belgesi sahibi iflâs alacaklılarının durumu ve tasfiyeye alacağını yazdırmamış iflâs alacaklılarının durumu ele alınacaktır. Çalışmamız, iflâsın kapanması kurumuna dair yapacağımız genel bir değerlendirmenin yer alacağı sonuç ile sona erecektir.

2. İFLÂSIN KAPANMASI KAVRAMI, İFLÂSIN KAPANMASININ DÜZENLENİŞİ VE AMACI, İFLÂSIN KAPANMASI KURUMUNUN HUKUKÎ NİTELİĞİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

2.1. İflâsın Kapanması Kavramı, İflâsın Kapanmasının Düzenlenişi ve Amacı

2.1.1. İflâsın Kapanması Kavramı

İflâsın kapanması, en genel anlamda İcra ve İflâs Kanunu'nun Altıncı Bap'ını oluşturan iflâs yolu ile takip sürecinin son halkası ve nihai aşamasıdır. Bu bağlamda iflâsın kapanması kavramının anlaşılabilmesi bakımından öncelikle bu sürece dair genel hatlarıyla bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

İflâs, diğer bir ifade ile küllî (toplu) icra, borçlunun kural olarak haczi câiz bütün malvarlığının cebrî icra yolu ile paraya çevrilip, bundan borçlunun bilinen tüm alacaklılarının tatmin edilmesini sağlayan bir cebrî icra yoludur⁴. Bu bakımdan iflâs, belirli bir alacaklının tatmini değil; tüm alacaklıların tatminine yönelik kolektif bir tasfiye öngörmektedir⁵. Alacaklılardan birinin talebi üzerine iflâs kararı verilmesi hâlinde borçlunun diğer alacaklıların kendi alacakları için yeni takip yapmaları gerekmez⁶. İflâs

⁴ Kuru, B. (1971). *İflâs ve Konkordato Hukuku*, C.II, Ankara: Sevinç Matbaası, 5; Gürdoğan, B. (1966). *İflâs Hukuku Dersleri, İflâs- Konkordato – İptal Davaları*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1; Üstündağ, S. (1975). *İflâs Hukuku Dersleri*, İstanbul: İÜHF Fakülteler Matbaası, 1; Postacıoğlu, İ.E. (1978). *İflâs Hukuku İlkeleri*, C.I, İflâs, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 4-5; Üstündağ, S. (2009). *İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato ve İptal Davaları)*, (Sekizinci Baskı). İstanbul: Yayıncılık Matbaası, 5; Kuru, B. (2013). *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, Ankara: Adalet Yayınevi, 1081; Kuru, B. (2016a). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi, 489; Muşul, T. (2013). *İcra ve İflâs Hukuku*. C.II, Ankara: Adalet Yayınevi, 1393; Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar-Ayvaz, S. ve Hanağası, E. (2018a). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 433; Yıldırım, M. K. ve Deren-Yıldırım, N. (2016). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Yedinci Baskı). İstanbul: Beta Basım, 345; Karşı, A. (2014a). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Alternatif Yayınları, 457,464; Rüzgaresen, C. (2011). *İflâs Sebepleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 10; Albayrak, H. (2007). *İflâsın Kaldırılması*. Ankara: Yetkin Yayınları, 17; Yılmaz E. (1995). Konkordato Uygulamasıyla İlgili Bazı Sorunlar Üzerine Düşünceler. *TBB D.* 1(92-109), 92.

⁵ Muşul, a.g.e., 2013:II, 1393; Kırtıloğlu, S. (2009). *İflâs Davası*. Ankara: Adalet Yayınevi, 13; Atalay, O. (2010). İflâs Sistemimiz Neden İflâs Etti?. *Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı VIII*. Türk, Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs, Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler, Ankara: TBB Yayınları, (181-196), 182; Gürdoğan, B. (1960a). Kollektif Şirketin ve Ortaklarının İflâsı. *AÜHF D.*, XVII(1), 389-401, 389; Aşık, İ. (2018). İflâs Tasfiyesinde Geçici Dağıtım. *MÜHF-HAD.*, XXIV(1),270-295, 271; Gürdoğan, a.g.e., 1966:5; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:433; Özkaya-Ferendeci, Ö. (2008). Alman Hukuku'nda Tüketici İflâsı ve Bakiye Borçtan Kurtulma İmkânı. *MÜHF D.*, XIV(1-2), 57-83, 57.

⁶ Erman, E.S. (1967). Kambiyo Senetlerine Müstenit İflâs. *Adalet Dergisi*, 7(10), 522-558), 523; Üstündağ, a.g.e., 2009:5; Berkin, M.N. (1972). *İflâs Hukuku*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi (Hamle Matbaası)Yayınları, 122; Muşul, a.g.e., 2013:II, 1537; Kırtıloğlu, a.g.e., 2009:13; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:433-434; Rüzgaresen, a.g.e., 2011:7.

kararından müflisin tüm alacaklıları istifade eder⁷. İflâs alacaklılarının tasfiyeden pay almak için alacaklarını iflâs masasına yazdırmaları yeterlidir⁸.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 42'nci maddesi uyarınca iflâs yoluna ancak para⁹ ve teminat alacakları için başvurulabilir. Ayrıca bu yola başvurulabilmesi için borçlunun¹⁰, Kanun'un 43'üncü maddesinde öngörülen iflâsa tâbi kişilerden¹¹ olması gerekir¹². Bu durum iflâs davasına bakan mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır¹³.

⁷ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:489; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:222; Öktemer, S. (1982). İflâs İsteğinden Vazgeçme. *Yargıtay Dergisi*, VIII(1-2), 220-236, 220; Aşık, *a.g.m.*, 2018:271; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:433.

⁸ Muşul, T. (2017). *İcra ve İflâs Hukuku Esasları*, Ankara: Adalet Yayınevi, 780; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537; Rüzgaresen, *a.g.e.*, 2011:7.

⁹ Konusu paradan başka bir şey olan alacaklar için iflâs yoluna başvurulamaz; bir miktar altın veya gümüş için de böyledir. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:439; "Alacaklı altın alacağına aynen verilmesini istemiş ise, bu bir menkul teslimi olduğundan iflâs yolu ile adı takibe olanaklı değildir. Alacaklı takip talebinde altın alacağı karşılığı olan parayı istemekte ise, bu hâlde sonuç olarak talep edilen Türk parası olduğundan iflâs yolu ile adı takip olanaklıdır." Yargıtay HGK, T.11.05.2011, E.12/724, K.12/289 bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2013:192,1103; Ayrıca bu hususta Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu; T. 09.07.1941, E. 1941/32, K. 1941/28. Yılmaz, E. (2016). *İcra ve İflâs Hukuku Kanun Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 850.

¹⁰ Bazı hâllerde borçlu iflâsa tâbi kişilerden olmasa bile iflâsı istenebilmektedir. Buna göre borçlunun, konkordato mühletinin kaldırılması(m.290), konkordatonun tasdik olunmaması (m.298) veya konkordatonun tamamen feshi durumlarında(m.308) Kanun'un 43'üncü maddesi uyarınca iflâsa tâbi kişilerden bulunmasa bile doğrudan doğruya iflâsı (m.177,301 ve 308) istenebilir.

¹¹ Kural olarak yalnız tacirler iflâsa tâbidir. Ancak bu kuralın istisnaları mevcuttur. İcra ve İflâs Kanunu m.43 uyarınca iflâsa tâbi kişileri tacirler dışında üç grupta toplayabiliriz. Bunlar; tacir sayılanlar(TTK m.12/2, 14/1), tacir gibi sorumlu olanlar(TTK m.12/3, m.17, m.1063,1064-1084) ve tacir olmadığı hâlde özel hükümler uyarınca iflâsa tâbi olan şahıslardır(Örneğin İİK m.44 ve m.53, TTK m.238, m.240 ve m.304/2, Bank. K. m.110). Kuru, *a.g.e.*, 2013:1093; İflâsa tâbi kişilere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:13vd.; Kuru, B. (2006a). *Türk Hukukunda İflâsa Tâbi Olan Şahıslar. Makaleler*. İstanbul: Arıkan Yayınları, 769vd.; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:10; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:440 vd.; Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2008:59 vd. ;Tacir olmadıkları hâlde özel kanun hükümleri uyarınca iflâsa tâbi olan kişiler için ayrıntılı bilgi bkz. Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:357 vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1394 vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2017:732 vd.; Gürdoğan, *a.g.m.*, 1960a:389.

¹² Bir kişi hakkında iflâs kararı verilebilmesi için o kişinin aleyhine takibe başlandığı tarihte iflâsa tâbi kişilerden olması şarttır. Ermenek, İ. (2009). *İflâsın Erteleme*, Ankara: Adalet Yayınevi, 4; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:81. Söz konusu borcun doğduğu veya muaccel olduğu an bu bakımdan esas alınmaz; aleyhine iflâs takibi yapılan kişinin iflâsa tâbi kişilerden olup olmaması bir dava şartı olup, bu şart yerine getirilmeksizin iflâs davasının hükme bağlanması bozma sebebi teşkil etmektedir. Karslı, *a.g.e.*, 2014a:488; İflâsa tâbi olma hususunun kamu düzeni ile ilgili olmasının doğal sonucu olarak, bu husus iflâs davasının özel bir dava şartıdır. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:445; Alman Hukukunda iflâsa tâbi kişilere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2008:61 vd.

¹³ Postacıoğlu, İ.E. (1950). *Türk Hukukunda İflâs Davasının Hususiyetleri. İleri Hukuk Dergisi*, 61, 981-986, 982-983; "...Borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olup olmadığına dair mahkemede bir itiraz olmasa dâhi bu hususun mahkemece re'sen araştırılması gerekmektedir." (Yargıtay 19. HD; 15.09.1992, E. 1992/7082, K. 1992/391. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1394; Borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olup olmadığını iflâs ödeme emri gönderen icra müdürünün re'sen incelemesi zorunlu değilse de iflâs davasını inceleyen asliye ticaret mahkemesi hâkiminin re'sen dikkate alması gerekir. Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:10; Gürdoğan eserinde, mahkemenin normal olarak bu hususu mahallî ticaret odasından soracağını, ancak kanunumuzda tacir sıfatına haiz olmak için ticaret siciline kayıtlı bulunmak şart olmadığından menfi cevap hâlinde alacaklının, borçlunun iflâsa tâbi şahıslardan olduğunu ispatına imkân tanınması gerektiğini ifade etmiştir. Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:36; "Tacir sıfatını kazanmak için ticaret siciline kaydolunma zorunluluğu yoksa da, mahkemece davalı borçlunun TTK hükümlerine göre tacir sayılıp sayılmadığının, yani iflâsa tâbi şahıslardan olup olmadığına re'sen incelenmesi gerekirken, bu yönde araştırma yapılmadan hüküm kurulması isabetsizdir."(Yargıtay 19. HD. T.28.06.1994 E.1994 / 4936 K.1994 / 6951(Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)

İflâsa tâbi olduğu öngörülen kişilerin para borçlarının, adı veya ticarî bir para borcu olup olmamasının önemi yoktur¹⁴. Bu kişiler her türlü¹⁵ para borçlarından dolayı iflâsa tabidir¹⁶ (TTK m.18).

Borçlu hakkında iflâsa karar verebilmek için iflâs sebebinin gerçekleşmesi gerekir¹⁷. Doktrinde iflâs sebepleri ikiye ayrılarak incelenmektedir. Maddî iflâs sebebinde¹⁸ borçlunun mamelek durumu, bir davranışı veya malvarlığının aktif ve pasifi dikkate alınır iken; şekli iflâs sebebi olarak borçlunun ödeme gücüne bakılmaksızın olağan bir iflâs prosedürünün başarılı geçirilmesi yeterlidir¹⁹.

İcra ve İflâs Kanunu, genel iflâs sebebinin ne olduğunu açıkça düzenlememiştir. Ancak, İcra ve İflâs Kanunu'nun düzenlemelerinden şekli iflâs sebeplerinin genel iflâs sebebi olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır²⁰. Bu sebeple doktrinde genel iflâs sebebi olarak vadesi gelmiş bir borcun aleyhe verilen depo kararına rağmen ödenmemesi kabul edilmektedir²¹.

¹⁴ Seyit, Ç. ve İnci, B. (2006). *İflâs ve İflâsın Ertelenmesi*. Ankara, 14; Erman, *a.g.m.*, 1967:524; Dumanoglu S. (2011). *İflâsın Ertelenmesi. Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri*. (İkinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi, 14-15; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:4; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:6; Deyneki, A. (2005a). *Türk Hukukunda Kambyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip*. Ankara: Turhan Yayınevi, 5; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:18; Berkin, M. N. (1980). *Tatbikatçılara İflâs Hukuku Rehberi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 28.

¹⁵ Tacirler ve ilgili kanun maddeleriyle öngörülen kişiler bakımından, borçlarının adı ve ticarî olması arasında fark olmadığı gibi iflâs isteme bakımından da âmme alacakları ile özel hukuktan doğan alacaklar arasında da fark bulunmamaktadır. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1102; Bu husus 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanun'un 54 ve 100'üncü maddelerinde de yer almaktadır; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:439.

¹⁶ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1102; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1394; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:95; Gürdoğan, *a.g.m.*, 1960a:389; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:439.

¹⁷ Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:9; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1084; İflâs sebebi iflâs kararının dayanağıdır. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:438; İflâs sebebine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Rüzgaresen, *a.g.e.*, 2011:29-71; Berkin, *a.g.e.*, 1980:29.

¹⁸ İcra ve İflâs Kanunu genel iflâs sebebi olarak şekli iflâs sebeplerini düzenlemiş olduğundan maddî iflâs sebepleri özel iflâs sebepleri olarak da nitelendirilebilmektedir. Maddî iflâs sebeplerine örnek olarak terekenin mevcudunun borcunu karşılamaya yetmemesi (TMK m. 636), borçlunun malvarlığının yarı mevcudunun haczedilmiş olup da malvarlığının geri kalan kısmının muaccel ve vadesi bir yıl içinde gelecek olan borçlarını ödemeye yetmemesi (İİK m. 178,III), borçlunun aciz hâlinde olduğunu ileri sürerek kendi kendisinin iflâsını istemesi (İİK m. 178,I) ve sermaye şirketleri ve kooperatiflerin aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yetmemesi (m.179) hâlleri verilebilir.

¹⁹ Şekli iflâs sebebinde borçlunun usulüne uygun bir merasimle borcunu ödemeye davet edilmesine rağmen ödemede bulunmaması ödeme kabiliyetini kaybettiğine karine sayılmaktadır. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:7; Muşul, *a.g.e.*, 2017:734; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1402.

²⁰ Muşul, Türk iflâs hukukunda esas itibarıyla şekli iflâs sebebinin cari olduğunu, maddî iflâs sebebinin ise istisnai hâllerde söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Muşul, *a.g.e.*, 2017:734; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1402; Ermenek'in eserinde, maddî iflâs sebeplerini özel iflâs nedenleri olarak ele almış olması da şekli iflâs sebeplerinin genel iflâs sebebi kabul ettiğini göstermektedir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:3; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:9; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:9.

²¹ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1084; Ulukapı, Ö. (2014). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Altıncı Baskı). Konya: Mimoza Yayınları, 190; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:3; Kuru, B. (2006b). Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketlerinin İflâsı, *Makaleler*. Ankara: Arıkan Yayınları, 826; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:491; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:9; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:9; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:1.

Bu bakımdan iflâs yoluna başvurulması için borcun miktarının önemi yoktur²². Aynı şekilde, borçlunun malî durumunun iyi veya kötü olmasının²³, borcun, borçlunun iflâsa tâbi olduğu dönemde doğmuş olup olmamasının veya borcun ticarî nitelikli bir işten kaynaklanıp kaynaklanmamasının da bir önemi yoktur²⁴. Zira borçlunun malî durumu ne kadar bozuk olursa olsun borcunu ödediği takdirde iflâs etmekten kurtulur; benzer şekilde durumu ne kadar yerinde olursa olsun, aleyhine verilen depo kararına²⁵ rağmen vadesi gelmiş bir para veya teminat borcunu ödeyemediğinde iflâsına karar verilir²⁶.

Borçlunun iflâs ettirilmesi için birden fazla yol²⁷ bulunmasına rağmen tasfiye sürecine geçilebilmesi için bütün yollar asliye ticaret mahkemesinde ve asliye ticaret mahkemesince verilecek olan iflâs kararında birleşmektedir²⁸. İflâs, asliye ticaret mahkemesinin usulüne uygun verdiği iflâs kararıyla birlikte açılır. Kararda iflâsın açılma anı, gün, saat²⁹ ve dakika olarak gösterilir³⁰ (m.165; Tic. Sic. Yön. m.137). İflâsın açılmasıyla birlikte borçlu müflis

²² Borcun miktarı, iflâsta fevkalâde mühlet bakımından önem arz etmektedir. Kanun'un 326'ncı maddesi çerçevesinde her yıl için ayrı öngörülen miktarın (2018 yılı için 1.770 TL ve 2019 yılı için 2.190 TL) altındaki alacaklar bakımından fevkalâde mühlet hükümler uygulanamaz. İnternet: Meriç, N. (2018). "HMK ve İİK'da Yer Alan Parasal Sınırlar". 17.03.2019 tarihinde <https://legalbank.net/belge/hmk-ve-iikda-yer-alan-parasal-sinirlar-2019-yili/3009245>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.

²³ Berkin, *a.g.e.*, 1972:14; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:468; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:1; Berkin, *a.g.e.*, 1980:28.

²⁴ Ermenek, *a.g.e.*, 2009:4; Ulukapı, *a.g.e.*, 2014:191; Muşul, *a.g.e.*, 2017:732; Rüzgaresen, *a.g.e.*, 2011:9.

²⁵ Depo kararı, iflâsın önlenebilmesi için kanun koyucunun borçluya tanıdığı son bir şanstır; borçlu, depo kararının gereğini süresi içinde yerine getirdiğinde iflâs davası reddedilir. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1530.

²⁶ Kuru, B. (1993). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). C.III, İstanbul: Seçkin Yayınevi, 2600; Erman, *a.g.m.*, 1967:522; Rüzgaresen, *a.g.e.*, 2011:9; Kuru, *a.g.e.*, 2006b:826; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:9; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:3; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1084; Altay, S. (2004). *Türk İflâs Hukuku*. C.I, İstanbul, 8; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1402; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:1; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:438; Berkin, *a.g.e.*, 1980:29.

²⁷ İflâs yolları, takipli iflâs yolu (m.154 vd.) ve takipsiz (doğrudan doğruya) iflâs yolu (m.177-181 ve 183) olmak üzere ikiye ayrılır. Takipli iflâs yolu, genel iflâs yolu(m.155-166) ve kambiyo senetlerine mahsus iflâs yolu(m.167, m.171-176/b) olmak üzere ikili bir ayrıma tâbi tutularak incelenmektedir. Takipsiz iflâs yolu ise borçlunun talebiyle takipsiz iflâs yolu (m. 178-179), alacaklının talebiyle takipsiz iflâs yolu (m.177), sermaye şirketlerinin doğrudan doğruya iflâsı (m.179) ve terekenin tasfiyesi (m.180) olmak üzere dört farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca İcra ve İflâs Kanunu'nun 45'inci maddesi uyarınca rehinin tutarı borcu ödemeğe yetmeyen rehin alacaklısı, kalan alacağını iflâs veya haciz yolu ile takip edebilir.; İflâs yollarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:504 vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1405 vd. ve 1502 vd.; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:449 vd.; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:18vd.; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:19vd.

²⁸ İflâs davası, iflâs takibini yürütmeye yarayan ve takibin gidilmesi için (bir imkândan ziyade) zorunlu olan bir kesittir. Özbek, M. S. (2012). İflâs Davasının Hukukî Mahiyeti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61, 207-274, 224; İflâs davası alelade bir dava olmayıp, iflâs yolu ile takibin bir hadisesidir. Öktemer, *a.g.m.*, 1982:221; Aynı yönde bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1203; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:4-5; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:504-507; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:854; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:468; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:11, 75; İflâsa tâbi bir kişinin iflâs ettirilebilmesi için ortada mutlaka asliye ticaret mahkemesince verilmiş bir kararın bulunma zorunluluğu iflâs kararının inşâi bir karar olduğunu tespit etmeye yarayan özelliklerden biridir. Sungurtekin-Özkan, M. (2004). İnşâi Karar ve Özellikleri. 75. *Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı*. Ankara: Şen Matbaa, 553-576, 554.

²⁹ Alman Hukuku'nda eğer iflâs açılma anı saat ve dakika olarak gösterilmemiş ise, kararın verilme tarihinin belli olması yeterli görülmekte, günün öğle saati (12.00) iflâs açılma anı olarak kabul edilmektedir. Mehaz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu ve bizim kanunumuzda ise böyle bir düzenleme mevcut değildir. Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:488.

³⁰ "İcra ve İflâs Kanunu'nun 165'inci maddesi uyarınca iflâs kararında gün, saat ve dakikanın gösterilmesi gerekmektedir. Somut olayda gün, saat ve dakika olarak gösterilmemiş olması usûl ve yasaya aykırı olup kararın bu sebeple bozulması gerekmektedir."(Yargıtay 19. HD. T. 06.04.2011 E. 2011/1406 K. 2011/4478. Meydan, N. ve Yapal, F. (2014). *İcra ve İflâs Kanunu Emsal Yargıtay Kararları*. İstanbul: Zigana Yayınları, 589. Aynı şekilde

sıfatını alır. İflâsın açılması, müflis ve alacaklılar bakımından, müflisin akdettiği sözleşmeler bakımından, müflise karşı başlatılan takipler ve derdest hukuk davaları bakımından birçok hukukî sonuç doğurmaktadır³¹.

İflâs eden borçlunun hukukî statüsünde köklü değişiklikler meydana getiren sonuçlarından ötürü iflâs davası³² bir inşâî dava ve iflâs kararı da inşâî bir karardır³³. İflâs davası, iflâs kararının niteliği ve iflâsın açılmasının hukukî sonuçları kapsamlı başkaca bir çalışmanın konusu olabileceğinden burada sadece değinmekle yetiniyoruz.

Borçlunun iflâs ettirilmesine yönelmiş tüm iflâs yollarında³⁴, iflâs kararı, en nihayetinde yetkili asliye ticaret mahkemesince verilmektedir. Bu sebeple, borçlunun iflâsını isteyen alacaklı veya alacaklılar hangi iflâs yolu olursa olsun asliye ticaret mahkemelerinde iflâs davası açmak zorundadır³⁵. Mahkeme, iflâs kararını verdiğiğinde bu kararını (yargı çevresindeki) iflâs dairesine bildirir (m.166/2). Bu bildirim üzerine öncelikle iflâs dairesi aracılığıyla başlatılan ve sonrasında tasfiyenin türüne göre iflâs idaresi veya iflâs dairesince yürütülen sürece ise “*İflâsın Tasfiyesi*” adı verilmektedir.

Yargıtay 23. HD. T.11.10.2011 E. 2011/428 K.2011/1005. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1124; Aynı yönde Yargıtay 12.HD. T. 21.04.1983 E. 1983/1933 K. 1983/3662. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537.

³¹ İflâsın açılmasının hukukî neticeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:559 vd. ; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1553 vd. ; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:49 vd. ; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:415 vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2017:786 vd.

³² Asliye asliye ticaret mahkemesine başvurularak iflâs talep etmenin hukukî niteliği doktrinde tartışmalıdır; tartışmanın pratik önemi iflâs talebine uygulanacak hükümler bakımındandır. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:453; Neticesinde iflâs kararı verilen yargılamanın esasen dava olup olmadığı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Özbek, *a.g.m.*, 2012:209 vd. İflâs davasının hukukî niteliğine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:76 vd.

³³ Pekcanitez, H. (2016a). İflâsın Kaldırılması. *Makaleler*. C.I, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 95; Berkin, *a.g.e.*, 1980:39; Muşul, *a.g.e.*, 2017:779; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:78; Sungurtekin-Özkan, *a.g.e.*, 2004:559; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537; Önen, E. (1981). İnşâî Dava: İnşâî Hak-İnşâî Dava- İnşâî Hüküm- İnşâî Tesir. Ankara: AÜHF Yayınları-Olgaç Matbaası, 40-141; Altay, *a.g.e.*, 2004:I, 126; Yargıtay HGK 06.04.1983 tarihli (E. 1983/12-963 ve K.1983/335) kararında “*İflâs hükmü, "inşâî" bir karardır. Açılmış olan iflâs, herkese karşı etkili olup, iflâs davasını yürüten alacaklı, bu nedenle bu konudaki tasarruf yetkisi ve kuvvetini kaybeder.*” diyerek iflâs davasını inşâî bir dava olarak ele almaktadır (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Farklı olarak Özbek, iflâs kararı inşâî tesiri haiz bulunmakta ise de, şeklen kesinleşince değil, iflâsın açılma anından itibaren sonuç doğurduğunu, tüm bu farklılık ve hususiyetler nazara alındığında, iflâs davasını iflâs takibinin bir hadisesi olarak gören doktrindeki görüşe üstünlük tanınmanın uygun olacağını ifade etmiştir. Özbek, *a.g.m.*, 2012:268; Benzer şekilde Postacıoğlu da kişinin iflâs ettirilmesi için takipli iflâs yollarından biri tercih edilmiş ise, ortaya çıkacak süreç içinde, iflâs davası, iflâs takibinin devamı niteliğine sahip olacağını ifade etmiştir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978: 21, 27.

³⁴ Yargıtay 19.HD. 17.02.2005 tarihli kararında hâkimin tarafların talebine bakmadan iflâs talebinin hangi takip türüne girdiğini tespit etmesi gerektiği hakkında “*Hâkim sadece tarafların ileri sürdükleri maddî vakıaları ve netice-i taleple bağlı olup, tarafların dayandığı hukukî tasniyle bağlı değildir. Davanın hukuksal yönünün nitelendirilmesi hâkime ait bulunduğundan davacının ileri sürdüğü olayların hangi iflâs nedenine dayandığını kendisi tespit edecektir.*” (19. HD. T. 17.02.2005, E. 2005/6221 K. 2005/1435. Çavdar, S. ve Bıçkın, İ. (2006). *İflâs ve İflâsın Erteleme*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.207; Deynekli, *a.g.e.*, 2005a:4.

³⁵ Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:19; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:34-35; Atalay, *a.g.e.*, 2010:182; Özbek, *a.g.m.*, 2012:209; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:2; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:29-30.

İflâsın tasfiyesi; “Masanın Teşkili” (m.208-220), “Masanın İdaresi” (m.221-240), “Masa Mallarının Paraya Çevrilmesi” (m.241-246), “Paraların Paylaştırılması” (m.247-253) ve nihayet “İflâsın Kapanması” (m.254-256) aşamalarından oluşur.

İflâs tasfiyesi aşamasında kendisine iflâs kararı bildirilen iflâs dairesi gecikmeksizin müflisin mallarının defterini tutmaya başlar (m. 184; Niz. m.36) ve muhafazaları için gerekli önlemleri alır (m.208/1). İflâs dairesince tutulacak deftere eklenecek belgeler, yazılacak kayıtlar, tebligat yapılması gereken kişi ve kurumlar, müflise yöneltilecek sualler ve malların kaydının hangi usulle yapılacağına dair detaylı hükümler İcra ve İflâs Kanunu’nun Tatbikatına Dair Nizamname³⁶’nin 36 vd. maddelerinde yer almaktadır.

Verilen iflâs kararıyla beraber iflâs açılır³⁷. İflâsın açılmasından itibaren iflâs, takibi yapan ve iflâs davasını yürütmüş olan alacaklının tasarrufunda değildir³⁸. Açılmış olan iflâs ve söz konusu iflâs hali, ancak Kanun’da öngörülen kurumlarla veya kanun yolunda meydana gelen değişikliklerle (kararın kaldırılması veya bozulması ile) ortadan kalkabilir veya son bulabilir³⁹.

İcra ve İflâs Kanunu’nda iflâs hâlini ve dolayısıyla tasfiye sürecini sona erdiren üç kurum bulunmaktadır. Buna göre açılmış olan iflâs, Kanunu’nun 217’nci maddesinde düzenlenen tasfiyenin tatili yoluyla, Kanun’un 182’nci maddesinde yer alan iflâsın kaldırılması yolu ile veyahut 254’üncü madde ile düzenlenen iflâsın kapanması yolu ile sona erebilir⁴⁰.

Söz konusu üç kurumdan ikisinde Kanun’un 217 ve 254’üncü maddelerine göre iflâsa karar veren asliye asliye ticaret mahkemesinden iflâsın kapanmasının talep edilmesi gerekir⁴¹.

³⁶ 13307 sayılı ve 18.09.1932 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca çıkarılan 02.10.1932 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan İcra ve İflâs Kanunu’nun Tatbikatına Dair Nizamname.

³⁷ “Mahkemenin, ancak iflâs kararının kesinleşmesi hâlinde dosyanın iflâs müdürlüğüne gönderileceği yönünde hüküm kurması şekil itibarıyla isabetsiz olup bozma nedenidir.” (Yargıtay 19. HD. T 15.12.2005 E. 2995/10285 K. 2995/12551 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

³⁸ “...O hâlde borçlunun bir veya birkaç alacaklısı ile anlaşıp iflâs hükmünü etkisiz hale getirmesi düşünülemez... İflâsa dair karardan sonra iflâs isteyen alacaklıya borcun ödenmiş olması hukukî durumda değişiklik yaratmaz.” (Yargıtay 12. HD. T. 22.10.1981 E.1981/5219 K. 1981/7777 (Yasa Hukuk Dergisi. Y.1982. S.1 s.136-137); Kırtıloğlu, a.g.e., 2009:181; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:453; Gürdoğan, a.g.e., 1966:62.

³⁹ Pekcanitez, a.g.e., 2016a:I, 95.

⁴⁰ Arslan, R., Yılmaz, E. ve Ayvaz, S. T. (2017). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı).Ankara, 523; Kuru, a.g.e., 2016a:649; Coşkun, M. (2016). *Açıklamalı- İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu*. (Beşinci Baskı). C.IV, Ankara, 4293; Albayrak, a.g.e., 2007:60; Pekcanitez, a.g.e., 2016a:I, 95.

⁴¹ Muşul, a.g.e., 2017:804; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:494; Altay, a.g.e., 2004:II, 1264; Muşul, a.g.e., 2013:II, 1547.

İflâs, bu hâllerde iflâsın kapanması yolu ile sona erer. İflâsın kaldırılmasında ise iflâs, kapanmaz, kaldırılır⁴².

Bu üç kurumun dışında iflâs hali, iflâs kararının, istinaf kanun yolunda kaldırılması veya temyiz kanun yolunda bozulması üzerine bu bozma ve kaldırma kararlarının kesinleşmesi ile sona erebilir⁴³. İflâs kararının kanun yolunda istinaf mahkemesince kaldırılması⁴⁴ ile iflâsın Kanun'un 182'nci maddesi uyarınca asliye asliye ticaret mahkemesince kaldırılması birbirinden farklıdır⁴⁵.

Geniş anlamda iflâsın kapanması, tasfiye sürecinde ortaya çıkan ve süreci kapanma kararına götüren sebeplerin tamamını birden ifade etmektedir. Yukarıda işaret edildiği gibi tasfiyenin tatili kararı neticesinde mahkemeden talep edilecek kapanma neticesinde de iflâsın kapanması kararı verilir. Ancak söz konusu kapanma kararı ile 254'üncü maddede düzenlenen iflâsın kapanması birbirinden farklıdır⁴⁶. Her iki kapanma kararına temel teşkil eden sebepler farklı olduğundan; her iki kapanma kararının sonuçları da birbirinden farklıdır⁴⁷.

Gerçekten geniş anlamda iflâsın kapanması, tasfiye işlemine dair yapılması gereken başkaca bir işlemin kalmamış olmasının dışında, tasfiyenin tatili kararının üzerine veya iflâs

⁴² Muşul, a.g.e., 2013:II, 1547; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:521; Kuru, a.g.e., 2013:1379; Kuru, a.g.e., 2016a:653; Hasırcı, H. (2015). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382. Maddesi Çerçevesinde İcra ve İflâs Hukukundaki Çekişmesiz Yargı İşler. Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan. C.I, Ankara: Yetkin Yayınları, 941-975, 953.

⁴³ İflâs kararının istinaf kanun yolunda kaldırılması veya temyiz kanun yolunda bozulması kararları kesinleşene kadar mahkemenin verdiği tedbir kararları, Kanun'un 164'üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca devam eder, ancak mahkeme bu tedbirler hakkında değiştirme ve kaldırma kararı verebilir.

⁴⁴ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile kanun yolu mahkemesi olarak kurulan bölge adliye mahkemeleri, ilk derece mahkemeleri tarafından verilen kararların hem hukuka hem olaya uygunluğunu denetlemektedir. Pekcanitez, H., Atalay, O. ve Özkes, M. (2018). *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı* (Altıncı Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 463. Bölge adliye mahkemesince esaslanılacak inceleme neticesinde dört şekilde karar verilebilir: başvurunun esaslanmaması, kararın kaldırılarak mahkemeye gönderilmesi, kararın kaldırılarak kısmen ya da tamamen kabulü ve kararın kaldırılmasıyla davanın reddi. Atalı, M., Ermenek, İ. ve Erdoğan, E. (2018). *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 626; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, a.g.e., 2018:477-478. İflâsın kanun yolunda kaldırılması, bölge adliye mahkemesinin iflâs kararının istinaf başvurusunun esasına girdikten sonra yaptığı yeniden incelemede, asliye ticaret mahkemesinin borçlunun iflâsına karar vermesini doğru bulmaması ve verilen kararı kaldırmasıdır. Kılınç, A. (2008). İflâs Kararına Karşı Kanun Yolları, İflâs Kararının Kesinleşmesi (İİK m. 164). *TBB*, (78), 315-336, 324-325.

⁴⁵ Kanun'un 182'nci maddesi uyarınca iflâsın kaldırılması şartları, sebepleri ve sonuçları ile İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenlenmiş bir iflâs hukuku kurumudur. İflâsın kaldırılması, iflâsa karar veren asliye ticaret mahkemesinden talep edilir; mahkeme, 182'nci madde çerçevesinde şartların oluştuğuna kanaat ettiğinde kaldırma kararı verir. Bölge adliye mahkemesinin verilen iflâs kararını kaldırması ile benzerliği yalnızca kelime benzerliğidir. İflâsın kaldırılmasına dair bkz. a.ş. 2.3.1.

⁴⁶ Kuru, tasfiyenin tatili neticesinde verilen kapanma kararının normal bir kapanma kararı olmadığını ifade etmektedir. Kuru, a.g.e., 2013:1287.

⁴⁷ Tasfiyenin tatili neticesinde verilen iflâsın kapanması kararı ile tasfiyenin tamamlanması üzerine madde 254 uyarınca verilen kapanma kararının farklarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. a.ş. 1. 3.2.

kararının kanun yolunda kaldırılması veya bozulması kararlarının kesinleşmesi hâlinde de iflâs dairesini iflâsın kapandığını ilân etmeye götüren sebeplerin tamamını kapsar⁴⁸.

Buna karşılık, Kanun'un 254'üncü maddesi iflâsın kapanmasını, bir iflâs hukuku kurumu olarak dar anlamda ele almaktadır. Anılan hüküm uyarınca iflâsın kapanması için normal seyrinde ilerlemiş bir iflâs tasfiyesinde, gelinen noktada, fiilî olarak yapılabilecek herhangi bir tasfiye işleminin kalmamış olması gerekir⁴⁹. Dar ve teknik anlamda iflâsın kapanması, olağan bir iflâs tasfiye süreci geçirilmiş ve yapılması gereken başkaca bir işlem kalmadığında iflâsın normal (olağan) şekilde son bulmasıdır⁵⁰. Olağan bir tasfiyede, genel hatlarıyla, masa mallarının satışı yapılmış, sıra cetveli kesinleşmiş, pay cetveli hazırlanmış, alacaklılara dağıtım yapılmış ve tam tatmin edilememiş alacaklılara aciz belgeleri verilmiş olduğunda tasfiye aşamasında yapılması gereken başkaca bir işlem kalmaz⁵¹. İflâsın Kanun'un 254'üncü maddesi bağlamında kapanmasında söz konusu tüm iş ve işlemler yapılmış, iflâs prosedürü tamamen icra edilmiştir⁵².

Yapılacak tasfiye işleminin kalmamış olması ile iflâsın tasfiye süreci tamamlanır ancak tasfiyenin tamamlanması iflâsın kapanması için yeterli değildir⁵³. Kanun'un 254'üncü maddesinin son fıkrasında “*Mahkeme, tasfiyenin bittiğini anladıktan sonra kapanma kararı verir.*” hükmünde mahkemenin ancak bu fiilî bitme durumuna kanaat getirdiğinde kapanma kararı vermesinin istendiği görülmektedir.

Yapılacak başkaca bir tasfiye işleminin kalmadığı, Kanun'un 226'ncı maddesi uyarınca masanın kanunî mümessilliğini⁵⁴ yapan ve tasfiye sürecini idare etme görevini kanuna uygun

⁴⁸ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1547.

⁴⁹ Arslan, Yılmaz ve Ayvaz, *a.g.e.*, 2017:523; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:955; “*İflâs masasının yapacağı başkaca bir işlem kalmaz ise iflâs kapatılır.*” Yargıtay 19.HD. T.15.12.1995, E. 1995/10873, K. 1995/11223; Oskay, M., Koçak, C., Deynekli, A. ve Doğan, A. (2007). İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.IV, Ankara, 5246; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151.

⁵⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Arslan, Yılmaz ve Ayvaz, *a.g.e.*, 2017:523; Oskay, Koçak, Deynekli ve Doğan, *a.g.e.*, 2007:5240; Dumanoğlu, *a.g.e.*, 2011:18; Çavdar ve Bıçkin, *a.g.e.*, 2006:66,67; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 95; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521.

⁵¹ Kuru, *a.g.e.*, 1971:350; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Karlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Dumanoğlu, *a.g.e.*, 2011:18.

⁵² Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:177; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667.

⁵³ Kale, S. (2015). İflâs Kapandıktan Sonra Borçluya Ait Yeni Mal Bulunması (İİK M. 255). *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 133-142. 133; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:955.

⁵⁴ İflâs idaresinin hukukî niteliğine dair doktrinde birçok farklı görüş ortaya atılmaktadır. Bunlar iflâs idaresini müflisin kanunî temsilcisi sayan görüş, masayı oluşturan mamelekin temsilcisi olduğunu savunan görüş ve iflâs idaresini resmî organ sayan görüştür. Kanun koyucunun bu hususta benimsediği görüş 226'ncı maddede düzenlendiği üzere iflâs idaresinin masanın kanunî mümessili olduğu görüşüdür. Görüşlere dair ayrıntılı bilgi için bkz; Yılmaz, E. (1976a). *İflâs İdaresi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 28-44; Berkin, M. N. (1957). İflâs İdaresi ve İflâs İdare Memurlarının Vazifeleri. *İÜHF*, 22(1-4), 150-166, s. 164; Yıldırım ve

ve özenle⁵⁵ yerine getirmekle yükümlü olan iflâs idaresince tespit edilmiş ve bu husus son rapora işlenmiş olmalıdır.

Biz bu çalışmada iflâsın kapanmasını dar ve teknik anlamıyla madde 254 kapsamında inceleyeceğiz; bununla birlikte geniş anlamda iflâsın kapanmasına ilişkin diğer sebepleri yeri geldikçe ve konu ile sınırlı şekilde ele alacağız.

İflâsın kapanması kurumu ile ilgili ele alınması gereken bir diğer husus ise kurumu ifade etmek için kullanılan kapanma kelimesinin kendisidir. “Kapanma” Türkçe dil yapısı bakımından ele alındığında; bir sürecin, başkaca bir makam veya merci karar, onay veya izni olmaksızın kendiliğinden sona ermesi ve neticelenmesi anlamına gelmektedir. Oysaki Kanun’un 254’üncü maddesi uyarınca iflâsın kapanması ancak mahkeme kararı ile mümkündür.

İflâsın hukukî neticelerini doğurduğu ve tasfiye sürecinin başlamış olduğunu ifade etmek amacıyla “İflâsın Açılması” ifadesinin kanunî bir terim olarak kullanılıyor olması, aynı şekilde tasfiye sürecinin olağan yollarla sona erdiğini ifade etmek amacıyla da “İflâsın Kapanması” teriminin kullanılmasını haklı kıldığı düşünülebilir. Ancak iflâsın açılması hususunda durum farklıdır. Asliye asliye ticaret mahkemesince verilen iflâs kararıyla eş zamanlı olarak başkaca merci veya kurumun ayrıca bir işlem yapmasına gerek olmaksızın iflâs kendiliğinden açılır⁵⁶. Zirâ mahkemenin verdiği karar iflâsın açılması kararı değil iflâs kararıdır; hâl böyle iken verilen iflâs kararıyla eş zamanlı olarak iflâs da kendiliğinden açılmaktadır.

Bu bağlamda fiilen sona ermiş bir iflâs tasfiyesi sürecinin mahkeme kararı ile sona erdiğini ifade etmek amacıyla “İflâsın Kapanması” terimi yerine “İflâsın Kapatılması” teriminin kullanılmasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Nitekim bazı yazarlar da eserlerinde iflâsın kapanması terimi yerine iflâsın kapatılması terimini kullanmayı tercih etmiştir⁵⁷. Yargıtay’ın da bazı kararlarında iflâsın kapatılması terimini kullandığı görülmektedir⁵⁸. Yine

Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:463; Yılmaz, E. (2007). Banka Tasfiyelerinde İflâs İdaresi. *BATIDER*, XXIV(21), 175-187, 176.

⁵⁵ İcra ve İflâs Kanunu’nun ilgili 227’inci maddesi uyarınca kanunun 8’inci maddesinin bir ve ikinci fıkraları ve 9,11,16 ve 359’uncu maddelerin icra dairelerine ait hükümleri iflâs idaresi hakkında da uygulanır.; İflâs idaresi, yaptığı işlemler dolayısıyla verdiği zararlardan tazminat sorumlusudur. Yılmaz, *a.g.m.*, 2007:177; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:464.

⁵⁶ Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:29.

⁵⁷ Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:215.

⁵⁸ Yargıtay 23. HD. T. 15.5.2017. E. 2016/3538 K. 2017/1436; Yargıtay 3.HD. T. 22.2.2018. E. 2017/2271. K. 2018/1570 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 23. HD. T. 25/07/2013. E. 2014/3711. K. 2014/4057 (Kararara.com Yargı Kararı Arama Motoru).

benzer şekilde Kanun'un 166'ncı maddesi uyarınca yapılan iflâsın kapanması ilanlarında da "İflâsın Kapatılması" teriminin kullanıldığı görülmektedir⁵⁹. Kanun'un tasfiyenin tatilini düzenleyen 217'nci maddesinde de "...iflâsın kapatılacağı..." ifadesi geçmektedir. Lakin bu çalışmada biz yeknesaklığın temini için İcra ve İflâs Kanunu'nun söz konusu kurumu ifade etmek amacıyla kullandığı "İflâsın Kapanması" terimini kullanmaya devam edeceğiz.

2.1.2. İflâsın Kapanmasının Düzenlenişi

"İflâsın Kapanması", İcra ve İflâs Kanunu'nun altıncı babına dâhil altıncı kısmı oluşturmakta, 254, 255 ve 256'ncı maddeleri içermektedir. Ancak iflâsın kapanması, bir iflâs hukuku kurumu olarak dar ve teknik anlamda, üç maddeden oluşan altıncı kısmın tamamı ile değil; kurumun esasına dair bilgi veren Kanun'un "*Nihai rapor ve kapanma kararı*" başlıklı 254'üncü maddesi esas alınarak incelenmektedir.

İflâsın kapanması, hangi iflâs yolu ile takip yapılırsa yapılsın, yetkili mahkemece verilen iflâs kararı ile başlayan iflâs tasfiye sürecinin olağan süreç bakımından yapılacak başkaca bir tasfiye işlemi kalmadığında nihayete erdirildiği yoldur. Bu bakımdan Kanun'un "İflâs Yolu İle Takip" başlıklı altıncı babının son kısmı olarak düzenlenmesi yerindedir. Benzer şekilde, iflâsın kapanması, kaynak kanun İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nda da (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs-SchKG) iflâs prosedürünün ele alındığı kısmın son maddelerini oluşturmaktadır.

Kurum, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun iflâs davaları (Konkursverfahren) adlı yedinci bölümüne dâhil "İflâs Prosedürünün Sonuçlandırılması (Schluss des Konkursverfahrens)" başlıklı yedinci kısmında ve 268'inci maddesinde yer almaktadır. Kurumu düzenleyen ilgili 268'inci maddenin yan başlığı ise "Nihai Rapor ve İflâs Mahkemesi Kararı (Schlussbericht und Entscheid des Konkursgerichte)" 'dır.

Kurum, 5 Ocak 1994 tarihli, 1 Ocak 1999 tarihinde yürürlüğe giren Alman Aciz Kanunu'nun (Insolvenzordnung (InsO)) ise "Alacaklıların Tatmini (Befriedigung der Insolvenzgläubiger)" adlı beşinci bölümüne dâhil "Dağıtım (Verteilung)" adlı ikinci kısmında yer alan "Tasfiye

⁵⁹ "Mahkemenin 07/06/2018 tarih ve 2018/669 esas 2018/690 karar sayılı ilanı ile İİK'nın 254. maddesi gereğince iflâsın kapatılmasına karar verilmiştir." (<https://www.ilan.gov.tr/detay-iftlas-hukuku-davaları-iik-iftlas-ve-tasfiye-ilanları-iftlas-kararının-ilanen-tebliği-493522.html?searchText=>), Son Erişim Tarihi: 26.08.2019; Yine aynı şekilde "*Bakırköy 2. Asliye ticaret mahkemesi'nin 12/12/2018 Tarih ve 2018/1240 Esas,2018/1092 Karar nolu kararı ile İİK. 254. Maddesi uyarınca kapatılmasına karar verilmiştir. İflâsın kapatıldığı İİK.166. Maddesi gereği tebliğ ve ilân olunur.*", <https://www.ilan.gov.tr/detay-iftlas-hukuku-davaları-iik-iftlas-ve-tasfiye-ilanları-iftlasin-kapatilmasına-iliskin-ilan-574393.html?searchText=> Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.

İşlemlerinin Sona Ermesi (Aufhebung des Insolvenzverfahren)” başlıklı 200’üncü maddesinde yer almaktadır.

2.1.3. İflâsın Kapanmasının Amacı

İcra ve İflâs hukuku kurumlarının varlığına işaret eden en eski kaynaklar milattan önce üç bin tarihlerine kadar geriye gitmektedir⁶⁰. Roma hukukunda ve sonrasında İtalyan Rönesans Cumhuriyetlerinde günümüzdeki iflâs takibini andıran kurumlara rastlanmaktadır⁶¹. Kökeni çok eski zamanlara dayanmakta olan iflâs prosedürünün amacının pratik hayatta somutlaştığı ve sonuçlarını doğurduğu aşaması iflâs kararının ilânından itibaren başlayan iflâs tasfiyesi aşamasıdır⁶².

İflâsın kapanması, iflâs prosedürünün hayata geçirildiği iflâs tasfiyesi aşamasının olağan akış içerisinde son halkasını oluşturmaktadır. Bununla birlikte bazı yazarlarca⁶³, Kanun’un 255’inci maddesinde öngörülen düzenleme sebebiyle, iflâsın kapanmasından sonraki aşama dahî iflâs tasfiyesine dâhil edilmektedir. Bu sebeple iflâsın kapanmasının amacı tâyin edilirken, iflâsın kapanmasının iflâs tasfiyesinin ve daha geniş anlamda iflâs prosedürünün bir parçası olduğu ve genel olarak iflâs hukukunun amaçlarına da hizmet ettiği unutulmamalıdır.

Bir kanunda yer alan her bir norm, aynı kanunda yer alan diğer normlarla bir şekilde ilintilidir⁶⁴, hiçbiri diğerlerinden soyutlanmış değildir. Kanunu oluşturan her bir norm

⁶⁰ Özkaya-Ferendeci, H. Ö. (2013). *İflâs hukukunda Takas*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 13.

⁶¹ İcra, sadece bazı malların satışı borcu karşılarsa dâhi tüm malvarlığı üzerinde yapılır, mallar açık artırma ile satılır. “*Bonorum venditio*” adlı bu prosedürde alacaklılar malların satılmasını veya kaçırılmasını önlemek amacıyla, borçlunun malları üzerine ihtiyatî tedbir olarak zilyetlik talebinde bulunmaktaydı. Nazar-Uzar, G. (2001). *İcra ve İflâs Kanunu’nun Tarihsel Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 17.; Bonorum venditio prosedürü ilk defa M.Ö. 118 yılına doğru *praetor Publius Rutilius* tarafından yaratılmış olduğu ve *Cicero* zamanında da uygulandığı söylenmektedir. Umur, Z. (1982). *Roma Hukuku (Umumi Mefhumlar-Hakların Himayesi)*, İstanbul: İÜHF Fakülteler Matbaası, 617; Berkin, N. (1965). İflâs Yolu İle Cebrî Takibin Bazı Merhaleleri. *İÜHF*, XXXI(1-4), 196-202, 196; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, a.g.e., 2016:347; Umar, B. (1973). *İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişimi ve Genel Teorisi*, İzmir: Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Matbaası, 63; Gürdoğan, a.g.e., 1966:6.

⁶² Borçlunun ekonomik durumunu düzeltmesi mümkün gözükmiyorsa ve daha önceden yaklaşan tehlike fark edilememiş ve gereken önlemler alınamamışsa yâda alacaklıların borçlunun malvarlığı ile alacaklarına kavuşmaları tehlikeye düşmüş ise iflâsın açılması kaçınılmaz olur. Bu durumda iflâsın açılmasını önlemeye yönelik amaç, yerini iflâs tasfiye amacına bırakır. Başözen, A. (2005a). *Müflisin Tasarruf Yetkisi*. Ankara: Turhan Kitabevi, 7.

⁶³ Deliduman, her iflâs tasfiyesinde rastlanılmayacak olduğunu belirtmekle beraber adı tasfiye usulünde iflâsın kapanmasından sonraki aşamayı da tasfiye aşamaları içine dâhil etmiştir. Deliduman, S. (2002). *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması*. Ankara: Seçkin Kitabevi, 29; Yılmaz, a.g.e., 1976a:5; Ekecik, Ş. ve Duran, O. (2015). İflâs Bürosu. *DEÜHFD.*, Özel Sayı(Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan), (16), 2571-2630, 2575.

⁶⁴ Başözen, “*Bir norm bir normu açıklıyor, tamamlıyor, anlaşılmasına yardım ediyor, uygulanmasını engelliyor veya istisnâ teşkil ediyor olabilir.*” diyerek normlar arası muhtemel ilişkileri ortaya koymuştur. Başözen, a.g.e., 2005a: 87.

bütüncül olarak bakıldığında belli amaçlara hizmet etmekte ve belli bazı değerleri incelemektedir. Bu doğrultuda iflâs hukukuna dair her bir norm da iflâs hukukunun amaçları ve tasfiyeden beklenen esas amaç çerçevesinde yorumlanarak uygulanmaya muhtaçtır⁶⁵. Zira iflâs kurallarının somut olaya uygulanması ve kendinden beklenen faydayı göstermesi ancak kurala temel teşkil eden değerler bütünü anlaşılabilir⁶⁶. Bu sebeple iflâsın kapanması kurumunun amacının anlaşılabilmesi için öncelikle tarihsel ve modern anlamda iflâs prosedürü ile ulaşılmak istenen amacın ortaya konulması önemlidir.

İflâsın tarihsel amacı, iflâsın da ötesinde cebrî icra uygulamalarında eski zaman toplumlarında alacaklı ve borçluya bakış açısından hareketle açıklanabilir. Cebrî icra, hem cüzi hem de küllî icra bakımından⁶⁷ Roma usul hukuku düzenlemelerinde borçlunun şahsına yönelmekteydi⁶⁸. Her ne kadar daha sonraki dönemlerde alacaklıların, borçlunun malvarlığına yönelmesi kabul edilmiş olsa da alacaklı tarafın menfaati, borçlunun menfaatine nazaran her zaman daha öncelikli olarak gözetilmekteydi⁶⁹. Cebrî icra yöntemlerinden ve dolayısıyla iflâs prosedüründen sağlanmak istenen yegâne amaç alacaklıların menfaatlerinin korunması ve alacaklarına ulaşmalarıydı. Borcunu ödemeyen borçluyu köşeye sıkıştırıcı ve cezalandırıcı bu fonksiyonu ile iflâs, borçluyu bu sürece tesir edebilme bakımından bir hukuk süjesi olmaktan çıkararak adeta bir hukuk objesi haline getirmekteydi⁷⁰.

İflâsın bir diğer amacı, aynı zamanda klasik amacı diyebileceğimiz prosedürün temellerinin atıldığı çok eski zamanlardan beri hâkim ve günümüzde de varlığını sürdüren bir ilke ile anlaşılmaktadır⁷¹. Söz konusu ilke “*par conditio creditorum*” yani alacaklılara eşit

⁶⁵ Başözen, iflâs normlarının ancak iflâsın genel amacı çerçevesinde yorumlanarak kendisinden beklenen faydayı gösterebileceğini ifade etmiştir. Başözen, a.g.e., 2005a: 7.

⁶⁶ Başözen, a.g.e., 2005a: 9.

⁶⁷ Roma hukukunda icra-iftlâs takibi ayrımının olmadığı konusunda bkz. Yılmaz, a.g.e., 1976a:13.

⁶⁸ Karadeniz-Çelebican, Ö. (2014). *Roma Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 318; Rüzgaresen, a.g.e., 2011:5; Özkaya-Ferendeci, a.g.m., 2008:58; Alacaklı borçlusunun şahsına el koyabilmekte, kendi evine götürerek zincirle bağlayabilmekte ve 60 gün süre ile hapsedebilmekteydi. Umar, a.g.e., 1973:60; Rüzgaresen, a.g.e., 2011:5; Nazar-Uzar, a.g.t., 2001:12. 60 günden sonra alacaklı borçlusunu satışa çıkarabilmekte ve nihayetinde dilerse onu öldürebilmekteydi. Hatta alacaklıların sayısı birden fazla ise alacaklılar borçlusunun ölüsünü, alacakları oranında parçalayarak bölüşebilmekteydiler. Söz konusu uygulamalar ve cebrî icra yöntemleri alacaklı borçlu menfaat dengesinin oldukça baskın şekilde alacaklı lehine bir durum arzettiğini göstermektedir.

⁶⁹ İlk defa MÖ 118 yılında borçlunun fiziksel varlığı ile malvarlığı ayrımı yapılarak, alacaklıların talebi ve Pretor'un emri ile borçlunun bütün malları cebrî icranın konusu olmuştur. Rüzgaresen, a.g.e., 2011:5; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, a.g.e., 2016:346; Yılmaz, a.g.e., 1976a:12-13; Umar, a.g.e., 1973:64-68; Özkaya-Ferendeci, a.g.m., 2008:58.

⁷⁰ Kırtıloğlu, a.g.e., 2009:5; Postacıoğlu, a.g.e., 1978:12.

⁷¹ Özkaya-Ferendeci, a.g.m., 2013:30; Yargıtay vermiş olduğu bir kararında “İflâs toplu ve resmî bir tasfiye biçimidir. Alacaklıların, borçlunun mal varlığının bütününden yararlandırılmaları, iflâsın amacını oluşturur.” demiştir (Yargıtay 15.HD. T. 30.6.1989 E.1989/2814 K.1989/3188 (Kazancı, İçtihat Bilgi Bankası)).

muamelede bulunulması ve eşit şekilde tatmin edilmesi ilkesidir⁷². Küllî icra olan iflâsın, cüzî icra olan hacizden en önemli farklarından biri de bu husustur. Mahkemeden iflâs kararını almış alacaklı ile sonradan alacağını masaya kaydettirmiş alacaklı arasında fark yaratılmamıştır⁷³. Haciz yolu ile takibin aksine, iflâsta, alacaklılar hacze iştirak şartları aranmaksızın tasfiyeye katılabilir⁷⁴ ve alacağına ulaşabilir. İflâs açılmadan evvel, alacaklıların birbiri ile yarışır hâlde olan bireysel menfaatleri; iflâsın açılması ile birlikte yerini beraber alacaklarını borçludan alma yönünde kolektif yarara bırakır⁷⁵.

İflâs kurallarının genelinde, kanun koyucunun alacaklılar lehine değer yargılarını yansıtan oldukça fazla kural ihdas ettiği göze çarpmaktadır⁷⁶. Örneğin, alacaklıların iflâstan kendilerine düşecek meblağı almaları için borçluya karşı ayrıca bir takip yapması veya iflâs davası açması gerekmemektedir⁷⁷. Gerçekten de tüm alacaklıların borçlunun tüm malvarlığına aralarında zaman bakımından bir öncelik yaratılmamış⁷⁸ şekilde yönelebilmesi, ayrı bir takip başlatmadan alacaklarını masaya yazdırmak suretiyle sonucundan yararlanarak tatmin edilmesi, söz konusu prosedür ile açıkça alacaklılar lehine bir durum yaratıldığını göstermektedir.

⁷² “Roma hukukunda uygulanan “Bonorum venditio” usulünün en iyi yönü, günümüz iflâs prosedüründe olduğu gibi, alacaklıları eşit olarak tatmin etmeye yönelik bir usûl olmasıdır.” Nazar-Uzar, *a.g.t.*, 2001:17; Günümüzde de bu ilkenin iflâs hukukuna hâkim olduğu yönünde bkz. Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:346; Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2013:30; Deynekli, A. (2005b). 4949 Sayılı Kanunla Değişik İcra ve İflâs Kanununa Göre Adı Ve Rehinli Alacakların Sırası. *AÜHFD.*, LIV(1), 191-204, 192; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:434.

⁷³ İflâsta prensip alacakların eşit olarak ödenmesi ise de, bu eşitlik mutlak eşitlikten çok adaletin temin edilmesini amaçlayan bir eşitliktir. Deynekli, *a.g.m.*, 2005b:192; İflâs yoluyla takipte, hem alacak hem alacaklılar arasında eşit işleme tâbi tutulma; alacağın doğum tarihine ya da niteliğine bakılmaksızın her durumda ve her türlü alacak ve alacaklıların eşit işleme tâbi tutulması manasına gelmez. Yani alacaklılar arasında mutlak bir eşitlik söz konusu değildir. Kanun koyucu bazı durumlarda alacağın niteliğini göz önünde bulundurarak iflâs masasından yararlanma hakkına bir öncelik tanımıştır (m.206,248). Ancak bu öncelik alacağın doğumundan ziyade alacağın niteliği göz önüne alınarak belirlenen bir öncelik hakkıdır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 15.

⁷⁴ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; İflâs alacaklıları, kanunda kayıt için öngörülen süreler içinde alacağını kaydettirmemiş olsa bile madde 236 uyarınca iflâsın kapanmasına kadar alacağını masaya kaydettirebilir. Muşul, *a.g.e.*, 2017:808.

⁷⁵ Başözen, *a.g.e.*, 2005a:17; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:7; Berkin, iflâs tasfiyesinde alacaklıların durumunu zarar ortaklığı olarak nitelendirmiştir. Berkin, *a.g.e.*, 1972:12.

⁷⁶ İflâsın alacaklılar lehine yarattığı bir durum da; usulüne uygun şekilde yürütülen iflâs tasfiyesinde, her bir alacaklının ayrı ayrı yapacağı icra takiplerinden çok daha verimli bir satış ve dağıtım süreci yaşanacak olmasıdır. Özellikle masaya dâhil unsurların bir bütün hâlinde satışının yapılabilmesi verimi ve kârı arttıracaktır. Bu sebeple 28.02.2018 tarihinde yürürlüğe giren 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile bir bütün hâlinde satış yapılmasını teşvik amacıyla, hem cüzî icrada (m.128) hem küllî icrada(m.241), ekonomik veya ticarî bütünlük arz eden malların bir bütün hâlinde paraya çevrilmesi hususu 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’na eklenmiştir.

⁷⁷ Öktemer, *a.g.m.*, 1982:220.

⁷⁸ İflâs prosedüründe alacaklılar arasında sağlanmaya çalışılan eşitlik, zamansal olarak alacağını takipte önce davranmanın, haciz yolu ile takipte alacaklıya sağladığı yararın iflâsta bir yarar sağlamaması bakımındandır. Alacaklılar arasında eşitlik prensibinden alacakların mahiyeti bakımından bir eşitlik yaratıldığı anlaşılmamalıdır. Zira İcra ve İflâs Kanunu’nun 206’ncı maddesi sosyal ve ekonomik saiklerle alacakların bazılarını (işçi alacağı, nafaka alacağı vb.) öncelik sağlamaktadır.

Her ne kadar iflâsın kapanması ile iflâs halinin sona ermesi ve müflisin tasarruf yetkisini geri kazanması bakımından borçlu lehine bir durum yaratacağı düşünülse de, iflâsın kapanması, iflâsın söz konusu klasik amacına da hizmet eder. Zira borçlunun artık satışı ile alacaklıları tatmin edebilecek bir malı kalmadığında tasfiye sürecinin sona erdirilmesi ve dolayısıyla sürecin uzaması kaynaklı masrafların artırılmaması açısından düşünüldüğünde, tasfiyeden alacağına kısmen veya tamamen ulaşamamış iflâs alacaklılarının ve müflise karşı daha sonradan takip yapabilecek sonraki alacaklılarının⁷⁹ da iflâsın kapanmasından menfaati vardır.

Ayrıca iflâs alacaklıların adil, eşit ve mümkün olan en fazla bir biçimde tatmin edilmesi amacının⁸⁰ yansımaları, kapanma kararından sonra da devam etmektedir. İflâsın kapanması ile tasarruf yetkisini tekrar kazanan borçlunun borçlarından kurtularak ticarî hayatına dönmesi, kapanma sonrası yeni mal iktisabı ihtimalini artıracığından, tasfiye süresince tam tatmin edilememiş, aciz belgesi sahibi alacaklıların yeni takipler yapabilmelerini mümkün kılar. İflâsın kapanmasının bu yolla sosyal barışın sağlanmasına hizmet ettiği ve bu anlamda kamu yararının gözetildiği düşünülebilir.

Öte yandan modern iflâs hukuku, iflâsın, borçluyu cezalandırmak için kullanılan bir araç olması düşüncesini günümüzde terk etmektedir⁸¹. Özellikle İcra ve İflâs Kanunu'nda yapılan değişikliklerle getirilen iflâs erteleme⁸², konkordato⁸³, uzlaşma yolu ile yeniden

⁷⁹ Müflisin sonraki alacaklıları ile kastedilen, iflâs açıldıktan sonra müflis ile giriştikleri bir borç ilişkisi sebebiyle müflise alacaklı olanlardır.

⁸⁰ Alacaklıların eşit olarak tatmin edilmesi amacıyla söz konusu alacaklılar, iflâs açılmadan evvel alacaklı olan alacaklılardır. Bu alacaklılara “*iflâs alacaklıları*” denir. Kanun, iflâs açılmadan önceki alacaklılar ile iflâs açıldıktan sonra müflis ile girilen bir borç ilişkisi sebebiyle alacaklı olanlar arasında açılmadan önceki alacaklılara üstünlük tanımaktadır. İflâs açıldıktan sonra alacaklı olanların alacakları iflâs masasından karşılanmaz. İflâstan sonra müflise alacaklı olanlar tasfiye bakımından üçüncü kişidir.

⁸¹ Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:348; Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2008:58; Deren-Yıldırım N. (1994). İflâsın Hukukî Mahiyeti. *İHFM.*, LIV(1-4), 331-346, 332; Deliduman'a göre iflâs hükümlerinin asıl amacı iflâsı önlemektir. Deliduman, *a.g.e.*, 2002:19; Yılmaz'a göre de iflâsta esas olarak iki menfaat (yarar) bulunmaktadır, bunlar; alacaklıların yararı ve müflisin yararidir. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:45; Başözen de iflâsın asıl amacının iflâsı önlemek olduğunu, bu mümkün olmaz ise müflisin malvarlığının tasfiyesini adil bir biçimde gerçekleştirmek ve müflisi ekonomik hayata yeniden kazandırmak olduğunu ifade etmiştir. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 7; Atalay ise makalesinde, iflâs hukukunun dar manasıyla yalnızca tasfiye odaklı anlayışının yerini; kurtarma prosedürlerini de içeren geniş anlamda bir iflâs hukuku kavramına bırakmasının tüm Avrupa'da yayıldığını ifade etmiştir. Atalay, *a.g.e.*, 2010:182.

⁸² İflâsın ertelenmesi, 28.02.2018 tarihinde kabul edilen 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesi ile kaldırılmıştır. Hükümet gerekçesinde erteleme kurumunun, uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve kötüye kullanım sebebi ile kaldırıldığı; erteleme ile sağlanmak istenen amaca konkordato kurumunun gözden geçirilerek işlevsel hale getirilmesi ile varılacağı belirtilmiştir.; İflâsın ertelenmesi kurumuna dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:83 vd.; Dumanoglu, *a.g.e.*, 2011:23 vd.; Balcı, Ş. (2010). *İflâsın Ertelenmesi Usul ve Esaslar*. Ankara: Seçkin Yayınları, 238vd.; Özbek, S. (2005). İflâsın Ertelenmesi. *Bankacılar Dergisi*, (53), 23-71, 24vd.

⁸³ 15 Mart 2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu'nun 285 ve devamı maddelerinde yer alan konkordato ile

yapılandırma⁸⁴ ve fevkalade mühlet gibi kurumlar ile modern iflâs hukukunun bir diğer amacının borçlunun hukukî ve ticarî mevcudiyetinin korunması olduğu anlaşılmaktadır⁸⁵. İflâsın oldukça uzun bir süredir uygulandığı düşünülürse, bu amacın, özellikle geçtiğimiz yüz yılda çeşitli ülkelerde yapılan düzenlemeler ve uygulamaya giren kurumlarla sağlanmaya çalışılan oldukça yeni ve modern bir amaç olduğunu söylenebilir⁸⁶.

Modern iflâs hukuku düzenlemeleriyle, borçlunun iflâs prosedürünün salt bir objesinden ibaret olarak alınmasının önüne geçmeye çalışılmaktadır⁸⁷. Zira işaret ettiğimiz bu gelişmeler ile birlikte borçlu tarafından kendisine sağlanan bazı imkânları işletilmek suretiyle söz konusu sürece tesir edebilme imkânına sahip bir hukuk süjesi olduğu fikri benimsenmeye başlamıştır. Bu bağlamda borçlunun mevcudiyetinin mümkün olduğunca korunması, öngörülen farklı kurumlar ile borçlunun iflâsın ağır sonuçları ile karşılaşacağı olumsuzlukların azaltılmaya çalışılması ve borçlunun ekonomik hayatına devam etmesinin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. İflâs prosedürüne bakış açısında ve amacında yaşanan

ilgili kurumu geliştirici ve iyileştirici düzenlemeler yapılmıştır. 7101 sayılı Kanun değişiklikleri ile birlikte konkordatonun tarihçesi, hukukî niteliği ve prosedürün tamamı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez, H. ve Erdönmez, G. (2018). *7101 sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 3vd.; Tanrıver, S. (1993). *Konkordato Komiseri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 3vd.

⁸⁴ Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması İcra ve İflâs Kanunu'nun 309'uncu maddesi ve devamında düzenlenmektedir. Yarıcı, H. (2007). *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Legal Yayınevi.

⁸⁵ Atalay, *a.g.e.*, 2010:182; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:8; Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2008:58; Özkaya-Ferendeci eserinde, Alman iflâs hukukunun, borçlunun mevcudiyetinin korunması amacının alacaklıların tatmini amacının önüne geçmeye başladığını belirtmektedir. Zira Alman İflâs Kanunu'nun 1'inci maddesinde iflâs prosedürünün bir tasfiye planı çerçevesinde borçlunun ekonomik açıdan mevcudiyetini devam ettirmesine hizmet ettiği öngörülmektedir. Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2013:32; Üstündağ, ödeme güclüğü içinde bulunanların bazı koşullar sağlandığında kurtarılması lüzumunun yavaş yavaş kara Avrupası hukuk dünyasında da yayılmakta olduğunu ve buna yönelik çalışanların sayısının da arttığını ifade etmektedir. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:6.

⁸⁶ İflâs kanunumuzda yıllar içinde yaşanan değişimlere ve getirilen yeni kurumlara genel bir bakış için bkz. Yılmaz, E. (2003a). Düünden Bugüne İcra ve İflâs Kanunumuz. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI(3-4), 9-45, 9vd.

⁸⁷ Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2013:31.

bu değişiklikler ile borçlunun mevcut tüm bakiye borçlarından kurtularak⁸⁸ ekonomik hayata “taze bir başlangıç”⁸⁹ yapabilmesinin önü açılmaktadır⁹⁰.

İflâs prosedürünün amacında yaşanan bu değişimler ışığında, iflâs kararının ilânı ile başlatılan iflâs tasfiyesi sürecinin, mümkün olan en hızlı ve erken bir zamanda nihayete erdirilmesinin iflâsın modern amacına hizmet eder nitelikte kabul edilmelidir⁹¹. Zira borçlunun ekonomik hayatına taze bir başlangıç yapması için öncelikle söz konusu prosedür bakımından özgür kalması gerekir.

Ticarî ve ekonomik hayat, aktörlerinden sürekli olarak kendilerini yenilemelerini ve hareket hâlinde olmalarının beklendiği rekabetin oldukça sert yaşandığı bir alandır. İflâsa tâbi kişiler şu ve ya bu şekilde ekonomik hayatın birer aktörüdür. Bu sebeple iflâsın açılması ile malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisi kaldırılan kişinin tekrar ekonomik ve ticarî hayata atılmak istediğinde söz konusu rekabetten geri kalmış olma olasılığı oldukça yüksek olacaktır. Bu açıdan iflâsın tasfiyesinde yapılabilecek başkaca bir işlem kalmadığında bir an evvel iflâsın kapanması ve müflisin tasarruf hakkını olabildiğince erken şekilde geri kazanması, söz konusu ticarî hayata adaptasyon kolaylığı sağlayacaktır. Bu husus ise kuşkusuz iflâsın kapanması ile sağlanan borçlu menfaatidir ve esasen modern iflâs hukukunun amacına da hizmet etmektedir. İflâsın kapanması neticeye yönelik sağladığı koruma ile hem borçlunun, hem alacaklıların, hem de kamunun lehine sonuçlar doğurmaktadır.

⁸⁸ Alman İflâs Kanunu'nun 1'inci maddesinin son cümlesinde iflâs prosedürü ile dürüst borçluya mevcut bakiye borçlarından kurtulma imkânı tanınmaktadır denilmektedir. Alman Acz Kanunu'na göre bakiye borçtan kurtulma §1 c.2 yalnız “dürüst borçluya” yaramalıdır. Acz mahkemesinin kararı ile örneğin borçlu, bir acz cürmünden ötürü kesin hükümle mahkûm olduysa; ekonomik ilişkilerine yönelik yanlış yazılı bildirimde bulunmuşsa; bilgi ve katkıda bulunma yükümlülüklerini ihlâl etmişse ve tüketici acz usulünde yanlış bildirimde bulunmuşsa bakiye borçtan kurtulma, reddedilmelidir. Walker, W.D. (2010). Das Deutsche Insolvenzrecht Wichtige Änderungen Gegenüber dem Konkursrecht und Bewahrung in der Praxis (Alman Acz Hukuku- İflâs Hukuku Karşısında Önemli Değişiklikler ve Uygulamada Yerleşmesi). *Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı VIII. Türk, Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs, Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler*. Ankara: TBB Yayınları, 20-49; Türkçe Çeviri 49-72, 68.

⁸⁹ Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2013:31; Özkaya-Ferendeci, *a.g.m.*, 2008:58; Başözen makalesinde, iflâsın açılması, müflisin ticari yaşamında önemli değişiklikler ortaya çıkarmakla birlikte, tümüyle sona erdirmediğini; hatta, müflise yeni bir yaşamın kapılarını açtığını ifade etmiştir. Başözen, A. (2005b). İflâs Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu-“Müflisin Uhdesine Geçen Mal” Kavramı. *AÜHFD.*, LIV(4), 267-297, 270.

⁹⁰ Walker, Alman Acz Kanunu'nun daha önce İflâs Kanunu'nda ve bu haliyle Türk iflâs hukukundan farklı olarak bakiye borçtan kurtulması olarak ifade edilen bir amacı daha takip ettiğini ifade etmiştir (§1 c.2 InsO). Buna göre borçlu, belirli koşullar altında prosedürün sonunda borçlarından kurtulma ve ekonomik özgürlüğünü yeniden geri alma şansını elde etmektedir. Walker, *a.g.e.*, 2010:51.

⁹¹ Atalay, uzayan iflâs tasfiyesi süreçlerinin, iflâs sistemimizin iflâs sebeplerinden biri olduğunu; yeni düzenlemelerin ekseriyetinin amacının tasfiye süresini kısaltmak olmasına rağmen uzun süreçlerin önüne geçilemediğini bu nedenle hem alacaklıların hem de borçlunun iflâstan kaçındığını ifade etmektedir. Atalay, *a.g.e.*, 2010:192.

Öte yandan bilindiği gibi iflâs kararının kararı veren mahkemece kararın verildiği tarih, saat ve dakika olarak hükme işlenmesi gerekir⁹² ⁹³. İflâs kararının ve dolayısıyla iflâsın açıldığı zamanın “an” olarak hükme işlenmesi, özellikle iflâsın hukukî neticelerinin bu andan itibaren doğuyor olması bakımından önemlidir. Benzer şekilde, müflisin bu hukukî neticelerin bir kısmından özgür kalması bakımından değerlendirildiğinde iflâsın kapanması anı da önem arz etmektedir. Buna göre müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisini tekrar kazanması, müflis hakkında yeni takipler yapılabiliyor hâle gelmesi, iflâs idaresinin görevinin sona ermesi iflâsın kapanması zamanına göre tâyin edilmektedir.

İflâsın kapanması, iflâs kararıyla başlayan tasfiye sürecini sona erdirmek dışında bazı kurumların veya kavramların tanımlanmasında ve kapsamının belirlenmesinde de söz konusu olur. Örneğin masa mallarının zamansal sınırını oluşturması ve bu yolla kapsamının belirlenmesinde, müflisin uhdesine geçmiş malların ve tasfiye dışı kalmış malların tespitinde ve Kanun’un 251’inci maddesinde işaret edilen yeni malların tespitinde iflâsın kapanması önem arz etmektedir.

2.2. İflâsın Kapanmasının Hukukî Niteliği

2.2.1. Genel Olarak

İflâsın hüküm ve sonuçları, kararın verilmesi ile ortaya çıkar; bu sebeple asliye asliye ticaret mahkemesi iflâs kararı verdiğinde hukuken tasfiye aşamasına geçilir⁹⁴. Tasfiye işlemleri ise verilen iflâs kararının iflâs dairesine bildirim ile fiilen başlar ve kanunun öngördüğü şekilde iflâs idaresince veya iflâs dairesince yapılır⁹⁵.

Verilen iflâs kararı ile açılan iflâs ve başlayan tasfiye süreci belli bazı sebeplerle sonlandırılabilir ve artık tasfiyeye devam edilmesi gerekmez. Bu sebepler, tasfiyenin tatil edilmesi, iflâsın kaldırılması, iflâs kararının kanun yolunda bozulması veya kaldırılması hâlleridir. Tasfiye işlemlerine devam edilmemesi gereken söz konusu durumların birkaçında

⁹² Bu husus hem İcra ve İflâs Kanunu’nun 165’inci maddesinde hem de Ticaret Sicili Tüzüğü’nün 49’uncu maddesinde yer almaktadır.

⁹³ Nitekim Yargıtay da “İİK’nın 165. maddesine göre, iflâs kararında iflâsın açıldığı gün, saat ve dakikanın gösterilmesi gerekir. Somut olayda, iflâs kararında iflâsın açılmasının gün, saat ve dakika olarak gösterilmemesi de usul ve yasaya aykırı olup, kararın bu sebeple de bozulması gerekmiştir.” diyerek bu hususu bozma sebebi olarak değerlendirmektedir (Yargıtay 23. HD. T. 11.10.2011 E. 2011/428 K. 2011/1005 (yargitaykarar.wordpress.com)); 12. HD. T.21.4.1983 E. 1983/1933 K. 1983/3662 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

⁹⁴ Önen, *a.g.e.*, 1981:198; Muşul, *a.g.e.*, 2017:779; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537; Kırtıoğlu, *a.g.e.*, 2009:222.

⁹⁵ Kuru, B. (2017). İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı. Ankara: Yetkin Yayınları, 598.

iflâs, iflâs dairesince ilân edilen iflâsın kapanması ile son bulur. Örneğin tasfiyenin tatili kararından sonra alacaklıların ödeme yapması için öngörülen süre geçtikten sonra iflâs dairesi iflâsın kapandığını ilân eder⁹⁶. Ancak iflâsın kapanmasından dar ve teknik anlamda anlaşılması gereken yalnızca madde 254 kapsamında iflâsın kapanması hâlidir.

İflâsın kapanması, bir kurum olarak dar ve teknik anlamda, esasen tamamlanmış ancak tamamlanmış olmasına rağmen sona ermesi için bu yönde mahkeme kararına ihtiyaç duyan tasfiye süreçleri bakımından geçerlidir. Bu sebeple kurumun hukukî niteliğe yönelik yapacağımız açıklamalar, iflâsın kapanmasını yalnızca dar ve teknik bakımdan ele alan açıklamalar olacaktır.

Kanun'un 254'üncü maddesinin birinci fıkrasında "... *paralar dağıtıldıktan sonra...*" idarenin mahkemeye son bir rapor vereceği ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise mahkemenin "... *tasfiyenin bittiğini anladıktan sonra...*" kapanma kararı vereceği öngörülmektedir. Bilindiği gibi adı tasfiye usulü ile yapılan tasfiyelerde paraların dağıtımının yapılabilmesi için öncelikle masa mallarının tamamının satılması; masa mallarının satışının yapılabilmesi için ise alacaklılar toplanmasının bu yönde (tasfiyenin cereyanı hakkında) karar vermesi ve dolayısıyla verilen iflâs kararının madde 164 uyarınca mutlaka kesinleşmiş olması gerekir. Karar kesinleşmeden ikinci alacaklılar toplanması yapılamaz ve masa mallarının satışı da madde 229 uyarınca ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra yapılabildiğinden; karar kesinleşmeden paraların kesin dağıtımı da yapılamaz.

Verilen iflâs kararı, hareketsiz kalmarak veya kanun yollarının işletilmesi neticesinde kesinleşmiş olabilir. Bu kesinleşme ile iflâs davası neticelenmiş olur. Bu çerçevede artık derdest bir iflâs davasının mevcut değildir; karar verilmiş ve kesinleşmiştir⁹⁷. Bu kesinleşme süreci boyunca tasfiye işlemleri iflâs idaresince ve basit usulde yapılan tasfiyelerde iflâs dairesince yürütülür. Kanun'un tasfiye aşaması için öngördüğü iş ve işlemler Kanun'un 208'inci maddesi ve devamında öngörülmektedir. Buna göre masa malları paraya çevrilir, alacaklılara dağıtımlar yapılır ve alacağına tam olarak kavuşamayan alacaklılara aciz belgeleri re'sen düzenlenir. Aciz belgeleri de düzenlenip ilgili alacaklılara verildikten sonra ise yapılan kesin dağıtımlar neticesinde tam tatmin olmamış alacaklılar için yapılabilecek başkaca bir işlem kalmaz; tasfiye tamamlanır.

⁹⁶ Muşul, *a.g.e.*, 2017:804; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1035; Kuru, *a.g.e.*, 2017:605; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:494; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1264; Kuru, *a.g.e.*, 1971:262.

⁹⁷ İyilikli, A.C. (2016). *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*. Ankara: Yetkin Yayınları, 23.

Tasfiye süreci tamamlandığında ve tasfiye işlemi olarak yapılması öngörülen herhangi bir işlem kalmadığında iflâsın kapanması talep edilmelidir⁹⁸. İşte bu noktada esasen iflâsın kapanmasının talep edildiği anda mevcut ve derdest bir iflâs davası yoktur. Karar kesinleşmiş ve yargılama neticelenmiştir. Bu bakımdan iflâsın kapanması talebinin iflâs kararı verilen yargılamadan ve prosedürden tamamen bağımsız ve ayrıca bir talep niteliğinde olduğu ortadadır.

Bir başka açıdan, kapanma talebinde bulunması öngörülen iflâs idaresi, iflâs davasının tarafı değil; bir tasfiye organıdır. İflâs davasında bir taraf iflâs talep eden alacaklı veya alacaklılar ve diğer tarafta borçlu yer almakta iken⁹⁹; iflâsın kapanması yargılamasında bir tarafın mevcut olmamasının dışında, ne borçlu(müflis) ne de alacaklılar talebe yetkili kılınmamışlardır. Bu bakımdan taleplerin ve prosedürlerin birbirinin devamı veya tamamlayıcısı olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra kapanma yargılaması, her ne kadar iflâs kararı verilen asliye ticaret mahkemesinde talep ediliyor olsa da söz konusu talep ayrıca bir dosya numarası ile mahkemenin önüne gelecek ve bağımsız bir prosedür olarak yürütülecektir.

2.2.2. İflâsın Kapanmasının Çekişmeli-Çekişmesiz Yargı İçindeki Yeri

İflâsın kapanmasının, iflâs davasından ayrı ve bağımsız olduğunun tespiti ile birlikte iflâsın kapanmasının çekişmeli-çekişmesiz yargı bağlamında yeri ve hukukî niteliği değerlendirmeye tâbi tutulabilir.

Bilindiği gibi medeni yargı çekişmeli yargı ve çekişmesiz yargı olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir¹⁰⁰. Bir kurumun çekişmeli yargı ve çekişmesiz yargı bağlamında bulunduğu

⁹⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Arslan, Yılmaz ve Ayvaz, *a.g.e.*, 2017:523; Oskay, Koçak, Deynekli ve Doğan, *a.g.e.*, 2007:5240; Dumanoglu, *a.g.e.*, 2011:18; Çavdar ve Biçkin, *a.g.e.*, 2006:66,67; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 95; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521.

⁹⁹ Borçlunun 178'inci madde uyarınca kendi iflâsını talep etmesi dışındaki hâller bakımından ele alınmıştır. Zira borçlunun kendi iflâsını talep etmesini, Anayasa Mahkemesi de, bir çekişmesiz yargı işi olarak nitelendirmektedir; “*Borçlunun iflâs isteminde bulunması çekişmesiz yargı işlerinden biridir.*” (Anayasa Mahkemesi 20.09.1984, 8/10; RG 28.12.1984, Sa. 18619).

¹⁰⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2017:17; Boran-Güneysu, N. (2014). *Medeni Usul Hukukunda Karar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 172; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:31vd.; Demirel, D. (2016). Çekişmesiz Yargıda İtiraz Yolu. *MİHDER.*, XII(35), 679-725, 680; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:586; Çekişmesiz yargı işleri, medeni yargının bir alt dalı olarak kabul edilmeden önce doktrinde bir idarî faaliyet mi yoksa bir yargı faaliyeti mi yoksa kısmen idarî kısmen yargısal bir faaliyet olup olmadığı noktasında görüş ayrılıkları mevcuttu. Bir görüşe göre çekişmesiz yargı işlerinin idarî faaliyet yönü ağır basmaktadır. Bu görüşte olan *Karafakih*, mahkemenin, sadece bir tarafın müracaatıyla bir hakkın doğumuna, değiştirilmesine ve son bulmasına yardım etmesine yönelik kararına çekişmesiz yargı işi demekte ve bu faaliyeti hâkimin idarî işlemlerine benzetmektedir. Karafakih, İ.H. (1952). *Hukuk Muhakemeleri Usûlü Esasları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 19; Postacıoğlu, mahkemelerin faaliyetlerini yargısal ve yargısal olmayan faaliyetler olarak tasnif etmiş ve çekişmesiz yargı işlerini yargısal olmayan faaliyetler arasında kabul etmiştir. Yazara göre, bu kabulün en büyük sebebi

yerin tespiti özellikle yargılamaya uygulanacak hukuk kurallarının belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Her iki yargı çeşidi, medeni yargıya dâhil olsalar da birbirinden oldukça farklıdır¹⁰¹.

Her iki yargı çeşidini birbirinden ayırmak için kullanılabilir belli bazı ölçütler mevcuttur. Bu ölçütler ayırımı yapmakta yardımcı olsa da her biri tek başına iki yargı çeşidini birbirinden ayırmada yeterli değildir. *Kuru*, uyuşmazlık yokluğu veya hasım yokluğu ölçütü, subjektif hakkın yokluğu ölçütü, hâkimin re'sen harekete geçmesi ölçütü, inşâi etki ölçütü, ihtiyarî olma ölçütü ve önleyici mahiyette olma ölçütünün her iki yargı çeşidini ayırmakta kullanılabilirliğini ifade etmiştir¹⁰². Hukuk Muhakemeleri Kanunu ise 382'nci maddesinde bu ölçütlerden ilk üçünü çekişmesiz yargıyı ayırmakta ölçüt olarak düzenlemektedir.

Ayrımda kullanılan ilk ve esaslı ölçütlerden biri uyuşmazlık yokluğu ölçütüdür¹⁰³. Uyuşmazlık yokluğu ölçütü bir başka açıdan ele alınarak hasım yokluğu ölçütü olarak da kabul edilir ve aynı anlama gelir¹⁰⁴. İflâsın kapanması, bir tasfiye organı olan iflâs idaresince iflâs kararı verilen asliye ticaret mahkemesinden talep edilir. İflâs idaresi, birinci alacaklılar toplanmasında belirlenen altı kişinin içinden üç kişinin icra mahkemesinin seçmesi ile oluşan ve Kanun'un 226'ncı maddesi uyarınca masanın temsilcisi olan bir tasfiye organıdır. Buradan hareketle 254'üncü madde uyarınca iflâsın kapanmasını talep etmeye yetkili kılınan iflâs idaresinin verilen iflâs kararında bir taraf olmadığı ve iflâs kararı verilene kadar mevcut dahî olmadığı anlaşılır. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılamasında bir uyuşmazlıktan özellikle talebin yöneldiği bir hasımın olmayışından bahsetmek mümkündür. Nitekim kapanma yargılamasında mahkeme taraflar arasında mevcut herhangi bir ihtilâfi da

çekişmesiz yargı işlerinin maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor oluşudur. Postacıoğlu, İ.E. (1975). *Medeni Usûl Hukuku Dersleri*. (Altıncı Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 26-27. Bir diğer görüş ise söz konusu faaliyetin yargı faaliyeti olduğunu ifade etmektedir. Çekişmesiz yargının, idarî faaliyetten ve çekişmesiz yargılama faaliyetinde bulunan hâkimin, idareciden farkı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, B. (1961). *Nizasız Kaza*, Ankara: Ajans Türk Matbaası, 11vd.; Çekişmesiz yargı işleri faaliyetleri şekli anlamda mahkemece yapıldığından yargılama faaliyetidir, ancak bu faaliyet maddî anlamda da yargılama faaliyeti niteliği taşımaktadır. Zira çekişmesiz yargı işlerinde faaliyete esas teşkil eden subjektif bir hak bulanmasa da faaliyet bireysel menfaatlere hizmet etmektedir. Aras, A. (2017). *Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü*. Ankara; Yetkin Yayınları, 20.

¹⁰¹ Kuru, a.g.e., 1961:16; Aras, a.g.e., 2017:26; Boran-Güneysu, a.g.e., 2014:172.

¹⁰² Kuru, a.g.e., 1961:16vd; Budak, A.C. (2006). *Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı*. Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV. Ankara: TBB Yayınları, 128-187, 129; Kuru, B. (2001a). *Hukuk Muhakemeleri Usûlü*. (Altıncı Baskı). C.I, İstanbul: Demir Yayıncılık, 26vd; Aras, a.g.e., 2017:26.

¹⁰³ Kuru, uyuşmazlık yokluğu kıstasının her iki yargı çeşidini ayırmaya yarayan en önemli ölçüt olduğunu ifade etmiştir. Kuru, a.g.e., 1961:19. Uyuşmazlık yokluğu kıstası, 15 Temmuz 1944 tarihli (Chambre du conseil) Kanunu'ndan sonra Fransa'da çekişmeli yargı ile çekişmesiz yargıyı birbirinden ayıran yegâne kıstas haline gelmiştir. Kuru, a.g.e., 1961:16. Benzer şekilde bu kıstas İsviçre ve Alman hukukunda da ayrımda kullanılan ölçütlerden biridir ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na da girmiştir.

¹⁰⁴ Hasım yokluğu ölçütü, uyuşmazlık yokluğu ölçütünün başka bir şekilde (şeklî yönden) ifadesinden başka bir şey değildir. Kuru, a.g.e., 1961:20; Aras, a.g.e., 2017:27.

çözümlememekte, tasfiye işlemlerinin bitip bitmediğine ve tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığına dair inceleme yürütmektedir.

İflâs idaresi, Kanun'un 226'ncı maddesinde masanın menfaatlerini gözetmekle ve tasfiyeyi yapmakla görevlendirilmiştir. Bu bakımdan kapanmayı talep etmek iflâs idaresinin görev tanımı içinde yer alır¹⁰⁵. İflâsın kapanmasının mahkemeden talep edilmesi, masanın menfaatleri ile uyuşmayan bir hasma yönelen bir talep değildir. Kapanmanın mahkemeden talebi, mahkemeden, tasfiye işlemlerinin tamamlanmış olduğuna ve yapılabilecek başka bir işlem kalmadığına yönelik işletilmesi gereken bir prosedür olarak öngörülmüştür. Başkaca hukuk sistemlerinde iflâs dairesinin idarî işlemi ile de kapanmanın gerçekleşmesi öngörülebilir iken Türk kanun koyucu mahkemenin bu yöndeki kararını zorunlu tutmuştur.

Çekişmesiz yargı işlerini, çekişmeli yargıdan ayıran bir diğer ölçüt, subjektif hakkın yokluğu ölçütüdür. Bilindiği gibi çekişmeli yargı, diğer bir ifade ile dava, kişinin korunmaya değer subjektif hakkının, hakkı ihlâl eden veya ihlâl etme tehlikesi bulunan hasma karşı korunması için hukuk sisteminden talep edilen yardımı ifade etmektedir¹⁰⁶. Medeni yargılamanın temel amaçlarından biri de bu hakların yerine getirilmesini sağlamaktır. Ancak çekişmesiz yargıda yargılamayı taleple birlikte yargı mercilerini harekete geçiren tarafın çoğu zaman bu hususta subjektif bir hakkı mevcut değildir¹⁰⁷. Çekişmesiz yargı işini talep eden kişi, görülecek yargılamada esas olarak subjektif bir hakkı bulunmadığından hakkının yerine getirilmesini sağlamaktan çok, hâkimi, talebe yetkili kılındığı yargılamayı görmeye davet etmektedir¹⁰⁸. İflâsın kapanması talebinde bulunmaya yetkili iflâs idaresinin de bu noktada bir subjektif hakkının varlığından söz edilememektedir. İdare kendisine madde 229 ile öngörülen görev tanımı içinde 254'üncü madde uyarınca tasfiyenin bittiğini mahkemeye bildirmekte ve mahkemeyi iflâsın kapanmasına yönelik talebiyle harekete geçirerek adeta göreve davet etmektedir. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılaması yalnızca uyuşmazlık yokluğu veya diğer bir deyiş ile hasım yokluğu kıstası ile değil; subjektif hakkın yokluğu kıstası ile de çekişmeli yargıdan ayrılır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çekişmesiz yargı işlerini çekişmeli yargıdan ayırmak için öngördüğü ölçütlerden biri de hâkimin, yargılamayı başlatma noktasında mahkemeyi harekete geçiren talebin varlığı aramaksızın re'sen harekete geçmesidir. Bilindiği gibi

¹⁰⁵ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:156; Berkin, *a.g.e.*, 1972:335; Muşul, *a.g.e.*, 2017:812; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1634; Uyar, T., Uyar, A., Uyar, C. (2014). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi* (Üçüncü Baskı). C.III, İstanbul: Bilge Yayınevi, 3839.

¹⁰⁶ Kuru, *a.g.e.*, 1961:33; Aras, *a.g.e.*, 2017:29; Kuru, *a.g.e.*, 2017:20-21.

¹⁰⁷ Aras, *a.g.e.*, 2017:29; Kuru, *a.g.e.*, 2017:650.

¹⁰⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2017:650.

çekişmeli yargıda tasarruf ilkesi geçerlidir. Bu bakımdan tüm davalarda talebin varlığı kuraldır. Bu ölçüt ile ayırımı yapılan yalnızca çekişmesiz yargı işleridir. Aksi bir düşünce ile taleple harekete geçilen tüm yargılamalar çekişmeli yargıya dâhildir demek her iki yargı çeşidinin ayırımının yapılması noktasında yanlış sonuçlara götürür. Nitekim diğer iki ölçüt ile çekişmeli yargıdan ayrılan çekişmesiz yargı işlerinin çoğu da talep ile harekete geçirilmektedir¹⁰⁹.

İflâsın kapanmasının, Kanun'un 254'üncü maddesi uyarınca iflâs idaresi tarafından sunulacak son rapor ile mahkemeden talep edileceği öngörülmüştür. Mahkemenin tasfiyenin tamamlandığına dair herhangi bir bilgi sahibi olması veya kendiliğinden kapanma yargılamasına başlaması söz konusu olmaz. Dolayısıyla yalnızca hâkimin re'sen harekete geçme ölçütü, taleple harekete geçirilen yargılamalar ile ilgili sağlıklı bir ayırım yapma imkânı vermez. Her iki yargı çeşidini ayırmakta kullanılan hiçbir ölçüt tek başına ayırımında esas olarak kabul edilemez. Söz konusu yargılama her bir ölçüt bazında ayrı ayrı değerlendirmek ayırımın sağlıklı yapılması açısından önemlidir. Ayrıca söz konusu ölçütler ayırımında kullanılacak ve ayırt etmeye yardımcı kıstaslardır; her ölçütün kümülatif olarak bir çekişmesiz yargı işinde bulunması gerekmez. Ayırt etmeye yardımcı bu ölçütlerden bir veya birkaçına uyması hukukî niteliğin belirlenmesi için yeterli kabul edilmelidir¹¹⁰. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 382'de çekişmesiz yargı işlerini sayma yoluyla göstermiş ve iflâsın kapanması yargılamasını da hükümde zikretmiştir. Bu çerçevede hem yine aynı maddenin öngördüğü ölçütlere uygunluğu hem de kanunda açıkça zikredilmesi sebebiyle iflâsın kapanması yargılamasının bir çekişmesiz yargı işi olduğu konusunda uygulamada da bir tereddüt yaşanmamaktadır.

2.2.3. İflâsın Kapanmasının Çekişmeli Yargıya Dönüşmesi

İflâsın kapanmasına ilişkin yargılamanın, ihtilâf yokluğu veya diğer bir ifadeyle hasım yokluğu ölçütü ve sübjektif hakkın yokluğu ölçütlerine göre değerlendirilerek hukukî niteliğinin çekişmesiz yargı işi olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit ile birlikte, özellikle belirtilmelidir ki iflâsın kapanması yargılaması uyuşmazlık yokluğu ölçütü veya diğer bir deyiş ile hasım yokluğu ölçütü ile çekişmeli yargıdan ayrılıyor olsa bile bu husus tüm

¹⁰⁹ Re'sen harekete geçme ölçütü dışındaki ölçütler dolayısıyla çekişmesiz yargıya dâhil olan birçok işlerde, mahkemenin harekete geçmesi ilgilinin talebine bağlıdır; bu gruba giren çekişmesiz yargı işlerine de "takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işleri" denir. Budak, *a.g.e.*, 2006:168; Kuru, *a.g.e.*, 1961:150vd.

¹¹⁰ Aras, *a.g.e.*, 2017:27; Kuru, *a.g.e.*, 2017:649.

yargılama boyunca uyuşmazlık yaşanmayacağı anlamına gelmemektedir¹¹¹. Nitekim çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesi geçerlidir, bu ilke çerçevesinde ilgililerin iş ile ilgili görüşlerine başvurulabilir. Bu bağlamda veya ayrıca bir başvuru ile ilgililerden biri çekişmesiz yargı işinin esasını ihtilâflı hâle getirecek açıklamalar ve iddialarda bulunabilir¹¹². Benzer şekilde iflâsın kapanması talebiyle başlatılan yargılama da ilgililerin beyanları ve iddiaları ile yargılama çekişmesiz yargıdan çıkıp çekişmeli yargı alanına dâhil olabilir. Örneğin alacaklılardan biri yargılama esnasında iflâs tasfiyesinin henüz tamamlanmadığını, alacaklı olarak kendisinin tasfiye süresince yaptığı bir şikâyet başvurusunun henüz neticelenmediğini, hâlihazırda bir sıra cetveline itiraz davasının devam ettiğini veya istihkak iddiası üzerine başlatılan davanın henüz neticelenmemiş olduğu ileri sürülerek iflâsın kapanmasına itiraz edebilir. Bu durumda çekişmesiz yargı işinin akıbetinin ne olacağı değerlendirilmelidir.

Böyle bir durumda iflâs tasfiye işlemlerinin bittiğinden hareketle iflâsın kapanmasını talep eden iflâs idaresi ile tasfiye işlemlerinin henüz bitmediğini iddia eden ilgili (alacaklı veya borçlu) arasında bir uyuşmazlığın meydana geldiği ortadadır. Ancak herhangi bir çekişmesiz yargı işinin çekişmeli yargı işine dönüşmesinin kendiliğinden olamayacağı kanaatindeyiz¹¹³. Bu noktada *Budak*, derdest çekişmesiz yargı işinin, ıslah yoluyla davaya dönüştürülmesi gerektiğini ifade etmiştir¹¹⁴. Ancak ortada derdest bir çekişmesiz yargı işi vardır ve çekişmesiz yargı işlerinde iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı olmadığından yargılamanın ıslah edilerek bir davaya dönüştürülebilmesi mümkün olmaz¹¹⁵.

Kanaatimizce bu noktada yapılması gereken ilgilinin söz konusu beyanının gerçekliğinin re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde incelenerek tespit edilmesi olacaktır. İlgilinin iddia ettiği gibi bir durumun var olmadığı ve tasfiye işlemlerinin tamamlanmış olduğu kanaatine varılırsa yargılamaya devam edilmeli ve kapanma kararı verilmelidir. Ancak ilgilinin iddiası

¹¹¹ Örneğin; mirasçılık belgesi verilmesi taleplerinde, kendisine talepte mirasçı olarak yer verilmeyen üçüncü bir kişi, mahkemeye başvurarak, kendisinin de mirasçı olduğunu bildirir ise, üçüncü kişi ile mirasçılık belgesi verilmesi talebinde bulunan kişi arasında bir ihtilâf(uyuşmazlık) çıkmış olur. Kuru, *a.g.e.*, 2001a:I, 33; Budak, *a.g.e.*, 2006:153.

¹¹² Kuru, *a.g.e.*, 1961:41; Kuru, *a.g.e.*, 2017:651; Aras, *a.g.e.*, 2017:139; Budak eserinde ilgili kişinin yapacağı bu tarz bir müdahalenin şekle bağlı olmayacağını ifade etmektedir. Budak, A.C. (2000). *Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*. Ankara: Beta Basım Yayın, 123,135; Budak, *a.g.e.*, 2006:153.

¹¹³ Kuru, *a.g.e.*, 1961:41; Budak, *a.g.e.*, 2006:154.

¹¹⁴ Budak, üçüncü kişinin itirazı ile çekişme yaratıldıktan sonra, mahkemenin, çekişmeli yargı talebini inceleyebilmesi için, hali hazırda derdest çekişmesiz yargı işinin ıslah yoluyla davaya dönüştürülmesi veya çekişme yaratan üçüncü kişinin harçlarını ödeyerek bir dava dilekçesi vermesi gerektiğini ifade etmektedir. Budak, *a.g.e.*, 2006:154.

¹¹⁵ Atalı, M. (2009). Islah Yoluyla İleri Sürülen Talep Bakımından Zamanaşımının Kesildiği Tarih. *DEÜHFD.*, (XI), 115-127, 125.

doğru ve tasfiye işlemleri henüz tamamlanmamış ise; mahkeme, 254'üncü madde uyarınca, ancak tasfiye aşamasının bittiğine kanaat ettiğinde kapanma kararı vereceğinden kapanma talebinin reddi kararı ile yargılamayı sonlandırmalı ve işten elini çekmelidir.

Bu noktada ilgilinin iddia ettiği henüz neticelenmemiş olan dava veya şikâyet başvurusunun sonucunun iflâsın kapanması yargılaması bakımından bekletici sorun¹¹⁶ olarak ele alınması düşünülebilir. Ancak kanaatimizce iflâsın kapanması yargılaması bakımından tasfiye işlemlerinin henüz tamamlanmamış olması bir bekletici sorun olamaz; zira bekletici sorun, asıl sorunun çözümünde öncelikli olarak çözümü gereken ön sorunları¹¹⁷ ifade eder¹¹⁸. Ancak iflâsın kapanması yargılaması bakımından tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmamış olduğu esasen yargılamanın asıl sorunudur bu bakımdan bir bekletici sorun olarak ele alınamaz¹¹⁹. Nitekim bu husus, bir bekletici sorun olarak ele alınarak icra mahkemesinin veya başkaca bir mahkemenin kararı beklenirse, yalnızca anılan dava veya şikâyetin sonucu değil, tasfiye işlemlerinin tamamına yönelik bir yeniden inceleme ve düzenleme yapılması iflâs idaresinin bu yönde birçok iş ve işlem yapması gerekir. Bu durum ise hem zaman hem emek hem de para kaybına sebebiyet verir ki bu da yargılamanın basit, hızlı ve ucuz yürütülmesini öngören usul ekonomisi ilkesine aykırıdır. Kanaatimizce bu noktada kapanma talebinin esastan reddedilerek söz konusu durumun düzeltilerek ve özellikle sonucu son rapora işlenerek yeniden iflâsın kapanması talebinde bulunulması isabetli olur.

Bir diğer açıdan *Kuru*, çekişmesiz yargı işinin ilgililerin birinin itirazı veya aksi yönde bir iddiası ile çekişmesiz yargı alanından çıkarak çekişmeli yargı alanına girmesi noktasında bir ayırım yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Yazara göre, yalnızca ihtilâf yokluğu kıstası

¹¹⁶ Yürütülen yargılama hakkında karar verilebilmesi için çözümü gereken ön sorunun çözümü başka bir mahkeme veya merciinin kararına bağlı ise bu husus, bekletici sorun olarak nitelendirilir. Bekletici sorun, Hukuk Muhakemeleri Kanun'unun 165'inci maddesinde “*Bir davada hüküm verilebilmesi, başka bir davaya, idarî makamın tespitine yahut dava konusuyla ilgili bir hukukî ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise mahkemece o davanın sonuçlanmasına veya idarî makamın kararına kadar yargılama bekletilebilir.*” denilerek ifade edilmiştir.; Bekletici sorun kavramı ve tanımına dair ayrıntılı bilgi ayrıca bkz. Pekcanitez, H. (1980). Bekletici Sorun. *Eg. ÜHFD.*, (1), 249-275, 252; Aşık, İ. (2012). *Medeni Usul Hukukunda Bekletici Sorun*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 28vd.

¹¹⁷ Ön sorun kavramı ve tanımında dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özmumcu, S. (2019). *Yargıtay Kararları Işığında Medeni Yargılama Hukukunda Ön Sorun*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 4vd.

¹¹⁸ Özekes, M. (2017). Ön Sorun-Bekletici Sorun. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1403; Pekcanitez, a.g.m., 1980:252; Aşık, a.g.e., 2012:28.

¹¹⁹ İflâsın kapanması yargılamasında, hâkim, tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığına dair bir inceleme yürütür. İlgilinin tasfiyenin henüz tamamlanmadığına dair söz gelimi neticelenmemiş bir şikâyet başvurusunun bulunduğu düşünüldüğünde, söz konusu şikâyet başvurusunun neticelenmesi ile sıra cetvelinde veya mevcut alacaklı sayısında veya alacak miktarında bir değişiklik yaşanması muhtemeldir. Bu durumda iflâsın kapanması yargılamasında hâkimin şikâyet başvurusunun tamamlanmasını beklemesi, yalnızca bu başvurusunun sonucunu değil aynı zamanda bu şikâyet başvurusunun uzantısı olarak iflâs dairesinin yapması gereken birçok tasfiye iş ve işleminin de beklenmesi anlamına gelir.

ile çekişmeli yargıdan ayrılmakta olan bir çekişmesiz yargı işi, ilgilinin itirazı ile çekişmeli yargı işine dönüşebilir¹²⁰. Ancak söz konusu çekişmesiz yargı işi, uyuşmazlık yokluğu dışında bir ölçütle de çekişmeli yargıdan ayrılabiliriyorsa bu durumda ilgilinin itirazı çekişmesiz işini bir davaya dönüştürmeyecektir¹²¹.

İflâsın kapanması çekişmesiz yargı işinin çekişmeli yargıdan ihtilâf ve hasım yokluğu ile sübjektif hak yokluğu kıstasları ile ayrıldığı kanaatine varılmıştır. Bu durumda *Kuru*'ya göre ilgilinin, ihtilâflı olmayan bir çekişmesiz yargı işi olan iflâsın kapanması yargılamasında, ihtilâfa vücut veren nitelikte iddiası, iflâsın kapanması yargılamasını çekişmesiz yargı alanından çıkararak çekişmeli yargıya sokmamalıdır. Zira iflâsın kapanması, sübjektif hakkın yokluğu ölçütü bakımından yapılacak bir değerlendirme ile de çekişmeli yargıdan ayrılmaktadır.

Kanaatimizce iflâsın kapanması yargılamasında ilgililerden birinin uyuşmazlık çıkaracak nitelikte bir iddiada bulunması hâlinde bu iddia ile iflâsın kapanması yargılaması çekişmeli yargı niteliği kazanmaz. İflâsın kapanması yargılamasının esası tüm tasfiye işlemlerinin bitmiş ve tasfiyenin tamamlanmış olup olmadığına ilişkin olup, ilgilinin buna muhalif iddiası da ancak tasfiyenin tamamlanmadığına veya hâlihazırda neticelenmemiş işlemlerin olduğuna yönelik olabilir. Bu sebeple ilgilinin iddiası mahkemeye ulaştığında mahkeme bu iddiayı re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde değerlendirir ve araştırır. İddianın ciddi veya doğru olduğuna kanaat getirildiğinde zaten yargılamanın esasına yönelik bir eksiklik sebebiyle yargılamanın esastan reddi gerekir. Bu hâlde de iflâsın kapanması çekişmesiz yargı işi çekişmeli yargı niteliği kazanmış olmaz; bilakis esastan verilecek bir karar ile son bulmuş olur.

2.3. İflâsın Kapanmasının Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması

Görevli ve yetkili asliye ticaret mahkemesince müflis hakkında iflâs kararı verildikten sonra iflâs davası, davacı alacaklı ve davalı borçlu arasında bir dava olmaktan çıkar¹²². İflâs, hukukî hüküm ve sonuçlarını, borçlunun iflâsına uzak kalmış, iflâstan haberi olmamış, hatta

¹²⁰ Kuru, *a.g.e.*, 1961:42.

¹²¹ Kuru, ihtilâf yokluğu kıstasından gayri ölçütlere göre NK(Nizasız Kaza)'dan sayılan işlerde görülmekte olan NK işinin bir alakadarın itiraz ve müdahalesi ile NK'dan çıkıp nizalı kazaya giremeyeceği kanaatinde olduğunu ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:42; Aras, *a.g.e.*, 2017:139.

¹²² Kuru, *a.g.e.*, 2013:1125; Pekcantez, *a.g.e.*, 2016a:I, 95; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1539; “İflâs hükmü inşâ bir karardır. Açılmış olan iflâs herkese karşı etkili olup, iflâs davasını yürüten alacaklı bu nedenle bu konudaki tasarruf yetkisi ve kuvvetini kaybeder.”(Yargıtay 11.HD. T. 5.04.1991 E.1991/132 K.1991/2415 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)); Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:457; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:222; Kuru, *a.g.e.*, 1971:84.

borçlunun iflâs etmesine rıza göstermemiş olsa bile tüm alacaklıları için doğurur. Verilen iflâs kararından sonra, davacı alacaklının dahî iflâsın sonuçlarının doğmasına engel olma imkânı yoktur¹²³. Bu tesir iflâs kararının inşâî karakterinden kaynaklanmaktadır¹²⁴.

Diğer inşâî tesirli kararların aksine¹²⁵ iflâs, hüküm ve sonuçlarını kesinleşmeden itibaren değil; karardan itibaren doğurmaktadır¹²⁶. Bu sebeple, iflâs kararının verilmesinden sonra davacı alacaklının Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307'nci maddesinde yer alan feragat tasarrufunda bulunması¹²⁷ ve iflâs davasından feragat etmesi, Kanun'un 165'inci maddesinin ikinci fıkrası¹²⁸ uyarınca hüküm ve sonuç doğurmaz¹²⁹. İflâs kararı verildikten sonra davacı alacaklının alacağının ödenmesi dahî iflâs davasını sona erdirmez¹³⁰. İflâs kararını veren asliye ticaret mahkemesi bu (iflâs) kararından dönerek de iflâs halini sona erdiremez¹³¹.

¹²³ Davacı alacaklı iflâs kararı verilinceye kadar iflâs davasını geri alabilir (davanın geri almasında davalı borçlunun rızasının alınıp alınmayacağına dair görüşler ve ayrıntılı bilgi için bkz. Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:181. Ancak iflâs talebini geri alan davacı bir ay geçmedikçe bu talebini yenileyemez. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:453. İflâsın açılmasından sonra ödemeye ya da başka bir nedene dayanan “davadan vazgeçme”nin iflâs hükmünün ve iflâs halinin ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaz. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 06.04.1983 tarihli 1983/12-963 esas ve 1983/335 karar sayılı kararı (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı); Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:62.

¹²⁴ Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:76-77; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:31; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 95; Muşul, *a.g.e.*, 2017:779; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:78; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:47; Sungurtekin-Özkan, *a.g.e.*, 2004:559; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537; Önen, *a.g.e.*, 1981:140-141; Altay, *a.g.e.*, 2004:I, 126; Berkin, *a.g.e.*, 1980:39.

¹²⁵ Genelde, inşâî nitelikli kararlar söz konusu inşâî etkisini kesinleşmekle doğurur iken; eda davaları neticesinde verilen eda hükmü etkisini hükmün verilmesi ile ortaya çıkarmaktadır. Önen, *a.g.e.*, 1981:175; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537.

¹²⁶ Önen'e göre inşâî tesir, inşâî etkili kararın kesinleşmesinden sonra ortaya çıkar, aksi bir kabul inşâî davalar (hüküm)ile eda davalarını (hükmünü) karıştırmak olur. Bu ise tüm inşâî dava sistemine ve ana ilkelerine ters düşer. İnşâî tesirin kararın kesinleşmesinden itibaren etkili olacağına istisna ise iflâs kararıdır; iflâs kararları kesinleşmeden inşâî etkisi ortaya çıkar. Önen, *a.g.e.*, 1981:198; Muşul, *a.g.e.*, 2017:779; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1537; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:222.

¹²⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 24.06.1977 tarihli (E.1978/12-2503 ve K. 1977/658) verdiği kararında iflâs kararı kesinleşene kadar davacının iflâs davasından feragat edebileceğini kabul etmişti. Ancak doktrin iflâs kararı verildikten sonra feragatin geçerli olamayacağını kabul etmekteydi. Nitekim 1988 yılında İcra ve İflâs Kanunu'nda 3494 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi ile yapılan değişiklik sonucunda 165'inci fıkraya “İflâsa karar verilmesinden sonra iflâs davasından feragat geçersizdir.” hükmü eklenmiştir.; İflâs davasında feragat tasarrufunda bulunulup bulunulamayacağına dair Yargıtay kararları ve Hukuk Genel Kurulu'nun bu husustaki görüş değişikliklerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Akyol-Aslan, L. (2011). *Medeni Usul Hukukundan Davadan Feragat*. Ankara: Yetkin Yayınları, 310.

¹²⁸ Akyol-Aslan, *a.g.e.*, 2011:309; Özbek, *a.g.m.*, 2012:263; Bu husus Kanun'un 165'inci maddesinin ikinci fıkrasının 3434 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi ile değiştirilmesinden evvel uygulamada çelişkili kararlar verilmesine sebebiyet vermekte idi lakin anılan hükmün ihdasıyla bu sorun ortadan kaldırılmıştır.; Söz konusu hükmün, kanuna girmesinden evvel de doktrinde iflâsa karar verilmesinden sonra feragat edilemeyeceğine dair görüş birliği mevcuttu. Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:45-46; Kuru, B. (2001c). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.IV, İstanbul: Demir Yayıncılık, 3654; Yılmaz, E. (1985). İflâs Kararının Verilmesinden Sonra İflâs Davasından Feragat. *MSÇD.*, (6), 73-80, 75; Öktemer, *a.g.m.*, 1982:231; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:31; Kuru, *a.g.e.*, 1971:84.

¹²⁹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:454; Yargıtay 19. HD. T.27.10.2005 E. 2005/9829 K. 2005/10724. Uyar, T. (2009a). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*. (Üçüncü Baskı). (X), 15413.

¹³⁰ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1539; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:223; Kuru, *a.g.e.*, 1971:84.

¹³¹ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1125; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:223.

Verilen iflâs kararından sonra ortaya çıkan fiilî süreci, diğere bir ifadeyle iflâs tasfiyesi sürecini, ancak Kanun'da öngörülen tasfiyenin tatili, iflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanması kurumları sona erdirebilmektedir¹³². Anılan üç iflâs kurumu bu yönüyle birbirine benzer; ancak şartları, hüküm ve sonuçları ile birbirinden ayrılır.

Biz de belli yönlerden birbirine benzeyen bu üç kurumu ve yürürlükte olduğu zamanlarda diğere iflâs kurumları ile oldukça sık karıştırılan iflâs erteleme kurumunu, iflâsın kapanması kurumu ile karşılaştırıp farklarını ortaya koymaya çalışacağız.

2.3.1. İflâsın Kaldırılması İle Karşılaştırılması

İflâsın kaldırılması, Kanun'un 182'nci maddesinde yer alan bir iflâs hukuku kurumudur. Anılan hükme göre borçlu, bütün alacaklılarının¹³³ taleplerinin geri aldıklarına dair bir beyanname veya bütün alacakların itfa¹³⁴ olunduğuna hakkında bir vesika¹³⁵ gösterir veya akdedilmiş olan konkordato tasdik edilirse, mahkemece iflâsın kalkmasına ve borçlunun serbestçe tasarrufu için mallarının kendisine geri verilmesine karar verilir¹³⁶. Söz konusu şartların iflâs açıldıktan sonra cereyanı, iflâsın kaldırılması sonucunu kendiliğinden

¹³² Arzova, S.B., Yavaş, M. ve Küçük, B. (2016). *Hukukî ve Mali Yönden İflâsın Ertenilmesi ve Borca Batıklık Bilançosu*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 86; Albayrak, a.g.e., 2007:18; Özbek, S. (2007). *İflâsın Ertenilmesi*. İstanbul: Arıkan Yayıncılık, V(Önsöz).

¹³³ Hükümde bütün alacaklılar ile ifade edilmek istenen iflâs açıldığı anda müflisin borçlu olduğu bütün alacaklılarıdır. Kuru, B. (1997). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). C.IV, İstanbul: Alfa Yayınevi, 3363; Kuru, a.g.e., 2013:1380. Ancak, madde 218 ve 219'da yer alan bekleme süreleri içinde alacağını kaydettirmemiş olan alacaklılar bu kapsama dâhil edilmez. Albayrak, a.g.e., 2007:65.

¹³⁴ Burada söz konusu "itfa" ifadesinden anlaşılması gereken ödeme, hibe, ibra, her çeşit af, terkin ve takas gibi borcu sona erdiren tüm nedenlerdir. Kuru, a.g.e., 1997:IV, 3371; Albayrak, a.g.e., 2007:74; Muşul, a.g.e., 2017:789; Alacağın sona ermesi (itfası) ile alacağın ödenmesi (ifa) birbirinden farklıdır. Arslan ve diğere, a.g.e., 2018a:523.

¹³⁵ Kanun metninde yer alan "beyanname" ve "vesika" terimleri alacaklıların bu doğrultuda söz konusu iradelerinin ispatlanması gerektiğine işaret etmektedir. Gürdoğan, a.g.e., 1966:63. İradeyi beyan edecek olanlar iflâs açıldığı anda müflise alacaklı olan tüm alacaklılarıdır. Söz konusu beyanlarında herhangi bir şart veya koşul bulunmamalıdır. Alacaklıların beyanlarındaki imzaların onaylanmasına gerek yoktur. Hata, hile ve ikrah gibi iradeyi sakatlayan hâller dışında alacaklılar söz konusu iflâs prosedürü bakımından buldukları beyan ile bağlıdır. İtfa olunduğuna dair verdikleri beyan ile daha sonraki takiplerinde de bağlı olmalarına karşın; Pekcanitez'e göre tüm alacaklıların istemlerini geri çektiklerine dair verdikleri beyan söz konusu iflâs işlemi ile ilgilidir ve usulidir bu bakımdan yeni takipler yapmak istediklerinde bu beyanları ile bağlı olmamaları gerekir. Pekcanitez, a.g.e., 2016a:I, 95; "Talepte bulunan müflis, İİK'nin 182. maddesi uyarınca iflâsının kaldırılmasını istemiştir. Sözü edilen madde uyarınca iflâsın kaldırılmasına karar verilebilmesi için, müflis, bütün alacaklıların taleplerini geri aldıklarını veya bütün alacaklıların alacağının itfa edilmiş olduğunu ispatlamalıdır."(Yargıtay 11. HD. T.28.06.1988. E. 1988 / 4039. K. 1988 / 4340 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

¹³⁶ İflâsın kaldırılması ile benzer bir kurum Kanun'un 183'üncü maddesinde düzenlenen terekenin iflâs yoluyla tasfiyesinin durdurulmasıdır. Rüzgaresen, C. ve Erdem, M. (2012). Terekenin İflâs Hükümlerine Göre Tasfiyesi. *İTÜSBD.*, 22(2), 313-335, 316; Gürdoğan, a.g.e., 1966:66-67; Kuru, a.g.e., 2016a:558; Hasırcı, a.g.e., 2015:957. Söz konusu hükme göre, reddolunan miras hâlinde tereke madde 180 uyarınca iflâs hükümlerince tasfiye edilirken, iflâsın kapanmasından evvel mirasçılardan biri mirası kabul ettiğinde, mirasçıdan teminat alınarak tasfiyenin durdurulmasına karar verilebilir.; Benzer düzenleme, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun 196'nci maddesinde yer almaktadır.

doğurmaz; iflâsın kaldırılabilmesi ancak bu hususta mahkemenin karar vermesi ile gerçekleşir¹³⁷.

İflâsın kaldırılması ile iflâsın kapanması arasındaki esaslı tek benzerlik iflâs tasfiye sürecini neticelendirmeleri noktasındadır. Tasfiye aşamasının sonlandırılmasının yanı sıra gösterdikleri birkaç usulî benzerlik dışında zamanı, şartları, hukukî nitelikleri ve sonuçları bakımından oldukça farklıdır¹³⁸.

İflâsın kaldırılması ile iflâsın kapanması arasında belirgin bir farklılık her iki kurumun işletilebilme zamanlarında kendini göstermektedir. İflâsın kaldırılması, 182'nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca, alacak hakkındaki taleplerin kaydı için muayyen müddetin bitmesinden, iflâsın kapanmasına kadar talep edilebilir¹³⁹.

İflâsın kapanması, tasfiye aşamasında yapılacak bir işlem kalmadığında işletilebilir iken; iflâsın kaldırılmasında tasfiye henüz bitmemiştir, devam etmektedir. İflâsın kapanması için alacaklılar, satışı yapılan masa mallarından elde edilen meblağ ile tatmin edilmiş, tatmin edilemeyen alacaklılara ise aciz belgeleri verilmiş iken; iflâsın kaldırılması tasfiye işlemlerinin tamamlanmış olması gerekmez. Şartları oluştuğunda, henüz dağıtımlar (geçici veya kesin) yapılmadan, sıra cetveli kesinleşmeden ve hatta birinci alacaklılar toplanması toplanmadan da kaldırma talebinde bulunulabilir¹⁴⁰.

İflâsın kaldırılması kararının verilebilmesi için asgarî bekleme süresi¹⁴¹, adî tasfiye bakımından, alacaklıların alacaklarını masaya yazdırmaları için Kanun'un 219'uncu maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen bir aylık sürenin bitimidir¹⁴². Basit tasfiye için ise

¹³⁷ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:71; Öktemer, *a.g.m.*, 1982:234; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:65.

¹³⁸ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1547; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1379; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:653; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:953.

¹³⁹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:129; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:64; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1379; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:653.

¹⁴⁰ Ancak Yargıtay bu hususta, sıra cetveline itiraz davasına konu olan alacakların mevcut olup olmadığı netleşmeden bütün alacaklıların taleplerini geri almaları veya tüm alacakların itfa olduğuna dair sebebe dayanılarak iflâsın kaldırılmasına karar verilemeyeceğine öncelikle alacaklıların kimlerden oluştuğunun belli olması gerektiğine hükmetmiştir (Yargıtay 11.HD. T.28.06.1988 E.1988/4039 K. 1988/4340 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)); Lakin Kuru, müflisin, sıra cetveli hazırlanmadan da iflâsın kaldırılmasını talep edebileceğini ancak bu durumda alacağı müflis tarafından kabul edilmeyen alacaklıların nazara alınıp alınmayacağına iflâsın kaldırılması talebini inceleyen asliye asliye ticaret mahkemesince karar verileceğini ifade etmiştir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1380.

¹⁴¹ İflâsın kaldırılmasında bütün alacakların taleplerini geri alması veya bütün alacaklıların itfa olunduğuna dair beyanname verilmesi gerekir, bu şartı sağlanıp sağlanmadığının tespitinin sağlıklı olarak yapılabilmesi için alacaklıların tamamının saptanması gerekir; bu sebeple alacaklıların alacaklarını yazdıracakları sürenin bitiminin beklenmesi iflâsın kaldırılması bakımından elzemedir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1379.

¹⁴² Kuru, *a.g.e.*, 2013:1379; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:100-101; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:523; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:653; Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Berkin, *a.g.e.*, 1980:107.

Kanun'un 218'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince bu süre 20 gün ve en fazla iki aydır¹⁴³.

İflâsın kaldırılmasının talep edilebilmesi için sürmekte olan iflâs davasında iflâs kararının kesinleşmiş olmasının gerekip gerekmediği noktasında doktrin ikiye ayrılmaktadır. Bir görüşe göre¹⁴⁴ iflâsın kaldırılması, tıpkı iflâsın kapanması gibi ancak iflâs kararının kesinleşmesi hâlinde mümkündür. Diğer bir görüşe göre¹⁴⁵ ise kaldırılma talep edilebilmesi için iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekmemektedir. Bu görüş farklılığının, inşâî karakterli iflâs kararının inşâî tesirinin kesinleşme ile değil kararın verildiği an ortaya çıkmasından kaynaklandığı kanısındayız. Zira iflâs kararı kesinleşmeden dahî inşâî tesirini gösterdiğinden, iflâs kararının kesinleşmesi beklenmeden iflâsın kaldırılmasının talep edilebileceği düşünülebilir¹⁴⁶. Diğer yandan henüz kesinleşmediğinden belki de kanun yolunda kaldırılacak veya bozulacak bir iflâs kararının kaldırılmasına gerek olmadığı da düşünülebilir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bu hususta 1983 tarihinde verdiği bir kararında¹⁴⁷ kaldırılmanın iflâs kararı kesinleşmeden de yapılabileceğine hükmetmiştir.

Kanun'un 164'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında iflâs kararı kesinleşmedikçe ikinci alacaklılar toplanmasının yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla ikinci alacaklılar toplanması yapılmadığı takdirde, Kanun'un açıkça ikinci alacaklılar

¹⁴³ Pek uzak yerlerde veya yabancı memleketlerde ikamet eden alacaklılar için gerek adı tasfiyede iflâs idaresi, gerek basit tasfiye usulünde iflâs dairesi söz konusu süreyi, sürenin bitiminden itibaren uzatabilir (m.219).

¹⁴⁴ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:653; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1379; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3363; Benzer şekilde Başözen, mahkeme kararıyla açılmış ve kesinleşmiş olan iflâsın Kanun'un 182'nci maddesindeki şartlar gerçekleştiğinde kaldırılabilirliğini ifade etmiştir. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 230.

¹⁴⁵ Alacak iddialarının masaya kaydı için beklenen bir aylık sürenin bitiminden, asliye ticaret mahkemesince iflâsın kapatılmasına (m.254) karar verilinceye kadar olan zaman dilimi içinde, iflâsın kaldırılmasına karar verilebilir. Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1548; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:74; Berkin, *a.g.e.*, 1980:107; Pekcanitez, iflâsın kaldırılmasının iflâsın açılmasıyla duran ve iflâs kararının kesinleşmesi ile düşecek olan takiplere etkisi bahsinde, iflâsın kaldırılması eğer iflâs kararı kesinleşmeden evvel gerçekleşirse duran takiplere devam edilebileceğini ifade etmiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 110. Yazarın bu ifadesinden hareketle iflâs kararı kesinleşmeden iflâsın kaldırılabilirliği anlaşılmaktadır.; Karşı da benzer şekilde, ikinci alacaklılar toplantısı yapılmadan (yani iflâs kararı kesinleşmeden) iflâsın kapanmasının talep edilemeyeceğini ancak şartları oluşmuşsa iflâsın kaldırılmasının talep edilebileceğini ifade etmiştir. Karşı, *a.g.e.*, 2014a:531.

¹⁴⁶ İflâs, karar verilmekle hüküm ve sonuçlarını doğurduğundan, karar kesinleşmemiş olsa bile iflâs idaresi Kanun'un 229'uncü maddesinde yer alan tasarruflarda bulunabilmektedir. İlgili hükme göre idare, kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satabilir ve borsa veya piyasada fiyatı bulunan esham ve eşya derhâl paraya çevrilebilir. İflâs idaresinin söz konusu tasarruflarda bulunabileceği göz önüne alındığında, müflisin, iflâs kararının kesinleşmesini beklemeden iflâsın kaldırılmasını talep etmekte menfaatinin olduğu ortadadır. Bu bakımdan, kanaatimizce, madde 182 şartlarını sağlayan borçlunun iflâsın kesinleşmesi kararını beklemeden iflâsa hükmeden mahkemen iflâsın kaldırılmasını talep edebilmesi gerekir.; Bu hususta aynı sonuca götüren bkz. Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1548; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:74.

¹⁴⁷ "İİK madde 182 hükmünün, ancak kesinleşmiş iflâs hükümleri hakkında uygulanabileceği iddiasının yasal dayanağını bulmak da kabil değildir... iflâsın açıldığı andan itibaren, alacaklıların kaydı için gerekli sürenin sona ermesiyle beraber iflâs hükmü kesinleşmemiş dâhi olsa ... şartlar oluşmuş ise, iflâs kaldırılabilir." (Yargıtay HGK T.06.04.1983 E. 1983 / 963 K. 1983 / 335 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

toplanmasında karar verilecek hiçbir tasfiye işlemi yapılamayacaktır¹⁴⁸. Örneğin bu durumda 229'uncu madde uyarınca masa mallarının satışı yapılamaz, sıra cetveline itiraz davaları ve hukuk davalarında ne şekilde hareket edileceğine karar verilemediğinden davalar neticelenemez ve kesin dağıtım yapılmaz. Bu hâlde iflâs davasında karar kesinleşmeden, ikinci alacaklılar toplantısı yapılamaz, ikinci alacaklılar toplanması yapılmadığında, dolayısıyla iflâsın kapanmasının şartları oluşamayacağından kapanma kararı verilemez¹⁴⁹. Zirâ iflâsın kapanması için yapılması gereken bir tasfiye işlemi kalmamalıdır, tüm masa malları satılmış, dağıtımlar yapılmış ve aciz belgeleri verilmiş, konusunu masa mallarının oluşturduğu tüm davalar da neticelendirilmiş olmalıdır. Nitekim Yargıtay da iflâs kararı kesinleşmeden iflâsın kapanmasının talep edilmesinin mantıktan uzak olduğunu ifade etmektedir¹⁵⁰.

İflâsın kaldırılması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çekişmesiz yargı işlerini düzenleyen 382'nci maddesinde adı geçen çekişmesiz yargı işlerinden biridir. Bu bakımdan iflâsın kaldırılması, iflâsın kapanması ile çekişmesiz yargı işi olmak bakımından benzerlik gösterir¹⁵¹.

Her ikisi de taleple harekete geçirilen çekişmesiz yargı işi olan iflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanması, söz konusu talebe yetkili kişiler bakımından farklılaşır. İflâsın kaldırılmasında, talebin kim veya kimler tarafından yapılabileceği kaldırmanın hangi sebebe dayanarak talep ediliyor olmasına göre değişmektedir¹⁵². Buna göre kaldırma, bütün alacaklıların taleplerini geri almış olmasından veya bütün alacaklıların itfa edilmiş olmasından kaynaklanıyor ise talebin borçlu tarafından yapılması gerektiği konusunda doktrin hemfikirdir¹⁵³; zira Kanun

¹⁴⁸ İflâsta alacaklılar toplanmasının yetkileri bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Erdönmez, G. (2005). *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri*. İstanbul: Legal Yayınevi, 53 vd.

¹⁴⁹ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:214; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3351; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1374; Kapanma kararı verilemeyeceği kesin olan böyle bir durumda esasen talep hakkının da sınırlandırılması gerektiğinden; iflâsın kapanmasının yargılaması bakımından iflâs kararının kesinleşmesinin bir özel yargılama şartı olup olmayacağı konusunda bkz. a.ş. 3.1.9.

¹⁵⁰ "...iflâs kararı bozulursa iflâs kararından önceki halin avdet edeceği, iflâsın neticelerinin sona ereceği izahtan varestedir. İflâsın açılması kararı kesinleşmediği hâlde, kapatılmasının kesinleşmesi gibi mantıken de telafisi mümkün olmayan bir hâl ortaya çıkacaktır...iflâs kararının kesinleşmesi beklenilmeden iflâsın kapatılmasına karar verilemez." (Yargıtay 12.HD. T.14.10.1975. E. 975/9061. K. 975/6356 (ABD. Y.1976. S.6. s.910-912.)); Benzer şekilde Yargıtay 19.HD. T. 10.04.2008 E. 2008/2065 K. 2008/3748.

¹⁵¹ Umar, B. (2014). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. (İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 1124; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:954-955.

¹⁵² Albayrak, *a.g.e.*, 2007:94vd.; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 102,114.

¹⁵³ Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3375; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:94; Berkin, *a.g.e.*, 1980:107; Pekcanitez, H. (1982a). İflâsın Kaldırılması II. *Adalet Dergisi*, (4), 731-745, 738; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:132; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:524; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:654; Muşul, *a.g.e.*, 2017:784.

hükmü de bu hususta açıktır¹⁵⁴. Söz konusu talebin alacaklılar tarafından yapılması veya mahkemenin re'sen harekete geçmesi mümkün değildir¹⁵⁵. Ancak bir kısım yazarlara¹⁵⁶ göre bütün alacaklıların taleplerini geri almış olmasından veya bütün alacaklıların itfa edilmiş olmasından kaynaklanan bir kaldırma talebinin, iflâs idaresince yapılmasının önünde kanunî herhangi bir engel de bulunmamaktadır. Yargıtay'ın bu hususta yeknesak bir uygulama gösterdiği söylenemez; 1990 yılında verdiği bir kararında iflâs idaresinin talebini kabul ettiği görülürken¹⁵⁷, 2003 yılında verdiği kararında Kanun'da açıkça borçlu yazıyor olduğu için iflâs idaresinin talebinin kabulü isabetsiz görülmüştür¹⁵⁸.

İflâsın kaldırılabilmesinin bir diğer yolu ise konkordatonun¹⁵⁹ tasdik edilmiş olmasıdır. Kanun'un 309'uncu maddesinin beşinci fıkrasında konkordatonun tasdiki kararının kesinleşmesi üzerine iflâs idaresinin iflâsa hükmeden mahkemeden iflâsın kaldırılmasını isteyeceği açıkça yer almaktadır¹⁶⁰. Konkordatonun asliye ticaret mahkemesince tasdik edilmesi üzerine, iflâs idaresi tasfiye işlemlerini durdurarak müflis hakkında iflâsın kaldırılmasını talep etmelidir¹⁶¹. Kanun'un açık hükmü gereği bu talep, iflâs idaresine

¹⁵⁴ Yargıtay, bir kararında müflisin mirasçılarının da müflise kanunî halef olmaları sebebiyle iflâsın kaldırılmasını talep edebileceklerine hükmetmiştir. “*Kanunî halefler murise ait bütün hakları kullanmaya yetkili olduğu düşünülmezsizin İİK'nın 182. maddesine istinaden iflâsın kaldırılmasını yalnız müflis borçlunun isteyebileceğinden bahisle mirasçının ifasını kaldırılmasını istemeye yetkisi olmadığından bahisle talebin reddine karar verilmesi isabetsiz olup... bozulmasına oy birliği ile karar verilmiştir.*”(Yargıtay 12.HD. 29.05.1980 E.1980/2996 K. 1980/4589 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

¹⁵⁵ Pekantez, H. (1982b). İflâsın Kaldırılması I. *Adalet Dergisi*, (4), 731-745 Albayrak, a.g.e., 2007:94; Muşul, a.g.e., 2017:784.

¹⁵⁶ Yılmaz'a göre iflâs tasfiyesi hala devam etmekte olduğundan masanın kanunî temsilcisi sıfatıyla iflâs idaresinin görevi halen devam etmektedir. İflâsın kaldırılmasının iflâs idaresince talep edilebilmesinin kabulüne kanunî bir engel bulunmamaktadır. Yılmaz, a.g.e., 1976 a:162; Kuru, a.g.e., 1997:IV, 3375; Albayrak, a.g.e., 2007:94-95.

¹⁵⁷ “*Davacı iflâs idare memurları... İcra ve İflâs Kanunu'nun 182'nci maddesi uyarınca müflis hakkında iflâsın kaldırılmasını talep etmişlerdir.*” Yargıtay 11. HD. T.19.04.1990. E. 2145 K.3478. Eriş, G. (1991). *Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku*. Ankara: Aydın Yayınları, 454-455.

¹⁵⁸ “*Somut olayda alacaklıların itfa edilmiş olması sebebine dayanıldığından iflâsın kaldırılması müflis tarafından talep edilmelidir. Oysa iflâs idaresi böyle bir talepte bulunduğundan talebin reddi gerekirken kabulü isabetsizdir.*” (Yargıtay 19.HD. T. 03.07.2003. E. 2003/6246. K. 2003/7363 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı))

¹⁵⁹ Ermenek konkordatoyu, şartların gerçekleşmesi hâlinde olağan cebrî icra usullerinin yerini alan, iflâsa yaklaşan ve fakat ona nazaran daha özel ve yumuşak bir rejim öngören bir cebrî icra türü şeklinde tanımlamıştır. Ermenek, a.g.e., 2009:133; Tanrıver, a.g.e., 1993:6-7; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:539; Kuru, a.g.e., 2016a:680; Kuru, a.g.e., 2013:1443 vd.; Karlı, a.g.e., 2014a:533; Muşul, a.g.e., 2013:II, 1672 vd.; Üstündağ, a.g.e., 2009:227 vd.; Gürdoğan, a.g.e., 1966:155; Yılmaz, a.g.e., 2016:1256; Tanrıver, S. ve Deynekli, A. (1996). *Konkordatonun Tasdiki*. Ankara: Yetkin Yayınları, 29; Sarısözen, M.S. (2019). *7101 Sayılı Kanun Kapsamında İcra İflâs ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler*.(Üçüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, s.45.

¹⁶⁰ Konkordatonun tasdik edilmesi sebebiyle iflâsın kaldırılması, oldukça sınırlı bir zaman diliminde talep edilebilir. Zira Kanun'un 309'uncu maddesine göre konkordato en erken alacaklılar toplanmasından sonra teklif edilebilir, teklif edilen konkordatonun tasdik edilmesinin üzerine iflâs idaresinin derhâl iflâsın kaldırılmasını talep etmesi gerekir; zira madde 182 uyarınca iflâs kapandıktan sonra iflâsın kaldırılması talep edilemez.

¹⁶¹ Konkordato tasdik edildiğinde iflâs idaresinin iflâsın kaldırılmasını talep etmesi ihtiyarî değildir bir görev ve zorunluluktur. İflâs idaresinin söz konusu görevini yerine getirmemiş olması borçlunun hakkının yerine getirilmemesidir. Pekantez, a.g.e., 2016a:I, 115. İflâs idaresinin iş ve işlemleri Kanun'un 227'inci maddesinde ile ilgili 16'ıncı maddeye yapılan atf sebebiyle şikâyete tabidir. Borçlu, hakkının yerine getirilmemesini gerekçe göstererek iflâs idaresini süresiz olarak icra mahkemesine şikâyet edebilir.

tasfiyeye dair verilmiş bir görevdir¹⁶². İflâsın kaldırılmasının yukarıda bahsi geçen iki sebebinde talebin borçlu müflis tarafından yapılacağı öngörülmüşken burada talep yetki ve görevi bizzat özel hükümle iflâs idaresine verilmiştir.

İflâsın kapanmasında ise talep yetkisi ve görevi iflâs idaresine verilmiştir. Bu sebeple ne müflis ne de alacaklılar iflâsın kapanması talebinde bulunabilir. İflâs idaresi dışında bir kimse tarafından iflâsın kapanması talebinde bulunulduğunda bu talebin, usulden reddi gerekir¹⁶³.

İflâsın kapanması ile iflâsın kapanması kurumları işletilebilmeleri için varlığı aranan şartlar bakımından da birbirinden ayrılır. İflâsın kaldırılmasında Kanun'un 182'nci maddesinde yer alan alacaklılarının taleplerini geri almaları, bütün alacakların itfa olması veya konkordatonun tasdik edilmesi şartlarından biri gerçekleşmiş olmalıdır¹⁶⁴. Mahkemenin kaldırma talebi üzerine yapacağı inceleme söz konusu şartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesinden ibaret olacaktır¹⁶⁵. Her üç şart da olağan bir tasfiye süreci içinde cereyan etmeyen ve ayrıca süreç dışında borçlunun alacaklılarla bir şekilde anlaşması veya uzlaşmasını¹⁶⁶ gerektiren şartlardır.

İflâsın kapanmasında ise hakkında iflâs kararı verilen borçlunun karardan sonra hareketsiz kalması hâlinde dahî iflâsın kapanması tasfiyenin türüne göre, basit tasfiyede iflâs dairesince, adî tasfiyede ise iflâs idaresince işletilebilen bu anlamda esasen borçludan bir harekette bulunmasının beklenmediği olağan bir sona ermedir. İflâsın kapanmasında mahkemenin yapacağı inceleme, yapılması gereken ve eksik kalmış bir tasfiye işlemi kalıp kalmadığı, tasfiyenin kendinden beklenen şekilde yürütülüp yürütülmediği ve tamamlanıp tamamlanmadığı yönünde olacaktır.

İflâs, Kanun'un 182'nci maddesinde kaldırma için öngörülen şartlar sağlanmış olsa da iflâsın kaldırılması kararı verilmeksizin kendiliğinden kalkmaz ve müflis hiç iflâs etmemiş gibi

¹⁶² İflâs idaresi, konkordatonun tasdiki için mahkemeye başvururken aynı zamanda mahkemeden iflâsın kaldırılmasını da talep edebilmelidir, zira konkordatonun tasdikine görevli ve yetkili mahkeme ile iflâsın kaldırılmasına görevli ve yetkili mahkeme aynıdır. Farklılık ancak her iki işlem için görevli ve yetkili mahkeme farklı ise anlam kazanır. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 114; Berkin, *a.g.e.*, 1980:107.

¹⁶³ Kuru, *a.g.e.*, 1961:151.

¹⁶⁴ Çavdar ve Biçkin, *a.g.e.*, 2006:66-67; Dumanoglu, *a.g.e.*, 2011:18; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 96; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:63; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:654; Muşul, *a.g.e.*, 2017:783-784.

¹⁶⁵ Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:953.

¹⁶⁶ Yabancı dillerde de yer alan "concordat" ifadesinin kelime anlamı anlaşma, uzlaşma veya sözleşmedir. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:539. Ancak konkordato, borçlu ve alacaklılar arasında serbestçe yapılan bir akit değildir, resmî makamların gözetim ve denetimine tâbi bir nevi cebrî sulh şeklidir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 113.

olmaz¹⁶⁷. İflâsın kaldırılabilmesi için mutlaka mahkeme kararı gerekir. İflâsın kaldırılmasının düzenlendiği 182'nci maddede görevli ve yetkili mahkeme açıkça düzenlenmiş değildir. Doktrin, madde hükmünde geçen mahkeme ifadesinden borçlunun iflâsına karar veren mahkemenin anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir¹⁶⁸. Zira iflâsın kaldırılması, iflâs kararının kesinleşmesine ihtiyaç duymadığından¹⁶⁹ mahkeme söz konusu davadan iflâs kararı ile el çekmiş olsa bile davanın kanun yolundan dönmesi ve aynı mahkemede tekrar görülecek olması ihtimali de mevcuttur¹⁷⁰.

İflâsın kaldırılması ile iflâsın kapanması arasındaki belirgin bir diğer fark ise sonuçlarında karşımıza çıkmaktadır. İflâsın kaldırılması kararının verilmesi ile iflâs hâli sona erer bu noktada her iki kurum ortaktır. Lakin iflâsın kaldırılmasında bu sona erme hâli iflâsın kapanmasına göre daha etkilidir. Şöyle ki, iflâsı kaldırılan müflis hiç iflâs etmemiş gibi olur ve müflis sıfatı kalkar¹⁷¹. İflâsın kaldırılması kararı, inşâî tesiri ile iflâsın hem geçmişe hem de geleceğe yönelik sonuçlarını ortadan kaldırır¹⁷².

İflâsın kapanmasına karar verilen müflis ise müflislik sıfatından kurtulmak için itibarın yerine getirilmesi şartlarını sağlamak ve bu hususta talepte bulunmak zorundadır. İflâsı kaldırılan müflise ise Kanun'un 312 ila 316'ncı maddelerinde düzenlenen itibarın yerine getirilmesi hükümleri uygulanmaz zira müflis, hiç iflâs etmemiş gibi olacağından itibarın yerine getirilmesi hükümlerinin uygulanmasına ihtiyaç yoktur¹⁷³. Ancak iflâsı kaldırılan müflisin taksiratlı veya hileli iflâs sebebiyle cezalandırılabilmesi bakımından iflâsı kapanan müflisten farkı yoktur; koşulları sağladığı takdirde cezalandırılma her iki sona erme şekli için de geçerlidir¹⁷⁴.

¹⁶⁷ “İflâs içi konkordatonun tasdik edilmiş olması, iflâsın kaldırılmasını gerektirirse de, iflâsın kaldırılması sonucunu doğurmaz. Diğer bir anlatımla iflâs içi konkordatonun tasdiki kararı ile iflâs kendiliğinden kalkmaz. Bu yönde mahkemenin karar vermesi gerekir.” (Yargıtay 19. HD. T.25.03.1999 E.1999 / 1854 K.1999 / 2062 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

¹⁶⁸ Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 103; Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:104.

¹⁶⁹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:785; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1548; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:74; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 110.

¹⁷⁰ Albayrak, iflâsın kaldırılmasında görevli ve yetkili mahkemenin iflâsa karar veren mahkeme olmasının isabetli olacağını, söz konusu mahkemenin olayı en iyi bilebilecek mahkeme olduğundan pek çok işlemi kolaylaştıracağını ve bunun usul ekonomisi ilkesi ile de bağdaşıyor olduğunu ifade etmiştir. Albayrak, *a.g.e.*, 2007:104.

¹⁷¹ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1547; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1383; Yılmaz, E. (1996b). İflâslarda Devletin İşlevi ve İflâs Masasına Ait Paraların İflâs İdaresince Nemalandırılmasının Gerekliliği. *ABD*, (2), 173-187, 174; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:131; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:65; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:524; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:655.

¹⁷² İflâsın kaldırılması neticesinde verilen kararın geçmişe etkili bir inşâî tesir yaratması, inşâî kararlara istisna teşkil etmektedir. Önen, *a.g.e.*, 1981:189; Zira inşâî kararlar, kural olarak inşâî tesirlerini, şekli anlamda kesinleşmelerinden itibaren ortaya çıkarırlar ancak iflâsın kaldırılması ile iflâsın yalnızca ileriye yönelik sonuçları ortadan kalkmamakta; iflâsın açılmasından itibaren meydana gelen sonuçlar da etkilenmektedir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 106; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:132.

¹⁷³ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1547; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:655.

¹⁷⁴ Albayrak, *a.g.e.*, 2007:160; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 106; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:71; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1383.

İflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanmasının gösterdiği bir diğer farklılık ise her iki yargılama neticesinde verilen kararın tesiri noktasındadır. Çekişmeli yargıda olduğu gibi¹⁷⁵ çekişmesiz yargı işlerinde de bir hukukî ilişkiyi genel olarak şekillendiren yeni bir hukukî durum ortaya koyan ve kurucu bozucu veya değiştirici nitelikte kararlar söz konusu olabilir¹⁷⁶. İnşâî tesirli karar verilebilmesi için çekişmeli yargı bakımından bir inşâî hakkın varlığı aranırken¹⁷⁷; çekişmesiz yargının temelinde “sübjektif hakkın yokluğu” söz konusu olduğundan bir inşâî hak da mevcut değildir¹⁷⁸. Ancak bu durum çekişmesiz yargı işleri neticesinde verilen kararların inşâî tesirli olmasını engellemez. Hatta çekişmesiz yargı işlerinin çoğunun¹⁷⁹ neticesinde verilen karar inşâî tesirlidir¹⁸⁰.

İflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanması kararları da inşâî tesirli kararlardandır. Ancak her iki karar, inşâî tesirin geçmişe ve geleceğe tesirli olmaları noktasında farklılaşır. İflâs ve iflâsın kapanması kararları geleceğe (ex nunc) etkili iken¹⁸¹; iflâsın kaldırılması geçmişe (ex tunc) etkili olarak inşâî tesir meydana getirir¹⁸². İflâsın kaldırılması kararının geçmişe ve iflâsın kapanması kararının geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurması, her iki kararın, iflâsın açılması ile meydana gelen hukukî durumu ne şekilde değiştireceği ve tasfiye aşamasında yapılan iş ve işlemlerin bu kararlardan ne ölçüde etkileneceği konusunda söz konusu kararları farklılaştırmaktadır.

Her iki kararın tesirinin zaman bakımından farklılık arz etmesi özellikle müflisin tasarruf yetkisi bakımından farklı sonuçlara sebebiyet vermektedir. Bilindiği gibi borçlunun, iflâs

¹⁷⁵ İnşâî davalar Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 108'inci maddesinde “İnşâî dava yoluyla, mahkemen, yeni bir hukukî durum yaratılması veya mevcut bir hukukî durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılması talep edilir. Bir inşâî hakkın, dava yoluyla kullanılmasının zorunlu olduğu hâllerde, inşâî dava açılır. Kanunlarda aksi belirtilmedikçe, inşâî hükümler, geçmişe etkili değildir.” şeklinde düzenlenmektedir. Kuru, inşâî davalardan, soybağının reddi davası (TMK m.286 vd.), evlatlık ilişkisinin kaldırılması davası (TMK m.317vd.) ve ölüme bağlı tasarrufların iptali davalarını (TMK m.557 vd.) geçmişe etkili inşâî davalara örnek olarak göstermektedir. Kuru, B. (2001b). Hukuk Muhakemeleri Usulü. (Altıncı Baskı). C.II, İstanbul: Demir Yayıncılık, 1478.

¹⁷⁶ Önen, a.g.e., 1981:118.

¹⁷⁷ Atalı, M. (2014). *Medeni Usul Hukukunda Aleyhte Bozma Yasağı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 120.

¹⁷⁸ Önen, a.g.e., 1981:120.

¹⁷⁹ Örneğin ergin kılınma(TMK m.12), terekenin resmen yönetilmesi(TMK m.592), terekenin resmen tasfiyesi(TMK m.636), kıymetli evrakın iptali(TTK m.657,661vd., m.757-765,778,818,831), gemi ipoteğinde malikin bulunmadığı hâllerde kayyım tayini(TTK m.1034), tevdi mahalli belirlenmesi veya tevdi edilemeyecek eşyanın satılması(TBK m.187), doğrudan doğruya iflâs(İİK m.177 vd.), konkordatonun tasdiki(İİK m.294.), konkordato mühleti verilmesi ve komiserin atanması(İİK m.287) çekişmesiz yargıda verilen inşâî tesirli kararlardandır.

¹⁸⁰ İyilikli, a.g.e., 2016:82; Önen eserinde, bazı yazarlarca, inşâî kararların mahiyetleri gereği çekişmeli yargıya dâhil edilemeyeceğini bu kararların inşâî tesir özelliğini içerdikleri için çekişmesiz yargı alanına ait bulunmaları gerektiğini ileri sürüldüğünü lakin bu görüşlerinin doktrinde kabul görmediğini ifade etmiştir. Önen, a.g.e., 1981:118.

¹⁸¹ Önen, a.g.e., 1981:191.

¹⁸² Ermenek, a.g.e., 2009:132; Önen, a.g.e., 1981:192.

açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu kural olarak alacaklılara karşı hükümsüzdür. Kanun'un bu hususu düzenleyen 191'inci maddesinde yer alan "alacaklılara karşı hükümsüzdür" ifadesinin¹⁸³, doktrinde, söz konusu hükümsüzlüğün maddî hukuk temeline dayanan mutlak bir tasarruf ehliyetsizliği şeklinde değil; iflâs hukuku kapsamında iflâsın amaçlarıyla sınırlı bir tasarruf yasağı¹⁸⁴ şeklinde anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir¹⁸⁵. Söz konusu 191'inci madde yalnızca müflisin yapacağı tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğünden bahsetmektedir¹⁸⁶; bu bakımdan müflis iflâs süresince borçlandırıcı işlem yapabilir¹⁸⁷. İflâs süresince müflisin yaptığı her türlü borçlandırıcı işlem, iflâs ister iflâsın kaldırılması ile ister iflâsın kapanması ile sona ermiş olsun, kararların kesinleşmesinden itibaren tasarruf edilebilir hale gelir.

Madde 191, müflisin iflâs süresince borçlandırıcı işlem yapmasına engel teşkil etmez iken; müflisin iflâs süresince tasarruf yetkisinin olmayışı, iflâsın açılmasından sonra yaptığı tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğü söz konusu olur¹⁸⁸. Hem iflâsın kaldırılması hem de iflâsın kapanması müflisin yetkisizliğinin giderilmesi sonucunu doğurur, her iki hâlde de

¹⁸³ İflâs açıldıktan sonra müflisin tasarruf yetkisinin alacaklılara karşı hükümsüz olduğu mülga Alman İflâs Kanunu'nun (Konkursordnung) 7'nci maddesinde yer almaktaydı. Söz konusu kanun yürürlükteyken, bu hükümdeki bu ifadenin "iflâs amacıyla sınırlı bir tasarruf yasağı" şeklinde anlaşılması gerektiği genel kabul görmekteydi.

¹⁸⁴ "Tasarruf yasağı (memnuiyeti)" ile "tasarruf sınırlandırılması(tahdidi)" iki farklı kavramdır. Tasarruf sınırlandırılmasında asıl olan tasarruf yetkisinin varlığı, istisnâ olan tasarrufa yetkisizlik iken; tasarruf yasağı hâlinde asıl olan kişinin tasarrufa yetkili olmaması, istisnâ olan ve açıkça düzenlenmesi gereken tasarrufun kendinden beklenen sonuçları doğurmasıdır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a:122. İflâsın açılması ile birlikte müflisin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması değil; tasarruf yasağı söz konusu olmaktadır, iflâsın açılmasıyla müflisin yaptığı tasarruf işlemleri kendisinden beklenen hukukî sonuçları doğuramamaktadır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a:123. Kanun, ancak açıkça düzenlenen iyiniyet hâlleri ve tasarruf yetkisi iflâsın açılmasıyla kendine geçen iflâs idaresinin icazeti hâlinde tasarrufların geçerli olacağına hükmetmektedir.

¹⁸⁵ Müflisin yaptığı tasarruf işlemlerinin yaptırımını maddî hukukta ileri sürülen hükümsüzlük teorileri ile açıklanamamaktadır. Kanun'un öngördüğü hükümsüzlükten anlaşılan, borçlunun iflâs kararından sonraki dönemde masa malları üzerinde yapmış olduğu tasarruf işlemlerinin iflâsın amaçları ile sınırlı olarak hükümsüz olmasıdır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 139.

¹⁸⁶ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:570; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1219; Muşul, *a.g.e.*, 2017:789; Tasarruf işlemleri, bir hakkı doğrudan doğruya etkileyen, sınırlayan, devreden, değiştiren ya da kaldıran hukukî işlemler olarak tanımlanabilir(Tasarruf işlemi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, F. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. (Yirmi Üçüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 173 vd.

¹⁸⁷ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:570; Muşul, *a.g.e.*, 2017:789; Postacıoğlu'na göre, müflis iflâs açıldıktan sonra mamelekinin yalnız aktif kısmından değil pasif kısmından da el çekmelidir, bu nedenle pasif kısmı şişiren borçlandırıcı işlemler de yapamamalıdır. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:89; Başözen ise müflisin iflâs süresince borçlandırıcı işlemler de yapamayacağı düşünülürse, bu o kişinin ticarî hayattan tamamen çekilmesi ve hukukî açıdan felçli bir hâlde yaşaması anlamına geleceğini ifade etmektedir. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 167; Tasarruf işlemi ile borçlandırıcı işlemlerin farklarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, *a.g.e.*, 2018:178 vd.

¹⁸⁸ Söz konusu hükümsüzlük iflâs hukukuna özgü bir tasarruf yasağı ve hükümsüzlük görüşüdür. Altaş, söz konusu hükümsüzlüğün kendine özgü bir hükümsüzlük türü olduğunun kabulü ile genel kabul görmüş maddî hukukun hukukî hükümsüzlük türlerinin alt üst edilmemiş olacağını ifade etmektedir. Altaş, H. (1998). *Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 144; Tasarruf işlemlerinden anlaşılması gereken masanın mevcudunu azaltıcı nitelikteki tasarruf işlemleridir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:570.

müflis tasarruf yetkisini geri kazanmaktadır¹⁸⁹. Ancak iflâsın kaldırılması hâlinde müflisin tasarruf yetkisini geçmişe etkili olarak tekrar kazanacağından iflâsın kapanması ile aralarında farklılıklar meydana gelir.

Buna göre iflâsın kapanması kararı hüküm ve sonuçlarını yalnızca geleceğe yönelik doğurduğundan, bu karar ile kural olarak müflisin iflâs süresince yapmış olduğu tasarruf işlemleri geçmişe yönelik geçerli hâle gelmez. İflâs süresi boyunca iflâs idaresinin usulüne uygun yaptığı her türlü iş ve işlem geçerliliğini korur. İflâsı kapanan müflis, kapanma kesinleştikten itibaren yalnızca tasfiyeden arta kalan meblağ için tasarruf yetkisine sahiptir. Diğer yandan iflâsın kapanmasından sonraki tasarruf işlemleri için madde 191 hükmü geçerli olmayacağından müflis tasarruf işlemi yapabilir¹⁹⁰.

Buna karşılık iflâsın kaldırılması kararı ile birlikte bu kararın geçmişe etkili inşâi tesiri sebebiyle müflisin tasarruf yetkisi olmayan zamanlarda yaptığı tasarruf işlemleri yeniden canlanır ve geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurur¹⁹¹. Ancak bu noktada problem aynı konu ile ilgili iflâs idaresinin de tasarruf işlemi yapmış olduğunda karşımıza çıkar. Böyle bir durumda, her iki tasarrufun da geçerli olması gibi bir durum söz konusu olur, her iki tasarruftan hangisine öncelik tanınacağı ise tartışmalıdır. Bir görüş¹⁹² her hâlükârda iflâs idaresinin tasarruf işlemlerine öncelik verilmesi gerektiğini ifade ederken, diğer bir görüş¹⁹³ taraftarları bu durumda “tasarruf işlemlerinde öncelik kuralının¹⁹⁴” geçerli olacağını ifade etmektedir¹⁹⁵.

İflâsın açılması ile duran ve iflâs kararının kesinleşmesiyle düşen müflise karşı başlatılan takipler bakımından, iflâsın kaldırılması, iflâs kararı kesinleşmeden önce gerçekleşmişse duran takiplerin hayatiyet kazanacağı kabul edilirken¹⁹⁶; iflâs kararı kesinleştikten sonra iflâs

¹⁸⁹ Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 225.

¹⁹⁰ Başözen, *a.g.e.*, 2005a:234.

¹⁹¹ İflâsın kaldırılması hâlinde üçüncü kişi de eski müflis de müflisin tasarruf yetkisi olmadığı zamanda yaptığı tasarruf işlemi ile bağlıdır; tasarrufun geçersizliğini ileri süremez. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1219; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:524.

¹⁹² Köhn, K. (2000). *Veraussetzungsgeschäfte des Insolvenzschuldners*. Hannover Uni-Diss., 118. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 227.

¹⁹³ Köhn, *a.g.e.*, 2000:37,119; Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 227.

¹⁹⁴ Değişik tarihlerde aynı konu hakkında birden çok tasarruf işlemi yapılmış ise tarih olarak önce yapılmış olan daha sonrakilere öncelik taşır. Eren, *a.g.e.*, 2018:179.

¹⁹⁵ Kanaatimizce, iflâsın, iflâs kararı kesinleşmeden önce kaldırılması ile kesinleşmiş olması bu noktada farklılık arz etmemelidir. Eğer iflâs, iflâs kararı kesinleşmeden evvel kaldırılmış ise tasarruf işlemlerinde öncelik kuralı gereği hangi tasarruf yetkilisi işlemi zaman itibarıyla önce yapmış ise onun işlemi geçerli sayılmalıdır. Diğer bir yandan, iflâs, iflâs kararı kesinleştikten sonra kaldırılmış ise o zaman iflâs idaresinin, iflâs kararının kesinleşmiş olmasına güvenerek yaptığı tasarruf işlemlerinin geçersiz sayılmaması gerekir, her hâlükârda iflâs idaresi işlemlerinin geçerli olacağı kabul edilmelidir.

¹⁹⁶ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:524; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384; Pekcantez, *a.g.e.*, 2016a:I, 109.

kaldırılırsa düşen takiplerin canlanamayacağı kabul edilmektedir¹⁹⁷. İflâsın kapanması kararının verilebilmesi şartları göz önüne alındığında iflâs kararının kesinleşmesi ile düşen takiplerin kapanma kararından sonra canlanması işin niteliği gereği söz konusu olamaz.

İflâs kararıyla alacaklılar toplanmasından on gün sonrasına kadar duran derdest hukuk davaları bakımından, iflâs kaldırıldıktan sonra müflis geçmişe etkili olacak şekilde tasarruf yetkisine tekrar kavuşacağından bu davaları da takip edebilir, davacılar da davalarına eski müflise karşı devam edebilir¹⁹⁸. Madde 245 uyarınca idare tarafından bir alacaklının takibine bırakılmış davaları da kaldırmadan sonra eski müflis takip edebilir¹⁹⁹. Eski müflis söz konusu davalara devam etmek istemezse davalar konusuz kalır²⁰⁰.

İflâsı kaldırılan eski müflis, iflâs idaresinin kabul ettiği istihkak iddiaları ile bağlı değildir; aynı şekilde karşı taraf da istihkak iddiasını eski müflise karşı ileri sürebilir. Eğer icra mahkemesinde görülmekte olan bir istihkak davası varsa kaldırma ile bu dava konusuz kalır²⁰¹. Aynı şekilde iflâsın kaldırılması ile iflâs idaresinin açmış olduğu iptal davaları da konusuz kalır²⁰².

İflâsın kapanmasında olduğu gibi iflâsın kaldırılması ile birlikte tasfiye süreci son bulduğundan iflâs idaresinin görevi sona erer, iflâs idaresinin kaldırma kararına kadar yaptığı tamamlanmış işlemleri geçerliliğini korur. Örneğin üçüncü kişiye bir satış yapılmışsa satış geçerlidir mal üçüncü kişiden geri alınamaz ancak iflâs kaldırılırsa satıştan elde edilen meblağ alacaklılara dağıtılmaz, müflise verilir²⁰³.

İflâsın kapanması hâlinde, hiçbir hukuk davası ve hiçbir istihkak iddia veya davası neticelenmemiş ve hiçbir takip hayatta kalmış olamayacağından, iflâsın kaldırılmasıyla ortaya çıkan durum kapanma hâlinde söz konusu olmaz. İflâsın kapanması inşaî tesirini

¹⁹⁷ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:524; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384. Ancak rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip edilen alacaklar iflâsın açılmasıyla durmadığından veya iflâs kararının kesinleşmesi ile düşmediğinden iflâsın açılmasından önce başlamış olan rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takiplere devam edilir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384; Pekcanitez iflâs hiç araya girmemiş gibi iflâs kararının kesinleşmesi ile düşen takiplere kaldırma sonrası hayatiyet kazandırmanın iflâs dolayısıyla beklenen eşitliği zedeleyeceğini ifade etmiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 109.

¹⁹⁸ Yargıtay 11. HD. 06.03.1970 tarihli kararında, dava esnasında iflâs eden davalının yerine iflâs süresince iflâs idaresi davayı yürüttükten sonra iflâsın kaldırılması kararıyla beraber eski müflisin tebligatın kendisine yapılması yönündeki talebinin reddinin bozmayı gerektirdiğine hükmetmiştir (Yargıtay 11. HD. T.06.03.1970 E.1969 / 4020 K.1970 / 882 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

¹⁹⁹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:525; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 107; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384.

²⁰⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:525; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016:107.

²⁰¹ Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 111; Görgün, Ş. (1977). *İflâsta İstihkak Davası*. Ankara: AÜTİA Yayınları, s.124; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384.

²⁰² Kuru, *a.g.e.*, 2013:1384.

²⁰³ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:66; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1383; İdare yalnızca masa borçlarının ödenmesi için gerekli kısmı iflâsı kaldırılmış eski müflise ödemekten kaçınabilir. Belgesay, M.R. (1950). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*. İstanbul: Kutulmuş Matbaası, 351; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:139.

kararın kesinleşmesinden itibaren geleceğe etkili göstereceğinden iflâs idaresinin iflâs süresince yapmış olduğu hiçbir tasarruf işlemi geçersiz olmaz. İflâsın kapanması ile birlikte varsa tasfiyeden artan meblağ iflâsı kapanan müflise verilir. Müflis ancak kapanma kararının kesinleşmesi ile birlikte kalan meblağ için tasarruf yetkisini geri kazanır. İflâsın kapanmasında tasarruf yetkisinin kazanılması geçmişe etkili olmadığından, iflâs süresince müflisin yaptığı tasarruf işlemlerinin geçerli olması düşünülemez.

2.3.2. Tasfiyenin Tatili İle Karşılaştırılması

İcra ve İflâs Kanunu'nun 184'üncü maddesi uyarınca, iflâs açıldığı anda müflisin haczi kabil bütün malları nerede bulunuyor olursa olsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur²⁰⁴. İflâsın açıldığından, kendisine 166'ncı madde uyarınca yapılan bildirim ile haberdar olan iflâs dairesinin, Kanun'un 208'inci maddesi uyarınca derhâl söz konusu masa mallarının neler olduğunu tespit etmek için müflisin mallarının defterini tutmaya başlaması gerekir²⁰⁵.

Masa mallarının tespiti, tasfiye türünün belirlenmesinde önem arz etmektedir. Kanun 208'inci maddenin ikinci kısmında iflâs dairesine iflâs kararının kendisine tebliğinden itibaren en geç iki ay²⁰⁶ içinde tasfiyenin ne şekilde yapılacağını tespit etme zorunluluğu getirmektedir. Bu iki ay içinde dairenin, masa mallarının defterini tutması(m.208), değerlerini tespit etmesi(m.214) ve tasfiye türüne(m.208) karar vermesi gerekir²⁰⁷.

İflâs açıldığında, kendiliğinden teşkil edecek masanın kapsamına yalnızca müflisin haczedilebilir mal ve hakları girecektir²⁰⁸. Kanun'un haczini yasakladığı (m.82) mal ve

²⁰⁴ Kuru, *a.g.e.*, 1993:2834; Başözen, *a.g.m.*, 2005b:268; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119; Taş-Korkmaz, H. (2010). *İflâs Masası*. Ankara: Yetkin Yayınları, 28.

²⁰⁵ İflâs kararının verildiği mahkemece muhafaza tedbiri olarak tutulan defter ile iflâs dairesinin iflâs tasfiyesinin başında tuttuğu defter aynı değildir. Ancak doktrin, iflâs dairesi evvelce muhafaza tedbiri olarak tutulan defter kayıtlarından yararlanabileceğini ifade etmektedir. Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119; “Mahkemece, iflâs dairesi oluşturularak terekenin defterinin tutulması...borçlarının tespit edilmesi, iflâs dairesince tasfiyenin adı veya basit şekilde yapılmasına karar verilerek seçilecek yönetime göre işlemlerin yapılması; terekeye (masaya) dahil hiçbir malvarlığı bulunmaz ise, iflâs dairesince tasfiyenin tatiline karar verilip, bu hususun ilân edilmesi, bu ilanda tereke alacaklıları tarafından otuz gün içinde iflâsa müteallik muamelelerin tatbikine devam edilmesinin istenmemesi hâlinde iflâsın kapatılacağına açıkça yazılması gerekirken, anılan hususlar yerine getirilmeksizin eksik incelemeyle karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.”(Yargıtay 14. HD. T.03.10.2016 E. 2016/1776 K. 2016/7765 (kararara.com Yargı Kararı Arama Motoru))

²⁰⁶ 28.02.2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesiyle üç aylık süre iki aya indirilmiştir.

²⁰⁷ Muşul, *a.g.e.*, 2017:782,812; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:599; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:494; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1261.

²⁰⁸ Zevkliler, A. (1968). İflâsta Mülkiyeti Muhafaza. *AÜHFD.*, XXV(3), 195-224, 207; Berkin, *a.g.e.*, 1980:61vd.; Kuru, *a.g.e.*, 1971:261; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:494; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:94vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:560vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1204vd.; İflâs masasına girme bakımından ölçüyü, haczedilebilirlik sınırları belirlemektedir. Başözen, *a.g.m.*, 2005b: 268. Hangi mal ve hakların haczedilip haczedilemeyeceği ya da kısmen

haklar ile haczini kısmen yasakladığı (m.83) mal ve hakların yasaklı kısımları masa mallarına dâhil edilemez²⁰⁹. Bu sebeple normal şartlarda, birtakım ekonomik değeri haiz eşyasıyla hayatını belli standartlarda sürdürüyor olarak görünen bir borçlunun, iflâs açıldığında, alacaklıların tatmin edilmesi için teşkil eden masaya yazılabilecek haczi kabil hiçbir malı olmayabilir.

Bir diğer ihtimal olarak kişinin elinde görünen haczi kabil mallar hakkında üçüncü kişilerin istihkak iddiaları dairece kabul olunmuş olduğunda da müflisin 184'üncü madde uyarınca masaya dâhil edilebilecek malı yok demektir²¹⁰. Bunun dışında müflisin haczi kabil malının satışından elde edilecek meblağ basit tasfiye masraflarını dahî karşılayamayacak miktarda da olabilir²¹¹. İşte bu gibi durumlarda alacaklıların alacaklarının tatmin edilmesi bir yana, masa değeri basit tasfiye masraflarını dahî karşılayamayacak olduğundan tasfiye kendinden beklenen faydayı veremez²¹². Bu hâlde ne âdi usulde ne de basit usulde bir tasfiye sürecine girilir.

Kanun koyucu 217'nci madde uyarınca masaya ait hiçbir mal bulunmadığı böyle bir hâlde iflâs dairesince tasfiyenin tatiline karar verilmesi gerekir²¹³. Anılan hükümde, masaya ait hiç

haczedilebileceği ise İcra ve İflâs Kanunu'nun 82 ve 83'üncü maddelerine ve bazı özel kanunlara bakarak tespit edilir.

²⁰⁹ Taş Korkmaz eserinde, müflis, iflâs masasına dâhil olmayan malvarlığı üzerinde serbestçe tasarruf edebileceğinden, haczi caiz olmadığı için iflâs masasına dâhil edilemeyen malvarlığı unsurlarının müflis tarafından masaya dâhil edilebileceğini ifade etmiştir. Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:30; Malvarlığı unsurlarından olup haczi caiz olmayan şeyler yıllar içinde hukuk politikası ve kamu yararı gibi sebeplerle değişime uğramakla birlikte, haczi caiz olmayan şeylerle ilgili ayrıntılı bilgi için Kuru, B. (1962). *Haczi Caiz Olmayan Şeyler. AÜHFD.*, XIV(1), 277-326, 278 vd.; İflâs masasına dahil olmayan mal, hak ve alacaklara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:52 vd.; Berkin, *a.g.e.*, 1980:63 vd.

²¹⁰ Berkin, N. (1960). *İflâs Hukuku Dersleri*. İstanbul: Hamle Matbaası, 235; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:122; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1262; Kuru, *a.g.e.*, 1971:261; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1286.

²¹¹ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1286; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3131; Muşul, *a.g.e.*, 2017:804; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1262; Kuru, *a.g.e.*, 1971:262; Oruç-Ömeroğlu, H. (2012). *İflâs İdaresi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 22.

²¹² Yıldırım, M. K. (2014). *Türk-İsviçre İflâs Hukukunda Basit Tasfiye*. Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan. Ankara: Yetkin Yayınları, (II), 2133-2145, 2134.

²¹³ Kanun'un 208'inci maddesi iflâs dairesinin en geç iki ay içinde tasfiyenin âdi veya basit şekilde yapılacağına karar vermek zorunda olduğunu öngörmektedir. Hükümde tasfiyenin tatil edilip edilmeyeceğine de iki ay içinde karar verilmek zorunda olduğu yer almamaktadır. Nitekim başlangıçta iflâs dairesince borçlunun zannı ile masaya kaydettirilen malların istihkak iddiaları kabul edilerek âdi tasfiyeye başlandıktan sonra masan çıkarılması veya Kanun'un 188'inci ve 190'inci madde uyarınca masadan çıkarılabilecek olan mal veya hakların masadan çıkarılması neticesinde masada hiçbir mal veya hak kalmamış olabilir. Kalmış olsa bile basit tasfiye masraflarını dahî karşılayamayacak durumda olabilir. Benzer şekilde iflâs dairesi başlangıçta üçüncü kişilerin istihkak iddialarını kabul etmemiş ve iddia konusu mal ve haklarla âdi tasfiyeye girişmiş olup da tasfiyenin ilerleyen aşamalarında istihkak davalarının sonuçlanmasıyla beraber söz konusu mal veya hakların üçüncü kişilere ait oldukları tespit edilmiş olabilir. Deren-Yıldırım ve Yıldırım eserlerinde, âdi tasfiyeye veya basit tasfiyeye başlanmış olsa dahî tasfiyenin tatilinin gerçekleşebileceğini ifade etmişlerdir. Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:457. Bu gibi durumlarda tasfiyenin tatil edilmesi gerekebilir. Ancak bu gibi durumlarda kimin tasfiyenin tatili kararı vereceği Kanun'da açık değildir. Bu durumda iki şekilde hareket tarzı benimsenebilir; bunlardan ilki tasfiyenin tatili kararını, tasfiyenin idaresi kendinde olan iflâs idaresinin vermesi olabilir, diğeri ise 217'nci maddenin açık hükmü gereği kararı dairesinin vermesi gerektiği yönünde olabilir. Kanaatimizce tasfiyenin âdi

bir mal bulunmazsa iflâs dairesi tasfiyenin tatiline karar vereceği ve kararın ilân edeceği öngörülmektedir²¹⁴. Söz konusu ilânda, iflâsa yönelik muamelelere ve iflâs tasfiyesine devam edilmesini isteyen alacaklıların otuz gün içinde masrafları peşin ödeyerek âdi veya basit usulde tasfiyenin devamını sağlayabilecekleri yer alır. Peşin ödenmesi gereken masraflar tasfiyenin bundan sonraki safhası için gerekli olan giderlerdir²¹⁵. İlanda, tasfiyenin basit usulde yapılması için alacaklıların ödemeleri gereken masraf ile tasfiyenin âdi usulde yapılması istendiği hâlde ödenmesi gereken miktarlar ayrı ayrı yazılmalıdır²¹⁶.

Tasfiyenin tatilinin düzenlendiği 217'nci maddenin son fıkrasında alacaklılara hitaben, tasfiyenin devam etmesini isteyenlerin masrafları peşin ödemeleri hâlinde tasfiyeye ödenen meblağa göre basit veya âdi usulde devam edileceği²¹⁷; bu yönde bir ödeme yapılmadığı hâlde ise iflâsın kapatılacağı hükmü yer almaktadır. İflâs tasfiyesinin tatili ile iflâsın kapanması kurumunun kesiştiği nokta esasen bu aşamadan sonrasındır.

Tasfiyenin tatili neticesinde iflâsın kapanması geniş anlamda iflâsın kapanması olarak kabul edilirken; Kanun'un 254'üncü maddesinde işaret ettiği bir dar ve teknik anlamda kapanmadan oldukça farklıdır. Zira iflâsın kapanması, tamamlanmış ve başkaca bir tasfiye işlemine hacet bırakmayan bir tasfiye sürecinin neticesinde gerçekleşir. Tasfiyenin tatilinde ise bir tasfiye süreci geçirilmesine lüzum kalmamaktadır; zirâ tasfiye sürecinin ve genel anlamda iflâsın amacı olan alacaklıların tatmin edilmesine yönelebilecek mal veya hak mevcut değildir. Hangi aşamada olunursa olunsun²¹⁸ 184'üncü madde uyarınca masaya dâhil edilebilecek bir mal veya hakkın mevcut olmadığı tespit edildiğinde tasfiyeye devam edilmesi, tasfiyeden beklenen faydayı vermeyecektir. Bu durumda tasfiye işlemlerine devam

usulde yapıldığı bir durumda gelişen yeni durum sebebiyle tatil edilmesi gerektiğinde bu kararın Kanun'un 226'ncı maddesi uyarınca tasfiyeyi yapmakla görevlendirilen iflâs idaresince verilmelidir.

²¹⁴ Doktrinde, masa mallarının basit tasfiye masraflarını dâhi karşılamayacak olduğundan veya müflisin masaya girebilecek haczi kabil hiçbir malı olmadığından bahisle öncelikle tasfiye tatili kararının verilip bunun ilanın yapılmasının ve sonrasında kapanma talebi neticesinde kapanma ilanın yapılmasını gereksiz masraf olarak görülmektedir. Gerçekten de müflisin haczi kabil malı olmadığı ya da basit tasfiye masraflarının dâhi karşılamayacağı bir durumda iki kere ilân masrafı çıkarılması oldukça gereksizdir. Mehaz İsviçre İflâs Kanunu'nda (Art.230) defter tutulduktan sonra tasfiyenin basit usulde yapılması için yeterli aktif bulunmadığı tespit edildiğinde iflâsın tasfiye edilmesi mahkemeden talep edilmektedir. Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:456; Kuru, *a.g.e.*, 1971:262; "Masaya ait hiçbir mal bulunamazsa iflâs dairesi tasfiyenin tatiline karar verir ve ilân eder. ...Mahkemece tasfiyenin tatiline karar verilmesi için ilân yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir." (Yargıtay 2. HD. T.04.06.2013 E.2012/21203 K.2013/15455(Legal Bank Hukuk Veri Tabanı)).

²¹⁵ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:605; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1287.

²¹⁶ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1287; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1263.

²¹⁷ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:605; Muşul, *a.g.e.*, 2017:804; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:495.

²¹⁸ Adî veya basit tasfiye olarak başlayan tasfiyenin yaşanan yeni gelişmelerle (kanunun uygun gördüğü sebeplerle masadan mal çıkışı (m.188-192, 228) gibi), masada en azından basit tasfiye masraflarını karşılayacak kadar bile aktif bulunmadığında tasfiyenin tatili kararı verilebilir. Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:457.

edilmemeli²¹⁹, kendinden beklenen faydayı vermeyecek bir tasfiye için masraflar artırılmadan tasfiye tatil edilmelidir.

Tasfiyenin tatili ilanından itibaren otuz gün içinde tasfiyenin adı ya da basit usulde görülmesi için alacaklılarca yapılmış bir başvuru olmadığında, iflâs dairesinin, iflâsın kapanmasını talep etmesi gerekir²²⁰. Bu aşamada dairenin yapacağı kapanma talebi olağan bir kapanma talebi ile paraleldir; olağan bir kapanma gibi 254'üncü madde uyarınca bir rapor hazırlanır. Ancak bu durumda hazırlanacak raporun içeriği tasfiyenin tamamlanmasına yönelik değil; tasfiye işlemi yapılması lüzumu olmadığı ve tasfiyenin tatili şartlarının mevcut olayda bulunduğu dair bir rapor olacaktır. Söz konusu son raporda; kapanmanın, müflisin haczi kabil hiçbir malının bulunamayışı veya masa mallarının basit tasfiye masraflarını dahî karşılamaması üzerine verilen tasfiyenin tatili kararının neticesinde talep ediliyor olduğu belirtilir. Ayrıca raporda tasfiyenin tatili kararı, kararın ilân tarihi, ilana alacaklılar tarafından herhangi olumlu bir cevap verilmediği ve söz konusu otuz günlük sürenin (m.217) dolduğuna dair bilgi ve belgeler de yer almalıdır.

Tasfiyenin tatili kararı ve sonucunda verilen kapanma kararı ile tamamlanmış bir tasfiye neticesinde verilen kapanma kararları, "İflâs Kapandıktan Sonra" başlıklı 255'inci maddenin uygulanışı bakımından farklılaşır. Zira iflâsın tasfiyenin tatili sebebiyle kapanmasında olağan şekilde tasfiyenin tamamlanmış olmasından farklı olarak sıra cetveli düzenlenmemiş, dağıtım yapılmamış ve aciz belgeleri de verilmemiştir²²¹.

²¹⁹ Bilindiği gibi iflâs masasına yalnızca müflisin haczedilebilir malları girecektir. Bir mal veya hakkın müflise ait olduğundan şüphe yok ise haczedilebilir olup olmadığının tespiti iflâs dairesince tasfiyenin türünün tespit edileceği ilk andan itibaren fark edilebilir bir olgudur. Ancak mal ve hakkın müflise ait olup olmadığı veya Kanunun 188-190'ıncı maddeleri uyarınca sonradan masadan çıkarılacak mal ve hakların var olup olmadığı ilk andan anlaşılamayabilir. Bu sebeple masadan çıkması gereken mal ve haklar henüz çıkarılmaları gerektiği bilinmediğinden masa malı olarak kaydı yapılmış ve iflâs dairesince adı veya basit tasfiye türü ile tasfiyeye girilmiş olması muhtemeldir. Böylesi bir durumda henüz alacaklılara hiç dağıtım yapılmamış olduğu hâlde masadan çıkarılan mal ve haklar sonrasında iflâs masasında en azından basit tasfiye masraflarını karşılayacak mal ve hak kalmamışsa iflâsın tasfiyesine devam edilmeden iflâsın tatiline karar verilebileceğini düşünmekteyiz.; Aynı görüşte *Deren-Yıldırım* ve *Yıldırım* eserlerinde, adı tasfiye veya basit tasfiyeye başlanmış olsa bile masadan herhangi bir şekilde mal çıkışı sonrasında aktifin basit tasfiye masraflarına dâhi yetersizliğinin söz konusu olabileceğini ifade etmektedir. *Yıldırım ve Deren-Yıldırım, a.g.e., 2016:457.*

²²⁰ Muşul, *a.g.e., 2017:804*; Yılmaz, *a.g.e., 2016:1035*; Tasfiyenin tatili kararının, masa mallarının tutulduğu ve tasfiye türüne karar verildiği ilk an değil de sonradan gelişen durumlar sebebiyle verildiği düşünüldüğünde; iflâsın kapanma talebinin iflâs 254'üncü madde uyarınca iflâs idaresince mi yoksa 217'nci madde uyarınca iflâs dairesince mi yapılacağı açık değildir. Adı tasfiye sürecinde gelişen olaylar sebebiyle tasfiyenin tatil edilmesi gerektiğinde hem tasfiyenin tatili kararını hem de kapanma talebini iflâs idaresinin yapması gerektiğini düşünmekteyiz. Tasfiyenin basit usulde yapılageldiği ve idarenin teşekkül etmediği bir durumda yaşanan yeni gelişmeler sebebiyle tasfiyenin tatil edilmesi gerektiğinde ise iflâs idaresi mevcut olmadığından 217'nci madde uyarınca daire tatil kararını verecek ve ilânı yapacaktır. İflâsın kapanması talebini de basit tasfiye usulüncü yürütülen tasfiyelerde olduğu gibi iflâs idaresi yerine iflâs dairesi (müdürü) yapacaktır.

²²¹ Muşul, *a.g.e., 2017:804*; Arslan ve diğerleri, *a.g.e., 2018a:494*; Altay, *a.g.e., 2004:II, 1264*; Kuru, *a.g.e., 1971:262*; Berkin, *a.g.e., 1960:235.*

İflâs, 184'üncü madde uyarınca masa mallarına dâhil edilmesi gerektiği hâlde dâhil edilmemiş, alacaklıların tatminine yönelmemiş, kısaca tasfiyenin dışında kalmış bir mal bulunduğu hâlde tüm masa mallarının satışının yapıldığı ve yapılacak başka bir tasfiye işlemi kalmadığı zannıyla madde 254 kapsamında kapanmış olabilir²²². Örneğin iflâs tasfiyesi süresince müflise miras düşmüş veya lotodan para isabet etmiş ama idare bu durumu fark etmemiştir. Bu durumda artık iflâs tasfiyesi sürecinde olmayan müflisin bu malına karşı tasfiye sürecinde tam tatmin edilememiş alacaklıları tekrar takip yapmak zorunda bırakmak veya tekrar iflâsın açılmasını şart koşturmak oldukça uzun bir sürece sokacaktır. Kaldı ki ellerinde aciz belgesi olan alacaklılar 251'inci madde uyarınca yalnız müflisin yeni iktisap ettiği mallarına karşı yeni takip yapabileceklerinden, bu tasfiye dışı kalmış mal bu haliyle kapanmadan sonra, müflisin tasfiyeden kurtardığı malı olarak yanına kâr kalacaktır. Bu durumu engellemek ve alacaklı menfaatinin sağlanması adına bu hususta 255'inci madde özel olarak düzenlenmiştir²²³.

Anılan maddeye göre iflâs kapanmasından sonra masaya ait olduğu saptanan mal ve haklar için iflâsın yeniden açılmasına, yeniden alacaklıların toplanmasına veya yeni bir iflâs idaresi seçerek iflâs tasfiye işlemlerini yapmasını sağlamaya gerek yoktur²²⁴. İflâs dairesi, iflâs hiç kapanmamış, hâlâ açıkmiş gibi sonradan öğrenilen tasfiye dışı kalmış mal veya hakka el koyar, paraya çevirir ve alacaklılara dağıtır.

255'inci maddenin uygulama alanı sadece masaya dâhil olması gerekirken dâhil olamamış mal ve haklar ile tasfiyeye adını yazdırmış, sıra cetvelinde yer alan ve tasfiyeden tam tatmin edilmemiş olan alacaklıların tatmin edilmesi ile sınırlıdır²²⁵. Bu bakımdan örneğin sonradan öğrenilen bu malın veya hakkın satışından elde edilecek miktar, adını tasfiyeye yazdırmamış (m.253) ve sıra cetvelinde bu sebeple bulunmayan alacaklılara dağıtılmaz.

²²² Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:433; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Kuru, *a.g.e.*, 1971:354; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1086; Kale'ye göre iflâsın kapanmasından sonra aslında masaya dâhil olması gereken ve fakat bir şekilde tasfiyenin dışında kalmış malvarlığına sıklıkla rastlanılmasının genellikle iki sebebi bulunmaktadır. İlki, borçlunun önemli malvarlığı değerlerini alacaklılarından kaçırma düşüncesi; diğer önemli sebebi de küreselleşen ekonomik yapılar çerçevesinde borçlunun ülke dışında başka yerlerde malvarlığının bulunması ve bu malvarlığı değerlerinin tasfiye dışında kalmış olması ihtimalidir. Kale, *a.g.m.*, 2015:134.

²²³ Kale'ye göre bu maddenin amacı, haksız bir şekilde masaya girmemesi sebebiyle iflâs tasfiyesine konu olmayan ve bu sebeple de alacaklıların tatmininde kullanılmayan malın sonradan ortaya çıkması hâlinde bu durumdan alacaklıların zarara uğramasının önüne geçilmesidir. Kale, *a.g.m.*, 2015:134.

²²⁴ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1377; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522; Kuru, *a.g.e.*, 1971:355.

²²⁵ Altay, ancak tamamlanmış bir tasfiye neticesinde verilecek iflâsın kapanması kararının sonrasında madde 255 hükmünün uygulanacağını ifade etmektedir. Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1264; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1377; Kale, *a.g.m.*, 2015:134; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:520; Kuru, *a.g.e.*, 1971:355.

Tasfiyenin tatili kararının akabinde alacaklıların tasfiyenin devam etmesi yönünde olumlu bir cevap vermemesi üzerinde iflâsın kapatılmasında, sıra cetveli hazırlanmamış, dağıtım yapılmamış ve bu sebeple de aciz belgelerinin verilmesi de söz konusu olmamıştır. Bu sebeple tasfiyenin tatili ile kapanan tasfiyelerde 255’inci madde uygulanmaz²²⁶.

Ayrıca hâkimin tasfiyenin tatili üzerine vereceği kapanma kararında takdir edeceği husus tasfiyenin bitmiş olduğu değil; tasfiyenin tatil edilme şartlarının oluşup oluşmadığı ve sonrasında alacaklıların masrafları peşin ödememesi üzerine yapılan kapanma talebinin yerindeliği olacaktır. Bu sebeplerle tasfiyenin tatilini düzenleyen 217’nci maddede yer alan “...iflâsın kapatılacağı...” ifadesi ile 254’üncü maddesine işaret edilmektedir ancak 254’üncü madde hükmü doğrudan uygulama alanı bulamayacaktır, burada hüküm kıyasen uygulanacaktır. Bu sebeple “iflâs kapandıktan sonra...” diye başlayan 255’inci maddede işaret edilen normal yolla iflâsın kapanmış olması olacağından 255’inci madde de uygulanamayacaktır. 255’inci madde hükmünün uygulanabilmesi için iflâsın kapanmasının tamamlanmış bir tasfiye sürecinin geçirilmiş olması sıra cetvellerinin hazırlanmış alacaklılara dağıtımların yapılmış olması gerekir²²⁷.

Tasfiyenin tatil edilmesi kararından sonra aslında masaya dâhil olduğu sonradan anlaşılan bir mal veya hak mevcut olursa, iflâsın kapanmasından evvel bu durum fark edildiğinde iflâs dairesinin verdiği tasfiyenin tatili kararını kaldırıp tasfiyeye devam etmesi gerekir²²⁸.

Eğer tasfiyenin tatili kararının üzerine mahkemece iflâsın kapanması kararı verilmiş ise bu durumda iflâs dairesinin iflâsın kapanması kararına karşı kanun yollarını işletmesi gerekmektedir. 254’üncü maddenin son fıkrasına göre iflâsın kapanması yargılamasında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir, bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Tasfiyenin tatili sebebiyle iflâsın kapanması kararı verildikten sonra tasfiye dışı kalmış bir mal tespit edildiğinde iflâs dairesi süresi içinde kanun yollarına başvurup iflâsın kapanması kararının yeni bulunan mallar sebebiyle bozulmasını talep edebilir. Yargıtay ise bu hususta verdiği bir kararında iflâsın kapanması kararının kaldırılması imkânı var iken temyiz talebinin yerinde olmayacağını ifade etmiş ve temyiz talebini reddetmiştir²²⁹.

²²⁶ Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1264; Kuru, *a.g.e.*, 1971:264; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1086-1087.

²²⁷ Kale, *a.g.m.*, 2015:135; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1264.

²²⁸ Kuru, *a.g.e.*, 1971:355; Kale, *a.g.m.*, 2015:135; Oruç-Ömeroğlu, *a.g.t.*, 2012:22.

²²⁹ “...Tasfiyenin tatili nedeniyle iflâsın kapatılması kararı verildikten sonra masaya ait malların bulunduğunu ve bunların satış bedelinin tasfiye masraflarını karşılayacağını anlaşıldığı hâlinde iflâs dairesi Asliye ticaret mahkemesinden iflâsın kapanması hakkındaki kararın kaldırılmasını ister. Müflisin daha sonra malı

Tasfiye tatili üzerine verilen kapanma kararı, kanun yollarına başvuru süresinin kaçırılmış olması sebebiyle veya kanun yolunda kesinleşmiş olabilir. Bu durumda şekli anlamda kesinleşmiş kararın, maddî anlamda kesin hüküm etkisi²³⁰ sebebiyle aynı konuda tekrar yargılama talebinde bulunulamaması gerekir. Lakin iflâsın kapanması yargılaması bir çekişmesiz yargı işi olduğundan kapanma hükmü kesinleşmiş olsa dahî Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 388'inci maddesi uyarınca maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu sebeple iflâs dairesi, şekli anlamda kesinleşmiş kararın yanlış, eksik veya hatalı olduğundan bahisle ilk derece mahkemesine başvuru yapılabilir²³¹.

Tasfiye dışı kalmış mallar ile ilgili 255'inci madde hükmü tasfiyenin tatili sebebiyle verilen kapanma kararlarından sonrası için uygulanmayacağından; kapanma kararının kaldırılması ile tasfiyeye devam edilmesi mahkemeden talep edilmelidir. Ancak yapılan bu başvurunun "hukukî yarar" sebebiyle usulden reddedilmemesi için müracaat edilirken yeni vakıalar yahut deliller sunulmuş olmalıdır²³². Bu çerçevede iflâs idaresi, iflâsın kapanması kararı veren ilk derece mahkemesine, yeni bir vakıa olarak müflisin tasfiyenin tatili kararı verilirken gözden kaçan mal veya haklarının bulunduğu ileri sürülmeli ve buna yönelik deliller göstermelidir. Bu hâlde iflâsın kapanması kararını veren mahkemece iflâsın kapanması kararı iptal edilir, iflâs tasfiyesi kaldığı yerden yeni bulunan mallar üzerinden devam eder²³³. Nitekim Yargıtay da kararında²³⁴ bu yönde bir hareket tarzının benimsenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Tasfiyenin tatili neticesinde verilen kapanma kararı ile madde 254'ün işaret ettiği dar ve teknik anlamda iflâsın kapanması arasında bir diğer farklılık ise tasfiyenin tatili kararının

bulduğunun anlaşılması hâlinde hükmü temyiz eden alacaklının iflâsın kapanmasını kararının kaldırılmasını isteme hakkı mevcut olduğundan temyiz itirazları yerinde görülmemiştir." (Yargıtay 19. HD. T.20.10.2005 E.2005/8137 K. 2005/10472(Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

²³⁰ Atalı'ya göre maddî anlamda kesin hüküm, hükmün kararı veren mahkeme tarafından değiştirilememesi, olağan kanun yollarına başvurulamaması, tekrar dava edilememesi ve daha sonra açılan davada bağlayıcı olmasını ifade eder. Atalı, M. (2017a). Karar ve Kesin Hüküm. *Pekcanutez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.III, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2057.

²³¹ Atalı'ya göre çekişmesiz yargı işlerinde maddî anlamda kesin hüküm etkisi olmadığından yargılanmanın yenilenmesi sebebinin bulunmasına da gerek yoktur; hatta çekişmesiz yargı işlerinde yargılamanın yenilenmesi kurumunun yeri olmadığı da söylenebilir. Atalı, M. (2017b). Çekişmesiz Yargı. *Pekcanutez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.III, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2146; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735.

²³² Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2146; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735.

²³³ Altay, iflâsın, tasfiyenin tatili sebebiyle kapatılmasının ardından müflise ait malların bulunması durumunda asliye ticaret mahkemesinden kapanma kararının kaldırılmasının talep edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1264; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1287; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1086.

²³⁴ "Tasfiyenin tatili nedeniyle iflâsın kapatılmasına karar verildikten sonra masaya dâhil edilmesi gereken mal veya hak ve alacağın bulunduğu saptanması durumunda iflâs dairesi, iflâsın kapanmasına karar veren mahkemeden "iflâsın kapanması kararının kaldırılmasını ve tasfiyenin devamını" ister." (Yargıtay 15. HD. T.16.12.2009 E.2009/4218 K.2009/6856 (Hukuk Medeniyeti Hukuk ve Yaşam Platformu); Benzer yönde bkz. Yargıtay 19.HD. T. 03.03.2005 E. 2005/12685 K.2005/2162. Uyar, *a.g.e.*, 2009a:X, 16215-16216.

üzerine verilen iflâsın kapanması kararı ile alacaklıların iflâs öncesi başlattıkları takiplerine kaldıkları yerden devam edebilmeleridir. Kanun'un 254'üncü maddesi bağlamında kapanma kararı ancak tasfiyenin tamamlanmış olması hâlinde verileceğinden iflâs kararı kesinleşmiş masa malları satılmıştır. Bu noktada düşen takiplerin kapanmadan sonra canlanması mümkün değildir; esasen bu durum mantıklı da değildir zira müflisin hacze kabil tüm malları satılmış olduğundan takipteki bireysel fayda kolektif faydanın içinde erimiş ve sağlanmıştır. Tasfiyenin tatili sebebiyle verilen kapanma kararında ise takiplere kapanma kararından sonra devam edilebilir²³⁵. Benzer şekilde iflâs kararının kesinleşmesine kadar duran hukuk davaları da iflâsın tasfiye tatili sebebiyle kapatılmasından sonra kaldığı yerden devam eder²³⁶.

Görüldüğü gibi tasfiyenin tatili kararının verilmesine zemin hazırlayan şartlar ve tatil edilmesi kararının neticeleri ile iflâsın kapanması için gereken şartlar ve sonrası için öngörülen hükümler birbirinden farklıdır.

2.3.3. İflâsın Ertenilmesi İle Karşılaştırılması

Her krizden sonra olduğu gibi 2001 krizinden sonra da İcra ve İflâs Kanunu'nun değiştirilmesi gündeme gelmiştir. 4949 ve 5092 sayılı kanunlar ile sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin kriz sonrası girdiği dar boğazdan kurtulmaları ve iflâs etmelerinin önlenmesi düşüncesi bu amaca yönelik birden fazla kurum düzenlenmiştir²³⁷. Bu düzenlemelerin hiç şüphesiz en önemlisi İsviçre İcra ve İflâs hukukunda yaşanan yeni gelişmelere göre revize edilerek İcra ve İflâs Kanunu'na alınan²³⁸ iflâsın ertelenmesidir.

²³⁵ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:494-495.; Kuru, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun 230'uncu maddesine eklenen ve tasfiyenin tatili sebebiyle iflâsın kapanması hâlinde eski takiplerin canlanacağı yönündeki hükmün Türk iflâs hukukunda da yorum yolu ile uygulanmasının kabulünde bir beis olmayacağını ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1287.

²³⁶ Kuru, *a.g.e.*, 1971:355; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:494-495; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1287.

²³⁷ Dumlupınar, T. (2014). Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertenilmesi. *SDÜHFD.*, IV(1), 71-113, 74; Yılmaz, E. (2004). 4949 ve 5092 Sayılı Kanun'la İflâs Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler. *İcra ve İflâs Kanunu Değişiklik Semineri*. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı/Türkiye Bankalar Birliği, 89-118, 92; 17.07.2003 kabul tarihli 4949 sayılı kanun ile iflâs erteleme kurumu İcra ve İflâs Kanunu'na (m.179, 179/a ve 179/b) alınmış; malvarlığının terki suretiyle konkordato (m.309/a-309/ı) bir kurum olarak kabul edilmiş ayrıca konkordatoya dair mevcut düzenlemeler de yeniden ele alınmış ve değişikliğe uğramıştır. 12.02.2004 kabul tarihli 5092 sayılı kanun ile de sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılması kurumu kabul edilmiştir. Söz konusu düzenlemeler genel olarak değerlendirildiğinde sermaye şirketleri ve kooperatiflerin borçtan kurtarılması ve devamının sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir. Pekcanitez, H. (2016b). İflâsın Ertenilmesi. *Makaleler*. C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 21. (Aynı makale bkz. İstanbul Barosu Dergisi, XXIX(2), 323-359.

²³⁸ İflâsın ertelenmesi, İcra ve İflâs Kanunu'nda 4949 sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önce esas olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 324'üncü maddesinde yer alan ve uygulamada çok da bilinmeyen bir kurumdur. Atalay, *a.g.e.*, 2010:183. O yıllarda iflâs erteleme kurumunun yaygın olmamasının sebebi şirketlerin iflâsı önleyici bir kurum olan iflâs erteleme yerine şirket ve kooperatiflerin kendi iflâslarını mahkemeden talep etmeleri ve değişken enflasyon oranlarından faydalanarak bu yolla borçlarını daha az ödeme yoluna gitmeleriydi denilebilir. Pekcanitez,

İflâs erteleme, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırması kurumlarına nazaran özellikle karar sürecinde alacaklı müdahalesinin oldukça az olması²³⁹ ve uygulamada art arda gelen olumlu kararlar sebebiyle şirketler ve kooperatiflerce yoğun olarak tercih edilmiştir²⁴⁰.

Gelinen noktada, kurumun, amacını aşarak kötü niyetli kullanımların aracı haline geldiği yönünde yapılan eleştiriler²⁴¹ neticesinde 28.02.2018 kabul tarihli ve 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesi ile İcra ve İflâs Kanunu'ndan kaldırılmıştır²⁴².

Şuan hâlihazırda yürürlükte olmamakla beraber, iflâsın ertelenmesi, yürürlükte olduğu dönemde, yoğun olarak uygulanıyor olması sebebiyle, diğer kurumlarla olan bağlantısı, hukukî niteliği, tanımı ve amacı ile ilgili tartışmalara sebebiyet vermiş; oldukça fazla sayıda makale ve monografik esere konu olmuştur. Biz de bu sebeple iflâsın ertelenmesi kurumuna kısaca değinmek istedik. Açıklamalarımız iflâs erteleme kurumunun kaldırılmadan önceki

H. (2016c). Makaleler. C.II, *İflâsın Ertelenmesi Kurumuna Eleştirel Bakış*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 461. (Makale olarak MİHDER,2010/3, 477-499); Atalay'a göre ise iflâs erteleme kurumunun İcra ve İflâs Kanunu'nun 179'uncu maddesinde yer alan düzenlemelerden önce pek uygulanmamasının sebebi belirsizliğin hâkim oluşu idi. Atalay, O. (2006). *İİK'da İflâs Hukukuna İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi. Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IV*. Ankara: TBB Yayınları, 259-278, 182.

²³⁹ Pekcanitez, yapılan düzenlemelerle iflâsın açılmasını engelleyici kurumlardan bir diğeri olan uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırmaya nazaran iflâsın erteleme kurumunun rağbet görmesinin nedenini, iflâs ertelenmesinde borçlunun alacaklıların belli çoğunluğu ile anlaşmak zorunda olmayışı ve daha az masraflı oluşuna bağlamaktadır. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II, 21; Benzer şekilde Özekes, iflâsın ertelenmesinin talebinin, daha basit alacaklıların onayını gerektirmemesi yönünden daha kolay ve sonuçları bakımından daha etkili olduğunu bu sebeple daha çok tercih edildiğini ifade etmiştir. Özekes, M. (2004). "*İflâsın Ertelenmesi*". *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III*, Eskişehir: TBB Yayınları, 453-504, 457.

²⁴⁰ 2000li yılların hemen başında ülkede yaşanan ekonomik kriz yapısal reformlara olan ihtiyacı artırmıştı. Bunun üzerine 2002 yılında mali sektöre olan borçların yeniden yapılandırılmasının sağlanmasına yönelik "İstanbul Yaklaşımı" olarak ifade edilen 4743 sayılı kanun çıkarıldı. Akabinde 2003 ile 2004 yıllarında 4949 ve 5092 sayılı kanunlar yürürlüğe girdi. İflâsın ertelenmesi kurumu, 2000li yıllarda çıkarılan kanunlar ile sermaye şirketlerine ve kooperatiflere işlerlik kazandırdı. Daha önce Türk Ticaret Kanunu'nun 324'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında ve Kooperatifler Kanunu'nun 63'üncü maddesinde yetersiz bir şekilde düzenlenen, işlevsiz bulunarak uygulamada adeta unutilan iflâsın ertelenmesi kurumu, 4949 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu'na eklendi. İflâsın ertelenmesinin İcra ve İflâs Kanunu'nun 179'uncu maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmesi ile birlikte, kurum; uygulamada en çok rağbet gören kurumlardan biri haline geldi.

²⁴¹ Özbek eserinde, kurumun amacından oldukça saptırılmış olduğunu, öyle ki sonuçta bir hukukî canavar mı yaratıldı sorusunun gündeme geldiğini ifade etmiştir. Özbek, *a.g.e.*, 2007:V. İflâs erteleme kurumuna yöneltilebilecek eleştirilere yönelik ayrıntı bilgi için bkz. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016c:II ,466 vd.

²⁴² Pekcanitez makalesinde, erteleme kurumunun kötüye kullanımının meydana getirdiği zararların önüne geçilebilmesi için İsviçre'de izlenen yol benzeri bir şekilde iflâs erteleme kurumunun konkordatoya entegre edilerek kaldırılması ve konkordatonun hükümlerinin yeniden gözden geçirilmesini önermiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016c:II, 23. Nitekim 7101 sayılı Kanun ile yazarın önerisine benzer bir şekilde erteleme kurumu kaldırılmış, konkordato hükümleri iyileştirilmiştir. Söz konusu kanunun hükümet gerekçesinde erteleme kurumunun, uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve kötüye kullanım sebebi ile kaldırıldığı; erteleme ile sağlanmak istenen amaca konkordato kurumunun gözden geçirilerek işlevsel hale getirilmesi ile varılacağı belirtilmiştir.

son hali üzerinden iflâsın kapanması ile benzer ve farklı yönlerini genel hatlarıyla ele almak şeklinde olacaktır.

İflâsın ertelenmesi kurumu, borca batıklığı tespit edilmiş olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin, sunduğu iyileştirme projesi çerçevesinde iyileşme ümidinin varlığına mahkemeyi ikna ederek hakkında yürütülen iflâs yargılaması içinde iflâsının açılmasını belli bir süre geri bırakan, iflâsın açılmasını engelleyici hukuksal bir çare olarak tanımlanabilir²⁴³.

Kurumun amacı, 4949 sayılı kanunun hükümet gerekçesinde, borca batık ancak iyileşme ümidi taşıyan sermaye şirketleri ile kooperatifleri ve bu yolla alacaklıları²⁴⁴, çalışanları, bölgesel ve milli ekonomiyi korumak²⁴⁵ şeklinde ifade edilmektedir²⁴⁶. Özellikle kriz zamanlarında şirketlerin iflâsının domino etkisi göstererek kendi dışında ilişkili olduğu birçok bölgesel küçük ve orta büyüklükte işletmelere de zarar vermesinin, istihdam sorunu yaratmasının ve yaşanan bu olumsuzlukların devlete gelir (vergi) kaybı olarak geri dönmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır²⁴⁷.

Tanımından da anlaşılabilceği gibi iflâs erteleme kurumu, malî durumları iyileştirilebilir durumda olan şirket ve kooperatifler hakkında iflâs kararı verilmesinin önüne geçerek,

²⁴³ Ermenek, *a.g.e.*, 2009:86; Benzer tanımlar için bkz. Pekcanitez, H. (2016d). İflâs, İflâs Mı Ediyor. *Makaleler*. C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 16-17; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:60; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016c:II, 21; Özekes, M. (2005). İflâsın Ertelenmesi. *Legal Dergisi*, (33), 3249-3283, 3251; Türk, A. (1999). *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukukî Sonuçları*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 318; Kuru, *a.g.e.*, 1993:2809; Atalay, O. (2007). *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi*. (İkinci Baskı). İzmir: Güncel Yayınevi, 59; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:61; Özekes, *a.g.e.*, 2004:454; Yavaş, M. (2016). İflâsın Ertelenmesi Kurumu Çerçevesinde İhtiyati Tedbir Kararının Kapsamı, Niteliği ve Etkileri. *MÜD-HAD.*, XXII(3), 2893-2926, 2897; Atalay, O. (2004). *İflâsın Ertelenmesi*. 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı. Ankara: Şen Matbaa, 49-99, 50; Dumanoglu, *a.g.e.*, 2011:23; Atalay, iflâs erteleme kurumunun geçici hukukî koruma olduğunu ancak bir iflâs hukuku kurumu değil; bir şirketler hukuku kurumu olarak ele alınmanın doğru olduğunu ifade etmiştir. Atalay, *a.g.e.*, 2010:183; Benzer şekilde İyilikli de iflâs ertelemenin şirketler hukukuna özgü geçici bir hukukî koruma olduğunu ifade etmiştir. İyilikli, *a.g.e.*, 2016:98.

²⁴⁴ Yargıtay bir kararında “İflâsın ertelenmesi kurumu erteleme talebinde bulunan şirketin menfaati göz önüne alınarak düzenlenmiş ise de alacaklıların da menfaatleri kuşkusuz korunmalıdır.” diyerek alacaklı menfaatlerinin göz ardı edilmemesi gerektiğine işaret etmiştir (Yargıtay 19. HD. T.30.12.2004 E. 2004/10530 K.2004/13441 Özekes, *a.g.e.*, 2004:455. Özellikle iyileştirme projesi ile sağlanması beklenen alacaklı faydası, iflâsın yaratacağı durumda ortaya çıkması muhtemel durumdan daha kötü bir durumda olmaması gerekir. Balcı, *a.g.e.*, 2010:240.

²⁴⁵ Sermaye şirketleri, piyasa ekonomisi içerisinde önemli bir yer tutarak ülke ekonomisinin ayakta kalması ve dışa açılması, sağlıklı bir rekabet ortamı ve katma değer yaratılması ve istihdamın artırılması bakımından özel önem taşımaktadır. Özekes, *a.g.e.*, 2004:456. Bu bakımdan sermaye şirketlerinin hayatta kalması, geniş anlamda şirketin alacaklı çevresi dışında bağlantılı birçok işletmenin ve topyekûn ülke ekonomisi bakımından önem arz etmektedir.

²⁴⁶ İnternet: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c041/tbmm22041052ss0372.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.06.2019.

²⁴⁷ Atalay, *a.g.e.*, 2004:50; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:104; Atalay, *a.g.e.*, 2010:184; Atalay, iflâs ertelemenin bir amacının da, şirket veya kooperatif tarafından yapılmış bir borca batıklık bildirimine üzerine gerçekleşmesi muhtemel bir iflâs sürecinden uğrayabilecekleri zarara karşı alacaklıların korunması olabileceğini ifade etmiştir. Atalay, *a.g.e.*, 2004:50.

ekonomiye kazandırılmalarına hizmet eder²⁴⁸. Yani erteleme kurumunun işletilmesi bakımından henüz iflâs kararı verilmemiş ve iflâs açılmamış olmalıdır. Bu noktada iflâsın kapanması ile iflâsın ertelenmesi arasındaki en önemli fark kurumların amaçlarında ve dolayısıyla işletilme zamanlarında kendini göstermektedir.

İflâsın kapanması, iflâsın öngörülen neticeleri ile doğduğu, yapılabilecek tüm tasfiye işlemlerinin yapıldığı ve yapılacak başkaca bir tasfiye işlemi kalmadığında, tamamlanmış olmasına rağmen sona ermemiş tasfiye sürecinin sona ermesini amaçlar²⁴⁹. İflâs erteleme ise mümkünse mâli durumu iyileşebilecek durumda olan şirket veya kooperatifin iflâs tasfiyesine maruz kalmamasını amaçlamaktadır²⁵⁰. Bu bağlamda iflâsın kapanması iflâs kararının kesinleşmesinden sonra tasfiye işlemleri tamamlandığında talep edilebilirken; hakkında iflâs kararı verilmiş olan şirket veya kooperatif erteleme talep edemez. Erteleme, iflâs kararı verilmeden ve iflâs açılmadan evvel talep edilmelidir²⁵¹.

İflâsın erteleme şartları bakımından da iflâsın kapanmasından ayrılır. İflâsın ertelenmesinin temelde iki şartı mevcuttur²⁵². Bunlardan ilki; erteleme isteyen şirket veya kooperatifin borca batık olmasıdır²⁵³. Borca batık olmayan bir sermaye şirketi veya kooperatif iflâs erteleme isteyemez²⁵⁴.

²⁴⁸ Özekes, *a.g.e.*, 2004:456; Pekcanitez, ekonomide işletmelerin canlı birer organizma gibi algılanmaya başladığını ve mümkün olduğu kadar yaşatılmaya çalışılmasının amaçlandığını; iflâsın bu canlı organizmalar için ölüm anlamına geldiğini ve bu sebeple yeni düzenlemelerin iflâsı engellemeye yönelik olduğunu ifade etmiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016d:II, 15-16.

²⁴⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Arslan, Yılmaz ve Ayvaz, *a.g.e.*, 2017:523; Oskay, Koçak, Deynekli ve Doğan, *a.g.e.*, 2007:5240; Dumanoglu, *a.g.e.*, 2011:18; Çavdar ve Biçkin, *a.g.e.*, 2006:66,67; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016a:I, 95; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521.

²⁵⁰ Albayrak, *a.g.e.*, 2007:61; Atalay, *a.g.e.*, 2010:185; Balcı, *a.g.e.*, 2010:239.

²⁵¹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544; Erteleme talebi, şirketin borca batıklık bildirim ve iflâs talebi ile birlikte yapılabileceği gibi bunun dışında iflâs kararı verinceye kadar talepte bulunmak olanaklıdır. Balcı, *a.g.e.*, 2010:247.

²⁵² Doktrinde iflâsın ertelenmesi şartları, şekli şartlar ve maddi şartlar olarak öncelikle ikiye ayrılarak incelemeye tâbi tutulmaktadır. Bu ayırma göre maddi şartlar: borca batık olma, mali durumun iyileştirilmesi ümidi, mali durumun iyileştirilmesi tedbirleri ve alacaklıların haklarının korunması; şekli şartlar: borca batıklık bildirim, talep, bilançonun mahkemeye verilmesi, iyileştirme projesinin sunulması, masrafların peşin ödenmesi ve fevkalâde mühletten yararlanılmamış olarak sayılmaktadır. Özekes, *a.g.m.*, 2005:469.

²⁵³ Borca batıklık hali dışında cereyan eden bir iflâs hali için iflâsın ertelenmesi talebinde bulunulamaz. Özekes, *a.g.m.*, 2005:470. Ancak borca batıklık dışında bir nedene dayanan iflâs yargılamasında, borca batıklık gerçekleşmiş olması hâlinde de iflâs erteleme talep edilebilir. Arzova, Yavaş ve Küçük, *a.g.e.*, 2016:86; Özbek, *a.g.e.*, 2007:75.

²⁵⁴ Pekcanitez, H. (2005). İflâsın Ertenilmesi. *Makaleler*. C.II, 19; Özekes, *a.g.m.*, 2005:470; Türk, *a.g.e.*, 1999:309; Çavdar ve Biçkin, *a.g.e.*, 2006:90; Atalay, *a.g.e.*, 2007:52; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:185; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544; Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı maddesi uyarınca son bir yıldan fazla süredir borca batık olduğu bilançodan anlaşılacak şirketlerin borca batıklık bildiriminde bulunarak kendi iflâslarını talep etmeleri zorunludur. Borca batıklık, hem bir doğrudan doğruya iflâs sebebi hem de iflâsın ertelenmesi taleplerinin dinlenebilmesi bakımından bir ön şart niteliğindedir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:185. İflâs erteleme talebi, iflâs talebi ile birlikte mahkemeye bildirilmelidir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II, 27; Pekcanitez, iflâsın ertelenmesi kurumunun işletilebilmesi için şirket veya kooperatifin borca batık durumda olmasının zorunlu oluşunu, hastanın komaya girinceye kadar bekletilmeden tedaviye alınmaması gibi mantığa aykırı bir duruma benzeterek eleştirmektedir. Şirkete veya kooperatife borca

Mali durumun iyileşmesi ümidinin varlığı ve buna yönelik hazırlanmış ciddi ve inandırıcı bir iyileştirme projesinin²⁵⁵ mahkemeye sunulmuş olması ise iflâs ertelemenin bir diğer şartını oluşturur. İyileştirme projesi, varsayımlar ve mesnetsiz duyumların ötesinde objektif verilere dayanılarak hazırlanmış²⁵⁶, şirket veya kooperatifin söz konusu dar boğazdan ne şekilde çıkacağını gösteren bir öngörü olmalıdır²⁵⁷. Erteleme talebinde bulunulmuş olması, borçlunun daha önce fevkalâde mühletten yararlanmamış olması ve masrafların peşin olarak ödenmesi iflâs ertelemenin şekli şartlarını oluşturur²⁵⁸.

İflâsın kapanabilmesinin şartları bakımından ise kanun koyucu geniş bir açıklamaya yer vermemiş 254'üncü maddede yalnızca “*Mahkeme, tasfiyenin bittiğini anladıktan sonra kapanma kararı verir*” demiştir. Söz konusu hükümden iflâsın kapanmasının maddî anlamda esaslı şartının iflâs kararı ile başlamış tasfiye sürecinin kendinden beklendiği şekilde tamamlanmış ve bitirilmiş olması olduğu anlaşılır. Bunun dışında kapanma talebinde bulunulmuş olması ve iflâs idaresinin bu talebine son raporu eklemesi de kapanma kararının verilebilmesinin şekli şartları olarak karşımıza çıkar. Ancak söz konusu şekli şartların dışında verilen iflâs kararının kesinleşmiş olması da kanaatimizce iflâsın kapanması yargılamasında

batık hale gelene kadar başkaca yollar ile müdahale edilmesinin önünde bir engel olmamakla beraber; borca batık hale gelmeden söz konusu erteleme kurumunun işletilemiyor olması kanun sistemi açısından yazarca çelişkili bulunmuştur. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016c:II, 23.

²⁵⁵ Kuru, işletme giderlerinin karşılanmasının iyileştirme projesi için olmazsa olmaz olduğunu ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544. İyileştirme projesinde, şirketin Pazar durumu, üretim kapasitesi, ürün kalitesi, devam etmekte olan iş hacmi, mevcut ve müstakbel siparişleri, taşınır ve taşınmaz varlığı, vergi ve sigorta ödemeleri, marka değerleri ve benzeri her bir husus detaylı olarak yer almalı ve değerlendirilmelidir. Özkes, *a.g.m.*, 2005:477.

²⁵⁶ “İflâsın ertelenmesi talebinde bulunan şirketin, sunduğu iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olması gerekir. Mali durumunun iyileştirilmesi imkânının mevcut olup olmadığı somut vakıalara dayandırılarak tespit edilmelidir. Belirsiz nitelikteki emareler erteleme kararı için yeterli kabul edilemez” (Yargıtay 19. HD. T. 07.04.2005 E. 2005/2033 K. 2005/3760. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:66; Benzer şekilde bkz. “Bu müessesese, somut veri ve faaliyetlere dayanır, yoksa bir fırsat ve şans müessesesi değildir.” (Yargıtay 23. HD. T. 01.03.2012 E.2012/4820 K. 2012/1576. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:543.

²⁵⁷ Ermenek, *a.g.e.*, 2009:188; Atalay, *a.g.e.*, 2007:93; “İflâsın ertelenmesini isteyen borçlu şirket, iyileştirmenin nasıl yapılacağına ilişkin bir proje sunmalıdır.” Yargıtay 19.HD. T. 03.06.2004 E.2004/1665 K.2004/6623. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II 29. İyileştirme projesinde, şirketin iyileştirme ümidinin bulunduğu somut bir şekilde ortaya koyulmalıdır. Özkes, *a.g.m.*, 2005:476. Nitekim Yargıtay da kararında “...ıslahı mümkün olmayan şirketin iflâsın ertelenmesini istemeyeceği...” sebebiyle erteleme talebini reddi kararını onamış ve iflâs koşullarının gerçekleştiğine hükmetmiştir (Yargıtay 19.HD. T.25.05.2000 E. 2005/2197 K. 2000/3957 (Kazancı İçtihat Bilgi Sistemi)).

²⁵⁸ Pekcanitez, Kanun'un 330'uncu maddesi uyarınca borçlunun ancak hiçbir kusuru olmaksızın(savaş, salgın hastalık, doğal afet vb. nedenlerle) faydalanabildiği fevkalâde mühletin iflâsın ertelenmesi talep etmesine mani olmasının isabetli olmadığını ifade etmiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II 33; peşin ödenmesi gereken masraflar, özellikle iflâsın ertelenmesi kararının tebliğ ve ilanının gerektirdiği masraflar, mahkemece alınacak tedbirlerin uygulanmasına yönelik masraflar ve kayıma ödenecek ücret avansına yönelik masraflardır. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:197. Kayıma ödenecek ücretin en az birkaç aylık kısmı peşin olarak ödenmiş olmalıdır. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2005:33.

öncelikli olarak gözetilmesi gereken bir şart olması gerektiğini düşünmekteyiz²⁵⁹. Bu bağlamda iflâsın ertelenmesinin şartları ile iflâsın kapanmasının şartları arasında bir yakınlığın olmadığı görülmektedir.

Her iki kurum da harekete geçirilmeleri için talebin varlığı noktasında benzeşse de talebe yetkili kimseler bakımından farklılaşmaktadır. Şöyle ki iflâsın kapanması aşamasına gelindiğinde iflâs kararı verilmiş iflâs tüm neticeleri ile doğmuştur. Bu sebeple sermaye şirketine veya kooperatife ait malların kanuni temsilcisi Kanun'un 226'ncı maddesi uyarınca iflâs idaresidir. İflâs tasfiyesi süresince temsil ile ilgili husus Türk Ticaret Kanunu'nun²⁶⁰ 534'üncü maddesinde "*İflâs hâlinde tasfiye, iflâs idaresi tarafından İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini, ancak şirketin iflâs idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için korurlar.*" denilerek ifade edilmiştir. Bu bakımdan Ticaret Kanunu'nda yer alan söz konusu İcra ve İflâs Kanunu'na yapılan gönderme ile birlikte, adî tasfiye usulü ile tasfiyenin yapıldığı tüm diğer iflâsa tâbi kişilerde olduğu gibi iflâsın kapanması Kanun'un 254'üncü maddesi çerçevesinde iflâs idaresince talep edilecektir. Basit tasfiye usulünün uygulandığı tasfiyelerde ise kapanma talebine iflâs dairesi yetkili olacaktır.

İflâs ertelenmesinde ise henüz sermaye şirketi veya kooperatif aleyhine verilmiş bir iflâs kararı yoktur; bu bakımdan şirket için infisah sebebi gerçekleşmiş olmaz²⁶¹. Bu bakımdan iflâsın ertelenmesi aşamasında sermaye şirketleri ve kooperatifler, Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde kendilerini idare ve temsile yetkili kişi ve kurullarca yönetilmektedirler. Kanun'un iflâs ertelenmesini düzenlediği 179'uncü maddesinde açıkça "*...idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri... iflâsın ertelenmesini isteyebilir.*" öngörülmektedir. Bu çerçevede iflâs erteleme talebi şirketlerde yönetim kurulu, müdür veya müdürler kurulu veya komandite ortaklarca²⁶²; kooperatiflerde yönetim kurulunca talep

²⁵⁹ Verilen iflâs kararının kesinleşmesinin iflâsın kapanması yargılaması bakımından bir yargılama şartı olarak gözetilip gözetilemeyeceği hakkında bkz. a.ş. 3.3.1.9.

²⁶⁰ 14.02.2011 tarihinde 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu.

²⁶¹ Kuru, *a.g.e.*, 2006b:832.

²⁶² Türk Ticaret Kanunu'nun 370'inci maddesinde anonim şirketlerde temsil yetkisinin yönetim kurulunda olacağı, 623'üncü maddede limited şirketlerde temsil yetkisinin müdür veya müdürler kurulunda olacağı, 318'inci maddesinde komandit şirketleri için komandite ortağın temsile yetkili olacağı ve Kooperatif Kanunu'nun 55'inci maddesinde de kooperatifler için temsil ve idareye yönetim kurulunun yetkili olacağı öngörülmektedir.

edilebilir²⁶³. Hükümde ayrıca sermaye şirketini ve kooperatifi idare ve temsile yetkili kişilerin dışında, alacaklıların da iflâs erteleme talebinde bulunabileceği açıkça ifade edilmektedir²⁶⁴.

Her iki kurumu birbirinden ayıran bir diğer fark her iki kurumun talebiyle başlayan sürecin hukukî niteliğidir. İflâsın kapanması, tasfiye aşamasında artık iflâs idaresince veya iflâs dairesince yapılması gereken, kanunun yapılmasını öngördüğü hiçbir işlemin kalmaması hâlinde tasfiyenin mahkeme kararı ile sonlandırılmasıdır. Ayrıca iflâsın kapanması talebiyle başlatılan yargılama, iflâs talebinin incelendiği ve iflâsın açılması kararının verildiği yargılamadan tamamen bağımsızdır. Nitekim madde 254 kapsamında dar ve teknik manasıyla iflâsın kapanması için iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekir²⁶⁵. Kapanma kararının verilebilmesi için iflâs kararının kesinleşmiş olması gerektiğinden iflâs kararının verildiği yargılama derdest dahî olmaz. Bu çerçevede iflâsın kapanması, iflâs kararı verilen yargılamadan bağımsızdır.

Bağımsız bir prosedür ve yargılama olduğunu tespit ettiğimiz kapanma yargılamasının çekişmesiz yargı çekişmeli yargı ayırımındaki yeri belirlenebilir. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun açık hükmü de kurumu çekişmesiz yargı işlerine dâhil etmektedir. Bu hususu kapanmanın hukukî bahsinde ele almış olmamız sebebiyle bu noktada kurumun bir çekişmesiz yargı işi olduğunu ifade etmekle yetiniyoruz.

Mahkemeden iflâsın ertelenmesi talep edildiğinde ise esasen, temeldeki borca batıklık bildirimine bağlı iflâs yargılamasından bağımsız bir talepten bahsedilememektedir²⁶⁶; bu

²⁶³ Kuru, şirket ortaklarının iflâsın ertelenmesini talep edemeyeceğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544. Ayrıca borca batıklık bildirim ve iflâsın ertelenmesi vekil tarafından yapılacaktır; vekilin bu hususta özel olarak yetkilendirilmesi gerekir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:166; Kuru, *a.g.e.*, 2001b:II, 1303; Türk, *a.g.e.*, 1999:280. Şirket ve kooperatiflerin idare ve temsili ticaret kanununun ilgili hükümleri (TTK m.318, m.370 ve m.623 Koop.K. m.55) dışında bir vekile bırakılmış ise iflâs ertelenmenin talep edilebilmesi için vekilin bu noktada özel yetkilendirilmiş olması gerekir. Özkes, *a.g.m.*, 2005:480.

²⁶⁴ Kanun'un ilgili 179'uncu maddesinde borca batıklık bildirim yapmaya yetkili kişiler sayılırken tasfiye memurlarının zikredilmiş olmasına karşın iflâsın ertelenmesini talebe yetkili kişiler içinde zikredilmemiş olması, doktrini tasfiye memurlarının iflâsın ertelenmesi talebine yetkili olup olmadığı konusunda ikiye ayırmıştır. Pekcanitez'e göre hukukumuz tasfiye memurlarının talebini kabul etmiştir ancak bu düzenleme yerinde değildir (Tasfiye memurlarının talebe yetkili olduğu konusunda bkz. Özbek, *a.g.e.*, 2007:49). Ermenek ise tasfiye memurlarının görevi şirketin devamını sağlama olmadığından erteleme talep etmeye yetkili olması kabul edilemeyeceğini ifade etmektedir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:176. Nitekim Kanun'da da açıkça talep yetkisi sermaye şirketi veya kooperatifi idare ve temsil edenlerle alacaklılara verilmiştir. Atalay, *a.g.e.*, 2007:82; Tasfiye memurlarının erteleme talep edip edemeyeceğine yönelik ayrıca bkz. Balci, *a.g.e.*, 2010:250; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:176 vd.

²⁶⁵ Verilen iflâs kararının kanun yolunda bozulması veya kaldırılması ve bu bozma ve kaldırma kararlarının kesinleşmesi hâlinde de iflâs kapanacaktır ancak bu durum dar ve teknik anlamda madde 254 kapsamında bir kapanma kararı değildir. Bu durumda iflâsın açılmış olmasının tüm etkileri sona erer (icra takipleri ve hukuk davaları kaldığı yerden devam edilir) iken. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:519; iflâsın madde 254 kapsamında kapanması hâlinde iflâstan önceki durumun geri dönmesi söz konusu olmaz. Kapanma kararı inşâî etkisini geleceğe etkili olarak ortaya çıkarır. Önen, *a.g.e.*, 1981:191.

²⁶⁶ Atalay, *a.g.e.*, 2006:274; Özkes, *a.g.m.*, 2005:459-460; Pekcanitez, borçlunun iflâsın ertelenmesi talebini, terditli davalardaki taleplere benzeterek; asıl talebin iflâsın ertelenmesi yardımcı talebin ise iflâs kararı verilmesi olduğunu

sebeplerdir ki iflâsın ertelenmesi de temeldeki yargılamadan bağımsız bir prosedürü ifade etmez²⁶⁷. Erteleme talebi üzerine yapılan yargılama ayrıca bağımsız bir prosedürü ifade etmediğinden, erteleme yargılamasının bir dava olduğu ileri sürülemez kaldı ki bağımsız bir prosedür olmadığı için çekişmeli çekişmesiz yargı içinde yeri de tayin edilemeyecektir²⁶⁸.

İflâsın ertelenmesi ortaya çıkardığı neticeler bakımından iflâsın kapanmasından farklıdır. İflâs ertelemenin hiç şüphesiz en büyük etkisi açılmakta olan iflâsın belli bir süre için ertelemesidir²⁶⁹. İflâsın açılmasının ertelendiği söz konusu süre boyunca takip hukukunun imkânları kullanılarak ertelemenin başarılı olmasının engellenmemesi adına kanun koyucu birtakım tedbirler almıştır. Bu tedbirler kapsamında borçluya karşı erteleme süresince kural olarak yeni bir takip yapılamayacak, mevcut takipler ise oldukları yerde duracaktır²⁷⁰. Bu ise esasen kurumun asıl etkisini büyük oranda takip hukukunda ortaya çıkardığını göstermektedir²⁷¹. Kapanma kararı ise kararlar birlikte müflisin hukukî durumunda etki yaratan bir inşâî karar olarak etkisini usul hukuku dışında çok daha geniş bir alanda gösterir.

Erteleme, sunulan proje çerçevesinde şirketin malî durumunu iyileştirmeye yetecek bir süre borçlu şirket veya kooperatifin iflâstan alıkoyulmasını amaçlar. Bunun dışında özellikle borçlar hukuku alanında, takas, mahsup mükellefiyetlerin indirilmesi, sözleşmelerin yeniden ele alınması veya taahhütlerin bir kısmının aşağı çekilmesi gibi konularda erteleme kararının bir etkisi yoktur²⁷². Kaldı ki erteleme kararı borçlu aleyhine başlatılmış olan takiplerin düşmesine değil, yalnızca durmasına etki eder. Doktrinde ağırlıkta olan görüş, hacizli mallar söz konusu

ifade etmiştir. Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II 42; Kuru, iflâsın ertelenmesi talebinin bir dava olmadığı gibi bağımsız bir talep de olmadığını ifade etmiştir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544, 554.

²⁶⁷ Özekes, *a.g.m.*, 2005:461; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:39; Atalay, *a.g.e.*, 2007:68; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II, 34; Atalay, *a.g.e.*, 2006:274; Özekes, *a.g.m.*, 2005:3254; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:109; Kuru, iflâsın ertelenmesi talebinin, bir alacaklının 179'uncu madde uyarınca açtığı doğrudan doğruya iflâs davasının ya da borca batık sermaye şirketi veya kooperatifin kendi iflâsını istemesi yargılamasının içinde ona bağlı bir kurum olduğunu ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:544; İflâs erteleme talebinin bağımsız bir talep ve prosedürün bağımsız bir prosedür olmadığına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özekes, *a.g.m.*, 2005:466 vd.; Arzova, Yavaş ve Küçük, *a.g.e.*, 2016:42; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:111vd.

²⁶⁸ Ermenek, *a.g.e.*, 2009:109; İyilikli, erteleme talebinin, ihtilâf ve sübjektif hakkın yokluğu kıstasları ile çekişmesiz yargı işlerine benzediği düşünülebilir ise de bağımsız bir dava veya iş olarak nitelendirilemiyor oluşunun bu vasıflandırmaya engel teşkil ettiğini ifade etmiştir. İyilikli, *a.g.e.*, 2016:98.

²⁶⁹ Özekes, *a.g.m.*, 2005:497; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II, 46vd.

²⁷⁰ Doktrinde genel kabul gören görüş, yeni takipler yapılamayacağına dair kanun hükmünün yeni icra takipleri yapılamaz şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:343; Atalay, *a.g.e.*, 2007:152; Özekes, *a.g.e.*, 2007:72; Özekes, *a.g.m.*, 2005:52. Ancak doktrinde bir takım yazarlar ise anlaşılması gerekenin takip işlemlerine hiç başlamama olması gerektiğini ifade etmektedir (bu görüşte olan bkz. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:343).

²⁷¹ Atalay, *a.g.e.*, 2006:273.

²⁷² Atalay, *a.g.e.*, 2006:273.

olduğunda Kanun'da takiplerin yalnızca duracağı öngörüldüğünden, hacizlerin ortadan kalkmayacağı yönündedir²⁷³.

İflâsın kapanması talep edildiğinde ise hâlihazırda iflâs kararı kesinleşmiş olduğundan Kanun'un 193'üncü maddesi uyarınca tüm takipler düşmüştür. Kapanma kararından sonra ise iflâs alacaklıları yalnızca Kanun'un 251'inci maddesi uyarınca ellerindeki aciz belgeleri ile borçlunun yeni mal iktisap ettiği hâllerde yeni takip yapabilecektir. Müflisin sonraki alacaklıları ise kapanma kararı ile müflise karşı yeni takipler yapabilir.

Erteleme kararı ile birlikte borçlunun iflâsı açılmış olmaz; hatta erteleme kurumu bizâtihi iflâsın açılmasının engellenmesine hizmet eder. Bu bakımdan iflâs erteleme kararının faizlere ve alacakların muacceliyetine etkisi yoktur; faizler ve borçlar aynı şekilde öngörülen zamanlarında muaccel olurlar²⁷⁴. Bunun dışında erteleme kararı mevcut davalara da doğrudan etki etmemektedir²⁷⁵. Ancak kanun koyucu, alacaklıların görüşleri dışında verilebilen erteleme kararı üzerinde bu süre zarfında yeni takip yapılamayacağını ve mevcut takiplerin duracağını öngörürken; alacaklı ile borçlu arasında menfaatleri dengelemek adına erteleme süresi boyunca bir takip ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin korunmasını öngörmüştür²⁷⁶.

İflâsın ertelenmesi ile iflâsın kapanması, talebin kabulü neticesinde verilen kararların ortaya çıkardıkları neticenin tesiri bakımından da farklılaşır. Kapanma kararı, borçluyu iflâs tasfiye aşamasından çıkararak, artan mal ve meblağ üzerindeki tasarruf yetkisini ona geri kazandıran ve aynı zamanda aleyhine yeni takipler yapılabilir bir hâle getiren inşâi tesirli bir karardır. Kapanma kararının ortaya çıkardığı inşâi etkiye karşılık; erteleme kararıyla birlikte erteleme süresince verilecek tüm kararlar geçici nitelikte olması da kurumlar arasındaki farklılığı ortaya koymaktadır. Şöyle ki erteleme talebi ve yargılaması esasen iflâs davasının içinde ve ondan bağımsız olmayan bir prosedür olduğundan²⁷⁷, erteleme kararı üzerine alınacak tedbirler ve verilecek kararlar, iflâs yargılamasının içinde erteleme kararında belirtilen süre zarfında geçerli

²⁷³ Özkes, erteleme kararı ile karar öncesi haciz koyulmuş olan malların üzerindeki hacizlerin akibetinin ne olacağını açık olmadığını; Kanun'un yalnızca mevcut takiplerin duracağını ifade etmesinin hacizlerin kaldırılması manasına gelmediğini ifade etmektedir. Özkes, *a.g.m.*, 2005:499.

²⁷⁴ Pekcanitez, *a.g.e.*, 2016b:II, 57; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:354; Özbek, *a.g.e.*, 2007:116; Kuru, *a.g.e.*, 2006b:836.

²⁷⁵ Erteleme kararı genel anlamda borçlunun taraf olduğu davalara doğrudan bir etki göstermez. Ancak doktrinde, erteleme kararının tasarrufun iptali davasına etkisinin ne şekilde olacağı tartışma konusu olmuştur. Özkes, *a.g.m.*, 2005:501; Erteleme kararının, tasarrufun iptali davalarına etkisi bakımından ayrıntılı bilgi için bkz Ermenek, *a.g.e.*, 2009:365.

²⁷⁶ Söz konusu düzenleme doktrinde bazı yazarlarca iflâsın ertelenmesi süresi boyunca yeni takip yapılamaması ve mevcut takiplere devam edilememesi kuralının doğal ve zorunlu bir sonucunu oluşturur. Özbek, *a.g.e.*, 2007:116.

²⁷⁷ Ermenek, iflâs erteleme kararına rağmen iflâs davasının derdest olması da erteleme yargılamasının bağımsız olmayan karakterini gösterdiğini ifade etmiştir. Ermenek, *a.g.e.*, 2009:256.

olan geçici hukukî koruma niteliğinde olduğu söylenebilir²⁷⁸. Erteleme süresince alınacak tedbirler ve yapılması öngörülen iyileştirmeler sonuç verdiğinde şirket, borca batıklık hâlden kurtulacak ve iflâs talebi reddedilecek; şirketin iyileşme amacına ulaşamayacağı anlaşıldığında ise iflâs kararı verilecektir²⁷⁹. Bu durumda verilen iflâs erteleme kararı değil; iflâs talebinin reddi veya iflâs kararı nihai karar olacaktır.

²⁷⁸ Erteleme kararı çerçevesinde öngörülen tedbirlerin hiçbiri kalıcı değildir; süre ile sınırlı olacak şekilde iyileştirme amacına yönelik iç ve dış düzenlemeleri içerir. Özekes, *a.g.m.*, 2005:463.

²⁷⁹ Özekes, *a.g.m.*, 2005:461; Ermenek, *a.g.e.*, 2009:254; Çavdar ve Biçkin, *a.g.e.*, 2006:111; Özekes, *a.g.m.*, 2005:3272-3273; Atalay, *a.g.e.*, 2007:128.

3. SON RAPOR, İFLÂSIN KAPANMASI TALEBİ VE YARGILAMASI, BASİT TASFİYE USULÜNDE İFLÂSIN KAPANMASI, MAHKEMENİN İFLÂSIN KAPANMASI TALEBİNE İLİŞKİN KARARI, KAPANMA KARARININ İLÂNI, KAPANMA KARARINA KARŞI KANUN YOLLARI VE KAPANMA KARARININ NİTELİĞİ

3.1. Son Rapor

3.1.1. Son Rapor Hazırlama Görev ve Yetkisi

Kanun koyucu iflâs tasfiyesinin özel²⁸⁰ bir iflâs organı olan iflâs idaresince yürütülmesini öngörmektedir. Kanun'un 223'üncü maddesi ve devamında iflâs idaresinin yerine getirmekle görevli ve yetkili olduğu iş ve işlemler yer alır²⁸¹.

Kanun'un 254'üncü maddesi "*Paralar dağıtıldıktan sonra idare iflâsa hükmeden mahkemeye son bir rapor verir.*" demektedir. Bu hükümden son raporun hazırlanmasının da iflâs idaresine kanun koyucu tarafından verilen bir görev olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bazı yazarlar da son raporun hazırlanmasını iflâs idaresinin görevleri arasına dâhil ederek ele almışlardır²⁸².

Hükmün lafzından iflâs idaresine verilen görevin sadece son rapor hazırlamak olmadığı aynı zamanda bu son raporun mahkemeye verilmesini de kapsadığı anlaşılmaktadır. Son raporun hazırlanmış olması ile yetinilmesi istenmemektedir. Hatta bilhassa bu rapor ile iflâsın kapanması yargılamasının başlatılması iflâs idaresine görev olarak verilmiştir²⁸³.

²⁸⁰ Özel iflâs organı ile kastedilen özel iflâs organlarının resmî sıfatının olmayışıdır. Deliduman, *a.g.e.*, 2002:27; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1305.

²⁸¹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:810; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:156; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:131 vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:616; Üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğine karar vermek (m.228), masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil ve gerekirse takip veya dava etmek (m.229), kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeylerin satışını yapmak (m.229), sıra cetvelini iflâs dairesine vermek ve gerekli ilânları yapmak (m.234), ikinci alacaklılar toplantısına davet edilmesi, iflâs içi konkordato teklifinin ikinci alacaklılar toplantısında oylamaya sunulması, pay cetveli yapılması ve paraların paylaşılması gibi kanunda özel olarak sayılmış birçok tasfiye işlemlerini yapma görev ve yetkisi kanunen iflâs idaresine aittir. ; İflâs idaresinin görev ve yetkilerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:83 vd.; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:156 vd.; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:131 vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:616; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3837-3838; Postacıoğlu, İ.E. (1973). Türk Ceza Kanunu Muvacehesinde İflâs İdare Memurları. *İÜHF.M.*, XXXVIII(1-4), 207-220, 211 vd.; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:122 vd.; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1313; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1629 vd.

²⁸² Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:156; Berkin, *a.g.e.*, 1972:335; Muşul, *a.g.e.*, 2017:812; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1634; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3839.

²⁸³ Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:956; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3838; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1634.

3.1.2. Raporun İçeriği

Son rapor hazırlama görevi 254'üncü madde ile iflâs idaresine verilmiştir. İflâs idaresinin bu rapor ile iflâsa karar veren mahkemeden iflâsın kapanmasını talep etmesi öngörülmüştür. Söz konusu son raporun içeriği Kanun'da açıkça yer almamaktadır. Raporda yer alacak bilgi, belge, kayıtlar ve ilgili açıklamalar doktrine ve uygulayıcılara bırakılmıştır.

Son raporun içeriğine dair yapılacak belirlemeler 254'üncü maddenin son fıkrasında yer alan hükümle beraber değerlendirilmelidir. İlgili son fıkrada kanun koyucu mahkemenin tasfiyenin bittiğini anladığında iflâsın kapanması kararı vereceğini öngörmektedir. Yargılamanın son raporla başlatıldığı ve söz konusu son raporun mevcut olmamasını veya eksik olmasını Yargıtay'ın bozma sebebi²⁸⁴ olarak kabul ettiği düşünüldüğünde raporun mahkemenin kararının oluşumunda oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Son raporun bilgilendirici fonksiyonunun, etkin olması ve yargılamada işlerlik kazanması için söz konusu son rapor, tasfiye sürecinin seyrine dair gerekli tüm bilgi, belge ve makbuzlar ile mahkemenin tasfiyenin bittiği anlamasına yönelik tüm kayıtları içermelidir²⁸⁵.

Raporda;

- İflâsın açılması ile oluşan masa mallarının neler olduğu, türleri, varsa tapu kayıtları, sicil kayıtları ve değerleri,
- Masaya giren hakların neler olduğu, türleri ve değerleri,
- Masa malların üzerlerinde varsa yükleri (şerh, sınırlı ayni haklar vs.) ile değerleri,
- Her bir alacaklıya ödenmesi gereken meblağ ayrı ayrı belirtilerek kayıt altına alınmış masa borçlarının ne kadar olduğu,
- Masa malları ve hakların hangi usulle paraya çevrildiği,
- Her bir mal ve hakkın paraya çevrilmesinden elde edilen meblağ,
- Masa mallarının ve hakların paraya çevrilmesinden elde edilen meblağın alacaklılara nasıl dağıtıldığı,
- Yapılmışsa geçici dağıtım zamanı, geçici dağıtımdan faydalanan alacaklılar, buna yönelik makbuz ve senetler,

²⁸⁴ “İflâs idaresi memurluğunun belirtilen başvurusunda, herhangi bir raporun ekli olmadığı görülmüştür. İflâs idaresinin bu talebini asliye ticaret mahkemesine vereceği son rapor ile yapması gerekmektedir.” (Yargıtay 11. HD.: T.07.12.1987. E. 7289. K. 6826. Uyar, T. (2010). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*. (İkinci Baskı). C.X, Ankara: Turan Kitabevi, 16856.

²⁸⁵ Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Muşul, *a.g.e.*, 2017:826; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:177; Postacioğlu, *a.g.e.*, 1978:215; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667.

- Kesin dağıtımdan tatmin edilen alacaklılar ve onlara yönelik makbuz ve senetler,
- Kesin dağıtımda tatmin edilemeyen alacaklılar, tatmin edilemedikleri miktarlar ve verilen aciz belgelerinin örnekleri,
- Müflisin iflâs etmesinde kusurunun bulunup bulunmadığı,
- Müflisin taksiratlı veya hileli müflis sayılıp sayılamayacağına dair varsa şüpheli durumları malumatı²⁸⁶,
- Ceza hukukunu ilgilendiren bir durumun varlığının tespit edilmiş olması hâlinde bu hususta cumhuriyet savcılığına gerekli suç duyurusunda bulunup bulunulmadığı,
- İflâsın tasfiyesi süresince yapılan masraflar,
- İflâs İdaresi üyelerine ödenen ücretler,
- Masa mallarının varsa Vergi Usul Kanunu²⁸⁷ uyarınca ödenen vergi borçları

ve bu içeriğe dair kayıtlar ile belgeler yer almalıdır²⁸⁸.

İflâs idaresi söz konusu bilgileri içeren son raporu, tasfiye süresince gerek iflâs idaresi ve iflâs dairesince tutulan kayıtların ve defterlerin içinde bulunduğu iflâs dosyası ile beraber iflâs müdürlüğü vasıtasıyla asliye ticaret mahkemesine sunar²⁸⁹.

İflâs dosyası, iflâs dairesi nezdinde Nizamnamenin 36'ncı maddesi uyarınca tutulması gerekli bir dosyadır. Bu dosyanın içinde iflâsın açılmasından sonra işlenmiş bütün evrak yer alır, evrak kayıtlarında tarih yazılmak zorundadır. Bütün evrak bu dosyaya tarih sırasıyla

²⁸⁶ Kuru, müflisin iflâsta kusurunun bulunup bulunmadığını tasfiyeyi yapmış olan ve müflisin iç yüzünü en iyi bilmesi beklenen iflâs idaresinin son rapora bu hususu işlemesinin ve durumdan cumhuriyet savcısının haberdar edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; Kuru, *a.g.e.*, 1971:351; Aynı yönde bkz. Belgesay, *a.g.e.*, 1950:444; Berkin, *a.g.e.*, 1972:390; Berkin, *a.g.e.*, 1980:105. Bilindiği gibi iflâs idaresi üyeleri Türk Ceza Hukuku bağlamında (TCK m.6/1-c) kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir (Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Erman, S. (1975). İflâs İdaresi Memurları, Ceza Kanununun Tatbikinde Memurdurlar. *İÜHF*, XLI(3-4), 31-40, 32vd.; Karşı görüş için bkz. Postacıoğlu, *a.g.m.*, 1973:218. Bu bakımdan iflâs idaresi üyelerini söz konusu bir suça vücut verecek bir halin varlığını gerekli makamlara bildirmemiş olması Türk Ceza Kanunu'nun 279'uncu maddesi kapsamında suç teşkil edecektir. Hileli veya taksiratlı müflis olduğuna dair şüpheli durumların varlığı son rapora işlenerek asliye ticaret mahkemesi durumdan haberdar edilmelidir; lakin müflisin hileli veya taksiratlı müflis olduğuna asliye ticaret mahkemesi karar veremez, buna ancak ceza mahkemesi yetkilidir. Kuru, *a.g.e.*, 1971:352.

²⁸⁷ 10.01.1961 tarihinde 10703 sayı ile, 11.01.1961 tarihinde 10704 sayı ile ve 12.01.1961 tarihinde 10705 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu.

²⁸⁸ Kuru, *a.g.e.*, 1971:351; Berkin, *a.g.e.*, 1972:390; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:177; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; "Son raporda, iflâs tasfiyesinin yapılış şekli hakkında, örneğin, masaya ait mal ve hakların satılmış olduğu, masa ile ilgili davaların sonuçlandığı, masadaki paraların alacaklılara dağıtıldığı, alacağı tamamen alamamış olan iflâs alacaklılarına dağıtıldığı, alacağını tamamen alamamış olan iflâs alacaklılarına ne miktar için aciz belgesi verildiği ve 250. madde gereğince bankaya depo edilen paraların miktar ve yeri hakkında bilgi verilmelidir. Son rapora, iflâs tasfiyesine ilişkin bütün dosya ve belgelerin ve alacaklılara ödenen iflâs payları için onlardan alınan makbuzların eklenmesi gerekir." (Yargıtay 23. HD. T. 26.05.2014 E. 2014/3711 K. 2014/4057(kararara.com Yargı Kararı Arama Motoru))

²⁸⁹ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1374; Muşul, *a.g.e.*, 2017:826; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Kuru, *a.g.e.*, 1971:351.

kayıt olunur. Bütün iflâs muameleleri ve tasfiyeye tesir edebilecek bütün vakıalar da gecikmeksizin bu dosyaya kayıt edilir. Mahkeme kararlarının tamamı dosyada yer almaz; mahkeme kararları hüküm fıkraları, zamanları ve numaraları ile kayıt edilir.

İflâs dosyasında, Nizamname'nin 5'inci maddesi uyarınca her bir iflâs dairesinin tutmak zorunda olduğu esas defteri, ad ve soyadları defteri, kasa defteri, muhabere gelen defteri ve muhabere giden defteri de yer almalıdır. Ayrıca Kanun'un 208'inci maddesinde işaret edilen ve tasfiyenin en başında masa mallarının yazıldığı defter de iflâs dosyası ile beraber iflâsın kapanmasının talep edildiği mahkemeye gönderilir.

3.1.3. Raporun Fonksiyonu

Bilindiği gibi tasfiye süresince, devletin sadece iflâs işleri ile ilgili görevlendirdiği asıl resmî organ iflâs dairesi ve resmî olmamakla beraber atandığı andan²⁹⁰ itibaren tüm tasfiye sürecinin yürütme ve idaresinin kendisine verildiği özel organ olarak iflâs idaresi görev yapmaktadır.

Asliye ticaret mahkemesi ise bir organ olmakla beraber asıl organ değil; iflâs bakımından yardımcı resmî iflâs organıdır. Asliye ticaret mahkemeleri, iflâs prosedürü içinde iflâs, iflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanması kararlarını vermekte, fakat esasen iflâs tasfiye sürecinin ilk elden yürütmemektedir²⁹¹. Bu bakımdan iflâs tasfiye sürecine dair detaylı bilgi sahibi olması beklenemez.

İflâsın kapanması yargılaması, iflâs kararını veren asliye ticaret mahkemesinde görülmektedir. Yargılamanın, iflâs kararı veren mahkemede yapılmasının ve yargılamanın idarece düzenlenecek son raporla talep edilmesinin arkasında mahkemenin söz konusu iflâs süreci bakımdan bilgilendirilmiş olmasının sağlanmaya çalışılması vardır²⁹². Bu sebeple tasfiye sürecini idare ve yürütme vazifesi kanunen kendisine verilen iflâs idaresinin, iflâsın kapanması talebine ek olarak, kararın oluşması bakımından bilgilendirme ve belgeleme fonksiyonlarını sağlayacak şekilde bir son rapor tevdiî aslî görevleri içindedir. Nitekim Yargıtay da *“İflâs idaresi vereceği son raporda iflâs tasfiyesinin yapılış şekli hakkında mahkemeye bilgi vermelidir... mahkemece iflâs memurluğundan tasfiye işlemleri ile ilgili detaylı son rapor alınarak...gerekirse bilirkişi incelemesi de yaptırılarak sonucuna göre bir*

²⁹⁰ İflâs idaresinin görevi, seçim (m.223) ile derhâl başlamaz, seçilenlerin bu görevi kabul etmeleri ile başlar. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:78.

²⁹¹ Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:453.

²⁹² Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; Kuru, *a.g.e.*, 1971:351; Ansay, S.Ş. (1960a). *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*. (Beşinci Baskı). Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 301.

karar verilmesi gerektiği hâlde eksik inceleme ile hüküm kurulması yerinde olmamıştır.” ifadeleriyle son raporun mahkemeyi bilgilendirici fonksiyonunun altı çizilmektedir²⁹³.

İflâsın kapanması yargılaması bir çekişmesiz yargı işidir ve çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re’sen araştırma ilkesi uygulanır. Bu bakımdan mahkeme, ilgililerin talep ettikleri neticeye yönelik ileri sürdükleri deliller ve yargılama malzemeleri ile sınırlı bir inceleme yapmaz; kural olarak getirilmeyen yargılama malzemelerine de erişim sağlayabilir, talebe yönelik tüm bilgi ve belgelere yönelik araştırma ve inceleme yapabilir²⁹⁴. Ancak, re’sen araştırma ilkesi olması ve hâkimin getirilen son rapor dışında inceleme yapması veya ilgilileri dinleme yetkisi bulunmasına rağmen son raporun eksik ve aydınlatıcılıktan uzak olmasını bozma konusu etmesi, son rapora atfedilen değeri ortaya koymaktadır.

Bir diğer açıdan son raporun hazırlanmasının iflâs idaresinin görevleri içinde olduğu düşünüldüğünde; mahkeme, bu görev kapsamında söz konusu raporda hata veya noksan hâlinde 254’üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca icra mahkemesini de bu durumdan haberdar etmelidir²⁹⁵.

Son raporun bir diğer fonksiyonu da belgelendirici fonksiyonudur. İflâs idaresi memurları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, masayı birlikte temsil ederler²⁹⁶. Yargıtay ticaret dairesi 23.02.1945 tarihli kararında²⁹⁷, iflâs idare memurlarının masayı temsilen duruşmada birlikte bulunmaları gerektiğine işaret ederek masa heyetinin bir kısmının huzuru ve bir kısmının gıyabında hüküm kurulmasını bozma sebebi yapmıştır. Bu sebeple son rapor hazırlanmasında da aksi kararlaştırılmış olmadıkça raporun tüm idare memurlarınca imzalanmış olması gerekir. İflâs idaresinin görevi dâhilinde hazırladığı tutanaklarda sözlü

²⁹³ Yargıtay 11. HD. T.07.12.1987. E. 7289. K. 6826. Eriş, *a.g.e.*, 1991:785.

²⁹⁴ Yıldırım, M.K. (2016a). *İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku* (Derl.). (Sekizinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları, 35vd.; Özmumcu, S. (2014).Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re’sen Araştırma İlkesi, *SDÜHFD MİHBİR*, Özel Sayısı, IV(2), 145-171, 146 vd.; Karaaslan, V. (2019). *Medeni Usul Hukukunda Hâkimin Davayı Aydınlatma Ödevi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 104; Kuru, *a.g.e.*, 1961:161; Ansay, S.Ş. (1960b). *Hukuk Yargılama Usulleri*. (Yedinci Baskı). Ankara: AÜHF Yayınları, 148-149; Umar, *a.g.e.*, 2014:115; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:182; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:589.

²⁹⁵ Kuru, *a.g.e.*, 1971:352; “...son raporun, ...vasıfları haiz olmayıp, soyut olması ve özellikle ...vergi alacağı konusunda açıklama içermemesi nedeniyle mahkemece, anılan rapordaki hata ve noksanlarla ilgili icra mahkemesine haber verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yamalgılı gerekçeyle yazılı şekilde, iflâsın kapatılmasına karar verilmesi doğru olmamıştır.”(Yargıtay 3. HD. T. 26.05.2014 E. 2014/3711 K. 2014/4057(kararara.com Yargı Kararı Arama Motoru)).

²⁹⁶ Berkin, *a.g.m.*, 1957:150; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3839; Yargıtay 12. HD. T.16.12.1976. E. 11387. K. 12869 “İflâs idaresini temsil eden kimselerin, birlikte karar vermeleri sorumluluğu vardır.” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

²⁹⁷ Berkin, *a.g.e.*, 1972:331; Arıç, M. Ş. (1946). Yargıtay İçtihadlarına Göre Haşiyeli Ticaret Kanunu. İstanbul: s.12.

itiraz, istem ve bildirimler idare üyeleri dışında ilgililerce de imzalanır. Son raporun içerdiği bilgiler bakımından belgelendirici fonksiyonunun kaynağı bu imzalıdır.

Bu belgelendirici fonksiyon, son raporda yer alan her bilginin buna dair bir resmî kayıt, makbuz veya senet ile ilişkilendirilmesi ile tamamlanır. Örneğin son raporda herhangi bir X malının satışından elde edilen meblağın Y olduğu bilgisi, ilgili belge ve makbuzlarla desteklenmeli ve örtüşmelidir. Son rapordaki bilgiler söz konusu belgeler ile desteklendiğinde son rapor belgelendirici fonksiyonunu yerine getirmiş olur. Yargıtay bir kararında²⁹⁸ son raporun ilgili belge ve makbuzlarla desteklenmeden soyut ve açıklayıcılıktan uzak olmasını önüne gelen iflâsın kapanmasının temyizi hususunda bozma sebebi kabul etmektedir.

İflâs idaresinin tuttuğu raporların ve tuttuğu tutanakların, iflâs idaresi üyelerinin attıkları imzalarla beraber medeni usul ispat hukuku bakımından ifade ettiği değer için, iflâs idare üyelerinin idare hukuku bakımından sıfatının ortaya koyulması gerekmektedir.

Kamu hizmeti, geniş anlamda “toplumun genel ve sürekli bir ihtiyacının kamu tüzel kişilerince veya onların sıkı denetim veya gözetimi altında özel hukuk kişilerince²⁹⁹ karşılanması” şeklinde tanımlanabilir³⁰⁰. Modern hukuk devletleri, hukuk normları koymanın yanında bu kuralları uygulamak ve işleyişini takip etmek ile de yükümlüdür. Devletin yargısal fonksiyonları aracılığıyla gerçekleştirdiği bu hizmetlere adalet hizmeti denir³⁰¹. Adalet hizmeti de en tipik ve klasik anlamda bir kamu hizmetidir³⁰².

²⁹⁸ Yargıtay 23. HD. T. 25.07.2013. E. 2014/3711. K. 2014/4057 (kararara.com Yargı Kararı Arama Motoru)

²⁹⁹ Anayasa Mahkemesi, kamu hizmetlerinin yalnızca Devlet ve kamu tüzel kişilerince yürütülmesinin gerekli olmadığı görüşündedir. Bkz. Anayasa Mahkemesi'nin 22.12.1994 tarihli gün ve E. 1994/70, K. 1994/65-2 sayılı kararı (<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/673d10d7-bf79-4c0f-ab42-f6d116bcc21a?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>).

³⁰⁰ Çağlayan, R. (2017). *İdare Hukuku Dersleri*. (Beşinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 231; Günday, M. (2017). *İdare hukuku*. (On Birinci Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi, 332; Anayasa Mahkemesi'nin tanımı da bu yöndedir. Anayasa Mahkemesi 22.07.2014 tarihli gün ve E.2013/88, K. 2014/101 sayılı kararında kamu hizmetini: “Kamu hizmeti, geniş tanımıyla, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların denetim ve gözetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.” şeklinde tanımlamaktadır. (<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/9431a4a2-1130-4b0c-8457-14b202466947?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>); Daha fazla Anayasa Mahkemesi kararı ve kamu hizmetine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2018). *Türk İdare Hukuku*. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi, 523 vd.; Karahanoğlu, O. (2015). *Kamu Hizmeti*. (Beşinci Baskı). Ankara: Turhan Yayınevi.

³⁰¹ Arslaner, H. ve Şekerci, D. (2014). Türkiye'de Adalet Hizmetlerinin Niteliği ve Bu Hizmetlerin Bütçe Üzerindeki Yüku. *AMÜSBED.*, 1(1), 31-48, 35.

³⁰² Adalet hizmeti, kamu hizmeti sayılabilmemesinin iki temel unsuru olan aslilik ve süreklilik unsurlarını içermektedir. Günday, a.g.e., 2017:334 vd.; Kamu hizmetlerine egemen olan ilkelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Çağlayan, a.g.e., 2017: 233 vd.; Günday, a.g.e., 2017:334 vd.

İflâs idaresinin yürütülmesine katkıda bulunduğu faaliyet bir cebrî icra faaliyetidir. Yürütülen cebrî icra faaliyeti devletin aslî görevlerindedir ve adalet hizmetine dâhildir. Bu bakımdan iflâs idaresinin görev aldığı süre boyunca yaptığı iş ve işlemlerin kamu hizmetinin yürütülmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılabilir. İflâs idaresi, adalet hizmetinin yürütülmesinde, Kanun'un kendisini yetkili ve görevli kıldığı işleri yapmaktadır. Bu iş ve işlemlerin bir kısmında kamu gücü kullandığı açıktır(örn. m.244) ve bu kudreti Kanun'dan almaktadır³⁰³. Hâl böyle iken iflâs idaresi memurlarının kamu hizmetinin yerine getirilmesine katkı sağlıyor olması idare hukuku bakımından kamu görevlisi³⁰⁴ olmak için yeterli değildir³⁰⁵.

Kamu hizmeti yürüten bir özel hukuk kişinin, kamu görevlisi olması için birtakım şartları sağlaması gerekir. İlk şart kamu tüzel kişiye bağlı olma şartıdır, ikinci şart istihdam edilme şartıdır ve son şart kamu tüzel kişiye kamu hukuku bağı ile bağlı olma şartıdır³⁰⁶. İflâs idaresinin idare hukuku açısından kamu görevlisi sayılabilmesi için bu üç şartı aynı anda sağlaması gerekir.

İcra ve iflâs daireleri, Adalet Bakanlığı'nın taşra teşkilatına dâhildir ve devletin kamu kudretini kullanarak cebrî icra faaliyeti yürüten kamu kurumlarıdır³⁰⁷. İflâs idaresi,

³⁰³ Postacıoğlu, iflâs idaresinin vazifesine giren hususların amme kudretinin istimaline tekabül edecek bir tarafı bulunmadığını ifade etmektedir. Postacıoğlu, a.g.m., 1973:213; Benzer görüş için bkz. Şekercioğlu, M. (1974). Ceza Hukukumuzda Memur Kavramı. İstanbul: Cezaevi Matbaası, 14vd.; Erman ise iflâs idaresi memurunun yaptığı işin, esasta iflâs dairesi tarafından görülen işten farksız olduğunu ifade etmektedir. Yazara göre bir faaliyet, objektif olarak, ya ämme vazifesidir, ya da değildir; iflâs dairesi tarafından yapıldığında ämme vazifesinin varlığını tartışmasız kabul etmek, iflâs idaresince yerine getirildiğinde ise buna «mahal ve imkân» görmemek, izahı mümkün olmayan bir çelişki olmaktadır. Erman, a.g.m., 1975:37.

³⁰⁴ Kamu görevlisi, kamu hizmetini gerçekleştiren idarenin insan unsurunu oluşturur. Günday, a.g.e., 2017:579; Akyılmaz, Sezginer ve Kaya a.g.e., 2018:643; Demren-Dönmez, B. (2011). Türk Ceza Kanununda 'Kamu Görevlisi' Kavramı. *TBBD.*, (94), 95-130, 100. İdare hukuku bakımından, kamu görevlisi, kamu hizmetinin yürütülmesine yönelik faaliyet yürüten her kişiye verilebilecek bir sıfat değildir. Bir iş kolunun özel kanunlarda kamu hizmeti olduğu yönünde hüküm olsa bile (örneğin Av.K. m.1) kamu kesimindeki bir kuruluştaki çalışmadıkları sürece kamu görevlisi sayılamamaktadır Günday, a.g.e., 2017:580; Gözler, taksit ve dolmuş şoförlerinin yaptıkları hizmet kamu yararına yönelik olsa bile kamu görevlisi sayılamayacaklarını bu hususta örnek göstermektedir. Gözler, K. (2018). *İdare Hukuku Dersleri*. (Yirminci Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 560.

³⁰⁵ İflâs idaresinin hukukî niteliğine dair ileri sürülen görüşlerden biri de iflâs idaresinin kamu görevi yapan bir organ olduğu görüşüdür. Bu görüş sahipleri, görüşlerini, iflâs idaresinin yetkisini, müflisten ya da alacaklılardan değil, doğrudan doğruya kanundan aldığına ve Kanun'un 227'inci maddesinde icra ve iflâs memurları hakkında uygulanacak bazı hükümlerin, iflâs idaresi hakkında da uygulanacağını öngörölmüş olmasına dayandırmaktadırlar. Bu görüş, Yılmaz tarafından "iflâs idaresi kamu görevini yapan bir organ olsaydı, iflâs idaresinin takip ettiği davalardaki yargılama giderlerini masaya yüklememek gerekirdi oysa bu borç masa borcu olarak ödenmektedir. Aynı şekilde, iflâs idaresi sadece kamu yararına yönelik dava açsaydı, elde edilen ilamın müflis için kesin hüküm teşkil etmemesi gerekirdi" diyerek ve 227'inci madde hükümlerinin iflâs idaresi hakkında da geçerli olduğu iflâs idaresine sırf resmî bir nitelik vermeyeceği ifade edilerek eleştirilmiştir. Yılmaz, a.g.e., 1976a:39; İflâs idaresinin ve kamu hizmetinin yürütülmesine katkıda bulunan diğer görevlilerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından ifade ettiği değere dair ayrıntılı bilgi için Demren-Dönmez, a.g.m., 2011:113 vd.; Postacıoğlu, a.g.e., 1978:62vd.

³⁰⁶ Gözler, a.g.e., 2018:560-561.

³⁰⁷ Kuru, a.g.e., 2013:63.

Kanunu'nun 223'üncü maddesi uyarınca iflâs dairesinin murakabesi (denetimi) altındadır. Kamu görevlisi olma şartlarından ilki olan kamu tüzel kişiliğine bağlı olma şartının bu bakımdan sağladığı düşünülebilir. İkinci şart istihdam edilme şartıdır. İstihdam edilme şartının sağlanmasında esas olan kişinin kamu tüzel kişiliğine bağlı olarak uzun süre çalıştırılmasıdır³⁰⁸. Bu bakımdan belli bir süreliğine belli bir işin gördürülmesi için arızî çalışanlar (vatan hizmeti yapan erler, bilirkişiler³⁰⁹, tanıklar) kamu görevlisi değildir^{310 311}.

İflâs idaresi, üyelerin seçiminin yapıldığı andan iflâsın kapanmasına kadar tasfiye işleri ile sınırlı olacak şekilde görev alır. İflâs idaresinin yaptığı iş ve yürütülmesine katkıda bulunduğu faaliyet kamu hizmeti olsa da; kamu görevlisi olma bakımından istihdam edilme şartını sağlamamaktadır. Kamu görevlisi olmak için sağlanması gereken şartlar kümülatiftir bu sebeple bir şartın sağlanmıyor olması özel kişiyi kamu görevlisi olarak kabul edilmemesi bakımından yeterlidir³¹². Bu hâlde iflâs idaresi üyeleri kamu görevlisi değildir; doğal olarak Anayasanın 128'inci maddesinde belirtilen “memur” veya “diğer kamu görevlileri” ayrımı iflâs idaresi üyeleri açısından bir önem arz etmemektedir.

İcra ve İflâs Kanunu ilk yürürlüğe girdiği zamanlarda, kendinden önceki 1929 tarihli ve 1424 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'ndan farklı olarak 223'üncü maddesinde iflâs idaresi memurlarının Türk vatandaşları arasından seçileceğini öngörmekteydi. Bu değişikliğe gerekçe olarak ise iflâs idaresi üyeliğinin bir kamu hizmeti olarak hatta memur sıfatında görülmesi gerektiği gösterilmişti³¹³. Lakin İcra ve İflâs Kanunu'nun 223'üncü maddesinden, 1985 tarihli ve 3222 sayılı değişiklik Kanunu'nun 26'ncı maddesiyle ile Türk olma şartı

³⁰⁸ Günday eserinde, kamu hizmetine ilişkin bir görevin aslı ve sürekli olmasından anlaşılması gerekenin, görevin bir “kadro” ile bağlanmış olduğunu ifade etmektedir. Günday, *a.g.e.*, 2017:583; Görevin bir kadroya bağlanmış olması dışında Akyılmaz, Sezginer ve Kaya kamu görevlilerini, devletin siyasi organlarında yer alan görevliler (Cumhurbaşkanı, milletvekilleri, bakanlar ve belediye başkanları gibi) ve kamu kesiminde çalışıp özel hukuk hükümlerine tâbi olan kişilerden (işçiler) ayıran hususun kamu görevlilerinin söz konusu işi “meslek” olarak yapıyor olması olduğunu ifade etmiştir. Akyılmaz, Sezginer ve Kaya *a.g.e.*, 2018:644.

³⁰⁹ Bilirkişilerin hukukî niteliği ile ilgili de benzer tartışma ve nitelendirmeler bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıver, S. (2017). *Hukukumuzda Bilirkişilik*. (On İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 61 vd.

³¹⁰ Gözler, *a.g.e.*, 2018:561.

³¹¹ *Tanrıver* eserinde, bir görevin kamu hizmeti faaliyeti olması ve buradaki süreklilik ile o görevi yürütenlerin kamu görevlisi olmasını ve sürekliliğini örtüşürerek ele almıştır. Yazara göre bilirkişilik görevi, klasik bir kamu hizmeti olan adli hizmetlerin ifasına yönelik bir görev olduğundan, bu hizmetin aslı unsurları olan süreklilik ve kesintisizliği bünyesinde doğal olarak barındıracaktır. Tanrıver, *a.g.e.*, 2016:62-63; Kanaatimizce, kamu hizmeti gören bir medeni usûl kurumunun sürekliliği ve kesintisizliği ile, kurumun işleyişine belli bir süre katılan ve görevi bitince ayrılan kişilerin hukukî niteliklerini birbirinden bağımsız değerlendirmek gerekmektedir. Sanıyoruz ki bir kurumun, ilgililerin her an ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sürekli ve kesintisiz olarak tutulması, bu faaliyete belli bir süre katılan özel hukuk kişisi kamu görevlisi olma niteliğini vermemektedir. Kamu hizmetinin sürekliliği ve kesintisizliği ile kişi bakımından bu işin sürekliliği ayırt edilmelidir. Kamu görevlisi olabilmek bir kamu tüzel kişiliğine bir kadro veya istihdam edilme şeklinde kamu hukuku bağı ile bağlı olmayı gerektirir.

³¹² Gözler, *a.g.e.*, 2018:561; Yılmaz, iflâs idaresinin kamu görevi yaptığını belirtmekte lakin icra- iflâs memurları ile aynı durumda olmadığını ifade etmektedir. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:55.

³¹³ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:23.

kaldırılmıştır. Türk olma şartının kaldırılmış olması, iflâs idaresinin yürüttüğü işin idare hukuku bakımından niteliğine bakış açısına yönelik değişimden kaynaklandığı anlaşılmaktadır³¹⁴.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 227'inci maddesinde “İflâs idaresini teşkil edenler kusurlarından ileri gelen zarardan sorumludurlar. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm de iflâs idaresinin niteliğinin idare hukuku bakımından kamu görevlisi olmadığını desteklemektedir. Zira Anayasanın 129'uncu maddesi “Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.” demektedir.

İflâs idaresinin idare hukuku bakımından ifade ettiği değer, iflâs idaresince tutulan kayıt ve tutanakların resmî senet mi adı senet mi olduğu konusunda belirleyicidir³¹⁵. İflâs idaresinin resmî bir organ olmadığına yönelik tespit ile beraber, iflâs idaresince kayıt altına alınan belge veya tutanakların resmî senet niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır³¹⁶.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 8'inci maddesinin üçüncü fıkrasında “İcra ve iflâs dairelerinin tutanakları, hilafı sabit oluncaya kadar muteberdir.” hükmü yer almaktadır³¹⁷. Bu hükümle iflâs dairelerinin resmî sıfatlarının var olduğu ve tuttukları tutanakların resmî senet hükmünde olduğu öngörülmektedir³¹⁸. Kanun'un 227'inci maddesinin birinci fıkrasında

³¹⁴ 14.07.1965 tarih gün ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48'inci maddesinde Türk vatandaşı olmak devlet memurluğuna giriş bakımından aranan genel şartlardandır.

³¹⁵ Resmî makam veya yetkili memur tarafından yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun olarak hazırlanan resmî belgeler resmî senet, resmî makam veya memurun iştiraki olmaksızın taraflarca düzenlenen belgeler ise adı senet olarak vasıflandırılır. Resmî senetlerin hangi memur tarafından nasıl bir usülle düzenleneceği ilgili yasalarda açıkça düzenlenir. Yılmaz, Z. (2012). *Hukuk Davalarında İspat ve Delil Rehberi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 523. Yargıtay 16. HD. T.29.03.2004. E. 3149. K. 4998); Resmî senetler ve adı senetler ispat gücü bakımından esasen eşittir ve her ikisi de kesin delildir. Kale, S. ve Keser, S. (2015). Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sistemi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, *MÜHF-HAD*, Özel Sayı Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, XXI(2), 701-725, 712. Her iki senet bakımından farklılık aksinin iddia edilmesi hâlinde meydana gelir; resmî senetler aksi sabit oluncaya kadar kesin delil olabilirken; adı senetler, aksi iddia edildiğinde o hususta karar verilinceye kadar herhangi bir işleme esas alınmaz(HMK m.209).

³¹⁶ Resmî senetler, bir makam veya memurun katılımı ile düzenlenmiş belgelerdir. Pekcanitez, Atalay ve Özkes, a.g.e., 2018:366. Kanunla başka mercilere verilmiş olmadıkça bir belgeyi resmileştirme yetkisi olan makamların başında Noterlik Kanunu uyarınca noterler gelir (NK m.60). Noter senetleri dışında yabancı ülkelerde o ülkenin resmî makamlarınca düzenlenen senetler ve yurtdışında Türk konsoloslüğünca hazırlanmış belgeler de resmî senet olarak kabul edilir. Bunların dışında resmî makamların veya mercilerin düzenlediği diğer belgelerin de resmî senet niteliğine haizdir. Belgeyi hazırlayan merciinin veya makamın resmî olması hazırlanan belgenin resmî senet olup olmamasını etki eder.

³¹⁷ İcra ve iflâs daireleri tutanakları, hem İcra ve İflâs Kanunu'nun 8'inci maddesinde yer alan açık düzenleme hem de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 204'üncü maddesinin ikinci fıkrasında işaret edilen yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgelerden olmaları sebebiyle resmî senet ispat kuvvetine sahiptir.

³¹⁸ Yılmaz, a.g.e., 1976a:86.

İflâs idaresine tatbik edilecek hükümler sayılırken, 8'inci maddenin kasıtlı olarak üçüncü fıkrasının sayılmamış olması da iflâs idaresinin tuttuğu tutanaklara resmî senet niteliği verilemeyeceğini göstermektedir³¹⁹.

İflâs idaresi tuttuğu raporlarda ve tutanaklarda özellikle ilgililerce bir istem, bir itiraz veya bir bildirim söz konusu ise ilgilinin imzasını da alır. Bu sebeple ilgilerin de imzası olan bu tutanaklar onlar bakımından da adî senet olarak kabul edilmelidir³²⁰.

İflâs idare memurları Kanun'un 223'üncü maddesi uyarınca aksi kararlaştırılmış olmadıkça Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve iki yılda bir yenilenen ücret tarifesine³²¹ göre ücret ödenir³²²; söz konusu ücret Nizamnamenin 54'üncü maddesi uyarınca alacaklılar toplanmasında da kararlaştırılabilmektedir³²³. Ödenecek bu ücretler masanın tasfiye masrafları gibi masa mallarının satışından elde edilen meblağdan karşılanacaktır³²⁴. Bu sebeple son rapora, iflâs idaresi üyelerinin her birine yapılan ödemeler de zamanı ve miktarı açıkça yazacak şekilde kaydedilir. Bu miktarın kayda geçirilmesi ve raporun idare memurlarınca imza edilmesi hâlinde söz konusu rapor iflâs idaresi üyeleri bakımından aleyhlerine delil teşkil eden senet niteliğinde olacaktır.

3.1.4. Rapora İtiraz Edilmesi

İflâs idaresi, Kanun'un 223'üncü maddesinde öngörülen usûlle üye seçimi yapıldığı ve atandığı andan iflâsın kapanması anına kadar Kanun'un kendine verdiği görevleri yerine getirmektedir. Bu görevlerini yerine getirirken aldığı kararlar doğrultusunda tuttuğu tutanaklardan veya yaptığı iş ve işlemlerden ilgililerin korunmaya değer hukukî menfaatleri etkilenebilir.

³¹⁹ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:86; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1306; Postacıoğlu, *a.g.m.*, 1973:212; Adî senetler, resmî bir makam ya da memurun katkısı olmadan hazırlanmış olan senetlerdir. Pekcamtez, Atalay ve Özokes, *a.g.e.*, 2018:369. Adî bir senedin kesin delil teşkil etmesi senedin sahte olmamasına bağlıdır; mahkeme huzurunda ikrar olunan veya imza edenden sadır olduğu kabul edilen senetler Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 205'inci maddesi uyarınca aksi ispat edilene kadar kesin delil sayılır.; Aksi görüşte olan Erman, iflâs idare memuru tarafından tanzim olunan tutanağın aksi sabit olana kadar muteber olmaması onun resmî varaka olma niteliğine öylece hâlel vermeyeceğini ifade etmiştir. Erman, *a.g.m.*, 1975:38.

³²⁰ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:86.

³²¹ Adalet Bakanlığı bu hüküm uyarınca en son 18 Temmuz 2017 tarihli ve 30127 RG sayılı İflâs İdaresi Ücreti, Yazı ve Tebliğ Masrafı Tarifesi Hakkında Tebliğ'i çıkarmıştır.

³²² Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3833; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:615; Yargıtay 12.HD. T. 26.10.1993 E.1993/12147 K. 1993/16342(Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 19.HD. T.27.02.1997 E. 1997/344 K.1997/338. Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3833.

³²³ İflâs idaresine yapılacak her türlü ödeme Adalet Bakanlığı'na uygun görülen bankalarda iflâs idaresi adına açılacak hesaplara yatırılır; ödeme talimatını iflâs müdürü verir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:615.

³²⁴ Kanun'un 223'üncü maddesi uyarınca iflâs idaresine ödenecek ücretler masa borcudur. Masa borçları, müflisin değil iflâs masasının yaptığı borçlardır. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:615.

Kanun'un 227'nci maddesinde iflâs idaresi ile ilgili 16'ncı maddeye yapılan atıf sebebiyle, icra ve iflâs daireleri gibi iflâs idaresinin yaptığı muameleler hakkında da hukuka aykırı olduğundan³²⁵, takdir yetkisinin hadiseye uygun olmamasından, bir hakkın yerine getirilmediğinden veya hakkın sürüncemede bıraktığından bahisle icra mahkemesine şikâyet yoluna gidilebilir^{326 327}. Buna göre şikâyet³²⁸, icra dairelerinin, iflâs dairelerinin ve 227'inci maddede yer alan atıf sebebiyle iflâs idaresinin³²⁹ icra ve iflâs hukukuna aykırı olan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiştir³³⁰. Şikâyet kendine özgü bir kanun yolu olup³³¹, dava değildir ve matbu harca tabidir³³².

Şikâyet süresi³³³ kural olarak yedi gündür(m.16). Süre, şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi öğrendiği andan itibaren hesaplanır. Gün olarak tayin olunan müddetlerde ilk gün hesaba katılmaz (m.19). Şikâyet süresi hak düşürücüdür; icra mahkemesi süresi içinde yapıлып yapılmadığını re'sen araştırmalıdır. Süresinde şikâyet konusu edilmeyen işlem kesinleşir³³⁴. Son rapor, iflâs idaresince tutulan kapsamlı bir tutanak veya bir tutanaklar bütünüdür. Bu sebeple son rapor ile ilgili de gerek alacaklılar gerek borçlu tarafından şikâyet konusu bir

³²⁵ İcra ve İflâs Kanununun şikâyet kurumunu düzenleyen ilgili 16'ncı maddesinde yer alan "kanun" ifadesinden maksat sadece İcra ve İflâs Kanunu değil; aynı zamanda icra ve iflâs hukukuna ilişkin hükümleri içeren diğer kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleridir. Uyar, T. (2004a). İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet Sebepleri(I). *TBB Dergisi*, (50), 97-120, 98.

³²⁶ Kuru, a.g.e., 2013:1308; Kuru, a.g.e., 2016a:615; "İflâs idaresinin işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulabilir. Ancak, yasanın çözümünü mahkemeye bıraktığı hususlarda bu yolla sonuç almak mümkün değildir. Zira, "kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususları" na ilişkin işlemler, İcra Tetkik Merciiilerinin şikâyetle ilgili görevleri dışındadır."(Yargıtay HGK T.24.02.1988 E.1988 / 12-39 K.1988 / 114(Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

³²⁷ Kaldı ki hem 223'üncü maddenin beşinci fıkrası uyarınca iflâs idaresi iflâs dairesinin denetimi altındadır, hem de 227'inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca icra mahkemesinin gözetimi altındadır. Bu sebeple kanaatimizce, şikâyet kurumuna 16'ncı madde ile yapılan gönderme olmasaydı dâhi iflâs idaresinin yaptığı iş ve işlemler sebebiyle hem denetim yetkisi çerçevesinde iflâs dairesine hem de gözetim yetkisi çerçevesinde icra mahkemesine söz konusu hukuka aykırılık konusunda bildirim ve başvuruda bulunulabilirdi. Ancak şikâyet kurumunun iflâs idarelerinin işlemleri için de geçerli olduğunun ayrıca öngörülmüş olması, iflâs idaresinin iş ve işlemlerinden hukuken korunmaya değer menfaatleri etkilenen ilgililerin korunmasını kuvvetlendirmiştir.

³²⁸ Pekcanitez, H. ve Simil, C. (2017). *İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet*. İstanbul: Vedat Kitapçılık; Pekcanitez, H. (1986). *İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi; Uyar, T. (1991). *İcra Hukukunda Şikâyet*. (İkinci Baskı). Manisa: Feryal Matbaası; Uyar, T., Uyar, A. ve Uyar, C. (2018). *İcra Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Bilge Yayınevi.

³²⁹ Kanunda açıkça öngörüldüğü hâllerde icra ve iflâs dairelerinin dışında organların işlemlerine karşı da şikâyet yoluna gidilebilir. Alacaklılar toplanması (m.225), konkordato komiserleri (m.290), konkordato tasfiye memurları (m. 309)'nın iş ve işlemleri de şikâyete tabidir.

³³⁰ Kuru, a.g.e., 2016a:64.

³³¹ Şikâyet, medeni usûl hukukundaki temyiz, istinaf gibi kanun yollarına benzemez; şikâyet icra ve iflâs hukukunda kendine özgü bir kanun yoludur. Kuru, a.g.e., 2016a:63; Kuru, a.g.e., 2013:103; Kırtıloğlu, a.g.e., 2009:31.

³³² Kuru, a.g.e., 2013:103.

³³³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar, T. (2003). *İcra Hukukunda Şikâyet Süresi*. *TBB*, (4), 47 vd.

³³⁴ Kuru, a.g.e., 2013:104; Kuru, a.g.e., 2016a:64.

durum ortaya çıkabilir. Şikâyet yoluna müflis, alacaklılar, iflâs dairesi ve yararı olan üçüncü kişiler başvurabilir³³⁵.

Son raporun içeriğinde yer alması gereken bir bilgi veya belgenin eksikliği, yer alan bilgilerde yapılan maddî hatalar veya hesap hataları, ilgisinin imzası alınmadan hazırlanmış tutanakların son rapora eklenmiş olması ilgilisi tarafından şikâyet konusu yapılabilecek hâllerdir. Bu gibi hâllerde şikâyet süresi son raporun hazırlanmış olduğunun ilgililerce öğrenildiği tarihten itibaren yedi gündür. Ancak örneğin, tasfiye aşamasında yapılması gereken tasfiye işlemi niteliğinde bir iş kalmadığı hâlde iflâs idaresinin son raporu hazırlamıyor olması veya son raporun hazırlanmasını kendinden beklenmeyecek ölçüde uzatması ve sürüncemede bırakılması hâlinde şikâyet süresi bakımından genel kural olan yedi gün geçerli olmaz. Bu durumda şikâyete tâbi iflâs idaresinin bir hakkın yerine getirilmesini sürüncemede bırakması söz konusu olacağından³³⁶, bu gibi hâllerde iflâs idaresi süresiz olarak şikâyet edilebilir³³⁷.

Son rapor tasfiye süresince yapılan işlemlerin son bir tanzimi ve özetidir. Son raporda yer alan önceki tarihli bir işlem, son raporun tanzim edilmesinden önce öğrenilmiş ve şikâyet konusu yapılmamış ise sürenin kaçırılmış olmasından dolayı icra mahkemesinin önüne geldiğinden süre bakımından reddi gerekir. Süre hak düşürücü olduğundan icra mahkemesi süreyi re'sen araştırmalıdır. Örneğin haczi caiz olmayan bir malının satışının yapıldığını kişi son rapordan önce öğrenmiş ve fakat bu hususu şikâyet konusu yapmamış ise son raporda bu durumu gördüğünde tekrar şikâyet konusu yapamayacaktır. Fakat işlem, işlem tarihinde öğrenilmemiş ve son raporda yer aldıktan sonra ilgisince öğrenilmiş ise yedi günlük süre öğrenilme tarihinden itibaren başlayacağından reddedilmeyecektir. İcra mahkemesi kişinin işlemi ne zaman öğrendiğini kendiliğinden anlaması oldukça güçtür bu noktada itiraz edilmesi gerekir. Ancak dosya içeriğinde kişinin işlemi önceden öğrenmiş olduğunu haklı gösteren bir durumun varlığı hâlinde bunu itiraz olmadan da gözetmelidir³³⁸.

İflâsın kapanması yargılaması esnasında, kapanma kararı kesinleşene kadar iflâs idaresinin görevi devam etmektedir. Kapanma kararı şeklî anlamda kesinleşinceye kadar idarenin son

³³⁵ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:88.

³³⁶ Yargıtay 12. HD. T. 24.3.1999 E. 1999/3204 K.1999/3891. Uyar, T. (2004b). İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet Sebepleri(III). *TBB Dergisi*, (52), 185-230, 230.

³³⁷ Şikâyet, kural olarak yedi günlük süreye tabidir. Lâkin bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet edilebilir; zirâ hakkın yerine getirilmesi gerekirken hareketsiz kalınması daima yeni vakıa olarak kabul edilmektedir. Ayrıca kamu düzenine aykırı olan işlemlere karşı da söz konusu icra veya iflâs prosedürü sona erinceye kadar süresiz şikâyet yapılabilmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:63.

³³⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2013:104; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:64.

rapor ile ilgili veya tasfiye süresince yapılan başkaca iş ve işlemlerine karşı icra mahkemesine yapılacak şikâyetler, iflâsın kapanması yargılamasını gören asliye ticaret mahkemesince bekletici mesele yapılmalıdır³³⁹.

İflâs idaresinin tuttuğu kayıtların ve tutanakların medeni usul ispat hukuku bakımından adî senet hükmünde olduğunun tespiti özellikle bu tutanak ve belgelerin gerçeği yansıtmadığı veya sahte olduğu yönündeki itirazlar bakımından önem arz etmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 209'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre adî senetlerdeki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz. Bu bakımdan iflâs idaresince tutulan bir rapor veya senede dayanılarak örneğin iflâs idaresi memurlarına karşı adlî mahkemelerde bir dava açıldığında söz konusu tutanak ile ilgili sahtelik iddiasında bulunulduğunda o senet hiçbir işleme esas alınamayacağından öncelikle senet hakkında karar verilmesi gerekecektir. Hâkim bu hususu öncelikle ele alacak ve ön sorun olarak inceleyecektir. Sahtelik iddiasının doğru olup olmadığının tespitinden sonra hükmünü tesis edecektir³⁴⁰.

Kanun'un 227'nci maddesi iflâs idaresinin, iflâs masasına kabul edilen alacaklılara, talepleri hâlinde iflâs tasfiyesinin seyri ile müteakip işlemlerin planı ve takvimi hakkında bilgi vermekle yükümlü olduğunu hüküm altına almıştır. Bu hükümden hareketle tasfiye sürecinde sona gelindiği ve idarece son rapor hazırlanıyor olduğu bilgisi talepleri hâlinde alacaklılarla paylaşılmalıdır. Ayrıca yine alacaklıların talepleri hâlinde iflâs idaresi, bu kayıtları ve tutanakları paylaşmalıdır.

3.2. İflâsın Kapanması Talebi

3.2.1. İflâsın Kapanmasında Talep

Bir önceki bölümde iflâsın kapanması kurumunun hukukî niteliğinin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili 382'nci maddesinde örnekleme yolu ile sayılan yargılama faaliyetlerinden birisi olması sebebiyle çekişmesiz (mutlak)³⁴¹ yargı işi olduğu belirtilmiştir.

³³⁹ Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:31.

³⁴⁰ Erdönmez, G. (2017). *Deliller. Pekcamtez Usûl Medeni Usûl Hukuku (On Beşinci Baskı)*. C.I, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1800; Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar-Ayvaz, S. ve Hanağası, E. (2018b). *Medeni Usul Hukuku*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 400-401.

³⁴¹ Kuru, eserinde çekişmesiz yargı işlerini mutlak ve nispi çekişmesiz yargı olarak ikili bir ayırımı tâbi tutarak ele almıştır. Yazara göre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382'inci maddesinin ikinci fıkrasında açıkça çekişmesiz yargı işi olarak sayılanlar mutlak; adı açıkça zikredilmeyip 382'inci maddenin birinci fıkrasındaki ölçütlerden hareketle çekişmesiz yargı işi olduğu kabul edilen yargısal işler ise nispi çekişmesiz yargı işlerindedir. Kuru, B.

Çekişmesiz yargı işlerine, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 385'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca “re’sen araştırma ilkesi”³⁴² (Untersuchungsmaxime) uygulanmaktadır³⁴³. Re’sen araştırma ilkesi³⁴⁴, hâkimin, tarafların yargılamaya getirdiği dava malzemesinin yanında, getirmedikleri dava malzemelerini de dikkate alabileceğini ve dava malzemesinin yargılamaya getirilmesinin sadece tarafın tasarrufunda olmadığını ifade etmektedir.

Önemle belirtilmelidir ki re’sen araştırma ilkesi, yargılama mercilerinin hukukî bir uyuşmazlık noktasında herhangi bir başvuru veya bir talep olmaksızın re’sen harekete geçmeleri anlamına gelmemektedir³⁴⁵. Yani re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı yargılamalarda hâkim kendi önüne getirilmemiş bir hususla ilgili yargılama faaliyetine başlayıp, delil toplayamaz ve karar veremez. Re’sen araştırma ilkesi geçerli dahî olsa, hâkimin bu ilke uyarınca sahip olduğu yetkileri kullanabilmesi için konunun ilgililerince yargılama talebinde bulunulmuş olması gerekmektedir³⁴⁶.

(2016b). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usûl Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi, 299; Kuru, *a.g.e.*, 2017:647.

³⁴² Re’sen araştırma ilkesi, sosyalist ideolojinin egemen olduğu bir felsefenin ürünüdür. Özmumcu, *a.g.m.*, 2014:145. Resen araştırma ilkesinde kamu menfaati ve hâkimin rolü ön planda tutulmaktadır. Bu bakımdan liberal ideolojinin hâkim olduğu dava malzemesinin taraflarca getirilmesi (Verhandlungsmaxime) ilkesini kabul eden anlayışın zıddını ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:219; Umar, *a.g.e.*, 2014:115. Ansay’a göre taraflarca getirilme prensibinin temelinde tarafların hadiseyi yargıktan daha iyi bileceği düşüncesi yer almaktadır. Çünkü taraflar, çekişmesinin esasını teşkil eden hayat olayına iştirak eden, akit söz konusu ise akdi kuran, trafik kazası var ise kazayı yapanlardır. Ansay, *a.g.e.*, 1960b:148-149. Taraflarca getirilme ilkesi, dava konusu üzerinde tarafların iradelerine ve tasarruf yetkilerine öncelik vermektedir. Umar, taraflarca getirilme ilkesinin, yargıcın, bir davadaki karşılıklı iddiaların hangisinde ne kadar gerçeklik payı olduğunu anlayabilmek için re’sen delil arama ve bulma yetkisinden mahrum bırakılması, gelecekteki uygarlık tarihi yazarlarınca, bugünün insanlığı hesabına en utanç verici düzen bozukluklarından biri olarak anılacak nitelikte bir düzenleme olduğunu ifade etmektedir. Umar, *a.g.e.*, 2014:114.

³⁴³ Çekişmesiz yargı işlerinde re’sen araştırma ilkesinin uygulanmasının temelinde Kuru’ya göre bu gibi işlerde, kural olarak, menfaatinin zıt olmadığı bir karşı taraf olmadığından hâkimin talepte bulunanın ileri sürdüğü delillerle yetinmek zorunda olması hâlinde maddî gerçeğe ulaşmanın mümkün olmayacağı düşüncesi vardır. Kuru, *a.g.e.*, 1961:161; Re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı yargılama faaliyetlerinde hâkim, ihtilâfın çözümlenmesine ilişkin dava malzemesinin toplanması konusunda re’sen hareket edebilme yetkisine sahiptir. Hâkim, hükme esas teşkil edecek olan vakıalar hakkında bilgi edinmek ve bu yolla maddî gerçeğe ulaşmak amacıyla tarafların yargılamaya getirmedikleri dava malzemesi hakkında, uyuşmazlığın taraflarının ileri sürdüklerinden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapma yetkisine sahiptir; Aras, A. (2014). Çekişmesiz Yargıda Tasarruf İlkesi. *MİHDER.*, X(27), 53-63, 54

³⁴⁴ Re’sen araştırma ilkesine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldırım, *a.g.e.*, 2016a:35vd.; Özmumcu, *a.g.m.*, 2014:146 vd.; Karaaslan, *a.g.e.*, 2019:104.

³⁴⁵ Kuru, *a.g.e.*, 1961:161; Aras, *a.g.m.*, 2014:54; Özmumcu, *a.g.m.*, 2014:146; Karlı, A. (2014b). *Medeni Muhakeme Hukuku*, (Dördüncü Baskı). İstanbul: Alternatif Yayınları, 237-238; Karaaslan, *a.g.e.*, 2019:100; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:153.

³⁴⁶ Hâkimin taraf talebi olmadan yargılama faaliyetine başlayamayacak olması, Türk hukukunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 24'üncü maddesinde öngörülen “Hâkim, iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyemez ve karara bağlayamaz.” hükmünden ileri gelmektedir. Bu hükümle ifade edilen ilke “Tasarruf İlkesi”dir (Tasarruf ilkesinin temelleri, (Medeni yargılama hukukunda tasarruf ilkesinin temelleri, işlevi ve amaçları bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Meriç, N. (2011). *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 3vd.; Karaaslan, *a.g.e.*, 2019:98vd. talepte bulunmama ve vakıaları mahkemeye getirmemenin iki ayrı taraf davranışı olduğu fikrinin Lotz tarafından ortaya atılması ile başlamış. Lotz, J. ve Friedrich, E. (1890). *Über die Vorzüge der Verhandlungsmaxime von der Untersuchungsmaxime bei der*

Özetlenecek olursa; bir yargılama faaliyetine başlanabilmesi açısından “Bir yerde davacı yoksa hâkim de yoktur” (Ne procedat iudex ex officio) ilkesi uyarınca, tasarruf ilkesi (birinci görünümü) uygulama alanı bulabilirken³⁴⁷; aynı yargılama faaliyeti bakımından söz konusu vakıaların getirilmesi, delillerin toplanması ve ispat faaliyetleri bakımından re’sen araştırma ilkesi uygulanabilmektedir³⁴⁸. Sonuç olarak iki ilke birbirini dışlamamaktadır.

Re’sen araştırma ilkesi, hâkimin aynı zamanda re’sen harekete geçmesini kapsamamaktadır. Bu bakımdan çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak re’sen harekete geçme ilkesi uygulanır denilemeyeceği kanaatindeyiz³⁴⁹. Nitekim çekişmesiz yargı işleri içinde hâkimin re’sen harekete geçtiği hâller de oldukça sınırlı sayıda ve azdır³⁵⁰. Ercan³⁵¹ bu hususta, çekişmesiz

Bestimmung des gerichtlichen Verfahrens für bürgerliche Rechtsstreitigkeiten. Civilistische Abhandlungen. Coburg-Leipzig, 15; Meriç, N. (2014). Meriç Değerlendirilmesi. *SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı*, IV(2), 23-64, 28, bu ayrımı sistematikleştiren ilk isim ise Ortloff olmuştur. Ortloff’a göre yargılama faaliyetini başlatma olgusu ve talebi ile dava süresince vakıalara yönelik faaliyetler farklı şeyleri ifade etmektedir. Ortloff, H. (1858). *Das Strafverfahren in seinen leitenden Grundsätzen und Hauptformen*. Jena, 39; Meriç, a.g.m., 2014:28. Tasarruf ilkesinin iki görünümü mevcuttur; birinci görünümü yargılamanın başlatılmasında kendini gösterirken, ikinci görünüm yargılama sürecinde kendini gösterir. Tasarruf ilkesinin yargılamanın başlatılması (birinci görünüm) noktasında zıddı, re’sen harekete geçme ilkesidir ve genelde ceza yargısında ve çok az sayıda çekişmesiz medeni usul yargılamasında görülmektedir. Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:153; Tasarruf ilkesi ile kendiliğinden harekete geçme ilkesi arasındaki ilişki bakımından ayrıntılı açıklamalar için bkz. Meriç, a.g.e., 2011: 55 vd.; Re’sen harekete geçilen (takibe başlanan) çekişmesiz yargı işlerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, a.g.e., 1961:153 vd.; Yıldırım, M.K. (2016b). Medeni Yargılama Hukukunda Hâkimin Rolü. *MÜHF-HAD*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan Özel Sayı, XXII(3), 3027-3045, 3036.

³⁴⁷ Erdönmez, a.g.e., 2017:784; Meriç, a.g.e., 2011: 74,77; Kuru eserine, çekişmesiz yargı işlerinin re’sen takip edilmesi ile re’sen araştırma prensibini aynı anlamda anlayarak takibi talebe bağlı işlerde taraflarca ihzar prensibinin cari olduğu neticesine varılmaması gerektiğini açıkça ifade etmiştir. Kuru, a.g.e., 1961:161; Tasarruf ilkesinin birincil görünümü yargılamanın başlatılması noktasında kendini gösterir. Tasarruf ilkesinin ikinci görünümü ise davada kendini, davacının davayı geri alması, davadan feragat etmesi, davalının davayı kabul etmesi ve tarafların sulh olmaları, tarafların kanun yoluna başvurmaları, kanun yolu başvurularını geri almaları ve kanun yoluna başvurudan feragat şeklinde göstermektedir. Meriç, a.g.e., 2011: 35; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:153.

³⁴⁸ Hâkimin re’sen harekete geçmesi çekişmeli yargı bakımından kabul edilmemiştir. Kanun’un açıkça re’sen araştırma ilkesinin geçerli olduğunu belirttiği davalarda dâhi re’sen harekete geçme ilkesi geçerli değildir.; Ercan, tasarruf ilkesinin birinci görünümü olan kendiliğinden dava açılmayacağı kuralının(çekişmeli yargı bakımından) istisnâsı olmadığını ifade etmiştir. Ercan, İ. (2014). Boşanma Davalarında Geçerli Olan Yargılama İlkeleri. *SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı*, IV(2), 249-269, 254. Bu sebeple kimi yazarlar Türk Hukuku’nda re’sen harekete geçme ilkesinin davalar bakımından geçerli olmadığını ifade etmektedir. Karaaslan, a.g.e., 2019:99. Bir medeni yargılama faaliyeti varsa ve bu konuda hâkime re’sen harekete geçme yetkisi verilmişse bu kural olarak çekişmesiz yargı işidir. İstisnâ olarak, kanunda açıkça öngörülen hâllerde cumhuriyet savcısı hukuk davası açabilir veya açılmış olan hukuk davasına katılabilir. Budak, A.C. ve Karaaslan, V. (2018). *Medeni Usul Hukuku*. (İkinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 71. Örneğin Türk Medeni Kanunu madde 146’da açıkça cumhuriyet savcısının evliliğin butlanı davasını re’sen açabileceği düzenlenmiştir. Bu hâlde bile cumhuriyet savcısı bile olsa dava bir başkası tarafından talep edilmektedir ve davanın bir davacısı vardır; çekişmesiz yargıda olduğu gibi mahkeme re’sen yargılamaya başlamış değildir. Budak ve Karaaslan, a.g.e., 2018:71; Umar, a.g.e., 2014:121; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:153. Bu sebeple, hâkimin re’sen harekete geçmesi, Kanun’un 382’nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan ve çekişmesiz yargı işlerini ayırmakta kullanılan bir ölçüttür. Atalı, a.g.e., 2014:31.

³⁴⁹ Atalı, a.g.e., 2014:31; Budak, a.g.e., 2006:168; Kuru, a.g.e., 1961:161; Önen, a.g.e., 1981:118.

³⁵⁰ Hâkimin re’sen harekete geçtiği çekişmesiz yargı işlerine örnek olarak kısıtlanma kararının verilmesi (TMK m.405 vd.), vesayet makamının geçici önlemler alması (TMK m. 420 ve 427), tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine ulaşmasını sağlamak için önlem alınması (TMK m.555), velayetin kaldırılması, velayetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesi ve kaldırılan velayetin geri verilmesi(TMK m.348 vd.) gösterilebilir.

³⁵¹ Ercan, Medeni Kanun kamu düzenini ilgilendiren bazı durumlarda (m. 89, 138,146, 291, 293, 294, 298) istisnâ olarak Cumhuriyet Savcısına dava açma yetkisi verdiğini ancak esasen, burada gerçek anlamda tasarruf ilkesine

yargı işlerinde dahî hâkimin tam anlamda re'sen harekete geçmiş olduğunun söylenemeyeceğini, söz konusu hâllerde de savcı ve ihbarda bulunan bir üçüncü kişi aracılığıyla harekete geçirildiğini ifade etmektedir.

Yapılan açıklamalardan hareketle, yargı makamlarını harekete geçirmek ve yargılama sürecini başlatmak için konunun taraflarınca veya ilgililerince bir “talep” unsurunun mevcudiyeti, diğer bir deyişle tasarruf ilkesinin bir yargılamayı başlatma noktasındaki görünümü (birincil görünüm), bütün özel hukuk yargılama faaliyetlerine egemen olduğu ifade edilebilir³⁵². Bu çerçevede çekişmesiz yargı işlerinde söz konusu talebin yargılama faaliyeti bakımından konunun ilgililerince yapılması gerekmektedir.

İflâsın kapanması kurumunun düzenlendiği Kanun'un 254'üncü maddesinin ilk fıkrasında “*Paralar dağıtıldıktan sonra idare iflâsa hükmeden mahkemeye son bir rapor verir.*” hükmü yer almaktadır. Son raporun içeriği, raporda eksiklik ve hata olması, rapordan sorumluluk ve rapora itiraz edilmesi hususları bir önceki bölümde ele alındığından tekrar edilmeyecektir. Ancak son rapor ile ilgili bulunduğumuz noktada önemli olan, iflâsın kapanması yargılaması bakımından, son rapora atfedilen değer ve yerine getirdiği fonksiyondur. Özellikle son raporun, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 24'üncü maddesinde düzenlenen tasarruf ilkesinin yargılamayı başlatma aşamasında birincil görünümü bakımından “talep” veya “yargının başlatılmasında bir arzu” olarak görülüp görülemeyeceği hususu üzerinde durulmalıdır.

Doktrinde son raporun başlı başına tevdiinin tasarruf ilkesi bağlamında iflâsın kapanmasının talep edildiği kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine götüren ifadeler kullanan yazarlar olduğu gibi; son raporla beraber talebin açıkça ve/veya ayrıca yapılması gerektiğine götüren ifadeler kullanan yazarlar da mevcuttur.

Eriş iflâsın kapanmasının mahkemeden talep edilmesini “*iflâs idaresince hazırlanarak mahkemeye tevdi edilen rapor üzerine, mahkeme işin gereğine göre duruşmalı veya evrak üzerinde, raporu ve buna ekli tüm belgeleri değerlendirir.*” diyerek ifade etmiştir. *Yılmaz* ise “*İflâs idaresi, iflâs kararı veren mahkemeye bir son rapor sunar; son raporu inceleyen mahkeme, tasfiyenin bittiğini tespit ederse iflâsın kapanmasına karar verir.*” cümlesi ile

bir istisna söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Çünkü yazara göre hâkim burada da kendiliğinden değil, savcının talebi üzerine harekete geçmekte ve davaya bakmaktadır. Ercan, *a.g.m.*, 2014:254; Kuru, *a.g.e.*, 2001b:II, 1918.

³⁵² Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2117; Budak ve Karaaslan, *a.g.e.*, 2018:70; Kuru, *a.g.e.*, 1961:150; Bazı özel nitelikli, kamu yararı ve kamu menfaatinin ön planda olduğu işler bakımından hâkimin re'sen harekete geçmesi kabul edilmiş olsa da ki bu yalnızca çekişmesiz yargı işleri bakımından mevcuttur bu hâller dışında yargılamayı harekete geçirme arzusunun var olmasının gerekliliği tüm medeni yargılama bakımından ortaktır. Atalı, *a.g.e.*, 2014:31.

durumu ifade etmektedir. Her iki yazar da, salt son raporun tevdi davranışının iflâsın kapanması talebinin tasarruf ilkesi kapsamında doğuracağı hukukî sonuçları doğuracak şekilde anlaşılacak mahkemenin harekete geçmesinin gerektiğine işaret etmektedirler. Bir diğer ifadeyle bu durumda son raporun tevdiine, bir bakıma zımnî olarak bir yargılamanın başlamasının arzu ve talep edilmesi manasının verildiği düşünülebilmektedir.

*Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan*³⁵³ eserinde “iflâs idaresi tasfiyenin sona erdiğine dair asliye ticaret mahkemesine son bir rapor verir ve iflâsın kapanmasını ister.” ve *Coşkun*³⁵⁴ “İflâs idaresi, son raporu ve belgeleriyle birlikte iflâsa karar vermiş asliye ticaret mahkemesinden iflâsın kapatılmasına karar verilmesini talep eder.” diyerek aslında son raporun başlı başına sadece tevdi edilmiş olmasının yeterli olmadığını ayrıca iflâsın kapanması talebinde de bulunmuş olması gerektiğine işaret etmektedirler.

Bu hususta bir farklı ifade olarak *Uyar* eserinde³⁵⁵, “İflâs idaresi, iflâsın kapanmasına karar verilmesini, bu konuda hazırladığı son raporu asliye ticaret mahkemesine vererek ister.” diyerek işaret ettiği şekilde son rapor içeriğine diğer unsurların yanı sıra açıkça kapanma talebinin de bir madde olarak aynı metne eklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Zira yazar son raporu nitelendirirken, özellikle “bu konuda hazırladığı son rapor” ifadesini tercih etmektedir ve burada söz konusu “bu konu” ile iflâsın kapanması talebini kastetmektedir. Yani son rapor, tasfiye sürecinde yapılan iş ve işlemleri, paraya çevrilen mal ve hakları, alacaklılara dağıtılan meblağı ve tatmin edilemeyen alacaklılara verilen aciz belgelerine dair bilgileri içermesine ek olarak, bu raporun hazırlanmasındaki esas amacın iflâsın kapanması talebinde bulunulabilmesi olduğunu da belli eder şekilde yargılama faaliyetini başlatma arzusunu içermelidir.

Kanaatimizce, 254’üncü madde hükmü bir bütün olarak değerlendirmeye alınmalıdır. İflâs idaresinin, birinci fıkra uyarınca mahkemeye son raporu vermesinden sonra, üçüncü fıkra uyarınca mahkemenin tasfiyenin bitip bitmediğini araştırma faaliyeti yürüttüğü ve bu doğrultuda tasfiyenin bitmiş olduğuna kanaat getirdiğinde kapanma kararı vereceği öngörülmektedir³⁵⁶. Hükmün lafzından son raporun mahkemeye tevdi edilmesi yönündeki hareketinin en basit anlamda mahkemeyi harekete geçirici bir fonksiyonu olduğu açıktır. Bir diğer ifade ile kanun koyucunun son rapora bu yargılama faaliyetinin başlatılması

³⁵³ Oskay, Koçak, Deynekli ve Doğan, *a.g.e.*, 2007:5240.

³⁵⁴ Coşkun, *a.g.e.*, 2016:4293.

³⁵⁵ Uyar, *a.g.e.*, 2009a:X, 16840.

³⁵⁶ Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:956; Uygulamada son rapor, iflâs dosyası ile beraber iflâsın kapanması talep dilekçesine eklenmektedir.

bakımından tasarruf ilkesi uyarınca “talep”e bağlanan hukukî sonuçları doğurması değerinin verildiği anlaşılmaktadır. Ancak, kanaatimizce yalnızca son raporun verildiği değil kapanmanın talep edildiği de hükümde yer almalıdır. Bir yargılama faaliyetinin başlayabilmesi ve devletin etkin ve etkili koruma yükümünün doğması için yargı organlarına bir talep yöneltilmiş olmalıdır³⁵⁷. Dolayısıyla uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin giderilmesi adına anılan madde hükmüne “idare iflâsa hükmeden mahkemeye son bir rapor verir” hükmünden sonra gelecek şekilde “ve iflâsın kapanmasını talep eder” ifadesinin eklenmesinin uygun olabileceği kanaatindeyiz.

3.2.2. İflâsın Kapanması Talebinde Bulunma Görev ve Yetkisi

Medeni usul hukukunda yargılama faaliyetleri kendi içinde ikiye ayrılarak incelenmektedir³⁵⁸. Bunlardan biri çekişmeli (ihtilâflı) yargı, diğer bir ifade ile dava iken; diğeri çekişmesiz (ihtilâfsız, nizasız) yargı işleridir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun aksini düzenlemiş olduğu hâller dışında tüm yargılama faaliyetlerinin başlatılması ve yargı organlarının harekete geçirilmesi bakımından talebin varlığı zorunludur. Söz konusu talebin kim veya kimler tarafından yapılması gerektiği değişmektedir.

Çekişmeli yargı, mahkemelerin bir iddia üzerine, yargısal usullere uyarak, bir hasma karşı tarafların iddia ve savunmalarına imkân vererek alenen ve gerekçeli olarak bir uyuşmazlığı çözüme kavuşturma faaliyetidir³⁵⁹. Çekişmeli yargıda yargılama faaliyeti talep eden ve kendisinden belli şeyler talep edilen iki taraf üzerine kurulmaktadır. Yargılama faaliyeti birbirine zıt talepler ileri süren bu iki tarafın iddia ve savunmaları üzerinden görülmektedir. Bu bakımdan talepte bulunacak kişi yargılamanın bir tarafı olan kişi (davacı) olacaktır³⁶⁰.

Çekişmesiz yargıda teknik anlamda bir uyuşmazlığın bulunmamasının olağan sonucu, bu yargılama faaliyetinde hasmın olmayışı³⁶¹ ve dolayısıyla iki taraftan bahsedilemeyeceği

³⁵⁷ Erdönmez, *a.g.e.*, 2017:785.

³⁵⁸ Akkan, M. (2017). Yargı. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.I, 99, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık; Üstündağ, S. (1977). *Medeni Yargılama Hukuku*. (İkinci Baskı). C.I, İstanbul: 25; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:76.

³⁵⁹ Pekcanitez, H. (2017a). Dava Hakkında Genel Bilgiler. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 923; Dava teorisi ve dava tanımına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Belgesay, M.R. (1943). *Dava Teorisi*. İstanbul: Numune Matbaası; Postacıoğlu, İ.E. (1956). *Dava Teorisi Üzerine Bazı Mülâhazalar. Tahir Taner Armağanı*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 737–752.

³⁶⁰ Pekcanitez, H. (2017b). Davanın Açılması. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1113.

³⁶¹ Hasım yokluğu ayrı bir ölçüt olarak telakki edilse de Kuru’ ya göre bu ölçüt esasen uyuşmazlık bulunmaması yani ihtilâf yokluğu ölçütünün şekli anlamda ifade edilmesidir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:20.

anlamına gelmektedir³⁶². Bu sebeptendir ki takibi talebe bağılı çekişmesiz yargı işleri bakımından talepte bulunacak kişi taraf değil; daha geniş anlamda ilgililer olacaktır³⁶³.

3.2.2.1. İlgili kavramı

Çekişmesiz yargı yukarıda da bahsedildiği gibi iki taraf üzerine kurulmuş değildir; dava, davacı veya davalı gibi kavramların çekişmesiz yargıda yeri yoktur³⁶⁴. Çekişmesiz yargıda davalı veya davacı yerine daha geniş bir tabir olarak ilgililer (alâkadarlar) terimi kullanılmaktadır³⁶⁵. İki taraf bulunmasa da bazı iş ve işlemlerin yapılması, yargılama faaliyetinin sürdürülmesi ve nihayet hüküm kurulduğunda etki alanının tespiti bakımından ilgili kavramının kapsamının belirlenmesi gerekir. Örneğin; mahkeme iş ve işlemlerinin tebliği, itiraz hakkı, kanun yollarına başvuru hakkı ve adli yardım gibi müesseselerin uygulanabilmesi bakımından söz konusu yargılamanın ilgililerinin tespiti önem arz etmektedir³⁶⁶.

Çekişmesiz yargı işlerinde ilgili kapsamının tayin edilmesinde maddî anlamda ve şekli anlamda ilgili ayrımı yapılmaktadır³⁶⁷.

3.2.2.1.1. Maddî anlamda ilgili

Maddî anlamda ilgili olmak, mahkemeye yapılan başvuru neticesinde talebin kabulü veya reddi şeklinde verilebilecek karardan hukukî durumları etkilenebilecek olanları ifade etmektedir. Bu etki ise kişinin hukukî durumuna doğrudan tesir eden bir etki olmalıdır³⁶⁸.

³⁶² Aras, A. (2016). Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki. *İÜHFD.*, 7(1), 65-85, 66; Yılmaz, E. (2013a). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (İkinci Baskı). Ankara, 1637; Epözdemir, R. (2017). *Taraf Ehliyeti*. Ankara: Adalet Yayınevi, 44; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:80.

³⁶³ Bilhassa maddî hukuk kaynaklarında yer alan hükümlerde öngörülen hâkimin re'sen harekete geçtiği hâller talep unsurundan bağımsızdır ve dolayısıyla ilgililerin talebi gerekmez; bu tür çekişmesiz yargı işlerinde maddî bakımdan ilgililer mahkemece ilgili hanesinde gösterilerek şekli anlamda da ilgili olma vasfını kazanabilirler. Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2121. Bu durumda şekli anlamda da ilgili olan bu kişiler yargılamaya fiilen katılabilirler ve usul işlemleri yapabilirler Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2121. Bu durumun bir istisnası Kanunun 387'inci maddesinde kabul edilmiştir. Bu hükme göre maddî anlamda ilgili olanlar şekli anlamda ilgili olma niteliğini kazanmamış olsalar bile karara karşı kanun yoluna başvurabilmektedirler; Aras, *a.g.e.*, 2017:125; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:733.

³⁶⁴ Kuru, *a.g.e.*, 1961:141; Akkan, uygulamada, çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargıya benzetebilmek için yanlış bir şekilde, bu yargı türüne "hasımsız dava" denildiğini; oysa çekişmesiz yargı bir dava olmadığını ve davaya ilişkin kavramların da burada tam bir anlam taşımayacağını ifade etmiştir. Akkan, *a.g.e.*, 2017:104; "Uygulamada sıkça kullanılan ve neredeyse artık galat halini almış gözükten "hasımsız dava" ifadesi külliyen yanlıştır." Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2119; Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:44; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34; Aras, *a.g.e.*, 2017:125.

³⁶⁵ Kuru, *a.g.e.*, 1961:141; Önen, *a.g.e.*, 1981:120; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34; Aras, *a.g.e.*, 2017:125.

³⁶⁶ Kuru, *a.g.e.*, 1961:141; Aras, *a.g.e.*, 2017:125.

³⁶⁷ Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:44; Aras, *a.g.e.*, 2017:125.

³⁶⁸ Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2121.

Çekişmesiz yargı işlerinde verilen karardan salt fiilî veya dolaylı olarak etkilenen kimseler maddî anlamda ilgili kapsamında dâhil edilemeyecektir.

Genellikle çekişmesiz yargı işlerinde de tasarruf ilkesinin bir uzantısı olarak yargı makamları taleple harekete geçilmektedir; ancak yargılama faaliyeti süresince hâkime re'sen araştırma ilkesi kapsamında dava malzemesi toplama yetkisi vardır. Her ne kadar çekişmesiz yargı işlerinde mahkemenin ilgilinin talebinden bağımsız araştırma yapmak ve karar vermek yetkisi bulunmakta ise de ilgililerin de söz konusu yargılama ile menfaatlerinin alâkadar olduğu aşîkârdır³⁶⁹. Bu bakımdan özellikle yargılama faaliyeti neticesinde verilecek karar hukukî durumlarına tesir edecek kişilerin ilgili kapsamına dâhil olması esas alınmalıdır. Bu sebeple çekişmesiz yargı işleri bakımından esas olan, ilgili kapsamının maddî anlamda ilgili olan kimseler ile tayin edilmesidir³⁷⁰.

Benzer şekilde iflâsın kapanması çekişmesiz yargı işinde, şeklen kapanma talebinde bulunan iflâs idaresidir. Kanun'un 226'ncı maddesi uyarınca iflâs idaresi masanın kanunî temsilcisi olduğundan müflis, bu iş bakımından şeklî anlamda ilgili değildir. Ancak müflisin tasarruf yetkisinin kalkmış olması iflâs masasına dahil malları ile ilgili mülkiyet hakkının elinden alındığı sonucunu doğurmayacağından söz konusu yargılamada hukukî durumu etkilenecek olan borçlunun maddî anlamda ilgili olduğunun kabulü gerekmektedir. Aynı şekilde iflâsın kapanması yargılamasından hukukî durumu etkilenecek olan alacaklılar da maddî anlamda ilgilidir.

3.2.2.1.2. Şeklî anlamda ilgili

Çekişmesiz yargıda bir kimsenin ilgili olup olmadığının tespitinde kişinin maddî anlamda söz konusu yargılama faaliyeti ile alâkası dikkate alınırken³⁷¹; çekişmeli yargıda maddî anlamda taraf değil, şeklî anlamda taraf esas alınmaktadır³⁷². Dava açan davacı, kendisine dava açılan ise davalıdır ve şeklî anlamda taraftırlar. Şeklî anlamda taraf gözüken davacı ve davalı yargılama faaliyeti süresince taraf olmaya bağlanan hukukî imkânlardan (delil sunma,

³⁶⁹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:140.

³⁷⁰ Kuru, *a.g.e.*, 1961:140,151; Tanrıver, S. (2018). *Medeni Usûl Hukuku*. C.I, Ankara: Yetkin Yayınları, 113; Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:44; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34.

³⁷¹ Kuru eserinde, nizasız kazalar bakımından bir kimsenin alâkadar olup olmadığının tayininde kaideten maddî anlamda ilgili olma ölçütünün nazara alınacağını belirtmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:141; Aras, *a.g.e.*, 2017:127.

³⁷² Doktrinde çekişmeli yargı bakımından üç tane taraf teorisi vardır. Bunlardan ilki taraf olabilmek için dava konusu hakkın sahibi olunması gerektiğini ileri süren maddî anlamda taraf teorisidir. İkincisi taraf kavramını malvarlığı davalarında ve şahıs varlığı davalarını birbirinden ayırarak yorumlayan işlevsel taraf teorisidir. Bir diğer teori ise günümüzde en çok kabul gören teori olan şeklî anlamda taraf teorisidir. Şeklî anlamda taraf teorisinde, taraf, hakkın gerçek sahibi olmaksızın dava dilekçesinde gösterilen kişidir. Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:22; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34; Aras, *a.g.e.*, 2017:125.

kanun yoluna başvurma gibi) faydalanabilirler³⁷³. Şeklî anlamda taraf olmayan kimseler ise bu davanın neticesinde verilen karardan mevcut hukukî durumları ne kadar etkilenirse etkilensin söz konusu dava bakımından üçüncü kişidir ve davaya sonradan ancak kanunun kendilerine sağladığı imkân (davaya müdahale gibi) nispetinde tesir edebilir³⁷⁴.

Çekişmesiz yargıda şeklî anlamda ilgilinin tespit edilebilmesi için; tasarruf ilkesi uyarınca takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işleri ile yargılama makamlarının re' sen harekete geçtiği talepten bağımsız çekişmesiz yargı işleri arasında ayırım yapılmalıdır. Buna göre takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde, kişi talepte bulunmakla çekişmesiz yargı işinin şeklî anlamda ilgilisi olmaktadır³⁷⁵. Yapılacak yargılama sonunda verilecek karar kendisinin talebi doğrultusunda verilmiş olsun ya da olmasın, kişi şeklî anlamda o iş bakımından ilgili sıfatını alır. Aynı şekilde çekişmesiz yargılama faaliyeti sonunda verilen karara karşı kanun yoluna başvuran kimse de o işin ilgilisi olmaktadır. Bu bağlamda çekişmesiz yargı bakımından takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde şeklî manadaki ilgili mefhumu maddî anlamda ilgili mefhumunun kapsamından daha geniş bir kitleyi ifade etmektedir.

Buna karşılık takibi talebe bağlı olmayıp yargı organlarının re'sen harekete geçtiği çekişmesiz yargı işlerinde ise şeklî anlamda ilgili kapsamı oldukça dar bir kitleyi ifade etmektedir³⁷⁶. Şöyle ki takibi talebe bağlı olmayan çekişmesiz yargı işlerinde bir kimsenin şeklî anlamda ilgili olabilmesi için mutlaka maddî anlamda ilgili olması gerekmektedir³⁷⁷. Bu hâlde bu tür işler bakımından maddî anlamda ilgili olmayan diğer bir ifadeyle söz konusu yargılama faaliyetiyle yaratılan/yaratılacak olan hukukî durumdan etkilenmeyecek kimsenin şeklî anlamda ilgili sayılması kabul edilmemiştir.

³⁷³ Davalarda, kesin hükmün etkisi de sadece şeklî anlamda taraf olan davalı ve davacı tarafa tesir eder. Üçüncü kişilere kesin hükmün tesiri istisnaîdir. Kesin hükmün halefleri etkilemesi buna örnektir. Özkaya Ferendeci 'ye göre bu durumun sebebi çekişmeli yargıda amacın iki taraf arasındaki çekişmeyi sonlandırma amacının dışına taşan bir amacının olmamasıdır. Özkaya-Ferendeci, H.Ö. (2009). *Kesin Hükmün Objektif Sınırları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 41.

³⁷⁴ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34.

³⁷⁵ Aras, *a.g.e.*, 2017:128; Kuru, *a.g.e.*, 1961:142.

³⁷⁶ Aras, *a.g.e.*, 2017:128; Kuru, *a.g.e.*, 1961:143; Bu tür bir çekişmesiz yargı işi bakımından örnek verilecek olursa; çocuğun öğretmeni tarafından, ebeveynlerinin çocuk üzerindeki velayet yetkisinin kötüye kullanılıyor olduğu yönünde yetkili makamlara ihbar yapılmış olduğunu varsayalım. Öğretmenin ihbarı ile yargı makamları harekete geçmiş gibi gözükse de burada mahkeme, öğretmenin ihbarı üzerine bir karar değil kanun uyarınca hâkime verilen yetki ile velayetin kaldırılmasına dair bir karar verecektir. Bu bakımdan ihbarda bulunan öğretmen şeklî anlamda ilgili kapsamına alınamayacaktır. Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:44; Kuru, *a.g.e.*, 1961:155; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:34; Aras, *a.g.e.*, 2017:129.

³⁷⁷ Kuru, *a.g.e.*, 1961:143; Aras, *a.g.e.*, 2017:129.

3.2.2.2. İflâs idaresinin kapanma talebi

Çekişmeli yargı, yargı makamları harekete geçebilmek için taraf talebine ihtiyaç duymaktadır. Çekişmesiz yargı işlerinde ise taraf mefhumu olmadığından, hâkimin re'sen harekete geçtiği çekişmesiz yargı işleri hariç, ilgililerin talebinin arandığı yukarıda ifade edilmiştir. Kanun'un ilgili 254'üncü maddesinde söz konusu talebin, iflâs idaresi tarafından son raporun mahkemeye sunulması suretiyle yapılacağı düzenlenmektedir. Bu hâlde iflâs idaresince talepte bulunulabilmesi, iflâs idaresinin, çekişmesiz yargı işleri bağlamında "ilgili" sıfatının ne olacağı sorusunu akla getirmektedir. Bu konunun açıklanabilmesi için ise öncelikle iflâs idaresi kavramı, iflâs idaresinin genel olarak tanımı ve hukukî niteliğine dair inceleme yapılmalıdır.

3.2.2.2.1. İflâs idaresi ve iflâs idaresinin hukukî niteliği

İflâs tasfiyesi, iflâs prosedürünün yürütülmesine dair iş ve işlemlerin yapılması ile görevli ve yetkili kılınmış iflâs organları marifetiyle yürütülür³⁷⁸. İflâs tasfiyesinin iflâsın hangi organı tarafından yapılacağı konusunda farklı sistemler düşünülebilmektedir. Tasfiyenin resmî iflâs organları eliyle yürütülmesi³⁷⁹ öngörülebileceği gibi, özel organlar³⁸⁰ tarafından gerçekleştirilmesi de tercih edilebilir³⁸¹. Kural olarak Türk iflâs hukukunda iflâs tasfiyesi işlemleri, resmî iflâs organları eliyle değil; özel bir organ olan iflâs idaresi³⁸² tarafından yürütülür(m.223).

³⁷⁸ İflâs organları; resmî iflâs organları ve özel iflâs organları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:7; Deliduman, *a.g.e.*, 2002:27; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:127; Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2572. Resmî iflâs organları ile devletin sırf iflâs iş ve işlemlerini yapması için görevlendirdiği makamları ve bu görevlere yardımcı olması için görevlendirilen devlet makamlarını ifade etmektedir. Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2572. İcra daireleri, icra mahkemeleri, iflâs daireleri, asliye ticaret mahkemesi, Yargıtay'ın ilgili daireleri, adalet müfettişleri ve savcılar resmî iflâs organlarıdır. Birinci alacaklılar toplanması, iflâs idaresi ve ikinci alacaklılar toplanması ise iflâsın özel organlarıdır. Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:510; Deliduman, *a.g.e.*, 2002:27; Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:7.

³⁷⁹ Hukuk sistemlerince hiçbir durumda ayrıca özel bir organ olarak iflâs idaresi organı öngörülmemiş olmayabileceği gibi bazı hâl ve şartlar gerektirdiğinde özel organın yerine resmî organların tasfiyeyi yürütmesi de öngörülebilir. Nitekim Türk iflâs hukukunda olduğu kanunun öngördüğü hâllerde basit tasfiye usulünde görülecek tasfiye işlemlerinin yürütülmesi özel organlarca değil resmî organlarca yapılmaktadır.

³⁸⁰ İflâsın özel organları, her adı iflâs tasfiyesi için o iflâs takibine özgü ayrı ayrı oluşturulan organlardır. Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2574. Özel organlar ile kastedilen söz konusu organın resmî bir sıfatın bulunmamasıdır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 58; Deliduman, *a.g.e.*, 2002:26-27; Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:7; Tercan, E. (1996). *İflâsın Sözleşmelere Etkisi*. Ankara: Adil Yayınevi, 14. Özel iflâs organı, resmî organ olmanın karştı olarak kullanılmaktadır. Deliduman, *a.g.e.*, 2002:27; Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:7; Tercan, *a.g.e.*, 1996:14; Bu organların "özel" olarak nitelendirilmeleri kamusal yetkilerle donatıldıkları gerçeğini değiştirmemektedir (m.221; 223-227).

³⁸¹ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:10 vd.

³⁸² İflâs idaresini ifade etmek için İcra ve İflâs Kanunu'nun 223'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında "iflâs idare memurları" terimi kullanılmıştır. Uygulamada ise "iflâs tasfiye memurları" terimi de kullanılmaktadır. Berkin, *a.g.e.*, 1972:248.

Tasfiye işlemlerinin hâlihazırda mevcut resmî iflâs organları marifetiyle değil de alacaklıların seçtiği özel bir organ tarafından yapılmasının temelinde iflâs alacaklılarının kendi menfaatlerini daha iyi koruyabilecekleri düşüncesi yatmaktadır³⁸³. Bu bakımdan müflis iflâs idaresine seçilemeyecektir³⁸⁴; zira hem masa malları üzerinde tasarrufta bulunması yasaktır (m.191) hem de çoğu zaman menfaati, alacaklıların menfaatiyle çatışmaktadır³⁸⁵. Alacaklıların veya vekillerinin iflâs idaresine üye olarak seçilmesi konusunda ise farklı görüşler mevcuttur. Bazı yazarlar³⁸⁶ alacaklıların iflâs idaresine seçilebileceklerini düşünürken; bazı yazarlarca³⁸⁷ iflâs idaresi alacaklı ve müflisten hukuken bağımsız kişilerden olmalıdır. Bununla beraber iflâs tasfiyesi işlemlerinin bu konuda hukukî veya ekonomik bilgisi mevcut, resmî memurdan farklı olarak "profesyonel" bir şekilde faaliyette bulunması kendisinden beklenen ayrı bir organ tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda doktrin uzlaşmaktadır³⁸⁸. Bu sebeple uygulamada iflâs idaresine genellikle avukatlar seçilmektedir³⁸⁹.

İflâs idaresinin hukukî niteliği doktrinde tartışmalı olup çeşitli teoriler ortaya atılmıştır³⁹⁰. Tartışmaların temelini, iflâs idaresinin kimi ve neyi temsil ettiklerinin tespiti oluşturmaktadır. Bu bağlamda iflâs idaresinin müflisi mi, alacaklıları mı, masayı mı temsil

³⁸³ Yılmaz, *a.g.m.*, 2007:175.

³⁸⁴ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:68; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1304; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:522; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1628.

³⁸⁵ Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:462; Berkin, *a.g.m.*, 1957:153.

³⁸⁶ Berkin'e göre ilk alacaklılar toplantısı gerekirse iflâs idaresini alacaklılardan teşkil edebilecektir. Berkin, *a.g.e.*, 1972:324; Berkin, *a.g.m.*, 1957:153; Postacıoğlu da eserinde bir alacaklının iflâs idaresi memuru (syndic) olmasında bir engel olmadığını hatta bir alacaklı olarak tasfiye ile daha çok ilgileneceğinden bunda menfaatinin de olduğunu; fikrine muhalif İsviçre'de eserler olmasına rağmen aksine iştirak etmediğini ifade etmektedir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:55; Yine bu doğrultuda Kuru, iflâs idaresine alacaklılar seçilebileceği gibi üçüncü kişiler de seçilebilir demektir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:462.

³⁸⁷ Üstündağ, iflâs idaresine seçilecek kişilerin alacaklı ve müflise göre hukukî ve ekonomik bakımından bağımsız olmaları gerektiğinden hareketle alacaklıların iflâs idaresine seçilmemeleri gerektiğini ifade etmektedir. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:150; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:120.

³⁸⁸ İflâs idaresinin, bu konuda yeterli hukukî ve ekonomik bilgi ve tecrübe sahibi kimselerden oluşması gerektiği hakkında bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:150; Yıldırım ve Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 2016:462; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:522; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1628.

³⁸⁹ Kanun ve doktrin iflâs idaresine seçilecek kişilerin gerçek kişi olması yönünde uzlaşma içindedir. Berkin, *a.g.e.*, 1972:321; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:116; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1304; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:522; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1628; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3832. Başkaca iflâs hukuku sistemlerinde ise iflâs idaresi tüzel kişilerden kurulabilmektedir. Örneğin Amerika'da iflâs idaresinin tüzel kişilerden de seçilebileceği öngörülmektedir. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:71.

³⁹⁰ Yılmaz, eserinde iflâs idaresinin hukukî niteliğine dair görüşleri yedi başlık altında toplamıştır. Bunlar; iflâs idaresinin müflisin kanunî mümessili olduğunu ileri süren, iflâs idaresinin alacaklıların kanunî mümessili olduğunu ileri süren, iflâs idaresinin bazen alacaklıların bazen müflisin kanunî mümessili olarak hareket ettiğini ileri süren, iflâs idaresinin kamu görevi yapan bir organ olduğunu ileri süren, iflâs idaresinin hem kamu görevi yaptığını hem de alacaklılar topluluğunun organı olduğunu ileri süren, iflâs idaresinin tarafsız olduğunu ileri süren ve iflâs idaresinin iflâs masasının kanunî mümessili olduğunu ileri süren görüşlerdir. Bu görüşler ve ileri sürülen teoriler bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:28-44; Berkin, *a.g.e.*, 1972:248 vd.

ettiği; yoksa iflâs idaresi kamu menfaatinin temini için ihdâs edilmiş resmî bir organ olup olmadığı tartışılmıştır³⁹¹.

İcra ve İflâs Kanunu öngördüğü hüküm ile bu hususta mevcut tartışmaların önünü kesmektedir. Zira ilgili 226 maddede “*Masanın kanunî mümessili iflâs idaresidir.*” hükmü yer almaktadır. Bu hükümden hareketle iflâs idaresinin müflisin veya alacaklıların temsilcisi olmadığı konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak söz konusu hüküm bir noktada tartışmaların önünü keserken, diğer yandan yeni bir tartışmanın kapılarını aralamaktadır.

Şöyle ki, bilindiği gibi iflâsın açılması ile müflisin haczedilebilen bütün taşınır ve taşınmaz malları ile hak ve alacakları bir masa oluşturur³⁹² (m.184), bu mal ve hak topluluğuna iflâs masası denir. Ancak iflâs masası, hukuken "tüzel kişi" değildir³⁹³. Hâl böyle iken, söz konusu hüküm uyarınca iflâs masası tüzel kişi niteliği haiz değil iken nasıl olur da kendisi adına iş ve işlem yapması için bir temsilci tayin etmiş olup olamayacağı da tartışmaya açıktır³⁹⁴. Bu husus, iflâs masasının eşya hukuku bağlamında “özel malvarlığı” haline benziyor olduğunu kabul edilebileceğinden hareketle açıklanmaktadır^{395 396}. Ancak özel

³⁹¹ Alman hukukçu Ernst Jaeger’e göre iflâs idaresi masaya giren mal ve hakların sahibi değildir; bu mal ve haklar müflise aittir. Bu bakımdan iflâs idaresinin müflisin temsilcisi olduğunun kabulü gerekmektedir. Jaeger, E. (1952). *Kommentar zur Konkursordnung und den Einführungsgesetzen*, 1-4; 17-34; Berkin, a.g.e., 1972:248; Alman Yüksek Mahkemesi ise 1892 tarihli RGZ 29 sayfa 30’da yayınlanan içtihadında, iflâs idaresinin, iflâsın tasfiyesinde mevcut olan kamusal menfaatin temini için kendisine verilen görevi yapmakla mükellef “resmî bir organ” olduğu görüşündedir. Doktrinde bu görüşte olanlar bkz. Deren-Yıldırım, bu hususta borçlunun malları üzerinde idare ve tasarruf yetkisini elde eden iflâs idaresidir; bu yetki, bizzat alacaklılar tarafından değil, alacaklılar tarafından seçilmiş bir organ olsa dâhi, resmî bir organ aracılığı ile kullanılmaktadır demektedir. Deren-Yıldırım, N. (1996). *Türk, İsviçre ve Alman Medeni Usûl Hukukunda Kesin Hükmün Sübjektif Sınırları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım 106-113; Aynı şekilde Yıldırım ve Deren-Yıldırım, a.g.e., 2016:463; Fransız hukukunda ise iflâs idaresi memurlarının aynı zamanda hem müflisi hem de masaya iştirak eden alacaklıları temsil ettikleri kabul edilmektedir. Berkin, a.g.e., 1972:252.

³⁹² İflâs açıldığı zaman, yurt içinde ve yurt dışında, nerede bulunursa bulunsun müflise ait tüm taşınır ve taşınmaz mallar, bankadaki paralar, vadeli, vadesiz veya şarta bağlı bütün alacakları, paylı ve elbirliği mülkiyet hisseleri, intifa hakları, taksim edilmemiş bir mirastaki hisseler, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali haklar ve kar payları iflâs masasına girer. Kuru, a.g.e., 1993:2834; Başözen, a.g.m., 2005b:268.

³⁹³ Kuru, a.g.e., 2013:1303; Taş-Korkmaz, a.g.e., 2010:34; Yılmaz, a.g.e., 1976a:50; Yılmaz, E. (1984). *İflâs İdaresinin Hukukî Durumu ve Niteliği, Kanun ve Uygulama Açısından İflâsta Tasfiye Sempozyumu*, Bildiriler, Tartışmalar, 65-149, 79; İflâs masasının hukuk niteliğine dair görüşler bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Taş-Korkmaz, a.g.e., 2010:34 vd.

³⁹⁴ Yılmaz, a.g.m., 2007:176.

³⁹⁵ Özel malvarlığı, bir amaca tahsis edilmiş hakların tümü olarak tanımlanabilir. Ayiter, N. (1968). *Mamelek Kavramı Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: AÜHF Yayınları, 45. İflâs masası ayrılmış bir malvarlığı kısmının bağımsız olarak ekonomik gelişmelere açık olması ve hukukî statüsünün geri kalan kısma oranla farklılık arz etmesi kıstaslarının tümüne uymaktadır. Taş-Korkmaz, a.g.e., 2010:37; Yılmaz, a.g.m., 2007:177.; Yılmaz, a.g.e., 1976a:49; Yılmaz a.g.e., 1984:95; Bir kişinin özel düzenlemelere tâbi tutulan her mal topluluğu da özel malvarlığını oluşturmaz; örneğin mahcuz mallar bakımından bir özel malvarlığı tanımlaması yapılamayacaktır, mahcuz mallarda münferit olmak esastır.

³⁹⁶ Yılmaz’a göre, özel malvarlığı konusuna iflâs masası açısından bakıldığında; müflisin genel malvarlığını oluşturan tamamın içerisindeki haczi caiz malvarlığı (m.184/1) kısmının ayrıldığını ve bunun bağımsız bir şekilde, kanunda belirtilen ölçütler çerçevesinde alacakların ödenmesi gayesine tahsis olunduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yılmaz, a.g.e., 1976a:51-52.

malvarlığı statüsünde olduğu kabul gören iflâs masasının bir hukuk objesi mi yoksa bir hukuk süjesi mi olduğu noktasında doktrin ikiye ayrılmaktadır.

Bir kısım yazarlara göre³⁹⁷, iflâs idaresi, iflâs masasının kanunî mümessili yani yasal temsilcisidir, bu noktada kanun koyucunun iflâs masasını bir hukuk süjesi olarak bir tüzel kişilik gibi farz ettiği³⁹⁸ ve buradan hareketle ona bir kanunî temsilci tayin ettiği anlaşılmaktadır³⁹⁹. Görüş taraftarları, medeni hukuk bağlamında tüzel kişiler (TMK m.47 vd.) bakımından düşünüldüğünde temsil etme görevi tüzel kişinin organlarınca (TMK m.85) ifa edildiğinden⁴⁰⁰ iflâs idaresinin, masanın bir organı olarak kabul edildiğini ifade etmektedirler⁴⁰¹. Bu görüşte olan yazarlara göre iflâs masası kendine özgü pasif bir hak süjesidir; bu nedenle eylemlerini, organı olan iflâs idaresi vasıtasıyla gerçekleştirmektedir⁴⁰².

Diğer bir kısım yazarlara⁴⁰³ göre ise söz konusu özel malvarlığı bir hukuk süjesi değil; Kanun'un iflâs idaresinin sorumluluğuna bıraktığı bir hukuk objesi, bir başka ifadeyle sorumluluk objesidir. İflâsın açılması ile hukukî statüsü değişen müflis malları iflâs masasını teşkil ediyor olsa da halen müflisin mülkiyetindedir⁴⁰⁴. Müflis, iflâsın pasif süjesi durumundadır.

3.2.2.2.2. İflâs idaresinin ilgili sıfatı

İflâs idaresinin, bir çekişmesiz yargı işi olan iflâsın kapanması yargılaması bakımından, yargı sürecini harekete geçirici bir fonksiyonunun olduğu Kanun'un 254'üncü maddesinden anlaşılmaktadır. Bu harekete geçirici fonksiyonun çekişmesiz yargı işleri bakımından, hâkimin re'sen harekete geçtiği hâller dışında, ilgililerce yerine getirileceğinden yukarıda

³⁹⁷ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:128-129; Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:51-52; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:63; Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:116; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:614; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1302.

³⁹⁸ Bu görüşte olan yazarlara göre kanun, iflâs idaresini müflis ve alacaklılardan arındırmakta ve onu masanın organı olarak göstermektedir.

³⁹⁹ Bu görüş, Yargıtay tarafından da kabul edilmekte olup; İsviçre Federal Mahkemesi tarafından da benimsenmektedir.; Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:43; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1302; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:614; Epözdemir, *a.g.e.*, 2017:116.

⁴⁰⁰ Tüzel kişi organları ve organların davada temsilci olmaları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Deliduman, S. (1998). Tüzel Kişilerin Davada Temsili. *EÜHFD.*, II(1), 176-187, 177.

⁴⁰¹ Taş-Korkmaz, iflâs idaresinin hukukî niteliğine dair teorilerden "organ teorisi"nin özel malvarlığı durumundaki iflâs masasının sahibinden bağımsızlaştırarak "fiilen" hukuk süjesi haline geldiği düşüncesinden ileri geldiğini ifade etmiştir."Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:35; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1303.

⁴⁰² Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1302; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:36.

⁴⁰³ Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:37; Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 1996:113; Umar, *a.g.e.*, 1973:266.

⁴⁰⁴ Umar, *a.g.e.*, 1973:266; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:37; Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 1996:113.

bahsedilmiştir. Bu bağlamda iflâs idaresinin, iflâsın kapanması çekişmesiz yargı işi bakımından ne tür bir ilgili sıfatının bulunduğu açıklığa kavuşturulmalıdır.

Çekişmesiz yargı işlerinde ilgililer maddî anlamda ve şeklî anlamda ilgili olarak ikiye ayrılarak incelenmektedir⁴⁰⁵. Maddî anlamda ilgili bakımından bir fark yaratmamakla birlikte; şeklî anlamda ilgili olmak açısından bir çekişmesiz yargı işinin taleple harekete geçirilen bir çekişmesiz yargı işi mi yoksa talep olmaksızın re'sen harekete geçen bir çekişmesiz yargı işi olduğu önem arz etmektedir.

İflâsın kapanması taleple harekete geçirilen ve talep yetkisinin Kanun'un 254'üncü maddesi uyarınca yalnızca iflâs idaresine verildiği çekişmesiz yargı işidir. Bu bakımdan iflâs idaresi, kanunen iflâsın kapanması yargı işi bakımından şeklî anlamda ilgili kılınmıştır.

Ancak iflâs idaresinin maddî anlamda ilgili olup olmadığı, şeklî anlamda ilgili olduğunun tespit edilmesi kadar kolaylıkla tespit edilemez. Bunun için öncelikle iflâs idaresinin kanunen temsilci kılındığı iflâs masasının hukukî niteliğine yönelik yapılacak tespit önemlidir.

Bu bağlamda iflâs masasının hukukî niteliğine dair doktrinde başlıca iki temel görüş mevcuttur. Bir kısım yazarlar⁴⁰⁶ iflâs masasının bir hak süjesi değil; iflâs idaresinin idare ve sorumluluğuna bırakılan özel bir malvarlığı olduğunu ve bir hukuk objesi olduğunu savunmaktadır. Diğer görüşe⁴⁰⁷ göre ise yine eşya hukuku bakımından bir özel malvarlığı olduğunun kabulü ile birlikte, iflâs masası, kendine özgü bir hukuk süjesidir. Bu görüşe göre masa, söz konusu malvarlığının sahibinden bağımsızlaşarak “fiilen” hukuk süjesi haline gelmektedir.

İflâs masasının hukukî niteliğine dair ileri sürülen ilk görüş olan masanın bir hukuk süjesi olmadığı (bir hukuk objesi olduğu) görüşünden hareket edildiğinde hukuken süje olmayan bir mal topluluğunun yargılama neticesinde verilecek karardan menfaatinin etkilenip etkilenmediğinin ve dolayısıyla maddî anlamda ilgili olup olamayacağının değerlendirilmesi yersiz olacaktır. Zira bu görüşten hareketle söz konusu malvarlığının mülkiyet hakkı sahibi hâlihazırda bir hak süjesi olan müflistir ve maddî anlamda ilgili olan müflis ile alacaklılar olacaktır. Bu noktada maddî anlamda ilgili sayılmayacak olan iflâs masasını temsil eden

⁴⁰⁵ Tanrıver, *a.g.e.*, 2018: 114.

⁴⁰⁶ Deren-Yıldırım, *a.g.e.*, 1996:113; Umar, *a.g.e.*, 1973:266; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:37.

⁴⁰⁷ Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:51-52; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:89.

İflâs idaresi de bu yargılama bakımından maddî anlamda ilgili olamayacak sadece Kanun'dan ötürü şekli anlamda ilgili olabilecektir.

İflâs masasının hukukî niteliğine dair ileri sürülen diğer görüş olan masanın kendine özgü bir hukuk süjesi olduğu görüşünden hareket edildiğinde ise durum farklıdır. İflâs masasının kendine özgü bir hukuk süjesi olarak kabul edildiği hâlde, iflâsın kapanması yargılaması neticesinde verilecek kararın kişinin hukukî durumuna doğrudan etki edip etmediğinin kıstas olduğu maddî anlamda ilgili kavramı bakımından iflâs idaresi değerlendirmeye alınabilir. Zira sahibinden bağımsızlaşarak fiilen bir süje haline gelen masanın ve onun temsilcisi (organı) konumunda olan iflâs idaresinin bu yargılama neticesinde hukukî durumuna tesir edeceği bir hukuk süjesi olabilecektir. Buna göre kanun koyucu iflâs idaresine iflâsın kapanması yargılamasını başlatması yönünde söz konusu 254'üncü maddeyi açıkça ihdas etmiş olmasaydı da maddî anlamda ilgili olduğu kabul edileceğinden bir başka kimsenin örneğin alacaklılardan birinin talebiyle başlatılmış olan yargılama neticesinde verilecek kararı kanun yoluna taşıyabilecektir. Bu görüş doğrultusunda maddî anlamda ilgili olabileceğinin tespiti yapılan iflâs idaresinin elbette yargılamayı talep eden olduğunda şekli anlamda da ilgili olabileceğinin kabulü gerekmektedir.

Özetlenecek olursa; iflâs idaresinin temsil ettiği iflâs masasının bir hak süjesi olup olmaması, iflâs idaresinin maddî anlamda ilgili olup olmayacağına etki etmektedir. İflâs masası bir hak süjesi olarak kabul edildiğinde iflâsın kapanması yargılamasından etkilenecek kişilerden biri olarak iflâs idaresini de maddî anlamda ilgili olarak kabul etmek gerekirken; masa, bir hak objesi olarak kabul edildiğinde yargılamanın neticesinden etkilenecek hak süjesi masa değil hâlihazırda mal ve hakların sahibi olan müflis olacaktır. Dolayısıyla su son durumda iflâs idaresinin, maddî anlamda ilgili olarak kabul edilemeyecek olduğu anlaşılır.

3.3. İflâsın Kapanması Yargılaması

3.3.1. Yargılama Şartları

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesinde çekişmeli yargı bakımından varlığı veya yokluğu hâlinde davanın esasına girilmesini engelleyici işlev gören bir takım şartlar düzenlenmektedir⁴⁰⁸. Bu şartlara “dava şartları”⁴⁰⁹ denir.

Çekişmeli yargıda olduğu gibi çekişmesiz yargı işlerinde de yargılamanın esasına girilmesi bakımından varlığı veya yokluğu gözetilmesi gereken şartlar mevcuttur; bu şartlara “yargılama şartları” denir⁴¹⁰. Yargılama şartları da bir çekişmesiz yargı işinin esasına girilip karar verilebilmesi için öncelikli olarak gözetilir. Hâkim yargılama şartlarını re'sen inceler⁴¹¹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesinde dava şartları sayılmak suretiyle gösterilmektedir. Sayılan dava şartlarından bazıları çekişmesiz yargı işinin niteliğine uygun düşmemektedir. Örneğin çekişmesiz yargıda yer almayan “taraf”, “hasım”, “dava” “davalı”, “davacı”, “dava ehliyeti” , “davayı takip yetkisi” ve “kesin hüküm” gibi kavramlar çekişmesiz yargıya yabancı kavramlardır.

Bir çekişmesiz yargı işi olan iflâsın kapanması yargılamasında da yargılamanın esasına girebilmek için yargılama şartlarına riayet edilmesi gerekir. Çekişmesiz yargı işlerinde yargılama şartları işin talebe bağlı olup olmamasına göre aranacak ölçütler bakımından

⁴⁰⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesinde diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Özel kanunlarda yer alan dava şartlarına örnek olarak; Türk Medeni Kanunu'nun 164'üncü maddesinde yer alan terk sebebiyle boşanma davasının açılabilmesi için aile mahkemesi veya noter aracılığıyla çekilmiş bir ihtarin varlığının aranması veya İcra ve İflâs Kanunu'nun 277'inci maddesi uyarınca iptal davası açmak isteyen alacaklının kural olarak kesin veya geçici borç ödemededen aciz belgesine sahip olması zorunluluğu gösterilebilir.

⁴⁰⁹ Dava şartları kendi içinde mahkemeye dair, taraflara dair ve dava konusuna dair dava şartları olarak üç başlık altında incelenebilir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:136; Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:636; Kuru, *a.g.e.*, 2001b:1345; Kuru, B. (2006c). *Dava Şartları*. Makaleler. İstanbul: Arıkan Yayınları, 149; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:280. Anılan hüküm uyarınca varlığı zorunlu tutulan “olumlu dava şartları” ve yokluğu gözetilmesi gereken “olumsuz dava şartları” hâkim tarafından re'sen dikkate alınmaktadır. Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:636; Kuru, *a.g.e.*, 2006c:150. Dava şartları kural olarak dava açıldığı andaki duruma göre tayin edilmektedir ama taraflar dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler. Kuru, *a.g.e.*, 2017:136. Ancak yargılamanın başlangıcında var olan bir yargılama şartı noksanlığı sonradan giderilmiş ise davanın usulden reddedilmesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115'inci maddesi ile engellenmiştir. Dava şartlarının incelenmesi sırasına ilişkin Hukuk Muhakemeleri Kanunu bir belirlemede bulunmamıştır, lakin bir dava şartı yokluğu diğerinin incelenmesini evleviyetle gereksiz kılyorsa önceliğin o dava şartına verilmesi zaman kaybının önüne geçecektir. Tanrıver, *a.g.e.*, 2018: 639; Kuru, dava şartlarının incelenme sırası hususunda, tahkikatı basitleştirmek ve kısaltmak için hâkimin tahkikatın her aşamasında iddia veya savunmalardan birinin veya bir kısmının diğerinden önce incelenmesine karar verebileceğine dair 143/2 ilkesinin uygulanabileceğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:144.

⁴¹⁰ Kuru, *a.g.e.*, 1961:156; Aras, *a.g.e.*, 2017:105; Pekcantez, *a.g.e.*, 2017a: 951.

⁴¹¹ Aras, *a.g.e.*, 2017:105; Kuru, *a.g.e.*, 1961:156.

farklılaşmaktadır⁴¹². İflâsın kapanması talep ile harekete geçirilen çekişmesiz yargı işidir. Re'sen harekete geçilen yargı işlerinde ilgililere dair dava şartlarının bir kısmının incelenmesi gerekmemektedir⁴¹³. Buna karşılık takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde mahkemeye ilişkin yargılama şartlarına ek olarak ilgililere dair yargılama şartlarının da mevcut olması gerekir.

Yargılama şartları, bir yargılamada işin esasına girmeye engel teşkil edecek şartlardır⁴¹⁴, bu bakımdan iflâsın kapanması kararının verilebilmesi için gerekli olan hukuk davalarının neticelenmiş olması, kesin dağıtımların yapılmış olması veya aciz belgelerinin verilmiş olması gibi tasfiyenin tamamlanmış olmasına dair hususlar birer dava şartı değildir. Zira hâkim, bu hususları, re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde gerekli gördüğünde ilgilileri dinleyerek işin esasına girmek suretiyle inceleme konusu yapar.

3.3.1.1. Türk mahkemelerinin yargı yetkisi ve yargı yolu

Türk mahkemelerinin yargı yetkisi, ülkenin hâkimiyet sınırları ile belirlenir⁴¹⁵. Belirlenen sınırlar içinde yaşayan herkes bu kurallara tabidir. Bir yargılama talebinin akabinde esasa girilmeden önce varlığı zorunlu en temel şartlardan biri, söz konusu yargılama bakımından Türk mahkemelerinin yargılama yetkisini haiz olmasıdır. Türk mahkemeleri, yargılamaya gerek kişi⁴¹⁶ gerekse de ülke bakımından yetkili olmalıdır⁴¹⁷.

Yabancı bir ülke mahkemesince verilen iflâs kararı ile açılan iflâsın, tasfiye işlemleri tamamlandığında Türk mahkemeleri iflâsın kapanması yargılamasını görme yetkisine sahip değildir. Kişi Türk vatandaşı olsa dahî Türk mahkemelerinin yargı yetkisi yoktur. Benzer şekilde Türk mahkemelerinde usulüne uygun açılmış olan bir iflâs da yabancı bir mahkeme kararı ile kapanamaz⁴¹⁸.

⁴¹² Kuru, *a.g.e.*, 1961:156; Aras, *a.g.e.*, 2017:105.

⁴¹³ Kuru, *a.g.e.*, 1961:146.

⁴¹⁴ Kuru, *a.g.e.*, 2017:142.

⁴¹⁵ Kuru, *a.g.e.*, 2001b:1345; Kuru, *a.g.e.*, 2006c:151; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:200.

⁴¹⁶ Kural olarak Türkiye'nin yer bakımından yetkili olduğu sınırlarda yaşayan tüm gerçek ve tüzel kişiler Türk yargısına tabidir; ancak bazı kişilerin ifa ettikleri görev sebebiyle yargı muafiyeti (bağışıklığı) vardır. Türk mahkemelerinde yargı muafiyeti olan kişilere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2001b:1346 vd.

⁴¹⁷ Bu husus öncelikli olarak milletlerarası hukukta incelenmekte ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuk Hakkında Kanun madde 40 ve devamında düzenlenmektedir ayrıntılı bilgi için bkz. Ekşi, N. (2000). Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi (İkinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları, 17vd. Türk mahkemelerinin yer ve kişi bakımından yetkili olması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, *a.g.e.*, 2017:137 vd.

⁴¹⁸ Bu ancak iki ülke arasında müttekabiliyet(karşılıklılık) gözetilerek yapılacak ikili anlaşmalarla mümkün olabilir. Muşul, *a.g.e.*, 2017a:735.

Bir yargılama faaliyetinin yürütülmesinde Türk mahkemelerinin yargı yetkisine sahip olduğunun tespitinden sonra söz konusu yargılama faaliyetinin hangi yargı kolunda görüleceği tespit edilir. Türk yargı teşkilatında temelde üç yargı kolu bulunmaktadır⁴¹⁹. Bunlar adli yargı, idarî yargı ve anayasa yargısıdır⁴²⁰.

İflâsın kapanması yargılaması, hem borçlu hem alacaklı menfaatine hem de kamunun genel menfaatine hizmet eden İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan bir çekişmesiz yargı işidir. Çekişmesiz yargı işleri adli yargı kolunda hukuk yargısına tabidir⁴²¹. Bu bakımdan iflâsın kapanması da hukuk yargısına tabidir. Bu bakımdan iflâsın kapanmasının söz konusu diğer (idarî, anayasa, seçim vb.) yargı mercilerinden talep edilmesi mümkün değildir.

3.3.1.2. Görevli mahkeme

Görev, bir mahkemenin o davaya veya çekişmesiz yargı işine bakmaya konu bakımından yetkili olduğunu ifade eder⁴²². İflâsın kapanması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382'nci maddesinde zikredilen çekişmesiz yargı işlerindedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 383'üncü maddesinde aksine başkaca bir hüküm olmadığı hâllerde çekişmesiz yargı işleri bakımından asli görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemeleri olacağı ifade edilmektedir⁴²³. Ancak bu hükme istisna niteliğinde düzenlemeler de mevcuttur. Örneğin nüfus işlerinde asliye hukuk mahkemesi, konkordato mühleti verilmesinde icra mahkemesi, iflâsın kaldırılmasında ise asliye ticaret mahkemesi görevlidir.

Benzer şekilde İcra ve İflâs Kanunu'nun iflâsın kapanmasını düzenleyen 254'üncü maddesi görevli mahkemeyi bizzat işaret etmektedir, böylece iflâsın kapanması yargılaması

⁴¹⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2017:14; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:67; Pekcanitez, Atalay ve Özeker, *a.g.e.*, 2018:25; Atalı, Ermenek ve Erdoğan eserinde, hesap yargısı ve seçim yargısını da yargı kolları içinde zikretmiştir. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:64.

⁴²⁰ 21.01.2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16'ncı maddesi ile askeri yargı Anayasa'nın 145'inci maddesinden kaldırılmıştır.

⁴²¹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:14.

⁴²² Medeni yargıda asliye hukuk ve sulh hukuk mahkemeleri genel görevli mahkemelerdir. Bunların dışında özel olarak belli konularda ihtisaslaşmış özel görevli mahkemeler de yer almaktadır. Bunlar; asliye asliye ticaret mahkemeleri, aile mahkemeleri, kadastro mahkemeleri, tüketici mahkemeleri, iş mahkemeleri, hukuk mahkemesi sıfatıyla icra mahkemeleri ve fikri ve sınai haklar hukuk mahkemeleridir.

⁴²³ "...çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme aksine bir hüküm olmadığı sürece sulh hukuk mahkemesidir. Gaiplik kararı isteğine dair uyuşmazlık çekişmesiz yargı işi niteliğinde olup sulh hukuk mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir." (Yargıtay 8.HD. T.26.01.2017 E.2017/968 K. 2017/734 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası)); "...çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme aksine bir hüküm olmadığı sürece sulh hukuk mahkemesidir. TMK m.27 adın değiştirilmesi hukukî niteliği itibarıyla çekişmesiz yargı işi olup sulh hukuk mahkemesinde görülerek sonuçlandırılması gerekmektedir." (Yargıtay 17.HD. T.17.10.2012 E.2012/11283 K. 2012/11293 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası)); Yılmaz, makalesinde, çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkemenin tespiti için, önce ilgili çekişmesiz yargı işinin kaynağını diğer bir ifade ile yasal dayanağını bulmak; sonra burada görevli mahkeme yönünden bir düzenleme olup olmadığını belirlemek gerektiğini ifade etmiştir. Yılmaz, O. (2012). Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görevli Mahkeme. *İBD.*, LXXXVI(1), 3-14, 4.

bakımından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki genel düzenlemeye istisnâ getirilmiştir. İlgili hükme göre iflâsın kapanması, iflâsa hükmeden mahkemeden talep edilecektir⁴²⁴.

İflâsın kapanması yargılamasına bakmakla görevli mahkeme, ayrıca 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un⁴²⁵ 5'inci maddesinin üçüncü fıkrası ile de düzenlenmiştir. Buna göre konusu para ile ölçülebilen davalarda dava değeri üç yüz bin Türk lirasının üzerinde olan davaların dışında, konusunun para değerine bakılmaksızın iflâsın kapanması yargılamasında da asliye asliye ticaret mahkemelerinde bir başkan ve iki üye hâkimden oluşan kurulca bakılır. Bu bakımdan iflâsın kapanması yargılamasına, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu madde 383 çerçevesinde sulh hukuk mahkemeleri değil; asliye asliye ticaret mahkemeleri asli görevlidir⁴²⁶ ve yargılama tek hâkimle değil üç hâkimli kurulca görülür⁴²⁷.

Bilindiği gibi asliye asliye ticaret mahkemeleri her ilçede teşkilatlanmış olmayıp, ayrı bir asliye asliye ticaret mahkemesinin teşkilatlanmadığı hâllerde asliye asliye ticaret mahkemelerinin görevine giren dava ve çekişmesiz yargı işlerine asliye ticaret sıfatı ile asliye hukuk mahkemeleri tarafından (TTK m.5/4) bakılmaktadır⁴²⁸.

Kanaatimizce iflâsın kapanması yargılamasında görevli mahkemenin ayrıca düzenlenmeyerek iflâsa hükmeden mahkemenin görevli kılınması bazı durumlarda karışık uygulamalara sebebiyet verebilir. Örneğin, ilk derece mahkemesinin iflâs kararı vermeyip iflâs talepli davayı esastan reddettiğini ve bunun üzerine iflâs talep eden alacaklının

⁴²⁴ Yılmaz, *a.g.m.*, 2012:12; Muşul, *a.g.e.*, 2017:826; Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 233-234.

⁴²⁵ Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun 07.10.2004 tarihinde 25606 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴²⁶ Özel kanun hükümleri ile iflâsın kapanması yargılamasının dışında bazı çekişmesiz yargı işleri bakımından da görevli mahkemenin asliye asliye ticaret mahkemesi olması öngörülmüştür. Örneğin Türk Ticaret Kanunu madde 33'de yer alan tescile davet çekişmesiz yargı işine, yine Türk Ticaret Kanunu madde 651'de kıymetli evrakın iptali çekişmesiz yargı işine bakmakla görevli mahkeme asliye asliye ticaret mahkemesidir. Aile Mahkemeleri Kanunu madde 4 ise açıkça aile hukukundan doğan çekişmesiz yargı işleri bakımından aile mahkemelerinin görevli olacağını ifade etmektedir.

⁴²⁷ Ayrıca, 03/04/2018 tarihli 538 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin Kararı ile, 28/02/2018 tarihli ve 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 46'ncı maddesiyle 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa eklenen geçici 14. maddesinin ikinci fıkrasının hükmü uyarınca iflâs ve konkordato konusunda uzman asliye asliye ticaret mahkemelerinin belirlenmesi hususu Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesince görüşülerek, ... İflâsın kaldırılması talepleri, İflâsın kapanması talepleri, İtibarın yerine gelmesi talebi... hususlarından kaynaklanan davalara, üç ve daha az asliye asliye ticaret mahkemesi bulunan yerlerde 1 numaralı asliye asliye ticaret mahkemesinin, üçten fazla asliye asliye ticaret mahkemesi bulunan yerlerde ise 1, 2 ve 3 numaralı asliye asliye ticaret mahkemelerinin, ihtisas mahkemesi olarak belirlenmesine, karar verilmiştir.

⁴²⁸ Asliye asliye ticaret mahkemelerinin kuruluşu ve görevleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:152 vd.; Medeni yargılama hukukunda özel görevli mahkemelere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Gül-Şahan, H. (2012). *Kuruluşu İşlevi ve İşleyişi Bakımından Medeni Yargılama Hukukunda Özel Görevli Mahkemeler*. Ankara: Adalet Yayınevi.

164'üncü madde uyarınca istinaf başvurusu yaptığı ve istinaf merciinin başvuruyu kabul edip, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırdığını ve esastan yeniden inceleme ve yargılama yaptığını ve iflâs kararının bu yolla verildiğini düşündüğümüzde; iflâsa hükmeden mahkeme ilgili bölge adliye mahkemesi olacaktır. Dolayısıyla 254'üncü maddenin doğrudan iflâsa hükmeden mahkemeyi işaret eden düzenlemesi bu bakımdan iflâsın kapanması yargılamasında görevli ve yetkili mahkemeyi bölge adliye mahkemesi olması sonucunu doğurur. Ancak ne var ki yargılama, kanunda açıkça öngörülmedikçe, bir olağan kanun yolu mahkemesi olan bölge adliye mahkemesinde doğrudan başlatılamaz. Kanun'un yürürlüğe girdiği 1932 yılından beri 5311 sayılı Kanun ile 2005 yılında eklenen son fıkrası hariç herhangi bir düzenleme yapılmayan ilgili 254'üncü maddenin görev ile ilgili bu kısmının istinaf yargılaması mantığına uygun olarak revize edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Tüm medeni yargılama hukukunda olduğu gibi çekişmesiz yargıda da görevli mahkemelerin göreve ilişkin kuralları kamu düzenindedir ve dava şartıdır⁴²⁹. Göreve dair hususlar hâkim tarafından re'sen gözetilir, taraflar da hüküm kesinleşinceye kadar görev itirazında bulunabilirler⁴³⁰. Hükmü veren mahkemenin görevsiz olması mutlak bir istinaf ve temyiz sebebi⁴³¹.

Bu bakımdan iflâsın kapanması talebinin asliye asliye ticaret mahkemesi dışında bir genel veya özel mahkemeye veya icra mahkemesine yapılması hâlinde talebin görev dava şartı eksikliği sebebiyle usulden reddi gerekir. Görevsiz mahkemeye yapılan talep neticesinde verilen görevsizlik kararı üzerine yapılacak işlemler, çekişmeli yargı bakımından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20'nci madde ve devamında yer almaktadır⁴³². Söz konusu prosedür, çekişmesiz yargı bakımından da Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 385'in ilk fıkrasından hareketle 322'inci madde hükmü uyarınca sebebiyle çekişmesiz yargı işlerinde de uygulanır.

3.3.1.3. Yetkili mahkeme

Çekişmeli yargıda yetki kuralları Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6'ncı ve devamı maddelerinde öngörülmüştür. Çekişmesiz yargı işlerinde yetkili mahkeme ise çekişmeli

⁴²⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2017:60; Görgün, L.Ş. (2016). *Medeni Usûl Hukuku*. (Beşinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, s. 143; Kuru, *a.g.e.*, 2006c:155.

⁴³⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2017:60.

⁴³¹ Görgün, *a.g.e.*, 2016:150; Kuru, *a.g.e.*, 2017:61.

⁴³² Mahkemece verilen görevsizlik veya yetkisizlik kararının üzerine yapılacak iş ve işlemlere dair ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, B. (1967). Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararı Üzerine Yapılacak Muameleler. *AÜHFD.*, XXIV(1), 155-182, 161vd.

yargıdan farklı olarak 384'üncü maddede düzenlenmiştir⁴³³. Buna göre çekişmesiz yargı işlerinde yetkili mahkeme, kural olarak talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesidir⁴³⁴.

Çekişmeli yargıda yetki, kural olarak kamu düzeninden sayılmaz⁴³⁵; ancak Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya özel kanun hükümlerinde yetkinin kesin⁴³⁶ olarak öngörüldüğü hâllerde kesin yetki, dava şartı olarak hâkim tarafından re'sen dikkate alınır. Kanunda açıkça düzenlenmiş olmamasına rağmen, doktrinde, çekişmesiz yargıya dair söz konusu genel yetki kuralının, kamu düzenine dair olduğundan bahisle⁴³⁷ kesin yetki olduğu savunulmaktadır⁴³⁸. Çekişmesiz yargı için öngörülen kuralın genel yetki kuralı olduğunu ve kesin yetkiye işaret etmediğini ifade eden yazarlar⁴³⁹ olmakla birlikte; biz ilk görüş taraftarlarına katılmaktayız. Zira çekişmesiz yargıda bir karşı taraf söz konusu olmadığından, çekişmeli yargıda olduğu gibi yetki hususu ilk itiraz konusu da yapılamayacaktır. Bu sebeple söz konusu yetki kuralları kamu düzeninden sayılmalı ve kesin yetki olarak uygulanıp hâkim tarafından re'sen araştırılmalıdır⁴⁴⁰.

Özel kanunlarda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan çekişmesiz yargı işlerinde yetki kuralını bertaraf edecek hükümler yer almaktadır. Bu çerçevede özel kanunlarda belli bir

⁴³³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:589.

⁴³⁴ Kişinin oturduğu yer, yerleşim yeri olmasa bile o iş için oturduğu yer mahkemesine başvurulabilir. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:589; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:36.

⁴³⁵ Kuru, *a.g.m.*, 1967:157; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:69.

⁴³⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 11,12 ve 15'inci maddeleri ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu dışında diğer kanunlarla yetki bahsinin kesin yetki olduğu anlaşılan hâllerde, belirtilen yer dışında başka yerde dava açılmaz. Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:77. Yetkinin kesin yetki olduğu hâllerde bu husus dava şartıdır ve hakimce resen gözetilir; taraflar da yargılama süresince bu hususu ileri sürebilirler. Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:201.

⁴³⁷ Berkin, kamu yararının korunmasına yönelik çekişmesiz yargı işlerinde yetkinin kamu düzeninden olduğunu ifade etmektedir. Berkin, N. (1969). *Medeni Usûl Hukuku Esasları*. İstanbul: Hamle Matbaası, 23; Aynı görüşte bkz. Kuru, *a.g.e.*, 1961:137.

⁴³⁸ Ermenek, İ. (2014b). *Medeni Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması*. Ankara: Yetkin Yayınları, 308; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1975:29; Kuru, *a.g.e.*, 1961:137; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:36.

⁴³⁹ Atalı, çekişmesiz yargı işleri için tayin edilen yetki kuralının genel yetkili mahkemeyi işaret ettiğini, çekişmeli yargıda bile genel yetki kuralı kesin yetki olmadığını ifade etmiştir. Yazara göre, "bir yerde oturmak" gibi süreklilik arz etmeyen bir kavram yetkinin belirlenmesinde esas alınırken buna kesin yetki vasfı verilmesi tutarsızlık oluşturmaktadır. Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2135; Umar, başvuran kişinin kendi yerleşim yeri dışında diğer ilgililerin oturduğu yer mahkemelerinde de yargılamayı başlatabiliyor oluşunun mantığı tırmaladığını ifade etmektedir. Umar, *a.g.e.*, 2014:1126; Yılmaz ise eserinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda çekişmesiz yargı ile ilgili olarak öngörülen yetki kuralı olmadan evvel, hakkında açık hüküm bulunmayan çekişmesiz yargı işlerinde Türkiye'de her mahkemenin yetkili olduğu kabul edilmekte idi; yeni kanundan (HMK'dan) sonra da aynı uygulamanın devam ettirilebilir olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Yılmaz, E. (2012a). *Hukuk Muhakemeleri Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 105.

⁴⁴⁰ Kuru eserinde, Almanya ve Avusturya'da çekişmesiz yargıda çekişmeli yargının aksine yetki kurallarının re'sen dikkate alındığını ve yetki sözleşmesi yapılamadığını, bu yönde bir düzenlemenin çekişmesiz yargı mantığına uyumlu olduğunu ve bizde de kabul edilmesinin uygun olacağını ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:136. Çekişmesiz yargıda yetki kuralının kamu düzeninden sayılması gerektiği hususunda bkz. Görgün, *a.g.e.*, 2016:67; Umar, *a.g.e.*, 2014:1126; Berkin, *a.g.e.*, 1969:23.

yerde açılması açıkça öngörülen yer mahkemesinin kesin yetkili mahkeme olarak ele alınması gerekir⁴⁴¹.

İflâsın kapanması çekişmesiz yargı işinde yetkili mahkeme Kanun'un 254'üncü maddesinde "iflâsa hükmeden mahkeme" olarak işaret edilmiştir. İflâs yargılamasını görmeye görevli ve yetkili mahkeme ise Kanun'un 154'üncü maddesinde "*iflâs davası mutlaka borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır.*" denilerek belirtilmiştir. Dolayısıyla iflâsın kapanmasının da borçlu muamele merkezi asliye asliye ticaret mahkemesinden talep edileceği düşünülebilir. Ancak dikkat etmek gerekir ki 254'üncü madde iflâsın kapanmasının talep edileceği mahkemenin, borçlunun muamele merkezindeki asliye asliye ticaret mahkemesi olacağına değil; iflâsa karar veren mahkeme olacağına hükmetmektedir.

Bu durum kanun koyucunun, iflâs tasfiyesi süresince borçlunun muamele merkezinde yaşanan değişimin, iflâsın kapanmasının talep edileceği mahkemeyi etkilemesini istemediğini göstermektedir⁴⁴². Yeni muamele merkezi asliye asliye ticaret mahkemesinin değil; iflâs talep edildiğinde muamele merkezi olan ve iflâs kararı verilen yer mahkemesinin yetkisini kesin yetkili kılınmıştır⁴⁴³.

Bilindiği gibi asliye asliye ticaret mahkemeleri illerde ve büyük ilçe merkezlerinde kurulur⁴⁴⁴ ve asliye asliye ticaret mahkemesinin kurulamadığı yerlerde asliye hukuk mahkemesi, asliye hukuk mahkemesi sıfatıyla davayı görür. Bir diğer ihtimal olarak, iflâs kararını borçlunun o zamanki muamele merkezinde asliye asliye ticaret mahkemesi olmadığı için asliye asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesince bakıldığını düşünelim. İflâsın kapanması aşamasına gelinceye kadar da borçlunun muamele merkezi

⁴⁴¹ Kuru bu hususta, kanun koyucu yetki kurallarını tayin ederken söz konusu meselenin özelliklerini en iyi tayin edeceğini dikkate alarak yetki hükümleri koymaktadır, bu nedenle çekişmesiz yargı işlerinde yetki kuralları ile ilgili sözleşme yapılamamalıdır, belirlenen yetki kuralları kamu düzeninden kabul edilmelidir demektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:136-137.

⁴⁴² İflâsın kaldırılması kurumu bakımından da yetkili mahkeme olarak kanun koyucu açıkça iflâsa hükmeden mahkemeyi işaret etmiştir. Pekcanitez eserinde, bu durumda yetki sözleşmesinin de yapılamayacağını ifade etmektedir. Ancak yetki sözleşmesinin düzenlendiği Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 17'de açıkça tacirlerin veya kamu tüzel kişilerinin, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında yapılabilmesi için öngörülmüştür. Bu çerçevede öncelikle yetki sözleşmesinin yapılabilmesi için iki tarafa ihtiyaç vardır. Diğer bir önemli husus ise bu iki tarafın arasında doğmuş ya da doğabilecek bir uyuşmazlığın çözümü için yetki sözleşmesi yapılabileceğidir. Çekişmesiz yargı işlerinde ise ne iki taraf mevcuttur ne de iki taraf arasında bir uyuşmazlık söz konusudur. Bu bakımdan kanaatimizce, çekişmesiz yargı bakımından yetki sözleşmesi sadece kesin yetki hâllerinde değil hiçbir bakımdan düşünülemez.

⁴⁴³ Yargıtay 12.HD.'nin bu hususta 17.10.1984 tarihinde verdiği 9143/10538 esas ve karar numaralı bir kararında "*Davadan sonra muamele merkezinin değiştirilmesinin Bursa mahkemelerinin yetkisini bertaraf edemeyeceğine binaen, bu yöne ilişkin temyiz isteği yerinde değildir.*" demektedir. Eriş, *a.g.e.*, 1991:20; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:956.

⁴⁴⁴ Görgün, *a.g.e.*, 2016:75.

yeni bir yere taşındı ve söz konusu yeni muamele merkezinde asliye asliye ticaret mahkemesinin olduğu varsayımında; 254'üncü maddenin iflâsın kapanması yargılamasının yapılacağı görevli ve yetkili mahkemeyi açıkça belirleyen hükmüne uyularak iflâsa karar veren mahkemede yani tek hâkimli asliye hukuk mahkemesinde asliye asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla görülmesi gerekir. Ancak kanaatimizce bu durum hem alanında ihtisaslaşmış özel mahkemelerin kurulmasındaki amaca hem de 5235 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki açık düzenlemeye⁴⁴⁵ aykırılık teşkil edecek ve bu tür yargılamaların üç hâkimli görülmesindeki menfaati ortadan kaldıracaktır.

İflâsın kapanması yargılamasında kesin yetkili ve görevli mahkemenin düzenlendiği 254'üncü madde, kanaatimizce “*iflâs kararının verildiği mahkemenin bağlı bulunduğu yere en yakın ya da borçlunun muamele merkezine en yakın asliye asliye ticaret mahkemesi*” şeklinde düzenlenip, değişimlere açık hale getirilerek, İFLÂSIN kapanması yargılamasının asliye asliye ticaret mahkemelerinde heyet tarafından görülmesinin önü açılmalıdır.

3.3.1.4. İlgili olma(taraf) ehliyeti, iş (dava)ehliyeti ve yargılamayı takip yetkisi

İlgili olma ehliyeti, çekişmesiz yargıda süje olma ehliyetidir⁴⁴⁶. Çekişmesiz yargıda bu bakımdan yapılacak değerlendirmeler, çekişmeli yargıda taraf ehliyetine dair yapılacak değerlendirme ile paralellik arz etmektedir. Çekişmeli yargıda taraf ehliyetleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 50'nci maddesi uyarınca medeni hukukun kişilere tanıdığı medeni haklardan yararlanma (hak) ehliyetine göre tâyin edilmektedir. Bu bakımdan çekişmesiz yargıda da ilgili olma ehliyeti medeni hukukta yer alan hak ehliyeti ile tayin edilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun⁴⁴⁷ 8'inci maddesinde gerçek kişiler için; 48'inci maddesinde tüzel kişiler için hak ehliyeti tanımı yapılmıştır. Buna göre herkes, sağ doğmuş olmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetine sahiptir. Tüzel kişiler ise cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildir. Söz konusu şartları sağlayan her gerçek ve tüzel kişi çekişmesiz yargı bağlamında ilgili olma ehliyetine sahiptir.

İş ehliyeti, çekişmesiz yargı işlerinde yargılama faaliyetinde bizzat veya vekili vasıtasıyla bulunabilme yetkisini ifade eder. Çekişmesiz yargıdaki iş ehliyeti çekişmeli yargıdaki dava

⁴⁴⁵ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 5'inci maddesinin 3'üncü maddesi uyarınca “*İflâs, iflâsın kaldırılması, iflâsın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırılmadan kaynaklanan iş ve davalara, ... ilişkin tüm yargılama safhaları, bir başkan ve iki üye ile toplanacak heyetçe yürütülür ve sonuçlandırılır.*”

⁴⁴⁶ Kuru, a.g.e., 1961:145.

⁴⁴⁷ 08.12.2001 tarihinde 24607 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu.

ehliyeti ile paralellik arz etmektedir. Çekişmeli yargıda dava ehliyeti Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 51'inci maddesi uyarınca medeni hakları kullanma ehliyetine göre tayin edilmektedir. Medeni Kanun 10'uncu maddesi de fiil ehliyetini, ayırt etme gücüne sahip, kısıtlı da olmayan her ergin gerçek kişiye tanımaktadır. Tüzel kişiler ise Medeni Kanun'un 49'uncu maddesi uyarınca fiil ehliyetlerini kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla kazanırlar. Bu bakımdan çekişmesiz yargıda iş ehliyeti, söz konusu ehliyet kurallarını sağlayan her gerçek ve tüzel kişide mevcuttur.

İş ehliyeti, çekişmesiz yargıda takibi talepten bağımsız re'sen harekete geçilen yargı işlerinde mahkemeyi yapacağı ihbar ile bir anlamda tahrik eden kişi bakımından önem arz etmemektedir. Zira mahkeme, yapılan ihbarlar ile bağlı olmayacak şekilde re'sen harekete geçmiş olduğundan talep edenin iş ehliyetinin olup olmaması önemli değildir. Fakat takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işleri bakımından iş ehliyeti, çekişmeli yargıda dava ehliyetinin sahip olduğu kadar önemlidir.

İflâsın kapanması yargılaması takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işidir, bu bakımdan ilgililerin dava ehliyetlerinin varlığı yargılamanın esasına girilmeden önce araştırılmalıdır. Çekişmesiz yargı işlerinde ilgililerden anlaşılması gereken, maddî anlamda ilgililerdir. Kanun koyucu, iflâsın kapanmasını talep edebilecek kişiyi bizzat belirlemektedir, maddî anlamda ilgililerin kapsamı ne kadar geniş olursa olsun yalnızca iflâs idaresi 254'üncü madde uyarınca talebe yetkilidir. Bu sebeple maddî anlamda ilgili olsa bile borçlu veya alacaklılardan biri ya da birkaçı kapanma talep edemez, onların taleplerinin usulden reddi gerekir.

İflâsın kapanmasının mahkemeden talep edilmesine yalnızca iflâs idaresinin yetkili kılınmış olması, maddî anlamda ilgililerin verilen kapanma kararını kanun yoluna götürmesinden bağımsızdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 387'nci ve İcra ve İflâs Kanunu'nun 254'üncü maddeleri uyarınca hukukî yararı bulunan ilgililer kararın öğrenilmesinden itibaren iki hafta içinde istinaf yoluna ve yine İcra ve İflâs Kanunu'nun 254'üncü maddenin son fıkrasında göre de temyiz kanun yoluna başvurabilirler.

Yargılamayı takip yetkisi, çekişmesiz yargılama işleri kapsamında talepte bulunan ilgilinin bu talebinden hüküm alabilme yetkisidir. Yargılamayı takip yetkisi, çekişmeli yargıda yer alan davayı takip yetkisi ile eş doğrultuda bir anlam ifade etmektedir, çekişmeli yargıda dava takip yetkisi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 53'üncü maddesi uyarınca maddî hukuktaki tasarruf yetkisine göre tayin edilmektedir. Bu bakımdan çekişmesiz yargıda da yargılamayı takip yetkisi maddî hukuktaki tasarruf yetkisi ile belirlenir.

İflâsın kapanması yargılamasında, borçlunun ister gerçek kişi ister tüzel kişi olarak iflâsa tâbi şahıslardan olsun hak ehliyeti ile belirlenen ilgili olma ehliyeti ve fiil ehliyeti ile tanımlanan iş ehliyetinin (tüzel kişiler için tasfiye işlemleri ile sınırlı⁴⁴⁸ bir ehliyet) olduğu konusunda bir şüphe yoktur. Zira tasfiye süresince alacaklıların tatminine özgülenmiş olsa da masa mallarının mülkiyeti borçludadır⁴⁴⁹. Ancak borçlunun tasfiye süresince Kanun'un 191'inci maddesi uyarınca söz konusu masa malları üzerinde tasarruf etme yetkisi elinden alınmıştır.

Yargılamayı takip yetkisi, maddî hukukta düzenlenen tasarruf yetkisine göre belirlendiğinden borçlunun iflâsın kapanması talep bağlamında yargılamayı takip yetkisin bulunmayacağı düşünülebilir. Ancak borçlu için iflâsın kapanmasını talep etmekten duyulan menfaat yalnızca masa mallarına ilişkin değildir. İflâs tasfiyesinin kapanmasında borçlunun spesifik olarak masa malları ile ilgili değil kümülatif olarak hukukî statüsünde bir iyileştirme yapma menfaati mevcuttur. Bu bakımdan her ne kadar masa malları üzerinde tasarruf yetkisi elinden alınmış olması sebebiyle yargılamayı takip yetkisinin olmadığı düşünülse de iflâsın kapanması yargılaması bir veya birkaç masa malı ile ilgili hukuk davalarından çok daha kümülatif olarak borçluyu masa mallarının dışında da etkilemektedir. Bu bakımdan şu anki mevcut düzenlemeden bağımsız olarak, 254'üncü madde uyarınca iflâsın kapanması talep yetkisi yalnızca iflâs idaresine hasredilmiş olmasaydı, borçlunun da kapanma talebinde bulunabileceği kanaatindeyiz.

3.3.1.5. Hukukî yarar

Yargılama şartlarından bir diğeri ise hukukî yarardır. Hukukî yarar yalnızca takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işleri bakımından gözetilmesi gereken bir yargılama şartıdır. Zira takibi talebe bağlı olmayan çekişmesiz yargı işlerinde tüm ilgililerin menfaatine ve arzularına aykırı olsa dahî hâkim gerekli görürse re'sen harekete geçer⁴⁵⁰.

⁴⁴⁸ İflâsın açılması, tüzel kişiler için infisah sebebidir “...*iflâsın açılmasıyla müflis şirketin tüzel kişiliği sona ereceğinden...*” (Yargıtay 19.HD. 19.11.1993 E.1993/6975 K.1993/7800 ve Yargıtay 19.HD. 30.09.1999, E.1999/5417 K. 1999/5417). İflâsın açılmasından sonra tüzel kişinin iş (dava) ehliyeti tasfiye ile sınırlı hâle gelir ve tasarruf ehliyeti tasfiye gayesi dışında yoktur. Kuru, *a.g.e.*, 1993:2869; Demirsatan, B. (2016). Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi. *İÜHFM.*, LXXIV(2), 685-708, 689; İflâsın açılmasıyla tüzel kişi, kural olarak, hak ve fiil ehliyetini kaybetmez. Ancak, iflâs nedeniyle, tasfiye haline giren tüzel kişinin ehliyetinde (TTK m. 208; 439 ve TMK m. 52), tasfiye amacıyla sınırlı olarak bir daralma olur. Başözen, *a.g.m.*, 2005b: 292.

⁴⁴⁹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:789; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:11.

⁴⁵⁰ Kuru, *a.g.e.*, 1961:154.

Bu yargılama şartı uyarınca, yargılamanın esasına girilebilmesi için talep eden ilgilinin yargılama talep etmesinde hukukî yararı bulunmalıdır⁴⁵¹. Hukukî yarar, dava şartları bağlamında, davacının hukukî durumunu değiştirecek ve iyileştirecek bir hükme ihtiyaç duyması şeklinde ifade edilmektedir⁴⁵². O hâlde yargılama şartları bakımından çekişmesiz yargı işleri için hukukî yarar ilgilinin hukukî durumunu değiştirici, düzeltici veya iyileştirici karara ihtiyaç duyuyor olması olarak tanımlanabilir. İlgilinin bu başvurusunun neticesinde verilecek karardan sağlayacağı menfaati kişisel ve doğrudan olmalıdır⁴⁵³.

Çekişmesiz yargı işlerinde ilgili kavramından maddî anlamda ilgililer anlaşılmalıdır, lakin her zaman yargılama talep etme yetkilisi kılınan kişi veya kurumlar maddî anlamda ilgili olmayabilir⁴⁵⁴. İflâsın kapanması yargılamasında masa mallarının mülkiyeti hala kendinde bulunan borçlu ve iflâsın kapanıp kapanmaması kararından izleyecekleri yolları hukukî ve şahsî olarak etkilenecek olan alacaklıların maddî anlamda ilgili oldukları noktasında şüphe yoktur. Maddî anlamda ilgili olmayan bir kimsenin kanunen talebe yetkili kılındığı hâllerde, talep edenin kanundan ötürü hukukî yararı varsayılır⁴⁵⁵. Bu bakımdan iflâs idaresi maddî anlamda ilgili sayılırsa bu sıfatı sebebiyle, maddî anlamda ilgili olmadığı savunulduğunda ise kanundan ötürü hukukî yararı varsayılır⁴⁵⁶.

3.3.1.6. Derdestlik

Derdestlik, çekişmeli yargıda dava konusuna dair olumsuz bir dava şartıdır⁴⁵⁷. Yargılamanın esasına girilebilmesi için aynı davanın, daha önce açılmış ve halen görülmekte olmaması gerekir. İlk açılan davanın derdest olması; ikinci davanın açıldığı tarihte henüz nihai karara bağlanmamış olmasını veya karara bağlanmış olsa bile şekli anlamda kesinleşmemiş olmasını ifade eder⁴⁵⁸. Derdestliğin bir diğer şartı ise ikinci açılmak istenen davanın birinci

⁴⁵¹ Kişinin ekonomik menfaatinin bulunmasının hukukî menfaatin varlığı bakımından yeterli olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Ancak doktrinde ve uygulamada genel görüş ideal veya ekonomik bir menfaatin varlığı yeterli olmadığı yönündedir. Hanağası, E. (2009). *Davada Menfaat*. Ankara: Yetkin Yayınları, 139; Aras, a.g.e., 2017:105; hukukî menfaat kavramına ilişkin görüşler ve tanımlara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Hanağası, a.g.e., 2009:138vd.

⁴⁵² Hanağası, a.g.e., 2009:155; Aras, a.g.e., 2017:106.

⁴⁵³ Hanağası, a.g.e., 2009:155; Aras, a.g.e., 2017:106; Berkin, menfaatin, hukukî meşru, ahlakî ve şahsî olması gerektiğini ifade etmiştir. Berkin, a.g.e., 1969:59. Yazara göre hukukî menfaat, hukuk nizamına uygun olan menfaattir. Berkin, a.g.e., 1969:59.

⁴⁵⁴ Aras, a.g.e., 2017:106.

⁴⁵⁵ Aras, a.g.e., 2017:106.

⁴⁵⁶ Aras, a.g.e., 2017:106.

⁴⁵⁷ Kuru, a.g.e., 2017:140.

⁴⁵⁸ “Karara bağlanmış bir davada henüz olağan kanun yoluna başvurulmamış olsa bile kanun yolu süresi içinde söz konusu dava derdesttir, kanun yolu süresi başvurulmayarak geçmedikçe karar kesinleşmiş sayılmaz” Kuru, a.g.e., 2017:140; Tanrıver, S. (2007). *Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 55.

dava ile aynı olmasıdır. Davaların aynı olmasından anlaşılması gereken Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 303'üncü maddesinde yer alan maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmenin şartları ile aynıdır; buna göre iki davanın aynı olması için taraflarının, konularının ve dava sebeplerinin aynı olması gerekir. Bu iki şartın birlikte sağlanması hâlinde ikinci davanın derdestlik dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddi gerekir⁴⁵⁹.

Çekişmeli yargı bakımından öngörülen derdestlik dava şartının, yargılama şartı olarak çekişmesiz yargıya uygulanırken, derdestliğin şartları, çekişmesiz yargı işleri mantığına uygun ele alınmalıdır. Çekişmesiz yargıda taraf mefhumu olmadığından derdestliğin şartlarından tarafların aynı olması, ikinci yargılama ile bir önceki yargılamayı talep eden ilgilinin (şeklî anlamda ilgilinin) aynı olması şeklinde anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz⁴⁶⁰.

Benzer şekilde çekişmesiz yargıda dava konusu ve dava sebebi terimleri de yer almamaktadır. Çekişmesiz yargıda dava konusu değil yargılama konusundan bahsedilir. Yargılama konusu ise re'sen harekete geçirilen çekişmesiz yargı işlerinde mahkeme tarafından belirlenir iken; taleple harekete geçirilen çekişmesiz yargı işlerinde talep eden ilgili tarafından belirlenir⁴⁶¹. Dava sebebi de çekişmesiz yargıya yabancı bir kavramdır; bunun yerine çekişmesiz yargıda yargılama sebebi kavramı kullanılmalıdır⁴⁶².

Çekişmeli yargıda kişinin şahsında muhatabına karşı ileri sürebileceği sübjektif hakkı mevcuttur; söz konusu sübjektif hak da çoğu zaman sadece o kişi tarafından ileri sürülebilir ve dava konusu edilebilir. Bilindiği gibi çekişmesiz yargı işlerinde yargılama talep eden kişinin bir başkası tarafından ihlâl edilen veya ihlâl edilme tehlikesi altında olan sübjektif bir hakkı yoktur⁴⁶³. Diğer bir deyişle çekişmesiz yargıda ise ister taleple ister re'sen harekete geçiriliyor olsun yargılamanın konusunu ilgilinin sübjektif hakkı oluşturmaz. Dolayısıyla çekişmesiz yargıda herhangi bir sübjektif hak ile tek bir kişi arasında bir bağ

⁴⁵⁹ Kuru, a.g.e., 2017:140.

⁴⁶⁰ "Maddî anlamda kesin hüküm, diğer unsurlar da mevcut olmak kaydı ile ilk yargılama sürecine süje olarak katılanlar (şeklî anlamda) hakkında ortaya çıkar. Maddî anlamda ilgili olup da şekli anlamda ilgili sıfatını elde edememiş kimseler bakımından maddî anlamda kesin hüküm oluşmaz." Atalı, a.g.e., 2017a:2146.

⁴⁶¹ Aras, a.g.e., 2017:107.

⁴⁶² İyilikli, dava sebebinin dava konusunun temelini oluşturan hayat olayı şeklinde tanımlamaktadır. İyilikli, A.C. (2013). Hukuk Yargılamasında Dava Sebebi Üzerine Bir İnceleme. *TBB Dergisi*, (103), 139-204, 143. Bu tanımdan hareketle yargılama sebebinin yargılamaya temel teşkil eden hayat olayı ve vakıa şeklinde tanımlayabiliriz.

⁴⁶³ Kuru, a.g.e., 2017:650; Örneğin velayetin kaldırılması(TMK m.348 vd.), vasinin azledilmesi (TMK m.484) veya gaipliğe hükmedilmesinin talep edildiği çekişmesiz yargı işlerinde sübjektif haktan söz edilemez. Böyle haktan söz edilemeyeceği gibi bahsedilse bile hakkın sahibi tanımlanamaz.

kurulamamaktadır⁴⁶⁴,bu sebeple bir yargılamanın ilgili birkaç kişi tarafından başlatılabilmesi söz konusu olur. Bu noktada derdestlik yargılama şartının nasıl uygulanacağı ele alınmalıdır.

Bir çekişmesiz yargı işinin konunun maddî ilgilisi bir kişi tarafından talep edildiği ve yürütüldüğünü olayda, bu yargılama devam ederken diğer bir maddî anlamda ilgili de aynı konuda talepte bulunduğu; derdestlik itirazının ikinci şartı olan ilgilinin aynı olması şartı sağlanmadığından ikinci yargılama dava şartı yokluğundan reddedilmeyecektir. Ancak taleple harekete geçirilen çekişmesiz yargı işlerinde dahî re'sen araştırma ilkesi geçerli olduğundan, hâkimin oldukça geniş bir takdir yetkisi mevcuttur. Bu sebeple çoğu zaman talep eden ilgilinin kim olduğu ve ne şekilde bir yargılama yürüttüğü, öne sürdüğü vakıalar ve deliller önem arz etmemektedir. Bu noktada aynı çekişmesiz yargı işi konusunun farklı ilgilerinin başlattığı yargılamalarda, sonraki taleplerin, derdestlik sebebiyle usulden reddedilmeyecek olsalar bile, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 166'ncı maddesi uyarınca yürütülen ilk yargılama ile birleştirilmelerinin usul ekonomisi ilkesine uygun olacağı kanaatindeyiz⁴⁶⁵.

İflâsın kapanmasının talep edilmesi, Kanun'un açık hükmü sebebiyle yalnızca iflâs idaresinin ve basit usulde tasfiye yapılıyorsa iflâs dairesinin yetkisi dâhilinde olduğundan birden fazla maddî anlamda ilgilinin iflâsın kapanmasını talep etmesi ve bu ayrı yargılamaların derdestlik itirazına uğrayıp uğramayacağı veya birleştirilmeleri söz konusu olmaz.

Bununla birlikte, iflâsın kapanması talebinde bulunan iflâs idaresi veya iflâs dairesinin söz konusu talebine ilişkin mahkemece şeklî anlamda bir kesinleşme olmadan tekrar kapanma talebinde bulunması ihtimal dâhilindedir. Çekişmesiz yargı işleri, maddî anlamda kesinleşmeye ve kesin hükme elverişli olmasalar da şeklî anlamda kesinleşmeye elverişlidir. Bu bakımdan zaman bakımından önce başlatılan yargılama henüz şeklî anlamda

⁴⁶⁴ Kuru, örneğin her ilgilinin vasinin görevden alınmasını isteyebileceğini lakin hiçbir isteyenin bu konuda subjektif bir hakkının olmadığını ifade etmekte, ilgilinin yaptığı hareketin deyim yerindeyse hâkimi göreve davet olduğunu belirtmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:650.

⁴⁶⁵ Ermenek, çekişmesiz yargı işlerine dair öngörülen yetki kurallarının kamu düzeninden olduğu kabul edildiğinden hâkim tarafından re'sen dikkate alınacağını bu sebeple ayrı yargı çevrelerinde açılan çekişmesiz yargı işlerinin birleştirilmelerinin mümkün olmadığını ifade etmektedir. Yazar, aynı yargı çevrelerinde açılmış olan iki çekişmesiz yargı işinin ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 166/1 çerçevesinde birleştirilmesinde ise bir sakınca olmayacağını, hâkimin bu hususu ilgili menfaatlerini, yargılamaların geldiği aşamaları ve usul ekonomisi ilkesini nazara alarak takdir edeceğini belirtmektedir. Ermenek, *a.g.e.*, 2014:308-310.

kesinleşmemiş olduğunda derdest olduğundan derdesttir. Bu sebeple iflâs idaresinin ikinci kapanma talebi derdestlik yargılama şartı sebebiyle usulden reddedilmelidir.

3.3.1.7. Kesin hüküm

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesinde yer alan bir diğer olumsuz dava şartı kesin hükümdür⁴⁶⁶. Kesin hüküm⁴⁶⁷, ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 303'üncü maddesinde de ele alınmaktadır. İlgili hükme göre şeklî anlamda kesinleşmiş⁴⁶⁸ bir davanın açılmak istenen bir dava bakımından maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmesi için; her iki davanın tarafları ve konularının ve birinci davanın hüküm sonucu ile açılmak istenen davanın talep sonucunun aynı olması gerekir⁴⁶⁹.

Kesin hükmün amacı, taraflar arasındaki uyuşmazlığı gelecekte üzerinde değişiklik yapılamayacak şekilde çözüme kavuşturmak, çelişik kararların ortaya çıkmasını engellemek ve bu yolla hukukî istikrarı sağlamaktır⁴⁷⁰. Bir kararın maddî anlamda kesin hüküm etkisini

⁴⁶⁶ "...kesin hüküm olumsuz dava şartlarından olup, kesin hükmün varlığı hâlinde başkaca delil aranmasına da gerek bulunmamaktadır. İlamlar taraflar ve halefleri bağlar." Yargıtay 16. HD. T. 27.06.2003 E. 2003/7625 K. 2003/6660 (Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı); Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2071.

⁴⁶⁷ Atalı'ya göre, kesin hüküm adlî gerçeği ifade eder. Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2055. İyilikli'ye göre kesin hüküm hukukî bir kimliktir; bu kimlik mutlak ve bağlayıcıdır ve kamu otoritesine haizdir. Bu kimlik adlî ya da kanunî hakikati temsil eder. İyilikli, *a.g.e.*, 2016:39; Postacıoğlu eserinde, kesin hükümle ulaşılan kanunî hakikat hakikatin ta kendisidir demektir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1975:677; Boran Güneysu'ya göre, kanunî hakikat mutlak gerçek olmayıp; yargılama sonunda hâkimi ikna eden gerçektir. Boran-Güneysu, *a.g.e.*, 2014:82; Kuru, *a.g.e.*, 1961:179; Aras, *a.g.e.*, 2017:183; Kesin hüküm dar ve geniş anlamda olmak üzere iki şekilde anlaşılabilir. Dar anlamda kesin hüküm, yalnızca maddî anlamda kesin hükmü ifade ederken; geniş anlamda kesin hüküm, hükmün hem şeklî hem de maddî anlamda kesinleşmesini ifade eder. Şeklî anlamda kesinleşip kesinleşmemek pratikte daha çok derdestlik bahsinde önem ifade etmekte iken; şeklî anlamda kesinleşen bir hükmün kendinden sonraki davalar bakımından kesin hüküm etkisi göstermesi maddî anlamda kesin hüküm ile ilgilidir.

⁴⁶⁸ *Tanrıver* eserinde, davanın süre kavramında önemli bir hususun da sona erme tarihi olduğunu; davaların kural olarak dava dilekçesi ile açıldığını ve şeklî anlamda kesinleşene kadar derdest kaldığını ifade etmektedir. Tanrıver, *a.g.e.*, 2007:55; "Şeklî anlamda kesinlik için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (verildiği anda kesinleşen kararlar hariç); bu durum, aktif olarak yani kanun yoluna başvurmakla olabileceği gibi kayıtsız kalarak yani kanun yoluna başvurmaksızın ya da kanun yolundan feragat ile de gerçekleşebilir." İyilikli, *a.g.e.*, 2016:42; "Şeklî anlamda kesin hüküm, sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir. Şeklî anlamda kesin hükmün amacı, davanın sona erdirilmesine hizmet etmektir. Bir son karar, şeklî anlamda kesinleşince, yanların o davada izledikleri amaç gerçekleşmiş olur". (Yargıtay 3.HD. T. 29.03.2017 E. 2017/18091 K. 2017/4250. Kuru, *a.g.e.*, 2017:550.

⁴⁶⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2017:553; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:39; Kuru, B. (2001d). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.V, İstanbul: Demir Yayıncılık, 4984; Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2062; Çenberci, M. (1965). *Hukuk Davalarında Kesin Hüküm*. Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 37 vd.

⁴⁷⁰ Arslan'a göre hükmün kesinleşmesi toplumda hukuksal barışın kurulması ve korunması için mutlak bir ihtiyaçtır. Arslan, R. (1988). Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği. *ABD.*, 5(6), 722-737, 722; Arslan, R. (1977). *Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi (İade-i Muhakeme)*. Ankara: Turhan Kitabevi, 5; Önen'e göre, kesin hüküm, fertler arasındaki hukukî uyuşmazlıkların giderilmesi için başvurulduğunda, istisnâ durumlar haricinde, uyuşmazlığı tekrar tartışma konusu yapılamayacak biçimde kesin çözümleyen hüküm sonucudur. Yazara göre kesin hüküm, gerek fertler ve gerek devletin yargı gücü yönünden güven ve istikrarı tesis eder. Önen, *a.g.e.*, 1981:57. Benzer şekilde bkz. Çenberci, *a.g.e.*, 1965:18.

bir sonraki açılmak istenen davada gösterebilmesinin ön şartı kararın şekli anlamda kesinleşmiş olmasıdır⁴⁷¹.

Çekişmeli yargıda kanun yolu aşamasından geçsin geçmesin şekli anlamda kesinleşmiş esas hakkında verilen her nihai karar, maddî anlamda kesin hüküm ifade etmektedir⁴⁷². Kesin hüküm geniş anlamda, hem şekli anlamda kesin hükmü hem de maddî anlamda kesin hükmü ifade eder. Şekli anlamda kesin olan bir karar artık herhangi bir kanun yolunda götürülemez, kararın şekli anlamda kesinleşmesi ile o dava münasebeti son bulmaktadır⁴⁷³. Çekişmesiz yargıda verilen kararlara karşı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 387'inci maddesi uyarınca istinaf kanun yoluna başvurulabilmektedir⁴⁷⁴. Bir çekişmesiz yargı işi ister ilk derece mahkemesi kararının üzerine hareketsiz kalınarak kanun yoluna götürülmeden, isterse de kanun yolu incelemesi neticesinde kesinleşebilir⁴⁷⁵. Bu bakımdan çekişmesiz yargı işlerinin şekli anlamda kesinleşmesine bir engel yoktur⁴⁷⁶.

Buna karşılık, çekişmesiz yargıda dar anlamda kesin hükümden başka bir ifadeyle verilen kararın maddî anlamda kesin hüküm etkisinden bahsetmek mümkün değildir⁴⁷⁷. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 388'inci maddesi uyarınca verilen kararlar maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir⁴⁷⁸. Bu bakımdan çekişmeli yargı için bir dava şartı olarak öngörülen kesin hüküm etkisi yani maddî anlamda kesin hüküm, çekişmesiz yargı işleri bakımından bir yargılama şartı olarak düşünülemez.

⁴⁷¹ Kuru *a.g.e.*, 2001d:V, 4984; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:48; Kuru, *a.g.e.*, 1961:180; Atalı, *a.g.e.*, 2017a:2055; Çenberci, *a.g.e.*, 1965:39.

⁴⁷² Kuru, *a.g.e.*, 1961:180; Çenberci, *a.g.e.*, 1965:27; Arslan, *a.g.m.*, 1988:733.

⁴⁷³ İyilikli, *a.g.e.*, 2016:41; Arslan, *a.g.e.*, 1977:5.

⁴⁷⁴ Kanun'un 362'nci maddesinde temyize götürülemeyecek kararlar arasında çekişmesiz yargı işleri de zikredilmiş olsa da özel kanunlarda bazı çekişmesiz yargı işlerinin temyiz kanun yoluna götürülebileceği de düzenlenmektedir. Örneğin, iflâsın kaldırılması ve iflâsın kapanması kararı ile soybağına dair olan çekişmesiz yargı işleri temyize tabidir.

⁴⁷⁵ Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2146.

⁴⁷⁶ Selçuk, S. (1973). Medeni Usûl Hukukundan Kesin Hüküm Şartları, Kesin Hüküm İtirazı. *AD.*, (12), 937-956, 940; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:81; Önen, *a.g.e.*, 1981:174.

⁴⁷⁷ Kuru'ya göre maddî anlamda kesin hüküm müessesesi çekişmesiz yargıya yabancıdır; çekişmesiz yargıda kesin hükmün olmayışı işin niteliği icabıdır. Kuru, *a.g.e.*, 1961:180; Kuru, *a.g.e.*, 2001d:V, 5034-5035; "Çekişmesiz yargıya tâbi davalarda ise re'sen araştırma prensibi egemendir. Hasımsız açılan ve çekişmesiz yargıya tâbi olan davalarda verilen kararlar kesin hüküm teşkil etmediği gibi bu kararlar açılacak bir iptal davası sonucunda değiştirilebilir veya ortadan kaldırılabilir" (Yargıtay 14. HD. T.18.02.2019 E. 2018/3040 K. 2019/1339; Yargıtay 14. HD. 04.02.2019 E. 2016/6282K.2019/814(karararama.yargitay.gov.tr)).

⁴⁷⁸ Hükümet gerekçesinde hâkimin gerekçesini göstermek suretiyle çekişmesiz yargı kararlarını iptal etme, değiştirme veya düzeltme yetkilerinin bulunduğu ifade edilmiştir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 388'inci madde gerekçesinden).

Ancak dikkat edilmelidir ki kural olarak çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların iptal edilmeye, değiştirilmeye veya düzeltilmeye açık olması⁴⁷⁹ve çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor oluşu, şekli anlamda kesinleşen tüm çekişmesiz yargı işi kararlarının iptal edilebileceği veya değiştirilebileceği anlamına gelmez. Zira çekişmesiz yargı faaliyetlerinin sonunda verilen kararların büyük bir çoğunluğu “inşai tesir” kuvvetine sahiptir⁴⁸⁰. İnşai tesir kuvveti gösteren hiçbir karar, kesinleştikten sonra değiştirilemez veya söz konusu iş veya dava ile ilgili yeniden karar verilemez⁴⁸¹. İnşai tesirli çekişmesiz yargı işlerine dair ayrıntılı bilgi, iflâsın kapanması kararının hukukî niteliği bahsinde detaylı olarak incelenecektir⁴⁸².

3.3.1.8. Gider avansı

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesinde gider avansının yatırılmış olması dava şartı olarak düzenlenmiştir. Bu hususun aynı şekilde çekişmesiz yargı işleri ve özel olarak iflâsın kapanması yargılaması için de yargılamanın esasına girilmeden önce varlığı temin edilmesi gereken bir yargılama şartı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ortaya koyulmalıdır.

Gider avansı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda dava şartı olarak hem 114'üncü maddede zikredilmiş hem de 120'inci maddede ayrıca davacının, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorunda olduğu yinelenmiştir. Bu hususta Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avans Tarifesi'nin⁴⁸³ 3'üncü maddesinde “*Davacı, bu Tarifede gösterilen gider avansını dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Gider avansı her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif*

⁴⁷⁹ Çekişmesiz yargıda mahkeme kararını kararın sonradan haksız görülmesi veya kararın verilmesinden sonra meydana gelen değişiklikler sebebi ile kural olarak sonradan değiştirebilir. Birinci duruma örnek olarak, şiddetli derecede alkol sorunu olduğu gerekçesi ile velayetin kendisinden alındığı anne veya babanın aslında böyle bir durumunun var olmadığı sebebiyle hakkında verilen velayetin kaldırılması kararı değiştirilmesi verilebilir. İkinci duruma ise, kararın verildiği zaman yaşı itibarıyla vasi olmasında bir engeli olmayan kişinin ilerleyen yaşının vesayetten kaynaklanan iş ve görevlerini yapamayacak hale gelmiş olması hâlinde kendisinden vesayet hakkı alınıp bir başkasına vesayet hakkı verilmesi örnek gösterilebilir.

⁴⁸⁰ İyilikli, *a.g.e.*, 2016:82; Atalı, inşai tesirli çekişmesiz yargı işlerine örnek olarak gaiplik sebebiyle evliliğin feshi yargılamasını vermektedir. Yargılama sonunda şekli anlamda kesinleşen fesih kararı ile kişi evli statüsünden çıkmıştır ve karar inşai tesirini göstermiştir, daha sonra bu kararın iptali veya değiştirilmesi mümkün olmaz. Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2147.

⁴⁸¹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:181; Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2147.

⁴⁸² Yargılama sonunda inşai tesir gösteren çekişmesiz yargı işleri ve kararların inşai tesir kuvvetlerinin özelliklerine dair ayrıntılı bilgi, iflâsın kapanması kararının hukukî niteliği bahsinde detaylı inceleme konusu yapılacağından burada ayrıntıya girilmeyecektir. Bkz. a.ş. 3.8.

⁴⁸³ 30 Eylül 2017 tarihinde 30196 sayı ile Resmî Gazete ile yayınlanan tebliğ.

giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri ile dosyanın bölge adliye mahkemeleri ve Yargıtay'a gidiş dönüş ücretleri gibi giderleri kapsar.” hükmü yer almaktadır.

İflâsın kapanması yargılaması bir çekişmesiz yargı işidir. Çekişmesiz yargı işlerine Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 385'inci maddesi uyarınca niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 322'inci maddesine göre basit yargılama usulü hakkında hüküm bulunmayan hâllerde, yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır⁴⁸⁴. Bu durumda basit yargılama usulünde düzenlenmeyen bir husus için yazılı yargılama usulü kurallarının cari olacağına dair 322'nci madde çekişmesiz yargı işlerine uygulanır. Bu bakımdan gider avansına ilişkin gerek 114'üncü madde gerek 120'nci maddenin 322'inci madde uyarınca çekişmesiz yargı işlerine de uygulanacağı düşünülebilir.

İlgili 322'nci madde hükmünde basit yargılama usulünde düzenlenmeyen hususlarda yazılı yargılama usulü kurallarının, çekişmesiz yargı işinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacağı ifade edilmemiştir. Ancak 322'nci maddenin basit yargılama usulünde düzenleme bulunmayan hâllerde yazılı yargılama usulünün uygulanacağı hükmünün de çekişmesiz yargı işinin niteliğine uygun düşecek şekilde uygulanması gerekmektedir. Zira 385'inci madde çekişmesiz yargı işlerine basit yargılama usulünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacağını ifade etmektedir. Bu hâlde gider avansına ilişkin 114ve 120'nci maddelerin çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygunluğu incelenmelidir.

Bu noktada *Kılıçoğlu* makalesinde⁴⁸⁵, dava şartlarının gider avansına dair hükmünün ve ilgili Gider Avansı Tebliği'nin çekişmesiz yargı işleri bakımından çok dar yorumlanması gerektiğini savunmaktadır. Yazara göre ilgili tebliğin çekişmesiz yargı işleri bakımından uygulanması, çekişmesiz yargı işlerine hâkim, re'sen araştırma ilkesine aykırı düşecektir. Aynı zamanda tebliğin geniş yorumlanması hak arama özgürlüğünü ölçsüz olarak sınırlamaktadır⁴⁸⁶.

⁴⁸⁴ Basit yargılama usulü hakkında hüküm bulunmayan hâllerde yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümlerin uygulanacağını öngören Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 322'nci maddesinde yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümlerin niteliğine uygun olduğu ölçüde uygulanacağına ilişkin bir ifadeye yer verilmemiş olması isabetli olmamıştır. Alangoya, Y. (2005). *İsviçre Hukukunda Çekişmesiz Yargıya (Nizasız Kaza) İlişkin Düşünceler. Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV.*, Ankara: TBB Yayınları, 110-126, 116.

⁴⁸⁵ Kılıçoğlu, E. (2012). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, (99-100), 43-126, 98.

⁴⁸⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., 2012:99.

Kanaatimizce, çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesinin geçerli olması sebebiyle ilgili tebliğin gider avansının kapsamı bağlamında ödenmesi gereken çoğu kalem çekişmesiz yargı işlerinin mantığına uygun düşmemektedir⁴⁸⁷. Örneğin tebliğde taraf sayısının beş katı kadar tebligat ücretinin ödenmesi gerektiğine hükmedilmiştir, ancak çekişmesiz yargı işlerinde taraf mefhumu olmadığı gibi her bir maddî anlamda ilgilinin beş katı kadar tebligat ücreti ödenmesini beklemek yargılamayı talep eden için hak arama özgürlüğünün önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

Bilindiği gibi iflâs idaresinin tasfiye süresince tasfiye işlemleri kapsamında yaptığı tüm harcamalar, muhafaza masrafları, ödediği harçlar vb. Kanun'un 248'inci maddesi kapsamında yer alan masa borçlarından ve masa mallarından karşılanır⁴⁸⁸. İflâsın kapanması yargılaması bakımından tüm alacaklıların maddî anlamda ilgili oldukları göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu gider avansı kalemlerinden yalnız biri için bile iflâs idaresinin ödemesi gereken meblağı oldukça artmaktadır. Bu yolla masa pasifinin artırılması hem borçlu hem de masa mallarından tatmin edilecek alacaklıların menfaatlerine aykırı olacaktır. Bu sebeple gider avansına dair kanun hükmü ve tebliğ, çekişmesiz yargı işleri bakımından uygulanmamalıdır. Kaldı ki gider avansının sayılan diğer kalemleri olan tanık, bilirkişi veya keşif delili giderlerinin başvuran ilgili tarafından ödenmesinin dava şartı olarak yorumlanması ve esasa girmeye engel teşkil edecek şekilde uygulanması, re'sen araştırma ilkesi uygulanan çekişmesiz yargı işleri bakımından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun bu durumu düzenleyen 325'inci maddesinin konuluş amacına da aykırı düşmektedir.

Yıldırım makalesinde⁴⁸⁹, çekişmesiz yargı işlerinin birçok noktada çekişmeli yargıya nazaran esnek bir yapısının olduğunu ifade etmektedir. Bu esnekliğin uygulanabilir kılınmasında en önemli enstrümanlardan biri hâkime takdir yetkisi tanınmasıdır. *Alangoya* da⁴⁹⁰ çekişmesiz yargı işlerinin elastikiyetinin hâkime tanınan takdir yetkisi ile sağlanacağını belirtmektedir. Bu bağlamda gider avansının çekişmesiz yargı işleri için bir yargılama şartı olarak

⁴⁸⁷ Konuralp'e göre gider avansının dava şartı olarak Konuralp, C.S. (2013). 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler. *İÜHF*M., LXXI(2), 225-274.

⁴⁸⁸ "Masa borçları, iflâsın açılmasından iflâs tasfiyesinin sonuçlanmasına kadar, iflâs masası tarafından yapılan borçlardır. Masa borçları iflâs masasından tam olarak ödenir. İflâs kararının ilanı giderleri, defter tutma giderleri... iflâs idaresinin ücreti masa borcudur. Bu sayıma, tahdidi değildir." (Yargıtay 23. HD. T. 13.03.2014 E. 2013/7798 K. 2014/1910), (<https://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatyazdir.asp?id=23089>).

⁴⁸⁹ Yıldırım, M. K. (2005). Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı. *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV*, Ankara, 18-48, 44.

⁴⁹⁰ Çekişmesiz yargının hâkime geniş yetki verilmesi gereken elastiki bir faaliyet olarak düzenlenmesi gerektiği, ancak söz konusu elastikiyet sağlanırken hukuk devleti gereklerine uygun olması ve bunun da hâkimin yasal kurallara bağlılığı sayesinde sağlanacağı, karşılıklı gösteren bu iki hususun en iyi şekilde telif edilmesi gerektiği yönünde bkz. *Alangoya, a.g.e.*, 2005:116.

uygulanması yerine bu hususta hâkime takdir yetkisi tanınması yerinde olacaktır. Böylece çekişmesiz yargının, özellikle önleyici ve ivedi koruma sağlama işlevine yönelik olduğu durumlarda elzem olan hukukî korunma talebi de engellenmemiş olacaktır.

3.3.1.9. Bir özel yargılama şartı olarak iflâs kararının kesinleşmesi

Yargılama şartlarının bir kısmı tüm yargılama faaliyetleri bakımından ortaktır. Bunun yanı sıra bazı yargılama faaliyetleri açısından genel yargılama şartlarına ek olarak özel yargılama şartları da öngörülebilmektedir⁴⁹¹. Örneğin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A maddesiyle ticarî davalar için dava açılmadan önce arabuluculuk yolunun denenmiş olması dava şartı olarak öngörülmüştür.

Çekişmeli yargı bakımından “dava şartları” ve tüm medeni hukuk yargılamaları bakımından “yargılama şartları”, yargılamaya konu uyuşmazlığın veya talebin esasına girilerek karara bağlanabilmesi bakımından mutlaka gerekli olan ve eksikliği hâkim tarafından re’sen gözetilen usulî şartlardır⁴⁹². Bu bakımdan talebin karara bağlanmasına ilişkin maddî hukuka dair şartlar yargılama şartı olarak kabul edilemez. Ancak yargılamanın esasına girmek için engelleyici bir nitelikte olan usulî bir şart yargılama şartı olarak değerlendirilebilir.

Bu kapsamda verilen iflâs kararının kesinleşmiş olup olmamasının, iflâsın kapanması yargılamasının bakımından bir yargılama şartı olarak ele alınıp alınamayacağına değerlendirilmeye tâbi tutulması gerektiği kanaatindeyiz.

Bilindiği gibi iflâsın dar ve teknik anlamda kapanması için 254’üncü madde uyarınca tasfiye işlemlerinin tamamlanmış olması gerekir. Tamamlanmış bir tasfiye sürecinde ise tüm masa mallarının satılmış, davalar neticelenmiş ve gerekirse aciz belgeleri dağıtılmış olmalıdır. İflâsın kapanması yargılamasında hâkim, son rapor, dinlenmişse ilgililerin beyanları ve re’sen araştırma ilkesi kapsamında yapacağı araştırma ile iflâs tasfiyesi aşamasında yapılması gereken bir işlemin var olup olmadığını ve en genel anlamda tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığını inceleyecektir.

İflâs tasfiye işlemlerinin tamamlanabilmesi için yapılması gereken işlemlerin birçoğu ikinci alacaklılar toplanmasının vereceği kararlarla şekillenmektedir. Kanun’un 164’üncü maddesinin açık hükmü uyarınca ikinci alacaklılar toplanması ancak iflâs kararının

⁴⁹¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:325; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:205; Pekcanitez, *a.g.e.*, 2017a:950.

⁴⁹² Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:324.

kesinleşmesi ile yapılabilir. Bu sebeple işin niteliği gereği kapanma kararı iflâs kararı kesinleşmeden verilemeyecektir⁴⁹³.

Adî usulde yapılan tasfiyelerde, ikinci alacaklılar toplanması ancak iflâs kararı kesinleştikten sonra yapılabildiğinden, iflâs kararının kesinleşmesi, tasfiye süresince yapılabilecek işlemler bakımından ayırt edici bir kesit olarak karşımıza çıkar. İflâs kararı kesinleşmeden önce yapılabilecek işlemler ve iflâs kararın kesinleşmesinden sonra yapılabilecek işlemler bu yolla birbirinden ayrılır. Ancak basit tasfiye usulü ile yapılan tasfiyelerde, tasfiye sürecinde ayırt edici bir kesit olarak ikinci alacaklılar toplantısının var olmayışı, İFLÂS kararının kesinleşmiş olup olmadığı gözden kaçırılmasına sebep olabilir. Bu hâlde henüz kesinleşmemiş iflâs kararına binaen gerçekleştirilen tasfiye işlemleri tamamlanmış olabilir ve nihayet kapanma talep edildiğinde henüz kesinleşmemiş bir iflâs kararına binaen yapılan tasfiyenin kapanma kararının kesinleşmesi gibi mantıktan uzak neticeler doğması muhtemeldir⁴⁹⁴. Bu sebeplerle kanaatimizce iflâs tasfiyesinin tamamlanması sebebiyle iflâs kapanması talep edildiğinde hâkimin diğer yargılama şartlarına ek olarak bu yargılama bakımından iflâs kararının kesinleşmiş olup olmadığı hususunu yargılama şartı olarak dikkate alması hem mantığa hem de usul ekonomisi ilkesine uygun olacaktır.

Yargılama şartlarının üç temel özelliğinden birisi de yargılama şartlarının, yargılamada esasa dair bir karar verilmesini engelleyici bir özellik arz etmesidir. Bu çerçevede iflâs kararının kesinleşmiş olmasının iflâsın kapanması yargılamasının esasına girilmesine mantıksal çerçevede engel teşkil ettiği açıktır.

3.3.2. Yargılama Usulü

Yargılama usulü, tarafların, üçüncü kişilerin veya yargı mercilerinin davanın açılmasından kesin hükme kadar yapılan ve yapılacak olan iş ve işlemlerinin tamamını ifade eder. İflâsın kapanmasının çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğu ifade edilmişti. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılaması da bir çekişmesiz yargı işi olarak çekişmesiz yargı işlerine uygulanan yargılama usulüne tabidir.

⁴⁹³ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:214; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3351; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1374.

⁴⁹⁴ “...iflâs kararı bozulursa iflâs kararından önceki halin avdet edeceği, iflâsın neticelerinin sona ereceği izahattan varestedir. İflâsın açılması kararı kesinleşmediği hâlde, kapatılmasının kesinleşmesi gibi mantıken telafisi mümkün olmayan bir hâl ortaya çıkacaktır...iflâs kararının kesinleşmesi beklenilmeden iflâsın kapatılmasına karar verilemez.” (Yargıtay 12.HD. T.14.10.1975. E. 1975/9061. K. 1975/6356 (ABD. Y.1976. S.6. s.910-912.)); Benzer Yargıtay kararları Yargıtay 19.HD. T. 10.04.2008 E. 2008/2065 K. 2008/3748(

Çekişmesiz yargı işlerine uygulanacak yargılama usulüne ilişkin birçok farklı yöntem izlenebilir. Ayrıca ve tamamen çekişmesiz yargıya hasredilmiş bir yargılama usulü⁴⁹⁵ öngörülebileceği gibi hiçbir fark gözetmeksizin çekişmeli yargıya uygulanan yargılama usulünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde çekişmesiz yargı işlerine uygulanması da kararlaştırılabilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ise esasen bir dava yargılama usulü olan basit yargılama usulünü, niteliğine uygun düştüğü ölçüde çekişmesiz yargı işlerine uygulanacağını öngörmektedir.

3.3.2.1. Genel olarak basit yargılama usulü

Basit yargılama usulü, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 316'ncı maddesi ve devamında düzenlenmektedir⁴⁹⁶. 316'ncı maddede sayılan dava ve işler ile özel kanunlarda açıkça belirtilen dava ve işlere basit yargılama usulü uygulanır. Kanun'un basit yargılama usulünü düzenleyen ilgili maddeleri dışında tüm maddeleri yazılı yargılama usulünü düzenlemektedir. Basit yargılama usulü istisnaî nitelikte olup⁴⁹⁷ yalnızca kanunların açıkça gösterdiği dava ve işler bakımından uygulanır⁴⁹⁸.

Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulüne göre basit ve çabuk işleyen bir yargılama usulüdür⁴⁹⁹. Genel itibariyle bu basitlik ve hızlilik kendini sürelerle ilişkin getirilen sınırlamalarda gösterir. Bunun dışında basit yargılama usulü, yazılı yargılama usulü ile dilekçeler aşamasında, ön inceleme aşamasında, tahkikat aşamasında ve sözlü yargılama ile hüküm aşamasında farklılıklar arz etmektedir.

⁴⁹⁵ Avusturya ve Almanya'da çekişmesiz yargı işlerinde yargılama usulüne dair ayrı düzenleme mevcuttur. Kuru, *a.g.e.*, 1961:118; Çekişmesiz yargı işlerinin pek çoğu birbirine benzemez bu durum ortak bir yargılama usulünün belirlenmesini imkânsız kılar. Atalı, *a.g.e.*, 2017b:2136.

⁴⁹⁶ Ansay'a göre; basit yargılama usulü, esas bakımından kesin bir hüküm ortaya koymayan, işin bitirilmesine yarayan, kısa ve merasimsiz bir usuldür. Ansay, *a.g.e.*, 1960b:404; Bilge ve Önen'e göre; basit yargılama usulü, davaların daha çabuk bitirilmesine imkân verecek basitlikte, çabuk işleyen bir yargılama usulüdür. Bilge, N. ve Önen, E. (1978). *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*. Ankara: Sevinç Matbaası, 739.

⁴⁹⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:582; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:728; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:449; Atalı, M. (2017c). Basit Yargılama Usulü. *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (Onbeşinci Baskı). İstanbul. On İki Levha Yayınevi, 2089-2090; Aras, *a.g.e.*, 2017:90; Kuru, *a.g.e.*, 2017:616.

⁴⁹⁸ Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu zamanlarda, diğer kanunlarca bazı hâller bakımından seri yargılama usulü ve sözlü yargılama usulüne atıflar yapılmıştır; bu atıf yapılan hâllerde de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 447'inci maddesi uyarınca basit yargılama usulü hükümleri uygulanır. Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:1112; Görgün, *a.g.e.*, 2016.

⁴⁹⁹ Aras, *a.g.e.*, 2017:90; Önen, E. (1979). *Medeni Yargılama Hukuku*. Ankara: Sevinç Matbaası, 283; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:728; Atalı, *a.g.e.*, 2017c:2092; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:449; Kuru, *a.g.e.*, 2017:616.; Yargılamanın kısaltılması ve basitleştirilmesi basit yargılama usulünün karakteristik özelliğidir. Sunar, G. (2002). *Medeni Usul Hukukunda Basit Yargılama Usulü*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 46.

Basit yargılama usulünün, yazılı yargılama usulüne nazaran gösterdiği farklılıkların birçoğu çekişmesiz işlere uygulanacak yargılamalarda söz konusu olmaz. Örneğin basit yargılama usulünde dilekçeler aşaması korunmuş ancak hızlılık ve basitliğin sağlanması adına ikinci cevap ve cevaba cevap dilekçeleri kaldırılmıştır, ancak dilekçeler aşaması çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygun değildir. Bu sebeple basit yargılama usulünün yalnızca iflâsın kapanması yargılması ile ilintili olarak çekişmesiz yargı işleri çerçevesinde ele alacağız.

3.3.2.2. İflâsın kapanmasında basit yargılama usulünün gösterdiği özellikler

İflâsın kapanması yargılması talep ile harekete geçen çekişmesiz yargı işidir. Çekişmesiz yargı işlerine basit yargılama usulü uygulanmaktadır⁵⁰⁰. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılmasını asliye ticaret mahkemesi basit usulde yürütür⁵⁰¹. Ancak çekişmesiz yargı işlerinde iki taraf sisteminin olmayışı ve re'sen araştırma ilkesinin geçerli oluşu, tüm çekişmesiz yargı işleri bakımından olduğu gibi iflâsın kapanması yargılmasına da uygulanacak basit yargılama usulünü farklılaştırmaktadır. Bu sebeple basit yargılama usulünün çekişmesiz yargı işlerinde ancak niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanması öngörülmüştür⁵⁰². Bu anlamda basit yargılama usulünün ilgili madde hükümlerindeki dava, taraf, dava dilekçesi gibi niteliği gereği çekişmesiz yargı mantığına uymayan ifadeler çekişmesiz yargı işinin niteliğine uygun düşecek şekilde yorumlanmalıdır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317'nci maddesi basit yargılama usulünde dava açılması ve davaya cevap verilmesinin dilekçe ile olacağını öngörmektedir. Anılan hükümden hareketle istisnaî hâller⁵⁰³ hariç olmak üzere çekişmesiz yargı işlerinde de sözlü olarak yargılama başlatılamaz. Yargılama, kural olarak dilekçe ile başlatılmalıdır; ancak

⁵⁰⁰ Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda çekişmesiz yargı işlerinde, hangi usulün uygulanacağına dair açık bir düzenleme yer almamaktaydı. Ancak teori ve uygulamada çekişmesiz yargı işlerinin, basit uyuşmazlıklar olması ve hızlı bir şekilde karara bağlanması ihtiyacı nedeni ile basit yargılama usulünün uygulanması gerektiği kabul edilmekteydi.

⁵⁰¹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; İflâs ve konkordatoya ilişkin dava ve işlerde uygulanan yargılama usulü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Sunar, *a.g.t.*, 2002:328.

⁵⁰² Kuru, *a.g.e.*, 2017:655.

⁵⁰³ Re'sen harekete geçilen çekişmesiz yargı işlerinde bildirimde bulunanın talebi hakiki manasıyla bir talep değildir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:172. Söz konusu bildirimler çekişmesiz yargıya başlama şartı olmayıp mahkemenin re'sen harekete geçmesine yardımcı olan ihbarlardır. Kuru, *a.g.e.*, 2016b:922. Bu sebeple hâkimin re'sen harekete geçtiği çekişmesiz yargı işleri söz konusu olduğunda, kişinin veya kurumun yapacağı ihbar hakiki bir talep niteliğinde olmayacağından, ihbar sözlü veya yazılı şekilde olabilir. Aras, *a.g.e.*, 2017:97. Bir diğer istisna ise özel kanunlarda çekişmesiz yargı işi yargılmasının sözlü olarak başlatılmasının açıkça düzenlenmiş olmasıdır. Türk Medeni Kanunu'nun 609'uncu maddesi "*Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır*" buna örnektir.

Yönetmelikte⁵⁰⁴ belirlenecek formun doldurulması şeklinde de yargılamanın başlatılabileceği ifade edilmektedir⁵⁰⁵.

İflâsın kapanması yargılmasını başlatmaya tek yetkili iflâs idaresidir. Bu bakımdan iflâsın kapanması yargılmasını ayrı bir dilekçe ile veya Yönetmelik ile belirlenen formun doldurulması şeklinde başlatacak olan iflâs idaresidir. İflâs idaresi üç kişiden oluşan bir bütündür; bu sebeple iflâsın kapanması talebinde bulunurken birlikte hareket etmeleri gerekir⁵⁰⁶.

Kanun, iflâsın kapanması yargılmasının hazırlanacak son raporla beraber yapılmasını öngörmektedir⁵⁰⁷. İflâsın kapanması, basit yargılama usulünün de gereği olan dilekçe ile yargılamanın başlatılmasına uygun olarak, talep dilekçesine son rapor eklenerek talep edilmelidir.

Çekişmesiz yargı, bir uyuşmazlığın çözümüne yönelik değildir; bu sebeple çekişmesiz yargıda birbiriyle çatışan iddialar yoktur⁵⁰⁸. Buna paralel olarak talebin haberdâr edileceği bir karşı taraf ve dolayısıyla dilekçenin veya formun karşı tarafa tebliği de söz konusu değildir. Aynı şekilde çekişmesiz yargıda cevap dilekçesi de söz konusu olmaz. Bu çerçevede iflâsın kapanması talepli dilekçenin tebliğ edilmesi zorunlu olan bir karşı tarafı olmamasına rağmen doktrinde çekişmesiz yargı işlerinde de talepte bulunanın dilekçesinin yargılamanın ilgililerine tebliğinin uygun olacağı ifade edilmektedir⁵⁰⁹.

Bilindiği gibi çekişmesiz yargı işleri içerikleri itibariyle birbirinden oldukça farklıdır ve maddî hukukun çeşitli alanlarında kendine özgü farklı niteliklere sahiptir⁵¹⁰. Bu sebeple özellikle bazı çekişmesiz yargı işleri bakımından talebin tüm maddî ilgililere tebliğ edilmesi, faydadan ziyade emek, para ve zaman kaybına sebebiyet verebilir. İflâsın kapanması yargılmasının ilgilileri müflise ek olarak bütün alacaklılardır; dolayısıyla iflâsın kapanması

⁵⁰⁴ Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik.

⁵⁰⁵ 29437 sayılı 06.08.2015 tarihli Yönetmelik'in 198'inci maddesine göre "Dava açılması ve davaya cevap verilmesi dilekçeyle olur. Basit yargılama usulünde, dava ve cevap dilekçeleri UYAP Bilgi Sistemlerinde yer alan dava ve cevap dilekçesi formları doldurulmak suretiyle de verilebilir."; Atalı, a.g.e., 2017c:2094; Aras, a.g.e., 2017:90; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, a.g.e., 2018:451; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018b:729; Tanrıver, a.g.e., 2018:1112; Görgün, a.g.e., 2016:544; Kuru, a.g.e., 2017:618,655.

⁵⁰⁶ Yılmaz, a.g.e., 2016:1045; Berkin, a.g.e., 1972:331.

⁵⁰⁷ Son rapor ve yargılamanın talep edilmesi arasındaki bağlantıya dair ayrıntılı açıklamalar için bkz. yuk. 3.1.

⁵⁰⁸ Kuru, a.g.e., 1961:20; Aras, a.g.e., 2017:27; Yılmaz, a.g.e., 2013a:1637; Aras, a.g.m., 2016:66; Epözdemir, a.g.e., 2017:44; Tanrıver, a.g.e., 2018:114, 119; Kuru, a.g.e., 2018:912-913; Yılmaz, E. (2013b). *Medeni Yargılama Hukukunda Islah*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 94.

⁵⁰⁹ Aras, a.g.e., 2017:98.

⁵¹⁰ Çekişmesiz yargı işlerinin pek çoğu birbirine benzemez bu durum ortak bir yargılama usulünün belirlenmesini imkânsız kılar. Atalı, a.g.e., 2017b:2136.

talebinin mahkemece tek tek ilgililerine tebliği de masrafları oldukça artıracaktır. Ancak önemle belirtilmelidir ki Kanun'un 223'üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, alacaklılar, tebligata elverişli adres göstermek ve Adalet Bakanlığı'na çıkarılacak tarifede gösterilecek yazı ve tebliğ masrafları için avans vermek suretiyle iflâs idaresince alınacak kararların kendilerine tebliğini isteyebilirler. İflâsın kapanması talebinde bulunulmasının bir iflâs idaresi işlemi olduğu düşünüldüğünde bu durumun avans yatıran ilgililere tebliği gerekir ancak bu tebliği yapacak olan merci, mahkeme değildir.

Çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Bu sebeple iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesi yasağı çekişmesiz yargının mantığına uygun düşmemektedir⁵¹¹. Buna paralel olarak basit yargılama usulü tatbik edilen davalarda, davacının delillerini sunmakla zorunlu olduğu zamansal sınırlama çekişmesiz yargı işini talep eden ilgili bakımından geçerli değildir.

Her ne kadar hâkim, re'sen araştırma ilkesinin geçerli olması sebebiyle, talep eden ilgilinin ileri sürdüğü ve mahkemeye getirdiği vakıa ve delillerle bağlı olmasa da; kanun koyucu iflâsın kapanması yargılamasının iflâs idaresinin hazırlayacağı son rapor ile talebini şart koşmaktadır. Yargıtay da son raporun eksikliğini veya soyut ve açıklayıcılıktan uzak olmasını bozma sebebi yapmaktadır⁵¹². Bu durum, son raporun, iflâsın kapanması yargılamasını başlatmaya tek yetkili olan iflâs idaresinin aslî bir görevi olduğu ve yargılama bakımından önemini ortaya koymaktadır.

Ön inceleme aşaması, tahkikat aşamasına geçilmeden önce gözden geçirilmesi gereken yargılamanın esasına girmeye engel durumların varlığının araştırıldığı, tarafların uyuşmazlık noktalarının ortaya koyulduğu ve bu yolla tahkikatın rotasının belirlendiği ve tarafların sulhe ve arabuluculuğa teşvik edildiği bir yargılama kesitidir⁵¹³. Ön inceleme aşaması basit yargılama usulünde de yapılması zorunlu bir yargılama kesiti olarak karşımıza çıkar⁵¹⁴. Ancak çekişmesiz yargı işi yargılaması söz konusu olduğunda, ön inceleme aşamasında

⁵¹¹ Aras, a.g.e., 2017:98; Kuru, a.g.e., 1961:165.

⁵¹² "...son raporun, soyut olması ve özellikle...vergi alacağı konusunda açıklama içermemesi nedeniyle mahkemece, anılan rapordaki hata ve noksanlarla...icra mahkemesine haber verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yanlıgılı gerekçeyle yazılı şekilde, iflâsın kapatılmasına karar verilmesi doğru olmamıştır." (Yargıtay 23. HD. T. 26.05.2014 E. 2014/3711 K. 2014/4057).

⁵¹³ Tanrıver, a.g.e., 2018:687; Ermenek, İ. (2011). Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Ön İnceleme. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, II(1), 145-146; Yılmaz, E. (2012b). Hukuk Muhakemeleri Kanununda Ön İnceleme Aşaması. *Güncel Hukuk Dergisi*, VII(103), 16.

⁵¹⁴ Bu husus hem Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137'nci maddesinde hem de ilgili Yönetmeliğin 201'inci maddesinde "Ön inceleme tamamlanmadan tahkikata geçilemez ve tahkikat işlemleri yapılamaz." şeklinde ifade edilmektedir.

yapılacağı öngörülen birçok iş ve işlem yapılamaz. Zira çekişmesiz yargı işlerinde hem taraf yoktur hem uyuşmazlık yoktur hem de re'sen araştırma ilkesi uygulanır. Bu bakımdan çekişmesiz yargı işlerinde ön inceleme aşamasında hâkimin yapacağı şey yargılama şartlarına dair incelemedir⁵¹⁵. Hâkim bu noktada kapanma talebine bakmaya görevli ve yetkili mahkeme olup olmadığını, talep edenin ilgili ehliyetini, iş ehliyetini ve yargılamayı takip yetkisi olup olmadığını, hukukî menfaatin varlığını, hâlihazırda derdest kapanma talebinin olup olmadığını inceler.

İflâsın kapanması yargılamasında hâkim ön inceleme duruşması yapmadan dosya üzerinden tahkikat aşamasına geçmeye karar verebilir⁵¹⁶. Bu hâlde yapılan inceleme neticesinde yargılama şartlarına dair bir eksiklik tespit etmediğinde tahkikat aşamasına geçilir. Bununla birlikte hâkim uygun gördüğünde, örneğin yargılama şartlarına dair bir husus hakkında ilgileri dinlemek istediğinde ön inceleme duruşması yapılmasına karar verebilir⁵¹⁷. Ön inceleme aşamasının neticesinde tutulması öngörülen tutanak iflâsın kapanması yargılamasının ön inceleme aşamasının sonunda da tutulur; ancak içeriği davalarda yapılan ön inceleme aşamalarının tutanaklarından farklıdır. Yönetmeliğin 201'inci maddesine göre, hâkim, duruşmalı ön inceleme aşamalarında söz konusu tutanağı düzenledikten sonra uygun görürse ön inceleme duruşması ile tahkikatın ilk duruşması birleştirilebilir ve duruşmaya tahkikat duruşması olarak devam edebilir⁵¹⁸.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 320'nci maddesinde mahkemenin, mümkün olan hâllerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar vereceği öngörülmektedir. Söz konusu maddeden anlaşılan yalnızca ön inceleme duruşmasının yapılmasının gerektiği hâllerde dosya üzerinden karar verileceği değildir; söz konusu madde tahkikat duruşmaları açısından da uygulanır⁵¹⁹. Özellikle çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesinin

⁵¹⁵ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137'nci maddesine göre mahkeme ön incelemede; dava şartlarını ve ilk itirazları inceler, uyuşmazlık konularını tam olarak belirler, hazırlık işlemleri ile tarafların delillerini sunmaları ve delillerin toplanması için gereken işlemleri yapar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder ve bu hususları tutanağa geçirir. Çekişmesiz yargı işlerinde karşı taraf olmadığından ilk itiraz söz konusu olmaz; ayrıca uyuşmazlık mevcut değildir bu sebeple sulh veya arabuluculuğa teşvik de söz konusu olmayacaktır. Aras, *a.g.e.*, 2017:98.

⁵¹⁶ Kuru, *a.g.e.*, 2017:622.

⁵¹⁷ Kuru, *a.g.e.*, 2017:622.

⁵¹⁸ İlgili yönetmelik maddesinde yazılı yargılama usulünde de ön inceleme duruşması ile tahkikat duruşmasının birleştirilebileceği "*Yazılı yargılama usulünde de, hâkim ön incelemeyi tamamlayıp gerekli kararları verdikten sonra, aynı duruşmada tahkikata geçerek gerekli kararları verebilir.*" şeklinde öngörülmektedir. Ancak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 147'inci maddesinin açık hükmüne aykırı olarak bu yönde bir yönetmelik hükmü kanaatimizce yerinde değildir.

⁵¹⁹ "...iflâsın kapatılması hakkında incelemenin, müflis ve alacaklıların davetiyle duruşma yapılarak sonuçlandırılması mümkün ise de bu konuda duruşma yapılmasını. zorunlu kılan açık bir hüküm mevcut olmadığı

geçerli olduğu düşünülürken ilgililerin beyan ve delilleri ile bağlı olunmadığından, hiç duruşma yapılmadan da yargılamanın yapılabileceği düşünülebilir⁵²⁰. Ancak Yargıtay hukukî dinlenilme hakkının⁵²¹ gereği olarak çekişmesiz yargıda da kural olarak duruşma yapılması gerektiğine karar vermektedir⁵²². Ayrıca bazı çekişmesiz yargı işlerinde duruşma yapılması açıkça öngörülmüştür. Bu işlerde de yargılama duruşmalı olarak yapılır⁵²³. Bunun dışında hâkim de yargılamanın duruşmalı yapılmasına karar verebilir⁵²⁴.

Basit yargılama usulünde yazılı yargılama usulünden farklı olarak sözlü yargılama duruşmasının yapılacağı ayrı bir duruşma günü tayin edilmesi ve bunu taraflara tebliğ edilmesi gerekmez⁵²⁵. Kaldı ki sözlü yargılama aşaması çekişmesiz yargı işlerinin mantığı ile bağdaşmamaktadır⁵²⁶. Bu hâlde teorik olarak, hâkim, ön inceleme duruşmasında tahkikat aşamasına geçebilir ve kapanma yönünde kanaati oluştuğunda iflâsın kapanması yargılaması hakkında hükmünü de aynı duruşmada verip hükmünü açıklayabilir.

Yazılı yargılama usulünde olduğu gibi basit yargılama usulünde de tarafların usulüne uygun olarak çağırıldıkları duruşmalara gelmemiş olmaları hâlinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 150'inci maddesi uyarınca dosya işleminden kaldırılır. Ancak çekişmesiz yargı işlerinde dosyanın işleminden kaldırılması söz konusu olmaz; zira hâkim re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde ilgililerin beyanları ve ileri sürdükleri ile bağlı olmadığından ilgililerin

cihetle, mahkemenin evrak üzerinde inceleme yaparak karar vermiş olmasında kanuna aykırı bir husus görülemediğinden..." (Yargıtay 12.HD T.14.10.1975 E. 975/9061 K. 975/6356 (ABD 1975/6, s.911).

⁵²⁰ Özel ve açıkça duruşma yapılmadan dosya üzerinden karar verileceği öngörülen çekişmesiz yargı işleri mevcuttur. Bunlara Türk Medeni Kanunu'nun 138'inci maddesinin ilk fıkrasında yer alan iş ve Türk Ticaret Kanunu'nun 33 ve 34'üncü maddelerinde yer alan işler örnek olarak gösterilebilir. Fakat bu hâllerde de varsa ilgililerin görüşlerinin alınması gerekir. Kuru, *a.g.e.*, 2016b:922.

⁵²¹ Hukukî dinlenilme hakkı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27'nci maddesinde; "*Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukukî dinlenilme hakkına sahiptirler. Bu hak, yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını, açıklama ve ispat hakkını, mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerir.*" şeklinde tanımlanmıştır. Sunar'a göre çekişmesiz yargı işlerinde hukukî dinlenilme hakkı kısıtlanmış yargılama formalitesi ve dava malzemesi ile vücut bulur; başka bir deyişle, çekişmesiz yargıda hukukî dinlenilme hakkı, basit yargılama usulünde yer alan düzenlemelerin izin verdiği ölçüde gerçekleşir. Sunar, *a.g.t.*, 2002:64.

⁵²² Yargıtay 18. HD. T.15.09.2014 E. 2014/527 K. 2014/11955; Yargıtay 2. HD. T.04.03.2014 E. 2014/21470 K. 2014/4695. Kuru, *a.g.e.*, 2016b:922.

⁵²³ Duruşmalı olarak yapılması açıkça öngörülen çekişmesiz yargı işlerine Türk Medeni Kanunu'nun 438'inci maddesinde yer alan iş ve Türk Ticaret Kanunu'nun 1281 ve 1282'nci maddelerinde yer alan işler örnek olarak gösterilebilir.

⁵²⁴ Kuru eserinde, çekişmesiz yargıda ön inceleme ve tahkikat duruşmasının birlikte yapılmasının çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygun olduğunu ifade etmiştir. Kuru, *a.g.e.*, 2016b:922; Kuru, *a.g.e.*, 2017:656.

⁵²⁵ Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:1115;

⁵²⁶ Sözlü yargılama, hüküm verilmeden önce tarafların yargılama ile ilgili eklemek istedikleri aydınlatılmadığını düşündükleri bir hususun kalıp kalmadığını sorduğu hükümden önceki son yargılama aşamasıdır. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:468). Sözlü yargılama aşaması, çekişmeli bir hakkın, ihtilâfın ve dolayısıyla hasmın olmadığı çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygun düşmemektedir. Ayrıca çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesinin geçerli olmasının da sözlü yargılama aşamasının çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygun düşmemesi sebeplerinden biri olduğu kanaatindeyiz.

yokluğu, yargılamanın seyrine etki etmez hâkim ilgililerin yokluğunda yargılamayı yürütür⁵²⁷.

3.3.3. İlgililerin Dinlenmesi

Çekişmesiz yargı işlerinde açıkça ve ayrıca duruşma yapılması öngörülme hâllerde duruşma yapılmasının zorunlu olmadığı, ancak duruşmanın yapılmasının ilgililerin hukukî dinlenilme haklarına daha uygun olacağı Yargıtay tarafından ifade edilmektedir. Hukuk muhakemeleri Kanunu'nun hukukî dinlenilme hakkının tanımını yaptığı 27'nci maddesi uyarınca ilgililerin bilgi alma, açıklama yapma ve açıklamalarının ne şekilde değerlendirilmeye alındığını gerekçeleriyle görme hakkı mevcuttur. Bu kapsamda duruşma yapılsın veya yapılsın ilgililerin söz konusu haklarına riayet edilmelidir.

Bunun dışında hâkimin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 31'inci maddesi ile tüm yargılama süresince davayı aydınlatma yükümü çerçevesinde sağlıklı bir biçimde vakıaları değerlendirmesi ve anlamlandırması için de özellikle maddî anlamda ilgililerin dinlenilmesi gerekir. Söz konusu davayı aydınlatma yükümü re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılamalarda, taraflarca getirilme ilkesinin uygulandığı yargılamalara nazaran daha baskındır; zira deliller ve dava malzemeleri taraflarca getirilmediğinden bu noktada tüm görev ve yetki hakimdedir. Bu çerçevede çekişmesiz yargı işlerinde hâkimin bu yüküm çerçevesinde ilgilileri dinlemesi oldukça değerlidir⁵²⁸. Hâkim, ilgilinin, ister yazılı isterse bir duruşma esnasında sözlü olarak dinlenmesine karar verebilir; ancak ilgililerin sözlü olarak dinlenmeleri imkân dâhilinde tercih edilmelidir⁵²⁹.

Çekişmesiz yargı işine katılan şekli anlamda ilgililer ile yargılamaya katılmamakla birlikte maddî anlamda ilgili olan kimselerin hukukî dinlenilme hakları bulunmaktadır. Bu bakımdan iflâsın kapanması yargılamasında yargılama talebinde bulunan iflâs idaresi üyelerinin, iflâs alacaklılarının ve müflisin hukukî dinlenilme hakkı mevcuttur. Bu kimseler mahkemece dinlenmelerine re'sen karar verilmesi suretiyle veya söz konusu haklarını kullanarak beyanda bulunabilir ve açıklama yapabilirler. Özellikle Kanun'un 254'üncü

⁵²⁷ Doktrinde, ilgililerin yokluğunun çekişmesiz yargı işi yargılamasının seyrini etkilemeyeceği kabul edilmiş olsa da ilgililerin duruşmaya gelerek yargılamaya devam etmek istemediklerini ifade etmeleri hâlinde hâkimin yargılamaya son vermesi gerektiği ifade edilmektedir. Aras, *a.g.e.*, 2017:100. Buna göre ilgilinin duruşmaya gelerek yargılamaya devam etmeyeceğini beyanı yargılama talebinin geri alınması şeklinde yorumlanmalıdır. Yargılama talebinin geri alınması hâlinde yargılama sona erer ve o zamana kadar verilen ara kararlar ve yapılan muameleler de hükümden düşer. Kuru, *a.g.e.*, 1961:173).

⁵²⁸ Alman çekişmesiz yargı hukukunda hâkim (FamFG §34) hukukî dinlenilme hakkının sağlanması ile yükümlüdür.

⁵²⁹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:167; Aras, *a.g.e.*, 2017:135; Ansay, *a.g.e.*, 1960b:28; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667.

maddesinde tasfiyenin yapılmasında hata ve eksik görüldüğü hâllerde icra mahkemesine durumdan haberdar edilmesi hükmüne istinaden bir karar verilmesi söz konusu olduğunda iflâs idaresi üyelerinin açıklamada bulunma ve izah etme hakkının varlığı kabul edilmelidir.

Bunun dışında çekişme yokluğu sebebiyle çekişmesiz yargı işine dâhil edilmiş olan işlerde de ilgililerin söz konusu yargılamaya muhalefet etmesi hâlinde çekişmesiz yargı işi çekişmeli yargı işine dönüşebilmektedir. Söz konusu durumun tespiti ise ancak ilgililerin yargılamada dinlenmesi ile mümkün olabilir. Kuşkusuz dinlenen ilgilinin beyanları neticesinde çekişmesiz yargı çekişmeli yargıya kendiliğinden dönüşmez ancak hâkim ilgilinin beyanlarına ve hareket tarzına göre yargılamanın konusuz kaldığından bahisle ret kararı verebilecektir⁵³⁰.

Örneğin iflâsın kapanması yargılamasında dinlenen alacaklılardan biri kendisine devredilen davalardan birinin henüz neticelenmemiş olduğunu beyan ederse hâkim söz konusu durumdan haberdar olur; daha sonra re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde yaptığı inceleme ile de iddianın haklılığı kanısına varırsa iflâsın kapanması talebinin reddine karar verir. Re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde hâkim ilgililerden herhangi birinin iddiası talebi veya mahkemeye getirdiği vakıa ile bağlı olmasa da ilgililerin dinlenmesi, yargılamanın seyrini değiştirecek durumların varlığından hâkimin daha erken haberdar olmasını sağlayacaktır. Bu bakımdan her ne kadar zorunlu olmasa da iflâsın kapanması yargılamasının duruşmalı olarak yapılması ve ilgililerin sözlü olarak dinlenmesi gereksiz zaman ve emek kaybına engel olacaktır.

3.3.4. Mahkemenin Kapanma Talebini İncelemesi

Ön inceleme aşamasında yargılamanın esasına girmeye engel teşkil edecek bir durumun olmadığı tespit edilirse işin esasına girilir. Hâkim işin esasına yönelik yapacağı incelemeyi yargılamanın konusu çerçevesinde yürütür.

Takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde yargılamanın konusu ilgilinin söz konusu talebi ile şekillenir⁵³¹. Her ne kadar çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesi geçerli olsa da mahkeme yargılama konusu bakımından çekişmeli yargıda olduğu gibi talep ile bağlıdır⁵³² talep edilenden fazlasına hükmedemez. Örneğin yaptığı inceleme neticesinde

⁵³⁰ Çekişmesiz yargı işinin çekişmeli yargıya dönüşmesi hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. 2.2.3; Ayrıca bkz. Kuru, *a.g.e.*, 1961:40 vd.; Aras, *a.g.m.*, 2014:139 vd.

⁵³¹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:156.

⁵³² Taleple bağlılık ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 26'ncı maddesinde "*Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez, duruma göre, talep sonucundan daha*

hâkim adî müflisin alacaklılara olan tüm borcunu ödemiş olduğunu fark etmiş olsa dahî talep olmaksızın iflâsın kapanması yargılamasında itibarın yerine getirilmesine hükmedemeyecektir⁵³³. Ancak önemle belirtilmelidir ki çekişmesiz yargıda ilgililer, çekişmeli yargıdaki taraflar gibi talep ve iddialarıyla sıkı sıkıya bağlı değildir; yargılama süresince taleplerini genişletmek ve daraltmak imkânına sahiptir⁵³⁴.

Talep çerçevesinde yargılama konusu olarak iflâsın kapanmasını tespit eden ile hâkim, araştırma ve incelemesini iflâsın tamamlanıp tamamlanmadığına yönelik yapar. Bu çerçevede bir iflâs tasfiyesinin tamamlanıp tamamlanmamış olduğu ancak tasfiye işlemlerinde gelinen aşama tespit edilerek yapılabilir. Hâkimin tasfiye aşamasında bulunulan noktayı tespit etmesine yardımcı en önemli verilerden biri hiç şüphesiz ki bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonlarına sahip iyi hazırlanmış bir son rapordur. Ancak re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde hâkim, söz konusu rapordan elde ettiği bilgi ve belgelerle sınırlı değildir.

Hâkim son rapor dışında tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığını anlamak için bazı tespitler yapacaktır. Bu tespitler tasfiye süresince yapılan birçok iş ve işlemin neticelenmiş olup olmadığına yöneliktir. Hâkim bu çerçevede;

- ✓ İflâs idaresince sürdürülen davaların neticelendirilmiş olup olmadığına,
- ✓ Kanun'un 245'inci maddesi uyarınca alacaklılara devredilmiş davaların neticelendirilmiş olup olmadığına⁵³⁵,
- ✓ Sıra cetveline itiraz davalarının neticelendirilmiş olup olmadığına⁵³⁶,
- ✓ İstihkak davalarının neticelendirilmiş olup olmadığına,
- ✓ Karara bağlanmayan şikâyetin kalıp kalmadığına,
- ✓ Masa mallarının tümünün satışının yapıp yapılmadığına,

azına karar verebilir." denilerek düzenlenmektedir. Söz konusu ilke, esas itibarıyla çekişmeli yargıya hâkim olan bir ilke olmakla beraber çekişmesiz yargının büyük bir çoğunluğunu oluşturan taleple harekete geçirilen çekişmesiz yargı işleri için de geçerlidir. Kuru, a.g.e., 1961:156. Çekişmesiz yargıda bu ilkenin uygulanması bakımından çekişmeli yargı ile arasındaki en büyük farklılık çekişmesiz yargı işlerinde ilgililerin herhangi bir sınırlama ile sınırlı olmaksızın iddia ve taleplerini genişletip değiştirebiliyor olmalarıdır. Kuru, a.g.e., 1961:156. Ancak bu noktada da ilke uyarınca, hâkim, talep edilmemiş olan bir şeye hükmedemeyecektir.

⁵³³ İtibarın yerine getirilmesi ile ayrıntılı bilgi bkz. a.ş. 4.2.4.

⁵³⁴ Tanrıver, a.g.e., 2018:374; Kuru, a.g.e., 1961:156; Yılmaz, a.g.e., 2013b:94.

⁵³⁵ Doktrinde, Kanun'un 245'inci maddesi uyarınca bir iflâs alacaklısına temlik söz konusu olduğunda temlik hakkında binaen hakkın takibi neticesinde masaya bir bakiyenin kalmayacağı anlaşıldığında iflâs idaresinin bu takibi beklemek zorunda olmadan kapanma talebinde bulunabileceği ifade edilmektedir. Üstündağ, a.g.e., 2009:213; Berkin, a.g.e., 1972:390; Üstündağ, a.g.e., 1975:177.

⁵³⁶ Muşul, sıra cetveline itiraz davalarının davacılar lehine sonuçlanması hâlinde sıra cetvelinin kesinleşen mahkeme kararı doğrultusunda düzeltilmesi gerektiği gibi; bu kimseler için aciz belgesi düzenlenmesi lüzumu da söz konusu olabileceğini ifade etmektedir. Muşul, a.g.e., 2013:II, 1667.

- ✓ Kesin dağıtımın yapılıp yapılmadığına,
- ✓ Tam tatmin edilememiş alacaklılara aciz belgesinin verilip verilmediğine⁵³⁷,

yönelik araştırma ve inceleme yapar⁵³⁸.

Hâkim re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde bu hususta bilgi edinmek ve delil toplamak için kurumlarla yazışabilir, her türlü delile kendiliğinden müracaat edebilir⁵³⁹.

3.3.5. Bilirkişi İncelemesi

Re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde hâkim, iflâsın kapanması yargılamasında iflâs idaresinin talebine eklediği delillerin dışında eklenmemiş ve dayanılmamış delillere de başvurabilir. Uygulamada hâkimlerin iflâsın kapanması yargılamasında sıklıkla bilirkişi deliline başvurduğu görülmektedir⁵⁴⁰.

Bilirkişi deliline, yargılamanın sağlıklı seyri açısından çözümü hukuk dışında özel ve teknik bilgi gerektiren hâllerde başvurulur⁵⁴¹. Bilirkişiye başvurulmasına gerek olup olmadığına kural olarak hâkim karar verir⁵⁴². Taraflarca getirilme ilkesinin geçerli olduğu yargılamalarda dahî tarafın bilirkişi delili talebi hâkimin takdirine bağlıdır kaldı ki talep edilmemiş olsa da hâkim bilirkişi deliline re'sen başvurabilme yetkisine sahiptir⁵⁴³.

İflâsın kapanması yargılamasında hâkimin yapacağı inceleme iflâs tasfiyesi işlemlerinin tamamlanıp tamamlanmadığına yöneliktir. Söz konusu incelemeyi yaparken birçok hususun değerlendirmesi hukukî bilginin dışında başkaca dallara dair özel ve teknik bilgi sahibi olunmasını gerektirebilir. Özellikle ekonomi, bankacılık, finans, muhasebe ve iktisat gibi

⁵³⁷ Masaya kayıt ve kabul edilmiş bütün alacaklılarının alacaklı oldukları miktarlar için aciz belgeleri düzenlenmedikçe tasfiye tamamlanmış olmaz; tasfiye işlemleri bitmedikçe iflâsın kapanmasına karar verilemez. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1668.

⁵³⁸ Üstündağ, masaya dâhil olan malların henüz hepsi paraya çevrilmemiş; prosedürle ilgili şikâyetler halledilmemiş ve davalar karara bağlanmamışsa veya masaya ait şüpheli talepler hakkında henüz bir karar verilmemiş veya bütün masa alacaklıları tatmin edilmemiş ya da bütün iflâs alacaklılarına ödeme yapılmamış ise iflâs prosedürünün devam ettiğini ifade etmiştir. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:213; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667.

⁵³⁹ Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:374;

⁵⁴⁰ Muşul, uygulamada, asliye ticaret mahkemesinin iflâsın kapanması şartlarının oluşup oluşmadığının tespiti yönünde rapor alınmak üzere bilirkişi görevlendirmekte olduğunu ve raporun olumlu olması hâlinde iflâsın kapatılmasına karar verdiğini ifade etmiştir. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1619.

⁵⁴¹ Tanrıver, *a.g.e.*, 2017:25-26; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1975:652; Deryal, Y. (2017). *Türk Hukukunda Bilirkişilik* (Altıncı Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 46; Soydan, B. (2010). *Türk Vergi Yargısında Bilirkişilik*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 31; Kuru, *a.g.e.*, 2017:30; Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:899; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:526.

⁵⁴² Hâkim, kural olarak özel ve teknik bilgi gerektiren ve hukukî olmayan konularda bilirkişiye başvurmalıdır. Hukukî bilgi gerektiren konularda bilirkişiye başvurulamayacağı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 266'ncı maddesinde açıkça düzenlenmiş olmasına rağmen hukukî konularda bilirkişi görüşü alınması alışılmış bir uygulamadır. Hukukî bilirkişiliğe dair verilen Yargıtay kararları ve tartışmalara yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Papakçı, A. (2016). Hukukî Bilirkişilik. *MÜHF-HAD.*, XXII(1), 433-456, 437 vd.

⁵⁴³ Tanrıver, *a.g.e.*, 2018:919; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:526.

özel ve teknik bilgi isteyen hususlarda hâkimin hukukî bilgisiyle karar vermesi beklenemez; tasfiye işlemlerinin sağlıklı bir biçimde sürdürülüp tamamlanmış olup olmadığının tespitinde bu bilgilere sahip kişi veya kişilerin görüşlerine başvurulmalıdır.

3.3.6. Mahkemenin İflâsın İdaresinde Hata ve Noksan Görmesi

Kanun koyucu iflâs idaresinin iş ve işlemleri yaparken ve tasfiyeyi yürütürken tam bir serbesti içinde olmasını kabul etmemiş, muhtemel hak kayıplarına sebebiyet verilmesini engellemek adına iflâs idaresinin, iflâs dairesinin denetim ve icra mahkemesinin gözetimi altında olmasını öngörmüştür⁵⁴⁴. İflas idaresinin iş ve işlemleri, hem bu yolla denetlenmekte hem de Kanun'un 16'ncı maddesinde yer alan şikâyet kurumuna yapılan atıf sebebiyle şikâyet konusu yapılabilmektedir.

Bilindiği gibi iflâs idaresinin görevi iflâsın kapanmasına kadar devam etmektedir⁵⁴⁵. Kanun koyucu, iflâs idaresinin iş ve işlemlerine yönelik getirdiği söz konusu denetim ve gözetim mekanizmasını iflâs idaresinin görevi son buluncaya kadar devam ettirmektedir. Bu kapsamda iflâsın kapanması yargılamasında yargılamayı yapan asliye ticaret mahkemesine, iflâsın idaresinde hata ve noksan görürse icra mahkemesine söz konusu durumdan haberdar etmesi yükümünü yüklemektedir⁵⁴⁶. Hükümde bu husus “*Mahkeme iflâsın idaresinde hata ve noksan görürse icra mahkemesine bundan haber verir.*” şeklinde ifade edilmektedir.

*Gürdoğan*⁵⁴⁷, mahkemenin raporu inceleyeceğini rapordan hareketle tasfiyenin idaresinde bir hata veya noksan tespit edilirse keyfiyeti icra mahkemesine bildireceğini; son raporda hata veya noksan görmezse kapanma kararını vereceğini ifade etmiştir. Ancak kanaatimizce söz konusu hüküm daha geniş bir kapsama sahiptir. Şöyle ki mahkemenin icra mahkemesine

⁵⁴⁴ Berkin, *a.g.e.*, 1972:336-337; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3833; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1052; Yılmaz, iflâs idaresinin koruması gereken menfaatin yalnızca alacaklıların menfaati değil, masanın menfaati olduğunu; masanın menfaatinin içine müflisin, alacaklıların ve genel anlamda ekonomiye etkilerinden dolayı tüm kamu menfaatinin girdiğini ifade etmektedir. Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1050. Bu sebeptir ki iflâs idaresinin iş ve işlemleri iflâs dairesinin denetiminde ve icra mahkemesinin gözetimindedir.

⁵⁴⁵ Berkin, *a.g.e.*, 1972:336; “*İflâsın 27.12.2001 tarihinde açılması ile İİK'nın 226. maddesi gereğince iflâs idaresi tek yetkili durumunda olup, görevi İİK'nın 254. maddesine göre mahkemece iflâsın kapanmasına karar verilmesi ile son bulur.*”(Yargıtay 21. HD. T. 30.09.2004 E.2004/4398 K.2004/7826 (Legal Bank Hukuk Veri Bankası)).

⁵⁴⁶ Berkin, *a.g.e.*, 1972:391; Yılmaz, *a.g.e.*, 2016:1085; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:176; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:213; Karanlı eserinde, asliye ticaret mahkemesinin iflâsın idaresinde hata ve noksan görmesi hâlinde bu işlerin hitamı ve eksik görülen işlerin tamamlanması için icra mahkemesine göndermesinin yerinde olduğunu zira zaten bu işlerin iflâs dairesinin denetiminde ve icra mahkemesinin nezaretinde yapılmış işler olduğunu ifade etmektedir. Karanlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Postacıoğlu da benzer şekilde, mahkemenin hata ve noksan gördüğünde icra mahkemesine bundan haber vermesinin yerinde olduğunu zira iflâs idaresinin icra ve tetkik merciinin disiplin ve murakabesi altında olduğunu, noksanları ikmal talimatını da ancak icra mahkemesinin verebileceğini ifade etmektedir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:215; Yargıtay 19.HD. T.27.05.2004 E.2004/3007 K. 2004/6285. Uyar, *a.g.e.*, 2010:X, 16849-16850.

⁵⁴⁷ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151.

yapacağı bildirim yalnızca iflâsın kapanması yargılaması bağlamında ve son raporla sınırlı olarak değil; geçirilen tüm tasfiye sürecine yönelik bir genel inceleme ve değerlendirme yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda hata ve noksanlığa yönelik tespitlerin yapılabilmesinde hem bilirkişiden alınan görüş hem de ilgili beyanları oldukça önemlidir. Hâkimin re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde ulaştığı deliller ve vakıaları ile ilgililerin beyanları, iflâsın idaresine yönelik bir hata veya eksiklik olup olmadığı noktasında hâkimde kanaat oluşmasına yardımcı olur.

Yaptığı incelemeler neticesinde iflâs tasfiyesinde hata veya eksik tespit eden mahkeme kapanma kararı veremeyecektir. Asliye ticaret mahkemesinin durumu icra mahkemesine aksettirmesinden sonra icra mahkemesi, iflâs idaresinden gerekli tedbirleri almasını, söz konusu hataları düzeltmesini ve eksikleri tamamlamasını ister. İcra mahkemesi, gerekirse iflâs tasfiyesinin devamına da karar verebilir. İcra mahkemesinin tasfiyenin seyrine yönelik vereceği karara göre asliye ticaret mahkemesi iflâsın kapanması talebinin reddine karar verebilir veya düzeltilecek veya tamamlanacak hata ve noksanın haline kadar yargılamayı erteler⁵⁴⁸. *Berkin*⁵⁴⁹, tasfiyedeki hata ve noksanların takdiri ve tashihi son tahlilde icra mahkemesinde ise bu durumda, son raporun mahkemeye sunulmadan evvel icra mahkemesinin onayına sunulmasının isabetli olacağını ifade etmiştir.

Kanaatimizce de son raporun hazırlandıktan sonra ve fakat asliye ticaret mahkemesine sunulmadan önce icra mahkemesinin tetkikine sunulması daha sonradan hata ve eksiklik sebebiyle yaşanacak muhtemel para ve zaman kaybının önüne geçecek ve işlerin sürat kazanmasına yardımcı olacaktır⁵⁵⁰.

3.4. Basit Tasfiye Usulünde İflâsın Kapanması

3.4.1. Basit Tasfiye Usulü

İflâs, görevli ve yetkili asliye ticaret mahkemesince verilen iflâs kararıyla açılır. İflâs açılır açılmaz müflisin iflâsın açıldığı anda var olan haczi kabil bütün malları bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis edilir⁵⁵¹(m.184). Müflisin, iflâs açılması ile masa malı

⁵⁴⁸ Asliye asliye ticaret mahkemesi hata ve noksanların giderildiği hakkındaki icra mahkemesi yazısına kadar, iflâsın kapanmasını erteler. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; Kırtıloğlu, *a.g.e.*, 2009:31; Berkin, *a.g.e.*, 1972:391; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667.

⁵⁴⁹ Berkin, *a.g.e.*, 1972:391.

⁵⁵⁰ Berkin, *a.g.e.*, 1972:391.

⁵⁵¹ “...Borçlunun alacaklılarının, borçluya ait malvarlığının tümünden yararlandırılması, iflâsın amacını oluşturur. Bunun içindir ki, iflâsın açılmasıyla birlikte müflisin haczi kabil bütün malları nerede olursa olsun masaya girer ve alacakların ödemesine tahsis edilir...” (Yargıtay 15.HD. T.30.06.1989 E.1989/2814 K.1989/3188(Kazancı

haline gelen ve tasarruf yetkisinin olmadığı malvarlığı değerlerinin, herhangi bir müflis tasarruf işlemi ile alacaklıların menfaatlerinin zarar görmesi tehlikesine karşı çok hızlı bir surette tespit edilmesi ve muhafaza altına alınması gerekir⁵⁵². Bu sebeple, iflâsın açıldığı derhâl yetkili iflâs dairesine tebliğ edilir⁵⁵³.

İflâs dairesi kendi yetkisi içinde yer alan malların kaydını bizzat tutar; başka yargı çevresinde bulunan mallarla ilgili olarak da o yer iflâs dairesince defterinin tutulmasını sağlamak için gerekli işlemleri yapar⁵⁵⁴. İflâs açıldıktan sonra iflâs dairesince defter tutulması, kanunen iflâs dairesine verilmiş bir görevdir⁵⁵⁵. İflâsın açılmasından önce mahkemece bir muhafaza tedbiri olarak tutulması sağlanan defterin varlığı, iflâs dairesini defter tutma yükümünden kurtarmaz⁵⁵⁶.

Masa mallarının neler olduğunun tespitinden sonra masanın tasfiyesi işlemlerine başlanır. Bu noktada yapılacak ilk işlem ise masanın hangi usulle tasfiye edileceğinin belirlenmesidir. Masanın hangi usulde tasfiye edileceği, masa mallarının tasfiye masraflarını karşılayıp karşılamayacağına göre tayin edilmektedir⁵⁵⁷. Bu sebeple iflâs idaresinin masa mallarının tespit edilmesinin dışında masa borçları hakkında da aşağı yukarı bir kanaatinin oluşması gerekir. Bu çerçevede ifade edilebilir ki iflâs idaresinin masanın tespiti işleminin, iflâs alacaklılarının tespiti işlemi de içermesi gerekir⁵⁵⁸.

İçtihat Bilgi Bankası)); Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:30; Kuru, *a.g.e.*, 1993:2834; Başözen, *a.g.m.*, 2005b: 268; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119; Muşul, *a.g.e.*, 2017:786.

⁵⁵² Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1540; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:33; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119.

⁵⁵³ İflâs dairesi, iflâs kararının kendisine intikali üzerinde derhâl ilgili dairelere durumu bildirir. İflâs kararı, Kanun'un 166'ncı maddesi uyarınca kararı derhâl tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına, taşınır kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer lazım gelenlere bildirilir. Daire, ayrıca kararı, karar tarihinde, tirajı elli binin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtım yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflâs edenin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilân eder.; "...*Yasada belirtilen bu ilanun yaptırılması yasal bir zorunluluktur.*"(Yargıtay 19.HD. T. 14.03.2002 E.2002/977 K.2002/ 1791(Corpus İçtihat Programı)).

⁵⁵⁴ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:101.

⁵⁵⁵ Üstündağ, müflisin mallarının defterini tutmak görevinin kanunen iflâs dairesine verildiğini, iflâs dairesinin bu görevin ifasını birinci alacaklılar toplantısına bırakamayacağını; iflâs davası aşamasında henüz iflâs açılmadan evvel bir muhafaza tedbiri olarak mahkemece tutulması sağlanan defterin de iflâs idaresini yeni bir defter tutma yükümünden kurtaramayacağını açıkça ifade etmiştir. Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:101.

⁵⁵⁶ Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:101; Gürdoğan, mahkemece muhafaza tedbiri olarak tutulması sağlanan defter ile iflâs dairesinin iflâs açıldıktan sonra tutması gereken defterlerin aynı defterler olmadığını, ancak iflâs dairesinin defter tutarken, evvelce muhafaza tedbiri olarak tutulan defterden istifade edebileceğini ifade etmiştir. Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119. Masa mallarının defterinin tutulması iki hâlde olur; iflâs davası üzerine tutulan defter ile iflâs kararından sonra tutulan defter birbirinden farklıdır. İlki ihtiyari iken, ikincisi zaruridir. Berkin, *a.g.e.*, 1980:83.

⁵⁵⁷ İflâs idaresinin, defter tutma işlemlerine başladığında müflisin haczi kabil ve masaya dâhil edilebilecek hiç bir mal veya hakkının olmadığını tespiti neticesinde, madde 208 uyarınca tasfiyenin hangi usulde yapılacağına dair işlem değil; madde 217 uyarınca tasfiyenin tatiline yönelik işlem tesis etmesi gerekir. Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2134; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:218; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:50; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:106; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1613.

⁵⁵⁸ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:128.

Kanunda tasfiyenin iki farklı şekilde yapılması öngörülmektedir. Bunlardan ilki adı tasfiye usulü diğeri ise basit tasfiye usulüdür. Kanun'un tasfiyeye yönelik tüm şekli iflâs hukuku işlemleri tasfiyenin adı usulde yapılmasına göre öngörülmüştür⁵⁵⁹. Tasfiyenin diğeri bir yapılaş usulü olan basit tasfiye usulü ise Kanun'un 218'inci ve 256'ncı maddelerinde öngörülen hâllerde uygulanır. Bu bakımdan adı tasfiye usulünün uygulanmasının asıl; basit tasfiye usulünün uygulanmasının ise istisnaî olduğu sonucuna gidilebilir⁵⁶⁰. Adından da anlaşılacağı gibi basit tasfiye adı tasfiyeye nazaran şekli iflâs hukuku işlemlerini basitleştirilmiş ve mümkün olduğunca hızlandırılmış şeklidir⁵⁶¹.

Müflisin haczedilebilir malvarlığından oluşan iflâs masasının, basit tasfiye usulü uygulanmak suretiyle tasfiyesi iki hâlde söz konusu olur⁵⁶². Bunlardan ilki, iflâs idaresine iflâs kararı tebliğ edildikten kısa süre sonra, şekli anlamda iflâs işlemlerinin henüz başında tasfiyenin basit usulde yapılmasına karar verilmesidir⁵⁶³. İflâs dairesi, haczi kabil malların oluşturduğu masanın, mallara defter tutulurken takdir edilen kıymet itibarıyla muhtemel parasal karşılığının, masanın adı tasfiye usulüncü tasfiye edilmesi masraflarını karşılamayacağına kanaat etmesi hâlinde, tasfiyenin basit usulde yapılmasına karar verir (m.218/1). Ancak iflâs dairesinin tasfiyenin basit usulde yapılacağını ve alacaklıların alacaklarını bildirmeye çağırıldığı ilandan tarihinden itibaren 218'inci maddede öngörülen süreler içinde alacaklılardan birinin adı tasfiye masraflarını peşin olarak karşılaması hâlinde tasfiye basit usulde değil adı usulde yapılabilir⁵⁶⁴.

Tasfiyenin basit usulde yapılmasının ikinci hali, adı tasfiye usulüyle başlamış ve devam edegelen tasfiye aşamasının Kanun'un 256'ncı maddesinde öngörülen altı aylık süreyi aşmış olduğunda, alacaklıların bu yönde vereceği karar neticesinde ortaya çıkmaktadır.

⁵⁵⁹ Kanun'un iflâsın tasfiyesine dair düzenlemeleri tasfiyenin adı usulde yapılıyor olması varsayımından hareketle ele alınmıştır. Bu sebeple basit tasfiye usulüne dair hükümlerin oldukça az ve yetersiz oluşu doktrinde eleştiri konusu yapılmaktadır Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:181; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:218; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1618; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657.

⁵⁶⁰ İsviçre'de yapılan istatistikler basit tasfiye usulünün olağan; adı tasfiye usulü ise fevkalâde niteliğe büründüğünü göstermektedir. Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2136; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:218; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1616.

⁵⁶¹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:805; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1540; Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2136; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1386; Berkin, *a.g.e.*, 1980: 82.

⁵⁶² Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2573; Muşul, *a.g.e.*, 2017:805.

⁵⁶³ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657; Yıldırım, alacaklılar toplantısı yapılmış ve iflâs idaresi tayin olmuş ise adı tasfiyenin karakteristik kısmı başlamış olacağından artık adı tasfiyenin basit tasfiye usulüne değiştirilemeyeceğini ifade etmiştir. Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2136. Yazarın bu tespiti Kanun'un 256'ncı maddesinde öngörülen durum haricindeki geçişler bakımındandır.

⁵⁶⁴ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:218; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:658; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1616; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:153; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:182; Basit tasfiye usulünden adı tasfiye usulüne geçiş, tasfiyenin adı usulde yapılmasını isteyen alacaklının bunun için gerekli gideri ödediği anda gerçekleşir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1386.

Alacaklılar, basit tasfiyeye geçiş kararını, ancak toplam alacak miktarının yarısından fazlasına sahip alacaklıların bu yönde görüş bildirmesi ile alabilir⁵⁶⁵.

Söz konusu 256'ncı maddeye göre adî tasfiye işlemlerinin iflâsın açıldığı tarihten itibaren altı ay içinde bitirilmesi gerekir. Hükümde öngörülen altı ay, ancak iflâs idaresine ve iflâs teşkilatına tasfiyenin ne kadar bir süre içinde bitirilmiş olması gerektiğine dair genel bir çerçeve çizmek olarak yorumlanabilir⁵⁶⁶. Zira altı ay, uygulamada geçirilen süreler dikkate alındığında oldukça iyimser bir temenni olarak kalmaktadır⁵⁶⁷. 256'ncı madde ile alacaklılara belli bir süreyi aşmış adî tasfiye usulünü basit tasfiye usulüne çevirme imkânı verilerek, alacaklılarına ulaşmaları bakımından basit tasfiye usulünü menfaatlerine daha uygun buluyorlarsa gereğini yapabileceklerine dair bir imkân tanınmıştır. Bu sebeple, alacaklılar altı ay sonunda bu yönde karar vermek zorunda değildir⁵⁶⁸.

Basit tasfiye usulünün temelde dört unsuru vardır. Bunlar; basitlik, hızlilik, olabildiğince şekli merasime tâbi olmama ve masraftan tasarruftur⁵⁶⁹. Basit usulde tasfiyenin amacı, adî tasfiye masraflarını karşılamaya yetmeyecek masa mallarının tasfiyesini alacaklıların en fazla ve eşit biçimde tatminine yönelik olarak hızlı, basit ve masrafsız şekilde yapmak ve borçlunun mümkün olan en fazla miktardaki borcunu alacaklılara ödemektir⁵⁷⁰. Bu sebeple basit tasfiye usulünde, adî tasfiyede yer alan bazı iş ve işlemlerin yapılmaması söz konusu tasfiyeyi hem basitleştirecek hem hızlandıracak hem de olası masraf kalemlerinden olabildiğince uzak tutacaktır.

⁵⁶⁵ Muşul, *a.g.e.*, 2017:805; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1618; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:154; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:216; Yıldırım makalesinde, mehz İsviçre'de söz konusu 256'ncı maddenin karşılığı olan SchKG Art.270'de bir yıl olan adî tasfiye süreci yetmediğinde sadece tetkik merciinden süre uzatılmasını talep edebileceğinin, bu hususta alacaklılara karar verme yetkisi tanınmadığını ifade etmektedir. Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2133.

⁵⁶⁶ Önemle belirtilmelidir ki altı aylık sürenin geçirilmiş olması iflâs organlarının söz konusu tasfiye işi ile ilgili bitirmesi gereken kesin bir süre olmadığından devam eden tasfiye sürecinin durması veya sona ermesi sonucunu doğurmaz veya sırf uzamış olması iflâs idaresinin sorumluluğunu doğurmayacaktır. Ancak icra mahkemesi, altı aylık sürenin geçirilmiş olmasının iflâs idaresinin kusurlarından ileri geldiğini tespit ederse, Kanun'un 227'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca sahip olduğu yetkiye dayanarak, iflâs idaresinin görevine son verip adaylar arasından yeni seçim yapabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.; Aynı yönde bkz. Kuru, icra mahkemesinin, tasfiyenin iflâs idaresinin gevşeklik ve ihmali nedeniyle uzandığı sonucuna varırsa iflâs idaresi üyelerinin görevlerine son vereceğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016b:658.

⁵⁶⁷ Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:217; İsviçre'de SchKG Art. 270 hükmünde değişiklik yapılmış ve altı aylık süre bir yıla çıkarılmıştır.

⁵⁶⁸ Alacaklıların söz konusu 6 ayın sonunda toplanmamış veya basit tasfiye usulü ile tasfiye yapılmasına yönelik bir karar vermemiş olmaları hâlinde icra mahkemesinin tasfiye müddetini uzatabileceği ancak iflâs idaresine tasfiyeyi hızlandırması yönünde talimat vermesi gerektiği doktrinde ifade edilmektedir. Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:154; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:217; Muşul, *a.g.e.*, 2017:805; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:128; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:154; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:658.

⁵⁶⁹ Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2136; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82.

⁵⁷⁰ Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:182; Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2137; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657.

Basit tasfiye usulünün nasıl yapılacağı ve aslında adında geçen “basit” ifadesinin hangi hususlarda adî tasfiyeye göre tasfiye işlemlerini basitleştireceği konusunda 218’inci maddenin üç ve dördüncü fıkraları fikir vermektedir⁵⁷¹. Özellikle 218’inci maddenin dördüncü fıkrasında malların satışının ve dağıtımının iflâs dairesince yapılacağı açık olarak hüküm altına alınmıştır. Buradan hareketle basit tasfiye usulü ile yapılan tasfiyede, adî tasfiye usulünde görev alan alacaklılar toplanması⁵⁷², iflâs bürosu⁵⁷³ ve iflâs idaresi gibi özel iflâs organları yer almamaktadır⁵⁷⁴.

Adî tasfiye usulünde tasfiye işlemlerini yapması için seçilen iflâs idaresi üyelerine yaptıkları iş ve tasfiyenin süresine göre belli bir ücret ödenir. Yine adî tasfiye usulü ile tasfiye yapılırken alacaklıların usulüne uygun toplanabilmesi ve alacaklılar toplanmasının yapılabilmesi için birtakım masraflar yapılmaktadır. Basit tasfiye usulü ile tasfiye yapılırken masa borçlarının mümkün olan en az düzeyde tutulmaya çalışılması esas olduğu için kural olarak alacaklılar toplanması da yapılmaz⁵⁷⁵. Söz konusu masraflardan kaçınılabilmesi adına basit tasfiye usulünde özel iflâs organlarının vazifelerini resmî organ olan iflâs dairesi yerine getirir⁵⁷⁶. Zira iflâs idaresi de alacaklılar toplantıları da tasfiye bakımından vazgeçilmez birer unsur değil; bir vasıta olarak düşünülmelidir⁵⁷⁷. Aynı amaca hizmet etmesi açısından basit tasfiye usulünde özel ilanlar yapılmaz⁵⁷⁸.

Basit tasfiye usulü ile yapılacak tasfiyelerde alacaklılar toplanması olmadığı için Kanun’un masa mallarının satışının ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra yapılabileceğini öngördüğü 229’uncu madde basit tasfiye usulü ile yapılan tasfiyelerde uygulanmaz⁵⁷⁹. Bu bakımdan basit tasfiye usulünde alacakların alacaklarını masaya kaydetmeleri için öngörülen sürenin bitiminden itibaren satışlar yapılabilir⁵⁸⁰.

⁵⁷¹ Muşul, *a.g.e.*, 2017:805; Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2137; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1618.

⁵⁷² Alacaklılar toplanmasına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Deliduman, *a.g.e.*, 2002:25 vd.; Erdönmez, *a.g.e.*, 2005:5 vd.

⁵⁷³ İflâs bürosunun oluşumu, hukukî niteliği ve görevlerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2577 vd.

⁵⁷⁴ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1616; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:182; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82.

⁵⁷⁵ Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2138; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:182; Deliduman, *a.g.e.*, 2002:28; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657.

⁵⁷⁶ Yıldırım, bu durumu, esas konunun iflâs dairesinin elinde kalması olarak ifade etmiştir. Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2137; Ekecik ve Duran, *a.g.m.*, 2015:2574; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:153; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:182.

⁵⁷⁷ Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2137.

⁵⁷⁸ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2138; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:183.

⁵⁷⁹ Benzer şekilde basit tasfiye usulünde müflisin taraf olduğu hukuk davalarının ikinci alacaklar toplanmasından itibaren on güne kadar duracağına dair madde 194 hükmü de uygulanmaz. Yıldırım bu

⁵⁸⁰ Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2138; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82.

Kanun 241'inci maddesinde pazarlık suretiyle satışın, ancak alacaklılar toplanmasının kararına bağlı olacağı öngörülmektedir. Ancak basit tasfiyede alacaklılar toplanması olmadığı için, iflâs dairesi, masa mallarının paraya çevrilmesinde serbesti içindedir⁵⁸¹; ilgililerin menfaatlerini koruyacak şekilde dilerse malların pazarlıkla satışını yapabilir⁵⁸².

3.4.2. Basit Tasfiye Usulünde İflâsın Kapanması

Basit tasfiyenin dört temel unsur üzere öngörüldüğü ve adî tasfiye usulü ile tasfiye işlemlerini gerçekleştirmeye nazaran daha hızlı, basit, esnek ve daha az masraflı bir tasfiye sürecinin geçirilmesini amaç edindiğinden bahsedildi. Bu amaca hizmet etmesi için adı tasfiye süresince yapılan ve esasen işlemin kapsamı ve süresine göre oldukça masraflı olabilen özel iflâs organları, basit tasfiyede yer almaz.

İflâsın kapanmasının 254'üncü maddede iflâs idaresince talep edileceği açıkça öngörülmektedir. Basit tasfiye usulünde ne alacaklılar toplanması ne de iflâs idaresi söz konusu olmadığından hem iflâs idaresinin hem de alacaklılar toplanmasının alacağı kararları ve yapacağı iş ve işlemleri iflâs dairesi ve esasen iflâs müdürü yapar⁵⁸³. Bu bakımdan iflâsın kapanması talebinde bulunacak olan kişi de iflâs müdürü olacaktır⁵⁸⁴.

İlgili 254'üncü maddede talebin iflâs idaresinin hazırlayacağı son rapor ile yapılacağı öngörülmüştür. Basit tasfiye usulünde söz konusu son rapor da iflâs müdürünce hazırlanacaktır⁵⁸⁵. Kural olarak basit tasfiye usulünde alacaklılar toplanması olmamasına rağmen, iflâs dairesi lüzumu hâlinde alacaklıları toplantıya çağırıp durumu arz edebilir, fikirlerini sorabilir ve dinleyebilir⁵⁸⁶. Bu çerçevede iflâs müdürünün, son rapora dair gerekli bilgi ve belgeleri toplamak varsa alacaklıların konuya dair görüşlerini almak ve sonrasında iflâsın kapanmasını talep etmek için alacaklıları toplantıya çağırabileceği kanaatindeyiz.

⁵⁸¹ Masa mallarının pazarlık usulü ile paraya çevrilmesi ile ilgili alacaklılara bilgi verip vermeme konusu tamamıyla iflâs dairesinin takdirine bırakılmıştır. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:183; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657.

⁵⁸² Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2139.

⁵⁸³ İflâs dairesi, tasfiyenin tamamlandığına ilişkin son bir rapor hazırlayıp, iflâsa hükmeden asliye ticaret mahkemesine başvurur ve iflâsın kapatılmasına karar verilmesini talep eder. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1616; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82.

⁵⁸⁴ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:220; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:153; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:183; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:657.

⁵⁸⁵ Berkin, her ne kadar basit tasfiyede son rapordan bahsedilmemekte olsa da bu hâlde de kapanma kararına mesnet olacak bir nihai raporun tanziminin gerekli olduğunu ve bu raporun iflâs dairesi tarafından hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir. Berkin, *a.g.e.*, 1972:391; Benzer şekilde Kuru, basit usulde tasfiye bitince iflâs dairesinin asliye ticaret mahkemesine bir son rapor vereceğini ve kapanmayı talep edeceğini belirtmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:658; Berkin, *a.g.e.*, 1980:82.

⁵⁸⁶ Yıldırım, *a.g.e.*, 2014:2142; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3389; Berkin, *a.g.e.*, 1972:401.

Adî tasfiye usulünde malların satışının yapılabilmesi alacaklılar toplanmasından sonrasına (m.229), alacaklılar toplanması ise iflâs kararının kesinleşmesi sonrasında bırakılmıştır (m.164). Basit tasfiye usulünde ise alacaklılar toplanması yoktur. Dolayısıyla malların paraya çevrilmesinin ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra yapılabileceğini öngören 229'uncu madde basit tasfiye usulü bakımından belirleyici olmayacaktır. Bu sebeple basit tasfiye usulünde masa mallarının satışı, alacaklıların alacaklarını yazdırmaları için öngörülen süre geçirildikten sonra yapılabilmektedir.

Bu durumda basit tasfiye usulünde, masa mallarının paraya çevrilmesi, elde edilen meblağın dağıtımının yapılması ve aciz belgelerinin dağıtılması için iflâsın kesinleşmesinin zorunlu olduğu bir aşama söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Yani basit tasfiye usulünde malların satışının yapılması için iflâsın kesinleşmesi, kesinleştikten sonra ikinci alacaklılar toplanmasının yapılması ve malların satışına bu yolla karar verilmesi aşamaları yoktur. Alacaklıların alacaklarını yazdırdıkları sürenin bitiminden itibaren iflâs müdürü masa mallarının satışına karar verebilir⁵⁸⁷. Bu durumda iflâs tasfiyesi, teorik olarak henüz iflâs kararı kesinleşmeden da tamamlanmış olabilir. Böyle bir durumda henüz iflâs kararı kesinleşmeden iflâsın kapanması talebinde bulunulması hâlinde nasıl bir yol izleneceği kanunda açık değildir.

Biz bu durumda, her ne kadar iflâs kararı kesinleşmeden de pratik olarak iflâs tasfiyesi tamamlanmış olsa da, iflâsın kapanmasının asliye ticaret mahkemesinden talep edilebilmesi için iflâs kararının kesinleşmesinin beklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Nitekim Yargıtay⁵⁸⁸ da iflâsın henüz açılması kesinleşmeden kapanmasının kesinleşmesi gibi bir durumun ortaya çıkmasının mantıktan uzak olduğunu ifade etmiştir⁵⁸⁹. Ayrıca Kanun'un 229'uncu maddesi 164'üncü maddesinin birlikte yorumlandığında kanun koyucunun masa malların satışının ikinci alacaklılar toplanmasından sonra yapılmasını öngörmesindeki amacının ikinci alacaklılar toplanmasının ancak iflâs kararının kesinleşmesinden sonra yapılabilir olması olduğu anlaşılır.

⁵⁸⁷ Altay, basit tasfiyede şekilsiz, törensiz ve az giderle masa aktifinin paraya çevrilmesi konusunda iflâs müdürüne geniş bir inisiyatif tanınmış olduğunu ifade etmiştir. Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1811.

⁵⁸⁸ "...İflâsın açılması kararı kesinleşmediği hâlde, kapatılmasının kesinleşmesi gibi mantıken de telafisi mümkün olmayan bir hâl ortaya çıkacaktır... Öyle ise iflâs kararının kesinleşmesi beklenmeden iflâsın kapatılmasına karar verilemez." (Yargıtay 12.HD. T.14.10.1975. E. 1975/9061. K. 1975/6356 (ABD Y.1976. S.6. s.910-912.)).

⁵⁸⁹ İflâs kararının kesinleşmesinin iflâsın kapanması yargılaması bakımından bir yargılama şartı olarak ele alınıp alınmayacağına yönelik açıklamalar için bkz yuk. 3.3.1.

Basit tasfiye usulünde ortaya çıkabilecek söz konusu durum, verilen iflâs kararının kesinleşmesinin, iflâsın kapanması yargılaması bakımından bir yargılama şartı olarak ele alınması gerektiği yönünde oluşan kanaatimizi desteklemektedir.

3.5. Mahkemenin İflâsın Kapanması Talebine İlişkin Kararı

Yargısal karar, yargı organlarının önüne gelen yargılama hakkında verdiği hukukî gerekçelere dayandırılmış irade açıklamasıdır⁵⁹⁰. Çekişmesiz yargı işlerinde yargılamalar, istisnai⁵⁹¹ hâller dışında, bir karar ile sona ermektedir⁵⁹². Çekişmeli yargıda karşımıza çıkan ve hükmün yerine geçen feragat ve kabul gibi tek taraflı taraf tasarrufları ile yargılamanın sona ermesi çekişmesiz yargı bakımından söz konusu değildir⁵⁹³. Çekişmesiz yargıda taraf mefhumunun olmayışı, hasmın yokluğu ve uyuşmazlığın söz konusu olmaması çekişmeli yargıda söz konusu olan sulhu de çekişmesiz yargı bakımından anlamsız kılmaktadır⁵⁹⁴.

Bu bakımdan iflâsın kapanması yargılamasında borçlunun veya alacaklıların iflâsın kapandığı veya artık yapılacak bir işlem kalmadığı yönünde beyanları veya talepleri mahkemece kararın verilmesinde bir kabul veya feragat olarak dikkate alınmaz. Aynı şekilde borçlu ve alacaklıların iflâsın kapanması yönünde anlaşmaları ve söz konusu anlaşmayı bir sulh sözleşmesi haline getirmeleri de söz konusu olamaz. Zira sulh, kabul veya feragat, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildiği hususlarda uyuşmazlığa bu yolla son vermeleri şeklinde ortaya çıkan taraf usul işlemleridir. İflâsın kapanması yargılamasında

⁵⁹⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:416; Karar kavramı ve tanımına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Boran-Güneysu, *a.g.e.*, 2014:3 vd.

⁵⁹¹ Çekişmesiz yargı işleri, yargısal bir karar dışında, yargı işinin konusuz kalması sebebiyle sona erebilmektedir. Aras, *a.g.e.*, 2017:213. Örneğin kişinin gaipliğine karar verilmesi için yapılan yargılamada gaipliği istenen kişinin hayatta olduğunun veya öldüğünün tespit edilmesi hâlinde gaipliğe karar verilmesi talepli yargılama konusuz kalır. Bunun dışında taleple harekete geçirilen çekişmesiz yargı işlerinde talep edenin talebinden vazgeçmesi de yargılamayı sona erdirecektir. Burada talep edenin talebin geri alması, çekişmeli yargı bakımından geçerli olan davaya son veren taraf usul işlemlerinden feragat ile karıştırılmamalıdır. Çekişmesiz yargı işlerinde esas anlamda bir taraf ve taraf tasarrufunda bulunan yargılama malzemesi olmadığından Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 307 anlamında bir feragatten bahsedilemez. Kuru, *a.g.e.*, 1961:171; Aras, *a.g.e.*, 2017:213. Yalnızca takibi talebe bağlı çekişmesiz yargı işlerinde talebin varlığı yargılamaya başlanabilmesi bakımından şart olduğundan doğal olarak talep yokluğunda yargılamaya devam edilmez ve yargılama sona erer.

⁵⁹² İlgililerin tasarruf işlemleri tek taraflı veya çift taraflı olsun çekişmesiz yargı işlerini sona erdirmeye kuvvetine sahip değildir; Kuru, bir çekişmesiz yargı işinin sona ermesi için mutlak surette bir mahkeme kararına gerek olduğunu ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:171.

⁵⁹³ Kuru, alakadarların (ilgililerin) çekişmeli yargı bakımından değerlendirildiğinde kabul veya feragate benzer irade beyanlarında bulunmalarının verilecek kararda dikkate alınabileceğini ancak mahkemenin bu beyanları dikkate almakta tam bir serbestiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:171. Örneğin velayetin kaldırılması çekişmesiz yargı işinde velayeti kaldırılmak istenen eşin velayetin kendisinden alınmasını haklı bulması ve bu yönde beyanlarda bulunması mahkemeyi bağlamaz; mahkeme velayetin kaldırılması ile ilgili tüm inceleme ve araştırmayı bizzat yapar ve karar verir.

⁵⁹⁴ Önen, E. (1972). *Medeni Yargılama Hukukunda Sulh*. Ankara: AÜHF Yayınları, 44; Akil, C. (2012). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Sulh ve Sulh Yoluyla Şarta Bağlı Hüktüm Verilip Verilemeyeceği Meselesi. *GÜHFD.*, XVI(4), 1-17, 6.

feragat edilecek sübjektif bir hak, hakkın talep edildiği bir hasım ve uyuşmazlık söz konusu olmadığından yargılama bu yollarla sona ermez. İflâsın kapanması yargılaması, mahkemenin re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde yapacağı inceleme ve araştırmalara göre talebi belli bir yönde karara bağlaması ile sona erer.

3.5.1. Talebin Reddi Kararı

Çekişmesiz yargıda yargılamanın sona erebilmesi için mahkemenin bu yönde bir karar vermesi gerektiği ifade edildi. Verilecek karar, talep doğrultusunda ve talebin yerine getirilmesi şeklinde olabileceği gibi; talep doğrultusunda veya talebe uygun olmayabilir. Talebin yerine getirilmesi yönünde olmayan kararlar, talebin usulden reddi yoluyla verilebileceği gibi talebin esastan reddi yoluyla da verilebilir.

Yukarıda yargılamanın esasına girilebilmesi için öncelikle gözetilen ve yokluğu veya varlığı yargılamanın esasına girmeye engel teşkil eden yargılama şartlarından bahsedilmiştir⁵⁹⁵. İflâsın kapanması yargılamasında da iflâs idaresinin iflâsın kapanması talebi üzerine hâkim, ilk ve öncelikli olarak yargılama şartlarında bir eksik veya noksan olup olmadığını re'sen inceler. Söz konusu yargılama şartlarında mevcut bir hata veya eksiklik hâlinde hâkim yargılamanın esasına girmeden talebin usulden reddi yönünde karar verir. Örneğin iflâsın kapanmasının iflâs idaresince değil; borçlu veya alacaklılarca talep edilmesi hâlinde talep usulden reddolunur.

Talebin usulden reddini gerektirecek bir durumun var olmaması hâlinde yargılamada hâkim işin esasına girer. İşin esasına girildiğinde madde 254 uyarınca hâkimin yapacağı inceleme tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığına yöneliktir. Bu noktada iflâs tasfiyesi aşamasının henüz tamamlanmamış olması talebin esastan reddi sebebidir.

İflâsın kapanması yargılamasında mahkemenin kapanma talebi incelerken tasfiyenin tamamlanmış olup olmadığı konusunda ele aldığı birtakım ölçütler mevcuttur. Örneğin henüz neticelenmemiş olan bir sıra cetveline itiraz davası mevcut ise tasfiye tamamlanmamış demektir. Aynı şekilde tasfiye süresince yapılan bir şikâyet veya bir istihkak iddia veya davası neticelenmemiş ise tasfiye aşamasının tamamlandığından bahsedilemeyecektir.

Hâkimin iflâsın kapanması talebini incelerken dikkate aldığı ölçütlerden, mahkemenin kapanma talebini incelemesi başlığı altında bahsedildi⁵⁹⁶. Elbette hâkim, tasfiyenin

⁵⁹⁵ Bkz. yuk. 3.3.1.

⁵⁹⁶ Bkz. yuk. 3.3.4.

tamamlanıp tamamlanmadığına sayılan ölçütler dışında her türlü delille yapacağı derinlemesine araştırma ile kanaat edecektir. Ancak sayılan ölçütler, tasfiye aşamasının tamamlanıp tamamlanmadığına yönelik söz konusu durumu somut olarak ortaya koymaktadır. Bu bakımdan söz konusu ölçütlerden biri veya birkaçının varlığının tespiti, kapanma kararının verilmesine engel teşkil eder. Böyle bir durumda mahkeme tarafından iflâsın kapanması talebinin esastan reddedilmesi gerekir.

İflâsın kapanması talebinin reddi kararından sonra tasfiye, kaldığı yerden devam eder. Mahkemenin işaret ettiği veya mahkemenin işaret etmesine gerek olmaksızın tasfiyenin tamamlanmasına yönelik işlemler tamamlanarak, iflâs idaresince tekrar iflâsın kapanması talebinde bulunmasının önünde bir engel yoktur.

3.5.2. Talebin Kabulü ve Kapanma Kararının Verilmesi

İflâsın kapanması yargılamasında hâkim, tasfiye aşamasının tamamlanıp tamamlanmadığına yönelik bir inceleme yapar. Yapacağı incelemede yargılamayı talep eden iflâs idaresinin sunduğu son rapor ve sair delil veya iddialarla bağlı olmayacağı gibi dinleyeceği ilgililerin de beyanları ile bağlı olmayacaktır. Hâkim re'sen araştırma ilkesi çerçevesinde kurumlarla yazışabilir, yargılamanın her aşamasında iflâs idaresini, iflâs dairesi(müdürünü) veya borçluyu dinleyebilir; gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırabilir.

Mahkeme yaptığı inceleme neticesinde verilen iflâs kararı ile açılan iflâsın tasfiyesinin kanunun gerektirdiği şekilde tamamlanmış olarak neticelendiğine kanaat ettiğinde iflâsın kapanmasına karar verir⁵⁹⁷.

İflâsın kapanması kararının kanun yolunda veya kanun yoluna uğramadan kesinleşmesi ile birlikte, kapanma, özel hukuk ve kamu hukuku bakımından sonuçlarını doğurur. Kapanma kararı da iflâs kararı gibi ilân edilir⁵⁹⁸.

3.6. Kapanma Kararına Karşı Kanun Yolları

Medeni yargılamanın amaçlarından biri de maddî gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır⁵⁹⁹. Kanun yollarına başvuru imkânı da maddî gerçeğe en uygun karara ulaşılması amacına hizmet

⁵⁹⁷ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151; Hasırcı, *a.g.e.*, 2015:955; Kuru, *a.g.e.*, 1971:351; Berkin, *a.g.e.*, 1972:390; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:177; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:177.

⁵⁹⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650.

⁵⁹⁹ Kesin hükme ulaşma, kendiliğinden hak almayı ikame etme, adil yargılanmayı sağlama, hukuk barışını tesis etme, adaleti ve hakkaniyeti gerçekleştirme, maddî gerçeğe ulaşmak. Yılmaz, E. (1996a). Aksak Adaletten İşleyen Adalet. Yeni Türkiye Dergisi, *Yargı Reformu Özel Sayısı*(10), 470-493, 486, hakları korumak tespit etmek veya

eder⁶⁰⁰. Bu çerçevede kanun yolu, geniş anlamda “*tarafllara tanınan ve davaya ilişkin verilen her türlü kararın tekrar gözden geçirilmesini sağlayan hukukî çare*” olarak tanımlanabilir⁶⁰¹. Dar ve teknik anlamda kanun yolu ise diğler hukukî çarelerden, hukukî uyuşmazlığı bir üst yargı organına aktarma, kararın şekli anlamda kesinleşmesini erteleme ve kararların doğruluğunun kontrolünü sağlama noktalarında ayrılır⁶⁰².

Bu bakımdan Türk hukukunda kanun yolu olarak dar ve teknik anlamda olağan kanun yolları olarak istinaf ve temyiz kanun yolu, geniş anlamda olağan kanun yolu olarak ise yargılanmanın yenilenmesi kanun yolları düzenlenmiştir. Biz de iflâsın kapanması kararına karşı işletebilecek kanun yollarını bu çerçevede ele alacağız.

3.6.1. İstinaf Kanun Yolu

Arapça “enf”⁶⁰³ kökünden türemiş olan istinaf, Türkçe’de bir işe yeniden başlamak ve ele almak anlamlarına gelir⁶⁰⁴. Bir hukuk terimi olarak istinaf ise ilk derece mahkemesince verilmiş ve kesinleşmemiş nihai kararlara karşı başvurulmuş, maddî yönden ve hukukî yönden denetimin bir arada yapıldığı bir kanun yoludur⁶⁰⁵.

gerçekleştirmek. Karşlı, A. (2001). *Medeni Usul Hukukunda Usulî İşlemler*. İstanbul: Kudret Yayınları, 112. medeni yargılamanın amacı konusunda ortaya atılan görüşlerden bir kısmıdır. Akil, C. (2010a). Medeni Yargılamada Yeni Kanun Yolu Hukuku İstinaf Derecesi ve Somut Olay Adaleti. (Herbert Roth’dan çeviri). *ABD.*, (2), 113-124, 29.

⁶⁰⁰ Akil, kanun yollarının varlık nedeninin esas olarak daha doğru, yani maddî gerçeğe daha uygun bir karara ulaşmak olduğunu ifade etmektedir. Akil, C. (2010b). *İstinaf Kavramı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 34; Sungurtekin, kanun yolunun tanımının, amacından hareketle yapılması gerektiğini ve kanun yolunun amacının yargı organlarıncaya verilen her türlü yargısal kararın doğru olmasını sağlamak, böyle olmadığı kuşkusunun varlığı hâlinde düzeltilmesini isteyebilmek olduğunu ifade etmiştir. Sungurtekin, M. (1990). Karar Düzeltmenin Kanun Yolu Niteliği ve Karar Düzeltme Dilekçesinde Sebep Gösterme Zorunluğu Bulunup Bulunmadığı Meselesi. *Yargıtay Dergisi*, XVI(4), 471-489, 472; Yılmaz, E. (2005). *İstinaf*. (İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 15; Akkaya, T. (2009). *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları, 68; Kanun yollarının amaçlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Deren-Yıldırım, N. (2008). *Kanun Yollarına Dair Bazı Düşünceler*. *Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı*. Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı (İzmir 2007). Ankara: TBBY, 3-17, 4vd.; Arslan, a.g.e., 1977:7.

⁶⁰¹ Akil, a.g.e., 2010b:34; Sungurtekin, a.g.m., 1990:472; Arslan, a.g.e., 1977:8; Şensoy, kanun yollarını, hâkimin bir taraftan mücerret bir insan olmak sıfat ve haysiyeti ile düşmesi muhtemel hatalara, diğler taraftan gayri kâfi bilgisi neticesi yapacağı yanlışlıklara karşı taraflara bahşedilmiş en kavi bir teminat olarak tanımlamıştır. Şensoy, N. (1946). İstinaf. *İÜHFMD.*, 4(12), 1059-1072, 1059; Akil, a.g.e., 2010b:114.

⁶⁰² Akil, a.g.e., 2010b:36; Özbay, İ. (2004). *Hakem Kararlarının Temyizi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 21; Sungurtekin, dar ve teknik anlamda kanun yolunun diğler hukukî çarelerde bulunmayan iki özelliği olduğunu, bunların ise kararın şekli anlamda kesinleşmesini geciktirme etkisi (Suspensiveffekt) ile uyuşmazlığı bir üst mahkemeye bu mahkemede görüşülmek üzere aktarma etkisi (Devolutiveffekt) olduğunu ifade etmektedir. Sungurtekin, a.g.m., 1990:475; Aynı yönde bkz. Arslan, a.g.e., 1977:9.

⁶⁰³ *Pekcanitez*, istinafin geldiği “enf” kökünün Arapça’da “uç”, “burun” anlamına geldiğini ancak Türkçe’de yeniden başlamak anlamı kazandığını ifade etmiştir. Pekcanitez, H. (2006). İstinaf Mahkemeleri. *GSÜHFD.*, (1), 17-30, 23.

⁶⁰⁴ Pekcanitez, a.g.m., 2006:23; Ayrıntılı bilgi için bkz. Akil, a.g.e., 2010b:59 vd.

⁶⁰⁵ Arslan ve diğlerleri, a.g.e., 2018a:588; Kuru, a.g.e., 2017:483; Şensoy, istinafi, birinci derecede tetkik edilerek hükme bağlanmış bir davanın fiili ve hukukî cihetlerinin, daha yüksek bir derecede, bir defa daha tetkikini mümkün kılmak için tesis edilmiş bir kanun yolu olarak tanımlamıştır. Şensoy, a.g.m., 1946:1060; Dinç, istinafi, hak

İstinaf kanun yoluna başvurulabilmesi için aleyhine kanun yoluna başvurulacak kararda olması gereken birtakım özellikler mevcuttur. Her şeyden önce karar, mutlaka ilk derece mahkemesi kararı olmalıdır. İkinci olarak, ilk derece mahkemesi konu ile ilgili nihai kararını vermiş olmalıdır⁶⁰⁶. Bir başka deyişle söz konusu ilk derece mahkemesi kararı, bir ara karar olmamalıdır.

İflâsın kapanması yargılaması süresince mahkeme, yargılamanın seyrinin gerektirdiği şekilde ve sayıda ara karar verebilir. Bir çekişmesiz yargı işi olduğu için re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu kapanma yargılamasında hâkimin bu yetkisi çerçevesinde yaptığı ve yargılamadan el çekmesini gerektirmeyen kararları ara karardır⁶⁰⁷. Örneğin mahkemenin, iflâs dairesi ile veya başkaca kurumlarla yaptığı yazışmalar, bilirkişi deliline başvurulması kararı, müflis ve alacaklıların dinlenmesi yönünde kararı birer ara karardır. Kural olarak ancak nihai kararlara karşı kanun yoluna başvurulabildiğinden bu ara kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulamaz. Ayrıca söz konusu nihai karar, verilmekle kesinleşen kararlardan diğer bir ifadeyle kanun yolu açık olmayan kararlardan olmamalıdır⁶⁰⁸.

Son olarak ilk derece mahkemesince verilmiş ve kanun yolu açık olan nihai kararın, kanun yoluna başvuru için öngörülen süre geçirilerek kesinleşmiş olmaması gerekir. İlk derece mahkemesince verilen nihai ve kanun yolu açık bir karar, kanun yoluna başvuru için öngörülen sürenin sonunda kesinleşir. Bu sebeple kanun yoluna başvuru süresi verilen kararların kesinleşmeleri bakımından önem arz etmektedir.

aramada bir aşama, daha iyi ve güvenli bir adalet için gerekli olan daha adil bir yargılama olarak tanımlamış; istinaf kanun yolu ile ilk derece mahkemesinin gözünden kaçan maddî hadiselerin yeniden tartışılmasına imkan verildiğini ifade etmiştir. Dinç, H. (2008). *Hukuk Davalarında İstinaf ve Yargıtay. Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı*. Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı (İzmir 2007). Ankara: TBBY, 53-65, 55.

⁶⁰⁶ Kural olarak yalnızca nihai kararlar kanun yoluna götürülmekle birlikte. Ruhi, A.C. (2016). *Adli Yargıda İstinaf ve Temyiz*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Nihai karar niteliğinde olmayan ihtiyati tedbir kararlarına karşı da istinaf yolu açık (HMK m.391,394)tutulmuştur. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:590.

⁶⁰⁷ Ara kararlar, yargılamanın sona ermesine(hâkimin işten elini çekmesine) değil; bilakis devam etmesine, onu yürütmeye ve ilerletmeye yarayan kararlardır. Kuru, *a.g.e.*, 2017:343; Boran-Güneysu, *a.g.e.*, 2014:6.

⁶⁰⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341'inci maddesinde miktar veya değeri her yıl o yıl için belirlenen sınırı (2018 yılı için 3.560 TL)geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararların kesin olacağı öngörülmektedir. Bu kararlar ilk derece mahkemesince verildiklerinde kesinleşirler; kanun yoluna başvurulmaz. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:591. Her ne kadar iflâs davası bir malvarlığı davası olarak kabul edilebilir ise de(bkz. Kuru, iflâs davasının esasının alacaklıların iflâs takibine konu yaptığı para alacağına dayandığından parasal sınırların iflâs davası için uygulanabileceğini ifade etmektedir. Kuru *a.g.e.*, 2001c:III, 2723). Karşı görüşte bkz. Gürdoğan ve Postacıoğlu ise iflâs davasının sonuçlarının malvarlığı davalarından çok daha ağır ve geniş kapsamlı olarak şahsın hukukuna da etki ettiği belirterek parasal sınırın geçerli olmaması gerektiğini ifade etmektedirler. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:36; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:43. iflâsın kapanması yargılamasının bir alacak veya bir malvarlığı yargılaması olmadığı kanaatindeyiz. Bu sebeple söz konusu yasal sınırın iflâsın kapanması yargılamasında dikkate alınmayacağını düşünmekteyiz.

İflâsın kapanması yargılaması bir çekişmesiz yargı işidir; çekişmesiz yargı işlerinin kanun yollarına götürülmesi bahsi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 387'nci maddesinde düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlara karşı, ilgililer, kararın öğrenilmesinden itibaren iki hafta içinde istinaf yoluna başvurabilirler⁶⁰⁹. Ancak Kanun'un 254'üncü maddesinde verilen iflâsın kapanması kararının tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinafa başvurulmasını öngörmektedir. Kanun'un iflâsın kapanması yargılamasında istinaf süresine ilişkin hükmü, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükmüne göre özel hüküm niteliğindedir. Bu noktada 254'üncü maddede öngörülen tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde kanun yoluna başvurulabileceği yönündeki özel hüküm uygulanır. Bu tespit ile birlikte kararın tebliğinin üzerinden on gün geçmekle ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararın kesinleşmiş olacağı sonucuna ulaşılır.

Çekişmeli yargıda, hukukî yararı bulunmak şartı ile taraflar ve yanında katıldığı taraf ile birlikte olmak şartı ile ferî müdahil⁶¹⁰ istinaf başvurusunda bulunabilir iken; çekişmesiz yargıda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 387'nci maddesinde öngörüldüğü üzere hukukî yararı bulunan tüm ilgililer kanun yoluna başvurabilir⁶¹¹. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılamasında yargılamayı takip etmemiş, görüş ve tanıklığına başvurulmamış ve hatta kapanma yargılamasından habersiz bir alacaklı da istinaf kanun yoluna başvurabilir. Ancak ilgilinin bu noktada yargılama ile ilgisini ve kanun yoluna başvurmakta hukukî yararını ispat etmesi gerekir.

İstinaf kanun yolu temyiz kanun yolunun aksine istinaf sebeplerini ayrıca ve açıkça düzenlememiştir⁶¹². Ancak ilk derece mahkemesince verilen kararın usul ve esas yönünden

⁶⁰⁹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735; Aras, *a.g.e.*, 2017:233; Berkin, çekişmesiz yargı işlerinin kanun yoluna götürülebilmesi gerektiğini zira kararların maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi sebebiyle hakim dilerse kararını geri alabileceğini ifade etmektedir. Berkin, *a.g.e.*, 1969:23.

⁶¹⁰ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 68'inci maddesi ferî müdahilin yanında katıldığı tarafın işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan usul işlemlerini yapabileceğini öngörmektedir. Bu sebeple ferî müdahil tek başına kanun yoluna başvuramaz. Kuru, *a.g.e.*, 2017:376; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:499; Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcantez, H. (1992). *Medeni Usul Hukukunda Ferî Müdahale*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 152vd.

⁶¹¹ Çekişmesiz yargı işlerinde ilgiliden maksat yalnızca şeklî anlamda ilgili olanlar değil maddî anlamda ilgili olanlardır. Şeklî anlamda ilgili olmasa, yargılamaya katılmasa veya yargılamadan haberi olmasa dâhi maddî anlamda ilgili olan herkes kanun yoluna başvurabilir. Aras, *a.g.e.*, 2017:232; Özkes, M. (2008). *Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı*. Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan. Ankara:Turhan Kitabevi, 685-691, 689-690; Kuru, *a.g.e.*, 1961:145; Kuru *a.g.e.*, 2001d:V, 4571; İflâsın ertelenmesi kararını kanun yoluna taşıyabilecek ilgililer ile ilgili olarak aynı sonuca götürülen bkz Ermenek, *a.g.e.*, 2009:263; Her bir çekişmesiz yargı işi için ilgili kapsamı farklı olacağından kanun yoluna başvurabilecek ilgililer her bir somut olay için ayrı ayrı belirlenir. Budak, *a.g.e.*, 2000:133; Kuru, *a.g.e.*, 2001d:V, 4571.

⁶¹² İstinaf kanun yoluna başvuru sebepleri ayrıca düzenlenmemekle birlikte temyiz sebeplerinin kıyasen uygulanabileceği ifade edilmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:487. Buna göre 371'inci maddede yer alan hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması, dava şartlarına aykırılık bulunması, taraflardan birinin

hukuka uygun olmaması genel istinaf sebebi olarak kabul edilebilir⁶¹³. Bu çerçevede yetkili bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusunda bulunan ilgilinin hukukî yararının varlığını ileri sürdüğü istinaf sebebiyle bağlantılı olarak inceler ve hukukî yararının mevcut olup olmadığına dair kararını verir.

İstinaf başvurusu, yetkili bölge adliye mahkemesine hitaben yazılan bir dilekçe ile yapılır⁶¹⁴. İstinaf dilekçesinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 342'nci maddesinde⁶¹⁵ sayılan hususlar iflâsın kapanması yargılamasının bir çekişmesiz yargı işi olmasına uygun olarak niteliğine uygun düştüğü şekilde bulunmalıdır. Dilekçe, kararı veren asliye asliye ticaret mahkemesine veya başka bir yer mahkemesine verilebilir⁶¹⁶. İstinaf dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse, o mahkemece bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunur ve başvuran ilgiliye ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

İflâsın kapanması kararının istinaf kanun yoluna taşınmasında katılma yolu ile istinaf talebinde bulunulabilir. Bu noktada Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 347'nci maddesinin taraflara tebliğ hükmü niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanır ve 348'inci madde uyarınca katılma yolu ile istinaf başvurusu yapılabilir⁶¹⁷. 254'üncü maddede öngörülen on gün içinde istinaf başvurusunda bulunmayan ilgili, istinafa başvuran ilgilinin istinaf başvurusunun kendine tebliği ile beraber katılma yolu ile istinaf başvurusunda bulunabilir.

İstinaf süresini elde olmayan nedenlerle⁶¹⁸ kaçırmış bulunan ilgili, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 95 ve devamı maddelerinde yer alan eski hale getirme⁶¹⁹ kurumuna başvurarak istinaf başvurusunda bulunabilir⁶²⁰. Eski hale getirme talebi, işlemi gerçekleştirecek olan

davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi, karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması kıyasen istinaf sebepleri olarak kabul edilir. Bunun dışında kamu düzenine aykırılık da mutlak istinaf sebebi olarak kabul edilmelidir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:487.

⁶¹³ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:592.

⁶¹⁴ Kuru, *a.g.e.*, 2017:492; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:592; Aras, *a.g.e.*, 2017:233; Ruhi, *a.g.e.*, 2016:2.

⁶¹⁵ Madde 342- (2) İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur: a) Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve adresleri. b) Varsa kanuni temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri. c) Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı. ç) Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih. d) Kararın özeti. e) Başvuru sebepleri ve gerekçesi. f) Talep sonucu. g) Başvuranın veya varsa kanuni temsilci yahut vekilinin imzası.

⁶¹⁶ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:593; Ruhi, *a.g.e.*, 2016:2; Aras, *a.g.e.*, 2017:233; Kuru, *a.g.e.*, 2017:492.

⁶¹⁷ Aras, *a.g.e.*, 2017:234; Kuru, *a.g.e.*, 2017:494; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:596; Ruhi, *a.g.e.*, 2016:6.

⁶¹⁸ Eski hale getirme yoluna gidilebilmesi için ilgilinin veya tarafın iradesi dışında ortaya çıkan haklı ve objektif bir engelin varlığı gerekir. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:179. Ağır hastalık, doğal afet, kişi uzun bir seyahatte iken ev halkına tebligat yapılmış olması hâlleri eski hale getirme sebeplerine örnek olarak verilebilir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:603.

⁶¹⁹ Tercan, E. (2006). *Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme*. Ankara: Yetkin Yayınları.

⁶²⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2017:491,601; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:179; Ruhi, *a.g.e.*, 2016:6.

merciden talep edilir⁶²¹. Bu durumda istinaf başvurusu kaçırılmış ise eski hale getirme dilekçesi, süreyi kaçırma nedeni ile birlikte bölge adliye mahkemesine sunulur.

İstinaf incelemesi, kural olarak, başvuranın dilekçesinde belirttiği istinaf sebepleri ile sınırlı olarak yapılır⁶²². Ancak bu zorunluluk taraflarca hazırlama ilkesini geçerli olduğu davalar bakımından getirilmiştir. Çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma ilkesinin geçerli olması sebebiyle iflâsın kapanması kararı istinafa götürüldüğünde istinaf incelemesi yalnızca dilekçede belirtilen istinaf sebepleri ile sınırlı olarak yapılmaz; mahkeme söz konusu istinaf sebepleri ile bağlı değildir⁶²³. Ayrıca kanun yolu mahkemesinin, kanun yoluna başvuranın daha aleyhine bir hüküm vermemesi ve sonuç yaratmaması anlamına gelen aleyhe bozma veya aleyhe karar(hüküm) verme yasağı⁶²⁴, re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılamalar bakımından geçerli değildir⁶²⁵. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararını kanun yoluna taşıyan ilgilinin aleyhine de karar verilebilir.

İstinaf kanun yolunda, yeniden yargılama yapılırsa dahî yapılamayacak birtakım iş ve işlemler vardır; bu yasak işlemler Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357'nci maddesinde sayılmaktadır. Bu hüküm gereği örneğin; istinaf yargılamasında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddialarda bulunulamaz, yeni vakıalar ileri sürülemez ve yeni delillere dayanılmaz. Ancak iflâsın kapanmasının istinaf kanun yolu incelemesinde sayılan bu yasaklar geçerli olmaz. Re'sen araştırma ilkesi gereğince yeni deliller incelenebilir, ileri sürülen yeni vakıalar değerlendirme konusu yapılabilir⁶²⁶.

İstinaf başvurusu üzerine ilgili hukuk dairesi ön inceleme yapar⁶²⁷. Ön incelemede, incelemenin başka bir dairece veya bölge adliye mahkemesince yapılmasının gerekli olması,

⁶²¹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:182; Kuru, *a.g.e.*, 2017:603.

⁶²² Kuru, *a.g.e.*, 2017:495; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:599.

⁶²³ Akkaya, *a.g.e.*, 2009:179; Aras, *a.g.e.*, 2017:236.

⁶²⁴ Kuru, aleyhe bozma yasağını, bir hüküm, davanın taraflarından yalnız biri tarafından temyiz edilirse, Yargıtay'ın, temyiz edilen hükmü, temyiz eden tarafın aleyhine olarak bozamaması şeklinde tanımlamıştır. Kuru, B. (1973). Hukuk Usulünde Aleyhe Bozma Yasağı. *AÜHFD.*, XXX(1-4), 135-144, 136.

⁶²⁵ Aleyhte bozma yasağı, temyiz kanun yolunda, kararın yalnızca başvuru yapan ilgilinin lehine bozulabileceği. Kuru, *a.g.m.*, 1973:136; Kuru, *a.g.e.*, 2001d:V, 4727; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:615; benzer şekilde aleyhte karar verme yasağı, istinaf kanun yolunda ise yalnızca başvuranın daha lehine bir karar verilebileceği manasında gelir. Aras, *a.g.e.*, 2017:237; Akkaya, *a.g.e.*, 2009:226; Aleyhe bozma yasağı ve aleyhe karar verme yasağı tarafların serbestçe tasarruf edebilecekleri davalar bakımından geçerlidir; kamu düzenine dair veya re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı dava ve işlerde geçerli olmaz. Kuru, *a.g.e.*, 2001d:V, 4730; Yılmaz, *a.g.e.*, 2013a:1527; Akkaya, *a.g.e.*, 2009:227-228; Aleyhe bozma yasağı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Atalı, *a.g.e.*, 2014:12vd.

⁶²⁶ Aras, *a.g.e.*, 2017:239; Akkaya, *a.g.e.*, 2009:287.

⁶²⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 352'nci maddesinde yer alan ve kanun yollarında yapılan ön inceleme ile ilk derece mahkemesinde bir yargılama kesiti olarak öngörülen ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 61 ve devamı maddelerinde düzenlenen ön inceleme birbirinden farklıdır. Kanun yolunda yapılan ön inceleme, kanun yolu başvurusu için gerekli şartların oluşup oluşmadığının tespit edildiği ilk inceleme niteliğindedir. Kuru, *a.g.e.*, 2017:492; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:597.

kararın kesin olması, başvurunun süresi içinde yapılmaması, başvuru şartlarının yerine getirilmemesi, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmemesi söz konusu ise ön incelemeyi yapan daire gerekli kararı verir. Ön inceleme neticesinde eksiklik bulunmadığı tespit edilen başvuruların dosyaları asıl(esas) incelemeye alınır⁶²⁸.

İstinaf incelemesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 356'ncı maddesi uyarınca kural olarak duruşmalı olarak yapılır. Ancak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353'üncü maddesinde sayılan ve esasa girilmesine ihtiyaç bırakmayan hâllerin, niteliğine uygun düştüğü ölçüde iflâsın kapanması yargılamasının ilk derece mahkemesinde görüldüğü esnada mevcut olduğunun tespiti hâlinde bölge adliye mahkemesinin bu konuda karar verir. Bölge adliye mahkemesi bu durumda kararın kaldırılması kararı ile birlikte dosyayı kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun söz konusu 353'üncü maddesinde yer alan ve duruşma yapılmadan esastan karar verilmesi sonuçlarına götüren hâller de iflâsın kapanması yargılamasına istinaf kanun yolunda niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır. Buna göre bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararının esas ve usul yönünden hukuka uygun olduğu kanaatine varırsa istinaf başvurusunu esastan reddeder. Kararda duruşma yapılmadan düzeltilebilecek nitelikte hatalar varsa, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmişse veya gerekçelendirmede yapılan ve duruşma yapılmadan tamamlanabilecek veya düzeltilebilecek hatalar düzeltilerek yeniden esas hakkında karar verilir⁶²⁹.

Söz konusu hâller dışında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 356'ncı maddesi uyarınca istinaf incelemesi, duruşmalı olarak yapılır; duruşma günü tebliğ edilir. Duruşma günü kendisine tebliğ edilen (başvuran) ilgili duruşmaya gelmezse bile duruşma ilgilinin yokluğunda görülebilir; zira re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde hâkim ilgilinin beyanları ile bağlı ve sınırlı değildir.

Duruşmalı olarak yapılan istinaf incelemesinde, bölge adliye mahkemesi, iflâsın kapanması yargılamasına ilişkin istinaf incelemesini re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde re'sen yapar. Uygun gördüğü takdirde alacaklı veya müflisin tekrar dinlenmesine ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verir, gerekli kişi ve kurumlar ile yazışmalar yapar ve delil toplar.

⁶²⁸ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:598.

⁶²⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2017:498; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:602.

Mahkeme yaptığı incelemeler neticesinde istinaf başvurusunu yerinde bulur ise ilk derece mahkemesi kararını kaldırır ve esas hakkında yeniden bir karar verir.

Kural olarak çekişmesiz yargı işleri bakımından bölge adliye mahkemesinin verdiği karar kesindir. Ancak Kanun'un 254'üncü maddesine 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁶³⁰ ile eklenen üçüncü fıkrada iflâsın kapanması yargılaması kararlarına karşı temyiz kanun yolu açılmıştır. Bu sebeple bölge adliye mahkemesinin iflâsın kapanmasına ilişkin verdiği başvurunun usulden veya esastan reddi ve karar hakkında yeniden yargılama yaparak esastan verdiği kararlar kesin değildir.

3.6.2. Temyiz Kanun Yolu

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 387'nci maddesinde, çekişmesiz yargı işlerinde temyiz kanun yoluna ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu hususta açık düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun temyiz edilemeyecek kararların düzenlendiği 362'nci maddesinin ilk fıkrasının ç bendinde yer almaktadır. Buna göre çekişmesiz yargı işlerinde alınacak kararlar, temyiz edilemeyecek kararlardandır⁶³¹.

Ancak iflâsın kapanması kurumunun düzenlendiği Kanun'un 254'üncü maddesine, 2005 yılında 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15'inci maddesi ile eklenen son fıkraya göre bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. Bu durum Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çekişmesiz yargı işlerinin kanun yollarına dair getirdiği düzenlemeye istisnâ teşkil eden özel düzenleme niteliği taşımaktadır. İlgili hüküm ile iflâsın kapanması yargılamasında temyiz kanun yolu açılmıştır. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılamasına, çekişmesiz yargı işlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun temyize ilişkin 361 ve devamı maddeleri uygulanacaktır.

Temyiz, bölge adliye mahkemelerinin yaptıkları inceleme neticesinde verdikleri nihai kararlara karşı Yargıtay nezdinde gidilen olağan bir kanun yoludur⁶³². Temyizde, söz konusu bölge adliye mahkemesi kararı, ilgili Yargıtay hukuk dairesince yalnızca hukuka uygunluk

⁶³⁰ 18.03.2005 tarihinde 25759 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

⁶³¹ Budak, temyiz kanun yolunun bütün çekişmesiz yargı kararları için kapatılması sakıncalı olduğunu ancak kanun koyucunun bu tercihi, çekişmesiz yargı işlerinin davalara oranla genellikle basit ve daha az önemli konular olduğu ve bu işler bakımından istinaf kanun yolu ile yetinmenin. Yargıtay'ın iş yükünü hafifletmek bakımından yararlı olacağı düşüncesine dayanmış olabileceğini ifade etmiştir. Budak, *a.g.e.*, 2006:180; Aras, basit bir onaylamadan ibaret olmayan ve kişilerin hukukî statülerini etkileyen çekişmesiz yargı kararlarına karşı temyiz kanun yolu açık olması gerektiğini ifade etmektedir. Aras, *a.g.e.*, 2017:239.

⁶³² Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:606; Kuru, *a.g.e.*, 2017:506;

açısından değerlendirilir. Bu bakımdan temyiz incelemesinin kapsamına maddî vakıaların denetimi ve delil değerlendirilmesi girmez⁶³³. Temyiz incelemesinin amacı verilen kararların hukuka uygunluk denetiminin yapılması ve ülkede içtihat birliğinin sağlanmasıdır⁶³⁴. Bu sebeple her ne kadar istinaf yargılamasında çekişmesiz yargı işlerinde re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde yeni vakıaların ve yeni delillerin ileri sürülebileceği ve inceleme konusu yapılabileceği ifade edilmiş olsa da temyiz kanun yolunun amacı ve işlevi doğrultusunda yeni delillerin inceleme konusu yapılamayacaktır⁶³⁵.

Temyiz kanun yoluna başvurulabilecek kararlar kural olarak istinaf kanun yolunda verilmiş nihai kararlardır; ayrıca temyize başvurulabilmesi için söz konusu kararın istinafta kesinleşmeyen kararlardan olması gerekir. Örneğin; istisnaları⁶³⁶ saklı olmak ile birlikte diğer çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak istinaf yargılaması neticesinde verilen karar kesin kararlardır, temyiz incelemesi yapılmaz⁶³⁷. Bu çerçevede bölge adliye mahkemesince verilen istinaf başvurusunun usulden reddi kararı ve başvurusunun esastan reddi kararları bir diğer ifadeyle ilk derece mahkemesinin kararının uygun bulunması kararı, kararın düzeltilerek yeniden esas hakkında verilmesi kararı ve kararın kendisi ile ilk derece mahkemesinin verdiği karar kaldırılıp esastan yeniden inceleme yapılarak verilen yeni karara karşı temyiz başvurusunda bulunulabilir. Bunun dışında bölge adliye mahkemesinin iflâsın kapanmasının esasına dair yeniden inceleme ve yargılama yaparken verdiği ara kararlar tek başına temyiz edilemez⁶³⁸.

Temyiz kanun yoluna başvuru süresi Hukuk muhakemeleri Kanununun ilgili 361'inci maddesinde iki hafta olarak öngörülmüştür; ancak İcra ve İflâs Kanunu'nun bu husustaki özel düzenlemesine göre, temyiz süresi iflâsın kapanması hakkında verilecek bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gündür⁶³⁹. Bu çerçevede maddî

⁶³³ Kuru, a.g.e., 2017:506; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:606; Taşpınar-Ayvaz, S. (2008). İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları. Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı. Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı(İzmir 2007). Ankara: TBBY, 151-207, 197.

⁶³⁴ Taşpınar-Ayvaz, a.g.e., 2008:197.

⁶³⁵ Taşpınar-Ayvaz, a.g.e., 2008:197; Kuru, a.g.e., 2017:506; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:606.

⁶³⁶ Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlara temyiz kanun yolu kapalı olmakla birlikte, velayete(TMK m.335 vd.), soybağına(TMK m. 285 vd.) ve kısıtlamaya(TMK m. 396 vd.) ilişkin verilen çekişmesiz yargı işleri kararları temyiz edilebilir. Kuru, a.g.e., 2017:658; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:608.

⁶³⁷ Dinç, a.g.e., 2008:57; Budak, a.g.e., 2006:180; Aras, a.g.e., 2017:239; Temyiz edilebilen ve edilemeyen kararlara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özbay, İ. (2011). 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İstinaftan Sonraki Temyiz Sistemimize Göre Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar. *İÜHFİM.*, LXIX(1-2), 411-438, 415 vd.

⁶³⁸ Kuru, a.g.e., 2017:509.

⁶³⁹ İflâs ve konkordato hukukunda ilişkin kararlara karşı temyiz süresi tebliğ tarihinden itibaren on gündür. Kanun'un 164, 179, 254, 299 ve 307'nci maddeleri bu hususu düzenlemektedir.

ilgililer on gün içinde temyiz başvurusunda bulunmuş olmalıdır; aksi hâlde bölge adliye mahkemesinin konuya dair verdiği karar on gün geçmekle kesinleşir.

Temyiz talebi Yargıtay'a hitaben yazılan dilekçe ile yapılır. Temyiz dilekçesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 364'üncü maddesinde yer alan hususlar, çekişmesiz yargı işinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde bulunmalıdır. Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir⁶⁴⁰.

Kanun yoluna başvuru süresi, eski hale getirme, katılma yolu ile kanun yoluna başvurulması ve kanun yolunda ön inceleme ile ilgili istinaf konusunda yaptığımız açıklamalar temyiz kanun yolu için de geçerlidir⁶⁴¹. Temyiz başvurusu üzerine yapılan ön incelemede eksiklik olmaması hâlinde istinaftakine benzer şekilde asıl(esas) incelemeye geçilir⁶⁴².

Temyiz incelemesi, istinaf incelemesinden farklı olarak temyiz sebepleri ile bağlı olmaksızın yapılır. Yargıtay, ileri sürülen temyiz sebepleri dışında kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir⁶⁴³. Ancak Yargıtay'ın yaptığı bu inceleme bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması şekline ortaya çıkan bir hukuk denetimidir; Yargıtay, işin esası hakkında maddî vakıa denetimi ve delil değerlendirmesi yapamaz. Bu çerçevede Yargıtay iflâsın kapanması ile ilgili olarak maddî vakıa incelemesi ve delil değerlendirmesi yapamaz, verilen kapanma kararının reddi veya kabulü kararının esas ve usul açısından hukuka uygunluğu denetimi ile sınırlı bir inceleme yapar.

Yargıtay incelemelerini kural olarak dosya üzerinden yapar, ancak gerek gördüğü takdirde 369'uncu maddede belirtilen iş ve davalar bakımından talep varsa incelemenin duruşmalı yapılmasına karar verebilir⁶⁴⁴. Bunun dışında gerek gördüğü hâllerde Yargıtay 369'uncu madde hükmü ile bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına re'sen de karar verebilir⁶⁴⁵. Bu çerçevede Yargıtay dilerse iflâsın kapanması işi ile ilgili temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılmasına karar verebilir.

Yargıtay da Anayasa'nın 141'inci maddesi uyarınca diğer tüm mahkemeler gibi her türlü kararını gerekçeli olarak vermek zorundadır. Bu çerçevede Yargıtay, duruşmalı veya

⁶⁴⁰ Temyiz başvurusu, daha önce Yargıtay'ın bozma kararı üzerine verilmiş bir karara karşı yapılıyor ise, dilekçe, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 365'inci maddesi uyarınca kararı veren ilk derece mahkemesine de verilebilir.

⁶⁴¹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:612.

⁶⁴² Kuru, *a.g.e.*, 2017:521; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:484; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:613.

⁶⁴³ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *a.g.e.*, 2018:481; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:613; Kuru, *a.g.e.*, 2017:521.

⁶⁴⁴ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:614; Kuru, *a.g.e.*, 2017:521;

⁶⁴⁵ Kuru, *a.g.e.*, 2017:522.

duruşmasız olarak yaptığı inceleme neticesinde gerekçesini belirtmek suretiyle üç yönde karar verebilir⁶⁴⁶.

Verilebilecek kararlardan ilki onama kararlarıdır. Onama kararında Yargıtay alt derece mahkemesinin verdiği kararı kanun ve usule uygun bulmuştur. Verilebilecek kararlardan bir diğeri bozma kararıdır. Bozma kararı, Yargıtay'ın önüne gelen dosyada aleyhine temyiz kanun yoluna başvurulmuş kararı bozmasıdır. Bozma kararı kanunda sayılı sebeplerin somut olayda var olması hâlinde verilir. Bu çerçevede bozma sebeplerinin sayıldığı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili 371'inci maddesi, iflâsın kapanması yargılamasının bir çekişmesiz yargı işi olması sebebiyle niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Yargıtay bozma kararı verdiğinde yalnızca söz konusu hükmü bozmakla yetinir; o işi esastan kendisi karar bağlamaz⁶⁴⁷.

Yargıtay'ın yaptığı temyiz incelemesi neticesinde verebileceği bir karar da düzelterek onamadır. Esasen düzeltilecek hatalı bir hususun varlığı hâlinde Yargıtay'ın yeniden inceleme yetkisi olmadığından kararı bozması gerekir ancak kanun koyucu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 370'inci maddesinde sayılan sınırlı hâllerde Yargıtay'ın söz konusu hatayı düzelterek kararı onayabileceğini öngörmüştür⁶⁴⁸. Bu yanlışlar yeniden yargılamanın gerekmediği yazı, rakam, oran ve diğer açık ifade yanlışlarıdır.

3.6.3. Yargılamanın İadesi

Kanun yolları, kendi içinde olağan kanun yolları ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılır⁶⁴⁹. Kısaca, nihai kararların kesinleşmesine engel olan kanun yollarına olağan kanun yolları iken; kesinleşmiş hükümlere karşı başvurulabilecek kanun yollarına olağanüstü kanun yollarıdır⁶⁵⁰.

Yargılamanın iadesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 374 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olağanüstü kanun yoludur⁶⁵¹. Yargılamanın iadesi olağanüstü kanun yolunun amacı, bazı ağır yargılama hatalarından ve eksikliklerinde dolayı esasen adil bir sonuç

⁶⁴⁶ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:614; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:485.

⁶⁴⁷ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:486; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:615.

⁶⁴⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:491; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:618.

⁶⁴⁹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:583; Ruhi, *a.g.e.*, 2016:3.

⁶⁵⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *a.g.e.*, 2018:583 vd.; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018b:618; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:593.

⁶⁵¹ 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 51'de, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 363'de ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 309-310'da yer almakta olan kanun yararına temyiz de bazı özellikleri dikkate alındığında, olağanüstü bir kanun yolu olarak nitelendirilebilir. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:584; Benzer şekilde bkz. Ruhi, *a.g.e.*, 2016:3; Yargılamanın yenilenmesi kavramı ve ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan, *a.g.e.*, 1977:12vd.

vermemiş olan ama değiştirilmesi olağan kanun yolları ile mümkün gözükmeyen şekli anlamda kesinleşmiş nihai kararların yeniden incelenmesine fırsat tanımaktır⁶⁵².

Yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilmesi bakımından söz konusu kararın mutlaka kesinleşmiş olması gerekir. Bu sebeple bir karar henüz kesinleşmemiş ise hüküm kesinleşmeden yargılamanın iadesi yoluna başvurulamayacaktır. Bu noktada kesinleşmekten anlaşılması gereken verilen nihai kararın hem şekli anlamda hem de maddi anlamda kesinleşmesidir⁶⁵³.

Verilen bir nihai karar olağan kanun yollarına başvuru için öngörülen süre hareketsiz geçirildiğinde veya söz konusu karara kanun yolları açık olmadığında şekli anlamda kesinleşir. Bilindiği gibi çekişmesiz yargı işleri neticesinde verilen kararlar şekli anlamda kesinleşmeye elverişlidir⁶⁵⁴. Nitekim iflâsın kapanması yargılaması da 254'üncü maddede öngörülen olağan kanun yolları tüketilerek veya kanun yollarına başvuru süreleri hareketsiz geçirilerek şekli anlamda kesinleşir. Ancak çekişmesiz yargı işleri neticesinde verilen şekli anlamda kesin kararlar maddi anlamda kesin hüküm etkisi göstermeye elverişli değildir⁶⁵⁵. Zira çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar, kararın sonradan haksız görülmesi veya kararın verilmesinden sonra gerçekleşen değişikliklere göre değiştirilebilir⁶⁵⁶. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 383'üncü maddesi çekişmesiz yargı işlerinde verilen şekli anlamda kesin kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini açıkça ifade etmektedir.

Doktrin, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi sebebiyle, çekişmesiz yargı işlerinin neticesinde verilen şekli anlamda kesin kararlara karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulamayacağını ifade etmektedir⁶⁵⁷. Bu çerçevede iflâsın kapanması yargılaması neticesinde verilen şekli anlamda kesinleşen nihai kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bahisle yargılamanın iadesi yoluna başvurulamayacağı düşünülebilir. Ancak

⁶⁵² Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:624;

⁶⁵³ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:623.

⁶⁵⁴ Aras, *a.g.e.*, 2017:182; Kuru, *a.g.e.*, 1961:177. İyilikli, *a.g.e.*, 2016:81; Selçuk, *a.g.e.*, 1973:940.

⁶⁵⁵ Aras, *a.g.e.*, 2017:185; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:81; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735; Kuru, *a.g.e.*, 1961:180.

⁶⁵⁶ İyilikli, *a.g.e.*, 2016:81; Aras, *a.g.e.*, 2017:185; Kuru, *a.g.e.*, 2001d:V, 5033; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735; Kuru, *a.g.e.*, 1961:180; "Hasımsız olarak açılan ve çekişmesiz yargıya tâbi olan davalarda verilen kararlar kesin hüküm teşkil etmediği gibi bu kararlar açılacak bir iptal davası sonunda değiştirilebilir veya ortadan kaldırılabilir"(Yargıtay 14. HD. T.14.03.2016. E. 2015/9502. K. 2016/3205(Hukuk Türk hukuk Veri Tabanı))

⁶⁵⁷ Kuru, çekişmesiz yargı işlerinde yargılamanın iadesi müessesesine lüzum olmadığını, zira kararın haksız görülmesi hâlinde çekişmesiz yargıda verilen kararların her zaman değiştirilebildiğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 1961:228. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:735, 637.

İflâsın kapanması yargılaması neticesinde verilen kesin karar, maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor olsa da inşaî tesir etkisine sahiptir.

İnşaî tesir etkisi ile kesin hüküm etkisi birbirinden farklıdır⁶⁵⁸. Çekişmesiz yargı işlerinin çoğu inşaî kararlardır ve inşaî tesire sahiptir. Şu hâlde çekişmesiz yargıda inşaî tesire sahip kararlar maddî anlamda kesin hüküm etkisi sebebiyle değil; inşaî tesir sebebiyle kesindir⁶⁵⁹.

İflâsın kapanması yargılaması neticesinde verilen karar geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuçlarını doğurur⁶⁶⁰. Bu sebeple şeklî anlamda kesin olarak verilen iflâsın kapanması kararı kesinleşmeden itibaren hüküm ve sonuçlarını geleceğe etkili olarak ortaya çıkarır. Karar ile birlikte iflâs idaresinin görevi sona erer, müflise karşı yeni takipler yapılabilir hale gelir ve müflis şartları sağlandığında itibarın iadesi yoluna başvurulabilir hale gelir⁶⁶¹.

Kesinleşen iflâsın kapanması kararı ile ortaya çıkan bu durum kararın inşaî etkisinin sonucudur ve maddî anlamda kesin hüküm ifade etmese de inşaî tesir etkisi sebebiyle kesindir. Bu çerçevede inşaî tesir kuvvetine sahip olmayan çekişmesiz yargı işleri gibi değişen hâl ve şartlarda açılacak değiştirilmesi, düzeltilmesi veya yeniden karar verilmesi mümkün olmaz⁶⁶².

Yargılamanın yenilenmesi hukuk devleti anlayışının ve kişilerde bulunan adalete ulaşma arzusunun bir gereğidir⁶⁶³. İşte bu sebeple yargılamanın iadesinin amacı çerçevesinde yorum yapılırsa; başka bir yol ile hukuk dünyasında ortadan kaldırılamayacak hatalı ve eksik bir iflâsın kapanması hükmünün, hukuk alanından kaldırılması yargılamanın iadesi amacına uygundur. Her ne kadar maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor olsa da iflâsın kapanması kararı kesinleştiğinde inşaî tesiri sebebiyle değiştirilemez, düzeltilemez veya yeniden aynı hususta yargılama yapılmaz. Hatta inşaî tesirin etkisini gösterdiği kapsam düşünüldüğünde maddî anlamda kesin hükümden daha geniş bir alanda etki yaratmaktadır⁶⁶⁴. Bu sebeple ağır

⁶⁵⁸ Kuru, maddî anlamda kesin hüküm ile inşaî tesir arasındaki farkları: kesin hüküm beyan edici mahiyette iken, inşaî tesir yapıcı mahiyettedir; kesin hükmün tesiri hale ve geçmişe etkili iken, inşaî tesir geleceğe etkilidir; kesin hüküm yalnızca taraflara ve haleflerine etkili iken, inşaî tesir herkese karşı ile sürülebilir şekilde saymaktadır. Kuru, *a.g.e.*, 1961:181-182. Benzer şekilde bir sayma için bkz. İyilikli, *a.g.e.*, 2016:82-83; Önen, *a.g.e.*, 1981:179; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694.

⁶⁵⁹ Kuru, *a.g.e.*, 1961:182; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694.

⁶⁶⁰ Önen, *a.g.e.*, 1981:191.

⁶⁶¹ Başözen, *a.g.e.*, 2005a:234; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:219; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:171; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:650; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1376.

⁶⁶² Yenilik doğuran kararlar maddî anlamda kesin hüküm teşkil ettiklerinden değil; yenilik doğurucu etkiye sahip olduklarından değiştirilemez ve ilişkin oldukları hususta tekrar yargılama yapılamaz. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694.

⁶⁶³ Arslan, *a.g.e.*, 1977:17.

⁶⁶⁴ İnşaî tesirin objektif ve sübjektif sınırlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Önen, *a.g.e.*, 1981:184.

yargılama hatalarının ve eksikliklerinin etkilediği kişi sayısı ve dolayısıyla menfaat kaybı da o oranda artmış olur. Bu bakımdan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375'inci maddesinde sınırlı olarak sayılan (numerus clausus) yargılamanın iadesi sebeplerinden birinin varlığı hâlinde, inşaî tesirli iflâsın kapanması kararına karşı da yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilmesi gerektiği kanaatindeyiz⁶⁶⁵.

3.6.4. İflâsın Kapanmasının İflâs Kararının Kaldırılması/Bozulması İle Karşılaştırılması

Asliye ticaret mahkemesince verilen nihai iflâs kararına karşı gidilebilecek kanun yolları Kanun'un 164'üncü maddesinde öngörülmektedir. Buna göre karara karşı on gün içinde istinaf ve istinaf kanun yolunda verilen karara karşı on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

Bilindiği gibi iflâs kararı bir inşaî dava niteliindedir ancak diğer inşaî davalardan farklı olarak kesinleştiği an değil, kararın verildiği anda ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple iflâs kararının verilmesiyle iflâs tasfiye işlemlerine başlanmış, yapılması için kararın kesinleşmesine ihtiyaç duyulmayan işlemler tamamlanmış⁶⁶⁶ ve hâlihazırda tasfiye işlemlerine devam ediliyor iken iflâs kararının, kanun yoluna götürülmüş olması muhtemeldir. Kanun'un 164'üncü maddesi uyarınca kanun yollarına başvurulmuş olması iflâs kararının hukukî neticelerini doğurmasını engellemez veya durdurmaz, tasfiye aşaması devam eder⁶⁶⁷. Bu esnada iflâs kararı kanun yolunda bölge adliye mahkemesince kaldırılabilir⁶⁶⁸ veya Yargıtay

⁶⁶⁵ Nitekim Arslan da eserinde, yenilik doğurucu (inşaî), örneğin boşanma davaları veya babalık davalarının neticesinde verilen hükümlere karşı, kanunda belirlenen yargılanmanın yenilenmesi sebeplerinden birinin varlığı halinde, yargılanmanın yenilenmesinin istenebileceğini ifade etmiştir. Arslan, *a.g.e.*, 1977:74.

⁶⁶⁶ İflâs idaresi 229'uncu madde uyarınca iflâs kararının kesinleşmeden ikinci alacaklılar toplanmasından önce kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler ile borsa veya piyasada fiyatı bulunan esham ve eşya geciktirilmeksizin paraya çevirebilir. Kanun'un 232'nci maddesine göre sıra cetveli, adımı masaya kaydettirmiş alacaklılar bakımından hazırlanır ve sıra cetvelinin hazırlanması için de iflâs kararının kesinleşmesi aranmamaktadır. Bu bağlamda 229'uncu madde uyarınca idarece paraya çevrilen malların sıra cetveli hazırlandıktan sonra ikinci alacaklılar toplanması yapılmadan ve dolayısıyla iflâs kararının kesinleşmesi beklenmeden 252'nci madde uyarınca geçici dağıtımının yapılması da söz konusu olabilir. Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3334; Aşık, *a.g.m.*, 2018:276.

⁶⁶⁷ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:45; Doktrinde kimi yazarlarca, istinaf kanun yoluna başvurulması hâlinde iflâs kararının etkilerini devam ettirmesi sorun yaratacaktır. Zira istinaf yolunun özelliği gereği, bölge adliye mahkemesi davayı yeniden ele alacak ve davayı esastan inceleyebilecektir. Bir taraftan asliye ticaret mahkemesinin iflâsa karar vermesi anında iflâs açılmış, iflâs masası kurulmuş, borçlu müflis sıfatını almış olacak diğer taraftan da bölge adliye mahkemesi, sanki bu sonuçlar hiç doğmamış gibi iflâs davasını inceleyecektir. Bölge adliye mahkemesinin bu noktada zaten iflâs açılmış ve sonuçlarını doğurmuş olduğundan, muhafaza tedbirleri alması hem gerekli olmayacak hem de mümkün olmayacaktır. Kılınç, *a.g.m.*, 2008:319-320. Bahsi geçen bu sebepler dolayısıyla Kılınç, "istinaftan karar çıkmadıkça, iflâs açılmaz" şeklinde bir "askıda iflâs" haline ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Kılınç, *a.g.m.*, 2008:320.

⁶⁶⁸ İlgili Bölge Adliye Mahkemesi'nin kaldırma kararı üzerine ilk derece mahkemesinde henüz iflâs kararı verilmeden davacının feragati ile iflâs talepli dava feragat ile sona ermiştir. Bu durumda iflâs talebinin reddi kararı

tarafından bozulabilir. İlk derece mahkemesinin kararı bölge adliye mahkemesince kaldırılrsa dahî 164'üncü maddenin açık hükmü gereği borçlunun malları üzerindeki tedbirler⁶⁶⁹ devam eder; ancak asliye ticaret mahkemesi, davanın seyrine göre bu tedbirleri değiştirebilir veya kaldırabilir.

İflâs tasfiyesinin, sadece iflâs kararı kanun yoluna götürülmüş olduğundan dolayı duraksamaya uğramayacağı görülmektedir. Ancak söz konusu kaldırma veya bozma kararları kesinleştiklerinde ise ortada iflâs kararı kalmayacaktır⁶⁷⁰. Bu durumda iflâs, iflâs dairesinin iflâsın kapandığını ilân etmesi ile sona erer. Bu durumda dairece yapılan iflâsın kapandığı ilanı ile Kanun'un 254'üncü maddesi uyarınca iflâsın kapanması ilanları birbirine benzer olsa da iflâs kararının kaldırılması veya bozulması neticesinde iflâsın kapanması ile 254'üncü madde çerçevesinde iflâsın kapanması birbirinden farklıdır.

İflâsın kapanması ile iflâs kararının kaldırılması veya bozulması kararlarının kesinleşmesi, benzer şekilde, devam eden tasfiye sürecini sonlandırmaktadır. Ancak iflâsın kapanması masa mallarının satışları yapıldıktan, paralar sıra cetveline göre paylaştırıldıktan ve tam tatmin edilememiş alacaklılara aciz belgeleri verildikten sonra yapılacak bir tasfiye işlemi kalmadığında söz konusu olur. Bir diğer ifadeyle iflâsın kapanması için doğal olarak ikinci alacaklılar toplanmasının yapılmış olması gerekmektedir, bu sebeple iflâsın kapanması için iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekir. Buna karşılık müflis aleyhine ilk derece mahkemesince verilen iflâs kararının kaldırılması veya bozulmasında ise henüz kesinleşmiş bir iflâs kararı mevcut değildir. Bu bakımdan tasfiye sürecini sonlandıran her iki hâl bakımından bir fark iflâs kararının kesinleşmiş olup olmaması noktasındadır.

İflâs kararının kaldırılması veya bozulması sebebiyle tasfiyenin sona ermesi ile iflâsın kapanması sebebiyle tasfiye aşamasının sona ermesi arasındaki bir fark da sonuçları açısındandır. İflâs kararının kaldırılması veya bozulması hâlinde iflâsın açılmış olmasının sonuçları ortadan kalkar, iflâstan önceki duruma dönülür ve müflis hiç iflâs etmemiş gibi olur⁶⁷¹. Nitekim Yargıtay da iflâs kararının bozulması ve bozmanın kesinleşmesi üzerine, iflâsın açılmış olmasının sonuçları geri döneceğinden borçlu iflâs etmemiş sayılacağını ifade

istinafa da başvurulmayarak kesinleştiğinden müflis hiç iflâs etmemiş gibi olmuştur.; İstinaf yargılaması neticesinde verilebilecek kararlara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Taşpolat-Tuğsavul, M. (2018). İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar. *TBB*, (134), 313-354.

⁶⁶⁹ 164'üncü maddenin son fıkrasında adı geçen tedbirler ifadesinden kasıt, Kanun'un 159 ila 163'üncü maddeleri ile 208 ve 210'uncu maddelerinde yer alan tedbirlerdir. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1539.

⁶⁷⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:519.

⁶⁷¹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:519.

etmektedir⁶⁷². Söz konusu neticeleri ile verilen iflâs kararının kaldırılması veya bozulması hali 182'nci madde uyarınca iflâsın kaldırılması kurumunun yarattığı durumla benzerlik göstermektedir. Ancak iflâsın kapanması ile tasfiye tamamlandığında tasfiye tüm işlemleri ile müflis ve alacaklılar bakımından cereyan etmiştir, müflis hiç iflâs etmemiş gibi olmaz, iflâstan önceki duruma geri dönmüş olmaz.

İflâsı kapanan müflis, müflis sıfatından kurtulabilmek için 312 ve devamı maddeleri uyarınca itibarın iadesi yoluna gitmek zorundadır. Buna karşılık aleyhinde verilen iflâs kararı kanun yolunda kaldırılan veya bozulan müflisin itibarın iadesi yoluna gitmesi gerekmez zira kanun yolunda verilen kaldırma veya bozulma kararlarının kesinleşmesi ile müflislik sıfatından kurtulur.

Türk Ceza Kanunu'nda birer suç olarak öngörülen taksirli ve hileli iflâs suçları bakımından, iflâs kararı objektif cezalandırılabilme sebebi teşkil etmektedir ve müflisin cezalandırılabilmesi için verilen iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekir⁶⁷³. Bu sebeple iflâsı kapanan müflisin bu suçların faili olması ve bu suçlardan cezalandırılması mümkün iken; aleyhine verilen iflâs kararı kanun yoluna kaldırılan veya bozulan eski müflisin bu suçlardan cezalandırılması mümkün olmaz.

3.7. Kapanma Kararının İlânı

İcra ve İflâs Kanunu'nun 254'üncü maddesinin son fıkrası verilen kapanma kararının ilânını düzenlemektedir. Bu husus maddede “*İflâs dairesi kapanmayı ilân eder.*” şeklinde ifade edilmiştir. İflâsın kapanması talebinde bulunan iflâs idaresi iken; kapanma ilânını açıkça iflâs dairesinin yapacağı öngörülmüştür. Zira iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile birlikte iflâs dairesinin görevi son bulacağından ilanı da iflâs idaresi değil, iflâs dairesi yapar⁶⁷⁴. Bu çerçevede kapanmanın ilânının, ancak kararın kesinleşmesi ile yapılacağı anlaşılır.

⁶⁷² “...iflâs kararının bozulması ve bozma kararının kesinleşmesi ile iflâsın açılmış olmasının sonuçları sona erer, iflâstan önceki duruma geri dönlür. Bu durumda, bozma kararının kesinleşmesi ile icra takiplerine ve hukuk davalarına kaldıkları yerden devam edilebilir ve iflâs idaresinin görevi sona erer.” Yargıtay 12. HD.: T.19.03.2012 E. 2012/12626 K. 2012/29003 (kararara.com); Yargıtay 8. HD.: T. 23.02.2015 E. 2013/20994 K. 2015/4831 (kararara.com).

⁶⁷³ Uyar, T. (2009b). Taksirli ve Hileli İflâs. *DEÜHFD.*, Özel Sayı Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan., (XLIV), 941-972, 948; Muşul, T. (1998). *İflâs Suçları-Taksirli ve Hileli İflâs Suçları ile Diğer İflâs Suçları*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 46; Dağoğlu, Y. (2013). Hileli ve Taksirli İflâs. *İzmir Barosu Dergisi*, 72-105, 89; Muşul, a.g.e., 2013:II, 1899; Albayrak, a.g.e., 2007:49; Muşul, a.g.e., 2017:892.

⁶⁷⁴ Üstündağ, a.g.e., 2009:214; Kuru, a.g.e., 2016a:650;

Ayrıca Kanun'un iflâs kararının bildirilmesi ve ilanını düzenleyen 166'ncı maddesinin son fıkrasında iflâsın kapanmasının da iflâs kararı ile aynı şekilde bildirileceği ve ilân olunacağı öngörülmüştür. Bu çerçevede mahkemenin verilen kapanma kararını iflâs dairesine bildirmesi; iflâs dairesinin ise 166'ncı madde çerçevesinde öngörülen usulde ilân etmesi gerekir⁶⁷⁵.

Söz konusu 166'ncı maddede iflâsın kaldırılmasının da aynı usulle ilanının yapılacağına hükmedilmiştir. Birtakım yazarlar⁶⁷⁶, iflâsın kaldırılması gibi tasfiye sürecini sona erdiren hâllerde iflâs dairesinin ve iflâs idaresinin görevinin son bulacağını, bu sebeple kesinleşen kaldırma kararını, iflâs dairesinin ilân etmesinin beklenemeyeceğini ifade etmektedir. Ancak iflâsın kapanmasında durum farklıdır. Özellikle iflâsın kapandıktan sonra başlıklı 255'inci madde iflâs kapandıktan sonrasında iflâs dairesinin görevinin devam ettiğine işaret etmektedir. Zira 255'inci madde uyarınca iflâs kararının kesinleşmesinden sonra tasfiye dışı kalmış mal bulunduğu dairenin mala el koyabileceği ve sattırıp iflâs alacaklılarına alacaklarının kalan kısmı için dağıtım yapabileceğini öngörmektedir⁶⁷⁷. Bu sebeple kanaatimizce iflâsın kapanmasında, iflâsın kaldırılmasından farklı olarak iflâs dairesinin görevi bilhassa 255'inci madde sebebiyle devam etmekte olduğundan; kararlar birlikte dairesinin görevinin son bulacağından bahisle ilan mahkemece yapılması gerektiği söylenemez. Nitekim 254'üncü madde de açıkça ilânın iflâs dairesince yapılacağına hükmetmektedir.

3.8. Kapanma Kararının Hukukî Niteliği

Çekişmesiz yargı işleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 388'inci maddesinin açık hükmü gereğince maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. Bu çerçevede iflâsın kapanması çekişmesiz yargı işinin neticesinde verilecek karar da maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmez⁶⁷⁸.

⁶⁷⁵ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:214.

⁶⁷⁶ Albayrak, *a.g.e.*, 2007:124; *Pekcanitez*, iflâsın kaldırılması kararının bizzat mahkemece ilân edilebileceğini ifade etmektedir. *Pekcanitez*, *a.g.e.*, 2016a:I, 105. *Albayrak* ise hükümden iflâs dair ilanının 166'ncı maddedeki usulle yapılmasının gerekliliğinin vurgulandığı şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir.

⁶⁷⁷ Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:220; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:152; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:172; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651.

⁶⁷⁸ Bu sebeptir ki "hüküm" de Kuru'ya göre çekişmesiz yargı işlerine yabancı bir kavramdır. Kuru, *a.g.e.*, 1961:173; Çenberci, çekişmesiz yargıya ilişkin kararların, adli yardım gibi idarî nitelikte kararların ve tedbir niteliğindeki kararların kesin hükme elverişli olmadığını ifade etmiştir. Çenberci, *a.g.e.*, 1965:39.; Boran Güneysu da çekişmesiz yargıda verilen kararları, hüküm olarak nitelendirmenin doğru olmadığı kanaatinde olduğunu ifade etmiştir. Yazara göre çekişmesiz yargı kararları hüküm değil karar olarak nitelendirilmelidir. Boran-Güneysu, *a.g.e.*, 2014:174.

Bununla birlikte maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor olsa da bazı çekişmesiz yargı işleri neticesinde verilen ve şekli anlamda kesinleşmiş nihai kararlar iptal edilemez, değiştirilemez veya düzeltilemez. Bu husus söz konusu çekişmesiz yargı işi neticesinde verilen kararın inşaî karakterinden kaynaklanır⁶⁷⁹.

İflâsın kapanması yargılamasının neticesinde verilecek karar, madde 254 üçüncü fıkradaki süreler (onar gün) içinde başvuru yapılarak istinaf veya temyiz kanun yolunda veya kanun yoluna başvurmaksızın hareketsiz kalınarak şekli anlamda kesinleşir⁶⁸⁰. Ancak kapanma kararı her ne kadar maddî anlamda kesin hüküm etkisine sahip olmasa bile inşaî tesir kuvvetine sahiptir⁶⁸¹. Bu sebeple kesinleşen kapanma kararı iptal edilemez, düzeltilemez veya değiştirilemez.

Bir kararın maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi ile inşaî tesire sahip olması birbirinden ayrılmalıdır. Maddî anlamda kesin hüküm etkisi ile inşaî tesir etkisi, bir karar şekli anlamda kesinleştikten sonra aynı konuda tekrar bir yargılama yapılamaması, bundan sonrası işlemlerin bu karara muhalif bir neticeye varamayacağı ve konunun kesin olarak neticelendiği noktasında ortak sonuçlara sebebiyet vermeleri bakımından benzeşmekle birlikte esasen çok farklı iki tesir kuvvetidir⁶⁸².

İki tesirin en önemli farkı, etki ettikleri kişilerin kapsamı noktasındadır, maddî anlamda kesin hüküm yalnızca taraflar ve halefleri (inter partes) bakımından geçerlidir. İnşaî tesir ise yalnızca şekli anlamda ilgili olan kişi ve haleflerini değil bütün ilgilileri (inter omnes) etkiler ve sonuçlarını herkes için herkese karşı etkili olacak şekilde ortaya çıkarır⁶⁸³.

Diğer bir fark olarak, maddî anlamda kesin hüküm açıklayıcı mahiyette iken; inşaî tesir yapıcı (yeni bir durum inşa edici, yenilik doğurucu) mahiyettedir⁶⁸⁴. Bu bakımdan maddî

⁶⁷⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, çekişmesiz yargı alanında verilen kararların kesin hüküm teşkil etmemekle birlikte inşaî tesir etkisi ile bütün ilgilileri bağlamasının, çekişmesiz yargıda şekli anlamda taraf kavramının önemli olmayışının bir sonucu olduğunu ifade etmektedirler. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *a.g.e.*, 2018:589.

⁶⁸⁰ Çekişmesiz yargı işleri maddî anlamda kesin hüküm ifade etmese de şekli anlamda kesinleşmeye elverişlidir. Önen, *a.g.e.*, 1981:174; Kuru, *a.g.e.*, 1961:177; Gürdoğan, B. (1960b). *Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 21,35. İnşaî sonuç kararın kesinleşmesi ile doğar. Önen, *a.g.e.*, 1981:175.

⁶⁸¹ Çekişmesiz yargıda hükümden bahsetmek mümkün değilse de inşaî nitelikli çekişmesiz yargı kararlarından bahsedilebilir. Önen eserinde bu kararlara örnek olarak gaiplik kararı, kısıtlılık kararı, iflâsın kapanması kararı ve konkordatonun tasdiki kararlarını göstermektedir. Önen, *a.g.e.*, 1981:169. Boran Güneysu, çekişmesiz yargıda “ne bis in idem” ve inşaî etki” gibi maddî anlamda kesinliğe benzer sonuçlar doğuran kurumlar bulunmasına rağmen, maddî anlamda kesin hüküm etkisinden söz edilemeyeceğini ifade etmektedir. Boran-Güneysu, *a.g.e.*, 2014:175.

⁶⁸² Kesin hüküm etkisi ile inşaî tesirin birbiri ile ilişkilerine dair maddî usul teorisi ve usul hukuku teorileri kapsamında ayrıntılı bilgi için bkz. Önen, *a.g.e.*, 1981:175 vd.; Kuru, *a.g.e.*, 1961:181.

⁶⁸³ İyilikli, *a.g.e.*, 2016:82-83; Önen, *a.g.e.*, 1981:179,184; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1975:267; Kuru *a.g.e.*, 2001a:I, 587-588; Çenberci, *a.g.e.*, 1965:44.

⁶⁸⁴ Önen, *a.g.e.*, 1981:179.

anlamda kesin hükmün tesirinin geçmişe ve şu ana etki ettiği söylenebilirken; inşaî tesir geleceğe yönelik etki etmektedir⁶⁸⁵.

İflâsın kapanması yargılamasının sonucunda verilen kararın inşaî tesirli olmasının iki temel sonucu vardır. İlk sonucu iflâsın kapanması kararı şekli anlamda kesinleştiğinde maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmiyor olmasına rağmen kesinleşen kapanma kararı inşaî tesir etkisi sebebiyle iptal edilemez ve değiştirilemez⁶⁸⁶.

İflâsın kapanması kararının inşaî tesirli bir karar olmasının ikinci sonucu ise kendini iflâs idaresince talep edilen iflâsın kapanmasının esastan reddi hâlinde izlenecek yol noktasında gösterir. Bilindiği gibi inşaî tesir kuvvetine haiz olan kararların verildiği birçok dava söz konusudur, bu davalara inşaî davalar denir. İnşaî davalarda, davaya esas olan bir inşaî hak mevcuttur⁶⁸⁷. İnşaî davalarda öncelikle kişinin söz konusu hak sahipliğine dair inceleme yapılır mahkeme hakkın talep edene ait olduğuna kanaat getirdikten sonra hakkın gereğinin yapılmasına yönelik inşaî tesirli kararı verir. Hâkimin hakkın varlığını tespit ettikten sonra gereğini yapma ile ilgili takdir hakkı sınırlıdır⁶⁸⁸.

Çekişmesiz yargı işlerinde ise inşaî tesir kuvvetine sahip karar verilecek işlerde yargılamanın temeli bir inşaî hakka dayanmamaktadır. Kaldı ki zaten çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak kişilerin sübjektif hakkı söz konusu değildir, nitekim bu husus çekişmesiz yargı işlerini ayırmada ölçüt kabul edilmektedir. İnşaî davalarda, dava bir inşaî hakka dayandığından; davanın esastan reddi inşaî hakkın var olmadığına yönelik bir tespit hükmü olarak yorumlanır. Esastan ret kararının kesinleşmesi de davacının iddia ettiği inşaî hakkının mevcut olmadığına dair maddî anlamda kesin hüküm teşkil eder. Maddî anlamda kesin hüküm teşkil eden inşaî hakkın yokluğuna dair tespit kararı sebebiyle kişi bir daha bu hakka yönelik bir talep ile yargılama talep edemez. Ancak işte tam bu noktada, çekişmesiz yargı işlerinde inşaî tesirli kararlar ile çekişmeli yargıda verilen inşaî nitelikli kararlar birbirinden ayrılır. Çekişmeli yargıda talebin esastan reddi, inşaî bir hakkın olmadığına tespiti

⁶⁸⁵ Önen, *a.g.e.*, 1981:179; İyilikli, *a.g.e.*, 2016:82-83; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694.

⁶⁸⁶ Kuru, *a.g.e.*, 1961:182; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:694; Ancak bu noktada iflâsın kapanması bakımından yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yolu ile yapılan açıklamalar için bkz. yuk. 3.6.3.

⁶⁸⁷ Bu sebeple temelinde bir inşaî hakkın kullanımı mevcut olan inşaî davalarda, inşaî hüküm, aynı zamanda söz konusu inşaî hakkın varlığını da tespit etmiş olur. Önen, *a.g.e.*, 1981:167.

⁶⁸⁸ İnşaî davalarda davanın konusunu tarafın sübjektif inşaî hakkı oluşturduğundan hakkın varlığına kanaat eden hâkimin bu noktadan itibaren takdir yetkisi oldukça sınırlıdır, çoğu zaman hakkın varlığını tespit ettikten sonra hakkın gerektirdiği yönde karar vermek zorundadır. Önen, *a.g.e.*, 1981:119.

hükmündedir⁶⁸⁹ ve aynı hakka dayanılarak tekrar talepte bulunulmaz iken; çekişmesiz yargıda talep esastan reddedildiğinde yeniden bir talepte bulunulabilir. Zira çekişmesiz yargıda esastan ret kararı bir inşai hakkın mevcut olmadığının tespiti anlamına gelmez. Bu çerçevede iflâsın kapanması talebi üzerinde ilk derece mahkemesi veya kanun yollarında esastan ret kararı vermiş olsa bile iflâsın kapanması tekrar talep edilebilir.

⁶⁸⁹ Önen, inşai hakkının varlığı iddiasıyla inşai dava açan davacının istemi mahkemece reddedildiğinde, söz konusu ret hükmü ile davacının haksızlığının yanında, dava konusu olarak ortaya konan inşai hakkın var olmadığının da tespit edilmiş olacağını ifade etmiştir. Önen, a.g.e., 1981:167.

4. İFLÂSIN KAPANMASININ HUKUKÎ SONUÇLARI VE İFLÂSIN KAPANMASINDAN SONRA ORTAYA ÇIKABİLECEK BAZI ÖZEL DURUMLAR

4.1. İflâsın Kapanmasının Hukukî Sonuçları

Kesinleşen iflâsın kapanması kararı, inşâî tesir kuvveti ile birtakım hukukî sonuçları meydana getirir. Bu sonuçların bir kısmı etkisini özel hukuk alanında gösterirken; bir kısmı kamu hukuku alanında gösterir. Biz de bu bölümde kararın meydana getirdiği sonuçları, özel hukuk bakımından ve kamu hukuku bakımından ikiye ayrılarak inceleyeceğiz.

4.1.1. İflâsın Kapanmasının Özel Hukuk Bakımından Sonuçları

Dar ve teknik manasıyla iflâsın kapanması, mahkemece, tüm tasfiye işlemlerinin usulüne uygun olarak yapıldığı ve artık yapılabilecek bir tasfiye işlemi kalmadığı, bu yönde verilecek karar ile gerçekleşir⁶⁹⁰. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararı verildiğinde, iflâs tüm hüküm ve sonuçları ile doğmuş, tasfiye aşaması usulüne uygun olarak geçirilmiş ve tamamlanmıştır⁶⁹¹.

İflâsın kapanması kararının inşâî etkisi geriye değil; geleceğe etkilidir. Bu bakımdan verilen iflâsın kapanması kararının, kararın verilmesinden önce geçirilen tasfiye aşamasında yapılmış herhangi bir iş veya işlemi etkilemesi söz konusu olmaz. Şöyle ki iflâsın kapanması kararının verilebilmesi için asliye ticaret mahkemesince verilen iflâs kararının kesinleşmiş olması gerekir⁶⁹². Bu noktada iflâsın kapanması kararının verildiği ana kadar, 193'üncü madde uyarınca iflâs kararıyla birlikte duran takipler zaten kesinleşme sebebiyle düşmüş, 194'üncü madde uyarınca iflâs kararıyla birlikte tatil edilen hukuk davaları neticelendirilmiş olur. Bu sebeple inşâî etkisini geleceğe yönelik olarak ortaya çıkaran iflâsın kapanması kararının, düşen takipler ve neticelenen hukuk davaları üzerinde bir etkisi olmayacaktır. Kaldı ki düşen takipleri başlatan iflâs alacaklıları, iflâsın kapanması kararı verilinceye kadar zaten iflâs tasfiyesi süresince masa mallarıyla kendine isabet eden miktarda tatmin edilmiş olur. Neticelenen hukuk davalarının konusu olan mal veya haklar da tasfiye süresince satışı yapılmış ve alacaklıların ödemesine tahsis edilmiş olur. Bu bakımdan düşen takiplerin ve

⁶⁹⁰ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Kuru, *a.g.e.*, 1971:350; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531.

⁶⁹¹ Kuru, *a.g.e.*, 1971:350; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521.

⁶⁹² Ayrıntılı açıklamalar için bkz. yuk. 3.3.1.9.

neticelenen hukuk davalarının o noktadan sonra geri dönüşü olmaz, yeniden canlanması veya hayatiyet kazanması söz konusu değildir.

İflâsın kapanmasının, tasfiye süresince iflâs idaresinin yaptığı iş ve işlemlere, düşen takiplere veya neticelenen hukuk davalarına bir etkisi olmaz. Ancak iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ortaya çıkardığı yeni hukukî durum ile müflisi, tasfiyeden tam tatmin edilememiş iflâs alacaklılarını ve müflisin sonraki alacaklılarını iflâs tasfiyesi sürecinden farklı bir aşamaya taşır.

İflâsın kapanması kararının özel hukuk alanında meydana getirdiği en önemli sonuç, şüphesiz müflisin tasarruf yetkisini yeniden kazanmasıdır. Müflise karşı yeniden takip yapılabilir hâle gelmesi de kapanma kararının özel hukuk bakımından ortaya çıkardığı bir diğer sonuçtur. Bunun dışında iflâsın kapanmasının sözleşmeler, şarta bağlı alacaklar ve şirketler üzerindeki etkilerini de özel hukuk bakımından kararın sonuçları bağlamında ele alacağız.

4.1.1.1. İflâsın kapanmasının müflisin tasarruf yetkisine etkisi

İflâs açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları⁶⁹³ hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur⁶⁹⁴. Alacaklıların tatminine özgülünmüş masa mallarının tasfiye süresince emniyetinin sağlanması ve maksimum verimle satışının gerçekleştirilebilmesi⁶⁹⁵ için müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlandırılmıştır⁶⁹⁶.

Kanununun 191'inci maddesi uyarınca iflâsın açılması ile birlikte masa malları hakkında müflis tarafından yapılan her türlü tasarruf işlemi alacaklılara karşı hükümsüzdür. Söz konusu hükümsüzlük yalnızca müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisine dairdir. Diğer bir yandan tasarruf etmesi kısıtlanan masa mallarının mülkiyet hakkı müflistedir⁶⁹⁷.

⁶⁹³ Hacze konu olmayan (m.82) masa dışı mal ve haklar bakımından tasarruf yetkisi iflâsın açılmasıyla sona ermez. Başözen, *a.g.e.*, 2005a:194.

⁶⁹⁴ Kuru, *a.g.e.*, 1993:2834; Başözen, *a.g.m.*, 2005b:268; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:119; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:28.

⁶⁹⁵ Müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılması ile müflisin, masa malları üzerinde tesis edeceği bir sınırlı aynı hak (rehin vb.) ile söz konusu malın paraya çevrilmesini zorlaştırmasının veya malın satış değerini düşürmesine engel olunmaktadır.

⁶⁹⁶ Müflisin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasının temelinde yatan el koyma teorilerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 26vd.; Umar, *a.g.e.*, 1973:225vd.

⁶⁹⁷ Doktrinde bazı yazarlar iflâs kararı ile birlikte masa mallarının mülkiyetinin alacaklılara geçeceğini ileri sürmektedir; bu görüşte olan yazarlar ve mülkiyetin devri teorisine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Başözen, *a.g.e.*, 2005a:26vd.

Bunun dışında müflisin hak ve fiil ehliyetlerine de bir sınırlama getirilmemiştir⁶⁹⁸. Bu çerçevede müflis, borçlandırıcı işlem(taahhüt işlemi) yapabilir⁶⁹⁹. Ancak söz konusu borçlandırıcı işlemi masa malları üzerinde yapacağı bir tasarruf işlemi ile yerine getiremeyecektir.

İflâsın kapanması kararı ile birlikte iflâs halinin sona ermesinin özel hukuk bakımından en önemli sonucu hiç şüphesiz müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisini tekrar kazanabiliyor olmasıdır. Ancak müflisin kapanma kararının kesinleşmesi ile birlikte geri kazandığı tasarruf yetkisini kapsamının çizilmesi önemlidir.

İlk olarak müflisin tasarruf yetkisini geri kazanması zaman bakımından ortaya koyulmalıdır. İflâsın kapanması kararı inşâî nitelikli bir karardır. İnşâî kararlar kural olarak kararın verilmesi ile değil; kararın şeklî anlamda kesinleşmesi ile etkisini ortaya çıkarır⁷⁰⁰. Bu bakımdan verilen iflâsın kapanması kararı, kanun yollarına başvurulmaksızın veya kanun yolları neticesinde şeklî anlamda kesinleştiğinde müflis tasarruf yetkisini geri kazanır. İlk derece mahkemesince verilen iflâsın kapanması kararı üzerine, müflis tasarruf yetkisini, kararla beraber kazanmış olmaz. Tasarruf yetkisinin geri kazanılabilmesi için 254'üncü maddede öngörülen istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru süreleri (onar gün) hareketsiz geçirilerek veya kanun yolunda, kararın kesinleşmesi gerekir.

Müflisin tasarruf yetkisinin iflâsın kapanması kararı ile birlikte geri kazanılmasında zaman bakımından ele alınması gereken bir husus da kararın, karar kesinleşmeden evvel yapılan hükümsüz tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğüne etkisidir. Bu noktada doktrinde bir görüş, müflisin hükümsüz tasarruf işlemlerine rağmen alacaklıların tam olarak tatmin edilmiş olup olmadığına göre ayırım yapmaktadır. Bilindiği gibi iflâs takibinde, hacizden farklı olarak alacağa yetecek kadar değil; müflisin hacze kabil tüm mallarına el koyulması ve alacaklıların tatminine özgülmesi esastır. Bu sebeple tasfiye sonrasında artan mal veya meblağın

⁶⁹⁸ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1562; Muşul, *a.g.e.*, 2017:789; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:72; Berkin, *a.g.e.*, 1972:240-241; İflâsın, yalnızca müflisin tasarruf yetkisi üzerinde sonuçlarını doğurması; buna karşılık, müflisin borçlandırıcı (taahhüt) işlemler yapma ve tasarruf ehliyetine dokunmaması müflisin, birey olarak varlığını devam ettirmesi amacının bir göstergesi olarak görülebilir. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 19; müflisin masa konusu mallar üzerinde yalnızca tasarruf yetkisinin sınırlandırılmış olması, iflâs süresince kanuna riayet edilmeyen durumlarda şikâyet ve benzeri hukukî çarelere başvurabilme hakkının sağlanması bakımından önemlidir. Karlı, *a.g.e.*, 2014a:503; "...müflis iflâs etmekle medeni haklardan istifade ve medeni hakları kullanma ehliyetlerini kaybetmiş olmaz..." Yargıtay 10.CD. T.25.10.1999. E.1999/7253 K.1999/9844. Karlı, *a.g.e.*, 2014a:504.

⁶⁹⁹ Karşı görüşte olan Postacıoğlu eserinde, iflâsın açılması ile müflis, mamelekinin yalnız aktif kısmından değil, pasif kısmından da hukuken el çekmiş olur; bu ise, iflâs masanın pasif kısmına yönelik geçerli bir biçimde hukukî sonuç doğuran işlemlere girişememesi ve pasifi kendi irade beyanları ile istediği gibi kabartmaması anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bu sebeple yazara göre, müflisin taahhüt işleminde bulunamamasında pratik yönden zaruret bulunmaktadır. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:89; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1562; Muşul, *a.g.e.*, 2017:789.

⁷⁰⁰ Önen, *a.g.e.*, 1981:182.

bulunması olasıdır. Bu görüşte olan yazarlara göre tasfiye esnasında satılan mallar ile alacaklılar tam olarak tatmin edilmiş ve kapanma sonrasında masada mal kalmış olursa, müflisin bu kalan mal ile ilgili tasarruf ehliyeti yok iken yapmış olduğu tasarruf işlemleri geçerli kabul edilmelidir⁷⁰¹.

Ancak kanaatimizce somut halin sonucundan hareketle tasarruf işleminin eskiye dönük geçerli olacağına yönelik bu kabul, hukukî işlemlerin yapıldıkları andaki hükümsüzlüğü hakkında sağlıklı sonuçlar vermemektedir. Diğer bir ifadeyle işlem yapıldığı anda müflisin tasarruf yetkisinin olmaması sebebiyle hükümsüz iken⁷⁰²; iflâsın kapanması kararı verilene kadar alacaklılar tam olarak tatmin edildiğinde ve tasfiyeden mal arttığını tespit edilmesinden sonra işlemin geçerli kabul edilmesi ancak iflâsın kapanması kararının müflise tasarruf yetkisini geçmişe etkili olarak geri kazandırması ihtimalinde geçerli olabilecektir. Oysaki iflâsın kapanması kararı etkisini geleceğe yönelik ortaya çıkaran, geleceğe etkili(ex nunc) bir inşâi karardır⁷⁰³. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararı kesinleşene kadar yapılmış herhangi bir müflis tasarruf işleminin kapanma kararının kesinleşmesi ile geçerli olabilmesi kabul edilmemelidir⁷⁰⁴.

Müflisin tasarruf yetkisini yeniden kazanması, müflislik sıfatı ile bağlantılı değildir. Her ne kadar müflislik sıfatının kazanılması ile tasarruf yetkisinin kaybı aynı anda olsa da, iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile tasarruf yetkisi geri kazanılırken müflis sıfatı ortadan kalkmaz. İflâsın kapanması kararının kesinleşmiş olması, müflisin müflislik sıfatını ortadan kaldırmamakta ancak müflise tasarruf yetkisini geri kazandırmaktadır. Müflisin, müflis sıfatını kaybetmesi ancak itibarın yerine getirilmesi şartlarının sağlanarak bu yönde mahkemeden talepte bulunulmasına bağlıdır⁷⁰⁵.

⁷⁰¹ Bu görüşte olan Başözen, iflâsın açılmasından sonra müflisin hükümsüz tasarruf işlemlerine rağmen geriye kalan masa malvarlığı alacaklıların alacaklarını tümüyle karşılamış ise, iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra müflisin hükümsüz tasarruf işlemi geriye etkili bir biçimde hukukî sonuç doğurması gerektiğini ifade etmektedir. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 235. Yazara göre, kanun koyucu, müflisin taahhüt işlemlerini engellemek istemiş olsaydı, onun hukukî işlem ehliyetini sınırlandırma ya da yasaklama yoluyla yapabilirdi ve müflisin tasarrufa yetkisizliği sonucunu doğuracak düzenlemelere gerek duymazdı. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 168.

⁷⁰² Önemle belirtilmelidir ki müflisin tasarruf yetkisi olmadığı dönemde yapmış olduğu bir tasarruf işlemi ancak iflâs idaresinin söz konusu işleme izin veya icazet vermemiş olduğu durumlarda hükümsüzdür. Zira iflâs idaresinin müflisin tasarruf işlemine örtülü veya açık, izin veya sonrasında icazet vermiş olması hâlinde işlem geçerli olduğundan hükümsüzlük söz konusu olmaz. İflâs idaresinin takdirine bağlı bu husus, sorumluluklarını da beraberinde getirir. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:177vd.; Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 223. Bu işlemler müflisin tasarruf yetkisini geri kazanması yollarından herhangi birisinden bağımsız olarak hüküm ve sonuçlarını doğurur.

⁷⁰³ Önen, kural olarak inşâi hükümlerin ex nunc (geleceğe etkili) tesirler yarattığını; zira yenilik doğurmayı ve değişiklik yaratmayı amaçlayan inşâi hükmün tesirini geleceğe etkili olarak ortaya çıkarmasının doğal olduğunu ifade etmektedir. Önen, *a.g.e.*, 1981:189.

⁷⁰⁴ Bu husus iflâsın kapanması ile geçmişe etkili olarak iflâsın etkilerini bertaraf eden ex tunc(geçmişe etkili) inşâi tesir gösteren iflâsın kaldırılması kurumunun karşılaştırılırken ele alınmaya çalışılmıştır bkz. 2.3.1.

⁷⁰⁵ Başözen, *a.g.e.*, 2005a:234; Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3357.

Müflisin kapanma kararının kesinleşmesi ile geri kazandığı tasarruf yetkisinin hangi mal ve haklar bakımından kazanmış olduğu da önemli bir diğer husustur. Müflis iflâsın kapanmasından sonra yalnızca alacaklılara kesin dağıtımları yapıldıktan ve masa borçları ödendikten sonra kalan meblağ bakımından tasarruf yetkisini kazanmış olur. Buna karşılık müflisin iflâsın kapanması kararı kesinleşinceye kadar uhdesine geçen mallar ile ilgili tasarruf yetkisini kazandığı söylenemez. Kapanma kararı kesinleşinceye kadar müflisin uhdesine geçen mallarda masa mallarından sayılacağından bu mallara tasfiye süresince fiilen el koyulmamış ve üzerinde işlem yapılmamış olsa bile iflâsın kapanması ile müflis, bu mallar üzerinde tasarruf yetkisini kazanmış olmaz. Örneğin müflise iflâs kararı kesinleşinceye kadar bir miras kalmış olduğunda bu mal kapanma kararı kesinleşene kadar tasfiye edilmemiş olsa bile söz konusu mal bakımından tasarruf yetkisinin müflise geri dönmesi söz konusu olmaz. Nitekim Kanun'un 255'inci maddesi de bu tehlikenin önüne geçmek için müflisin tasfiye dışı kalmış bu tür malları için iflâsın kapanmasından sonra da iflâs dairesince el koyulup içinden tatmin edilememiş alacaklılara dağıtım yapılacağını öngörmektedir⁷⁰⁶.

Öte yandan müflisin geri kazandığı tasarruf yetkisi, tasfiye aşamasında alacaklılar tatmin edildikten sonra kalan mal ve meblağ için söz konusu olduğundan, masa mallarının tümünün satışından elde edilen meblağ ile alacaklılar dahî tam olarak tatmin edilememiş ise müflise üzerindeki tasarruf yetkisini geri kazanacağı bir mal veya meblağ da kalmamış demektir. Bu durumda müflisin tasarruf hakkını geri kazandığı hiçbir mal veya hak mevcut değildir.

4.1.1.2. İflâsın kapanmasının müflise karşı başlatılabilecek yeni takiplere etkisi

İflâs masasına alacağını yazdırabilecek ve tasfiye sürecinden kendisine isabet eden meblağı alabilecek olan alacaklılar yalnızca iflâs alacaklılarıdır; iflâs alacaklıları, iflâs açıldığı anda müflise alacaklı olan alacaklılarıdır. İflâs açıldıktan sonra müflis ile girişilen hukukî bir ilişki neticesinde müflisten alacaklı olanlar iflâs alacaklısı olmazlar. Bu alacaklılara sonraki(yeni) alacaklılar denir⁷⁰⁷; sonraki alacaklılar, alacaklarını iflâs masasına yazdıramaz⁷⁰⁸.

⁷⁰⁶ İflâs kapandıktan sonra tasfiye dışı kalmış mallarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. a.ş. 4.2.1.

⁷⁰⁷ Yeni alacaklılar ya da sonraki alacaklılar iflâs alacaklılarına oranla iflâs tasfiyesine yönelik işlemlerde “üçüncü kişi” olarak kabul edilmekte ve tasfiye dışı tutulmaktadır. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 20.

⁷⁰⁸ “... Mahkeme, müflisin iflâstan sonraki borçlanmalarının iflâs alacağı olarak kabul edilemeyeceği gerekçesi ile davanın reddine karar vermiştir... kararda bir isabetsizlik bulunmadığından...” (Yargıtay 11.HD. T. 04.05.1988. E. 1988/1237. K.1988/3019. Kuru, *a.g.e.*, 1993:2862; “...Masadan tatmin edilebilecek alacaklar iflâs alacakları ve masa borçlarıdır. İflâs alacakları, iflâs tarihi itibarıyla doğmuş olan alacaklardır. Munzam zarar alacağı iflâstan sonra oluştuğundan iflâs masasına kaydı istenemez...” (Yargıtay 19.HD. T. 15.10.1998. E.1998/5189. K.1998/6117(Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)); “...İflâs alacağı olmayan, sonradan doğan alacaklılar iflâs masasına kaydedilemeyeceğinden...” (Yargıtay 12.HD. T. 24.05.1979. E. 1979/287. K.1979/4765(Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı)).

Bilindiği gibi müflis iflâsın açılmasından sonra masa malları ile ilgili tasarruf işlemi bulunmaz, bu durumda sonraki alacaklılarla giriştiği hukukî ilişkiden doğan borçlarını masa mallarından karşılayamayacaktır. Elbette müflisin söz konusu borcu masa malları dışındaki varlığından karşılamasına bir engel bulunmamaktadır. Ancak müflisin haczedilebilir tüm malvarlığı, iflâs ile birlikte bir masa teşkil ettiğinden, borcun, masa malları dışından karşılanması oldukça güçtür. Sonraki alacaklıların, hukukî ilişkiden doğan hakları masa mallarından karşılanamayacağı gibi sonraki alacaklılar Kanun'un 193'üncü maddesi uyarınca iflâs tasfiyesi süresince müflise karşı ne iflâs yolu ile ne de haciz yolu ile takipte bulunabilir. Sonraki alacaklılar aleyhine yaratılan bu durumun temelinde bu kimselerin, iflâsın açılmasından ve borçlunun müflis sıfatı almasından sonra, söz konusu durumdan haberdar olarak müflis ile hukukî ilişkiye girişmiş olmaları yatmaktadır.

Belirtilen tüm bu sebeplerle sonraki alacaklılar bakımından müflisin tasarruf yetkisine tekrar kavuştuğu ve müflise karşı yeni takipler yapılır hale geldiği iflâsın kapanması kararının kesinleştiği tarih oldukça önemlidir. Sonraki alacaklılar iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden itibaren müflise karşı yeni takipler başlatabilir. İflâsın kapanması kararının keşşilmesi ile müflisin artan masa malları üzerinde tasarruf yetkisini de tekrar kazandığından sonraki alacaklılar bu mallar için haciz takibinde bulunabilir⁷⁰⁹. İflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden itibaren müflisin iflâsın açılması tarihinden sonra alacaklısı olan sonraki alacaklılar yalnızca haciz yoluyla değil; iflâs yolu ile de takipte bulunabilir. Ancak bu durumda müflisin, iflâsın kapanması tarihinden sonra da iflâsa tâbi kişilerden olması gerekir⁷¹⁰.

İflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra tasfiye aşamasında tam olarak tatmin edilememiş iflâs alacaklıları ise ellerindeki aciz belgeleri ile müflise karşı yeni takipler başlatabilecektir. Ancak Kanun'un 251'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ellerinde aciz belgesi bulunan iflâs alacaklıları iflâsın kapanmasından sonra ancak müflisin iktisap ettiği yeni mallara karşı takip talebinde bulunabilir⁷¹¹.

⁷⁰⁹ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1568; Muşul, *a.g.e.*, 2017:791.

⁷¹⁰ İflâsın kendileri için bir infisah sebebi olduğu şirketlerin, iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile tüzel kişilikleri ortadan kalkacağından. Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:505; Dinç, S. (2016). 6102 Sayılı Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme. *YBDH.*, (2), 223-248, 233. kapanma kararının kesinleşmesinden sonra iflâsa tâbi bir sermaye şirketi tüzel kişiliği mevcut olmayacaktır.

⁷¹¹ İflâsın kapanmasından sonra ellerinde aciz belgesi olan iflâs alacaklılarının durumu ve yeni mal kavramına dair bkz. a.ş. 4.2.3.

4.1.1.3. İflâsın kapanmasının akdedilen sözleşmelere etkisi

Kural olarak, iflâs, akdedilen sözleşmelerin kendiliğinden sona ermesi sonucunu doğurmaz⁷¹². Ancak verilen iflâs kararı, aleyhine iflâs kararı verilen tarafın sözleşmeyi gereği gibi ifa etmesini önemli ölçüde zorlaştırabilir. Bu bakımdan kanun koyucu akdedilirken tarafların karşılıklı güveninin yoğun olarak mevcut olduğu bazı sözleşmelerin, bir tarafın iflâsı hâlinde sona ereceğini düzenlemiştir. Türk Borçlar Kanunu⁷¹³ iflâsın açılması ile sona eren sözleşmeleri ilgili maddelerde açıkça öngörmektedir⁷¹⁴. Buna göre örneğin kiracının iflâsı hâlinde hasılat kirası sözleşmesi kendiliğinden sona erer, vekilin iflâsı hâlinde vekâlet akdi sona erer ve adî ortaklardan birinin ölümü ile adî şirket sona erer. Benzer düzenlemeler Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan bazı sözleşmeler bakımından da getirilmiştir⁷¹⁵. Örneğin taraflardan birinin iflâsı, cari hesap sözleşmesinin sona erme sebebidir.

İflâsın açılması ile sona ereceği öngörülen sözleşmeler, iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile hukuk alanındaki varlıklarını geri kazanamazlar. Söz konusu sözleşmelerin hayatiyet kazanamamasının birden fazla sebebi vardır. Öncelikle iflâsın kapanması kararının geçmişe etkili olmaması, sözleşmelerin iflâsın açıldığı andaki mevcut hâli ile hayatiyet kazanmasına engel olur. Ayrıca iflâsın açılması ile sona ereceği öngörülen sözleşmeler karşılıklı güven unsurunun yoğun olarak varlığını gerektiren sözleşmelerdir. Bu sebeple kapanma kararı geçmişe etkili olsaydı dahî söz konusu sözleşmeler hayatiyet kazanamazdı⁷¹⁶. Kaldı ki bu şekilde iflâs kararı ile hukuken sona eren sözleşmelerde taraflar karşılıklı güven ilişkisinin zedelenmediğini düşünüyorlarsa her halükârda iflâs kararından sonra yeni bir sözleşme akdetmeleri gerekir, iflâsın kapanması kararı bu sözleşmelere hayatiyet kazandıramaz.

⁷¹² Kuru, *a.g.e.*, 1993:2948; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1582; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:40;

⁷¹³ 04.02.2011 tarihinde 27836 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu.

⁷¹⁴ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 370, 513/1, 532/2, 609/3, 619/2, ve 639/3 iflâsın açılması ile sona eren sözleşmeleri düzenlemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özümucu, S. (1994). *İflâsın Açılmasının Borçlar Hukuku Sözleşmeleri Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 3vd.

⁷¹⁵ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 98/1-c, 121/3, 1084/1 ve 1085/1 iflâsın açılması ile sona eren sözleşmeleri düzenlemektedir.

⁷¹⁶ Bilindiği gibi iflâsın kaldırılması kararı, inşai tesirini borçlu hiç iflâs etmemiş gibi geçmişe etkili olarak gösteriyor olmasına rağmen; doktrin, iflâs kararı ile sona eren sözleşmeler verilen iflâsın kaldırılması kararı ile tekrar hayatiyet kazanamayacağını ifade etmektedir. Tercan, *a.g.e.*, 1996:270; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:147. bu sözleşmelerin ortak özelliği yoğun güvenin varlığıdır. Albayrak, *a.g.e.*, 2007:147; İflâsın açılması kararı ile sona eren sözleşmelerde her iki taraf aralarında güvenin varlığının devam ettiğini iflâsın açılmasından sonra aralarındaki sözleşmeyi tekrarlayarak göstermesinde bir engel yoktur. Başözen, *a.g.e.*, 2005a: 190.

Kanunun açıkça belirttiği hâller dışında, kural olarak, sözleşmeler iflâsın açılması ile son bulmazlar. Bu hâlde karşı taraf, sözleşmenin ifa edilmesini talep hakkında sahiptir; ancak alacaklı olunan miktar müflisten talep edilemez. Alacaklının bu miktarı iflâs alacağı olarak kaydettirmesi gerekir⁷¹⁷. İflâsın kapanması yargılamasında, mahkeme, alacaklarını masaya iflâs alacağı olarak kaydedilen alacaklıların ne miktarda tatmin edildiğini tatmin edilmeyen miktar için aciz belgesi verilip verilmediği gerek son rapor gerek re'sen araştırma ilkesi uyarınca ulaşılan deliller çerçevesinde inceler. Mahkemenin iflâsın kapanması kararı verilebilmesi için yaptığı inceleme, yaptıkları sözleşme sebebiyle iflâs alacaklısı olanların tatmininin, masa mallarının satışı ile kendine isabet eden miktarla sağlanmış; tam tatmin edilememişler ise aciz belgeleri verilmiş olduğuna yönelik olur. Aksi hâlde mahkeme iflâsın kapanması kararı veremez. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararının, iflâsın açılmasından evvel akdedilen sözleşmelere bir etkisi olmaz. Ancak iflâs tasfiyesi süresince tam tatmin edilememiş olan miktarlar bakımından aciz belgesinin ilgili hükümleri saklıdır.

İflâsın kapanması kararı, iflâs kararından sonra akdedilen sözleşmelere de doğrudan etkili olmaz. Ancak söz konusu sözleşmelerin ifasının müflis tarafından yapılabilmesi veya alacaklının ifa edilmeyen alacağı için yeni takiplerde bulunması bakımından iflâsın kapanması önem arz eder. Bu husus ise iflâsın kapanması kararının müflisin tasarruf yetkisini geri kazanması bahsinde ve müflise karşı yeni takipler yapılabilmesi bahsinde ele alındığından tekrar edilmeyecektir⁷¹⁸.

4.1.1.4. İflâsın kapanmasının şarta bağlı alacaklara etkisi

İflâsın kapanmasının, müflisin iflâsın açılmasından evvel giriştiği hukukî ilişkiler sebebiyle alacaklısı olan iflâs alacaklılarına veya iflâs alacaklarına doğrudan bir etkisi olmaz. Zaten bu alacaklar masaya iflâs alacağı olarak kaydettirilmiş ve tasfiye süresince kendilerine isabet edecek miktar ile tatmin edilmeye çalışılmıştır. Ancak müflisin iflâs açılmasından evvel borçlu olduğu şarta bağlı alacaklarda iflâsın kapanması kararının kesinleşmesine kadar söz konusu şartın gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi, şartın iflâsın kapanmasından sonra gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi farklılık arz eder.

Taraflar, bir sözleşmenin hüküm ve sonuç doğurmasını veya ortadan kalkmasını ileride gerçekleşmesi muhtemel (gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen) bir olguya bırakmış

⁷¹⁷ Verilen iflâs kararı ile birlikte müflisin masa malları hakkında tasarruf yetkisi kısıtlanacağından, alacaklı olan tarafın alacağını müflisten talep etmesi söz konusu olamaz, alacaklı söz konusu miktarı iflâs alacağı olarak masaya kaydettirmelidir. Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1583,1587.

⁷¹⁸ Bkz. yuk. 4.1.1.1 ve 4.1.1.2.

olabilirler⁷¹⁹, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen söz konusu olguya şart (koşul) adı verilir⁷²⁰. Hukukî işlemin hüküm ve sonuç doğurması gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bağlanmışsa geciktirici (talikî) şartın⁷²¹; yapılan işlemin hüküm ve sonuçlarının ortadan kalkması gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bağlanmışsa bozucu (infisahî) şartın⁷²² varlığından bahsedilir.

İflâsın açılmasından önce müflis ile girişilen hukukî ilişkide tarafların bir şart koymuş olması, alacaklının iflâs alacaklısı olmasını ve dolayısıyla alacağını iflâs masasına kaydettirmesini engellemez; şarta bağlı alacaklar iflâs alacağıdır ve şarta bağlı alacak hakkı sahipleri iflâs alacaklısıdır⁷²³. Ancak şartın niteliği, tasfiye sürecinde alacaklının ne şekilde tatmin edileceği bakımından önem arz eder. Buna göre iflâs alacaklısının alacağı geciktirici bir şarta bağlı ise iflâs tasfiyesinde kendisine isabet eden miktar bir banka hesabına yatırılarak şartın gerçekleşmesinden sonra ödenmek üzere iflâs idaresince muhafaza altına alınır⁷²⁴. Bu husus 250'inci maddenin son fıkrasında öngörülmektedir. Şart iflâsın kapanması kararı kesinleşene kadar gerçekleştiği takdirde idare, söz konusu meblağı alacaklıya öder ve şartın gerçekleştiğini son rapora işler. Ancak söz konusu geciktirici şart iflâsın kapanması kararı kesinleşinceye kadar gerçekleşmeyebilir; bu durumda alacak için ayrılan bankadaki meblağ durur ve şart gerçekleşince iflâs dairesi tarafından alacaklıya ödenir⁷²⁵. İflâs kapandıktan sonra söz konusu şartın gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa veya gerçekleşmesi imkânsızlaşarsa, iflâs dairesi 255'inci madde uyarınca tasfiye dışı kalmış mallara uygulanan hükümler çerçevesinde bankadaki meblağı tasfiyeden tam tatmin edilememiş diğer alacaklılara dağıtılır⁷²⁶.

⁷¹⁹ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m.170/1; Eren, *a.g.e.*, 2018:1161; Pulaşlı, H. (1989). *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukukî Sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayıncılık, 8; Sirmen, L. (1992). *Türk Özel Hukukunda Şart*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuk Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 30.

⁷²⁰ Türk borçlar hukukunda şart kavramına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, *a.g.e.*, 2018:1161vd.; Sirmen, *a.g.e.*, 1992:30vd.; Pulaşlı, *a.g.e.*, 1989:8vd.

⁷²¹ Sirmen, *a.g.e.*, 1992:53; Pulaşlı, *a.g.e.*, 1989:57; Eren, *a.g.e.*, 2018:1171; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:31.

⁷²² Eren, *a.g.e.*, 2018:1171; Sirmen, *a.g.e.*, 1992:63-64; Pulaşlı, *a.g.e.*, 1989:63; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:32.

⁷²³ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:580; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1597; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:143; Muşul, *a.g.e.*, 2017:794; Masaya iflâs alacağı olarak kaydedilebilecek olan alacaklar, iflâsın açılması anına kadar mevcut olan muaccel, müccel, geciktirici veya bozucu şarta bağlı olan alacakların tamamıdır. Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:507.

⁷²⁴ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1597; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:580; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:75; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484; Postacıoğlu, şarta muallak alacakların, kesin olan alacaklara ulaşılmasını en azından belli bir süre engellemesi tehlikesinin bertaraf edilebilmesi için, şarta bağlı alacakların tamamının ayrılıp muhafaza altına alınmamasını yalnızca gerçekleşme şansı nispeti üzerinden yazılmasını ve ayrılmasının gerektiğini ifade etmektedir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:143;

⁷²⁵ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:580; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:143.

⁷²⁶ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:143.

Öte yandan iflâs alacaklısının alacağı bozucu bir şarta bağlı ise alacak herhangi bir şarta bağlanmamış normal bir alacakmış gibi muamele görür, tasfiyeden alacaklıya isabet eden miktar ödenir. Ancak ödenen meblağ iflâsın kapanması kararı kesinleşinceye kadar söz konusu bozucu şart gerçekleşir ise iflâs idaresince⁷²⁷; şart, iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra gerçekleşir ise iflâs dairesince geri alınır. İflâs idaresi veya iflâs dairesi bu geri almanın açacakları sebepsiz zenginleşme davası ile yerine getirilmesini sağlayabileceği gibi⁷²⁸ yine kanunun 255'inci maddesi uyarınca da geri alıp tam tatmin edilememiş alacaklılara dağıtımını sağlayabilir⁷²⁹.

Bozucu şarta bağlı alacaklar iflâs masasına normal alacaklar gibi kaydedildiğinden ve şart gerçekleşmemiş olduğunda normal alacaklar gibi dağıtıma katıldığından; kanaatimizce bozucu şarta bağlı olan bir alacağın ödemesinin yapıldığı iflâs idaresince son rapora özellikle bu durum belirtilerek işlenmelidir. Bu yolla iflâsın kapanması kararı verilirken hâkimin ve bilirkişinin de bu hususa dikkatinin çekilmesi ve inceleme yapılması sağlanmalıdır⁷³⁰.

4.1.1.5. İflâsın kapanmasının sermaye şirketlerinin tüzel kişiliğine etkisi

Aleyhe verilen iflâs kararı, sermaye şirketleri bakımından genel sona erme (infisah) sebeplerinden biridir⁷³¹. Türk Ticaret Kanunu, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, anonim şirket ve limited şirket⁷³² için iflâsı, bir infisah sebebi olarak düzenlemiştir⁷³³.

Sermaye şirketleri için iflâs, tek infisah sebebi değildir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 534'üncü maddesi, iflâs hâlinde tasfiyenin Türk Ticaret Kanunu hükümlerince değil İcra ve İflâs Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca yapılacağını öngörmektedir. Bu sebeple sermaye şirketlerinin iflâs sebebiyle tasfiyeye girmesi ve sonrasında tasfiyenin tamamlanmasına kadar İcra ve İflâs Kanunu uygulama alanı bulur.

Şirket hakkında sona erme sebeplerinden birinin aleyhine gerçekleşmesi, şirketin doğrudan ticaret sicilinden silinmesine neden olmaz. Türk Ticaret Kanunu'nun 533'üncü maddesi uyarınca tasfiye süresince de şirketin tüzel kişiliği devam eder ancak şirketin ticaret

⁷²⁷ Eğer iflâs tasfiyesi sırasında bozucu şartın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin belli olma ihtimali mevcut ise iflâs idaresinin alacağın ödenmesini geciktirmesi uygun olur. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484.

⁷²⁸ *Berkin*, iflâs dairesinin ödemiş olduğu meblağın bozucu şart gerçekleştikten sonra sebepsiz zenginleşme davası ile geri isteyeceğini ifade etmiştir. *Berkin*, *a.g.e.*, 1972:266.

⁷²⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:580; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:484; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:144.

⁷³⁰ Bozucu şarta bağlı iflâs alacaklarının ödenmesine yönelik tehlikenin engellenmesine ilişkin benzer görüşte bkz. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:144.

⁷³¹ Bilge, M.E. (2012). Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi. *EÜHFD.*, XVI(3-4), 261-294, 266; Karahan, S. (2015). Şirketler Hukuku (İkinci Baskı). İstanbul: Mimoza Yayıncılık, 996; Dinç, *a.g.m.*, 2016:233.

⁷³² Sırasıyla; Türk Ticaret Kanunu m.565, m.529, m.636.

⁷³³ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1586.

unvanının başına “tasfiye hâlinde” ifadesi eklenir. Şirket ticaret unvanını “tasfiye hâlinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır⁷³⁴. Şirket tüzel kişiliği ise tasfiye amacıyla sınırlı olacak şekilde devam eder⁷³⁵.

Bu noktada tasfiye süresine yapılacak iş ve işlemlerin hâlihazırda varlığını sürdüren tüzel kişilik organlarınca mı iflâs idaresince mi yapılacak olduğu tartışılabilir. Ancak iflâsın kapanmasını talep etme yetkisi bakımından bu noktada bir tereddüt söz konusu olmaz. Zira Türk Ticaret Kanunu’nun 534’üncü maddesinin açık atfı sebebiyle iflâsın kapanması da İcra ve İflâs Kanunu’nun 254’üncü maddesi uyarınca iflâs idaresince talep edilecektir. Buna göre iflâs idaresi Kanun’un 254’üncü maddesi uyarınca kapanmayı iflâsa karar veren asliye ticaret mahkemesinden hazırlamış olduğu son rapor ile talep eder. İflâs idaresi söz konusu son raporu hazırlarken hâlihazırda varlığını sürdüren tüzel kişi organlarından bu hususta gerekli bilgi ve belgelerin hazırlanması noktasında yardım alabilir.

İflâsın kapanması yargılaması, iflâs kararının verilmesiyle tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı hâle gelen tüzel kişiler ile diğer müflisler arasında bir fark olmaksızın yürütülür. İlk derece mahkemesince verilen iflâsın kapanması kararına karşı Kanun’un 254’üncü maddesinde öngörülen kanun yollarının işletilmesi yetkisi bakımından hâlihazırda varlığını sürdüren tüzel kişi organları da ilgili sıfatına sahiptir⁷³⁶.

Diğer inşâî kararlar gibi iflâsın kapanması kararı da kararın kesinleşmesi ile inşâî etkisini ortaya çıkarır; bu sebeple şirket, tasfiye amacıyla sınırlı tüzel kişiliğini iflâsın kapanması kararının kesinleşmesine kadar sürdürür. Aynı şekilde tüzel kişi organları da karar kesinleşinceye kadar varlığını sürdürür⁷³⁷.

İflâsın kapanması kararı, karar üzerine hareketsiz kalınarak veya kanun yollarında kesinleştiğinde iflâs kapanır. İflâsın kapanması ile birlikte amacı yalnızca tasfiye ile sınırlı hale gelmiş olan şirketin tüzel kişiliği sona erer. Sona eren şirketin tüzel kişiliğinin sicilden terkin edilmesi gerekir. Şirketin sona erme sebebi iflâs ise şirketin tasfiyesi diğer sona erme

⁷³⁴ Anonim şirketlerde sona erme, kural olarak yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilân ettirilir. Bilge, *a.g.m.*, 2012:279. Ancak şirket iflâs nedeniyle sona ermiş ise iflâsın ticaret siciline bildiri İcra ve İflâs Kanunu’nun 166’ncı maddesi uyarınca iflâs dairesince yapılır. Bu bildirim ile şirketin sicilindeki unvanına “tasfiye hâlinde” ibaresi eklenir. Bu tescil kurucu mahiyette değildir. Bilge, *a.g.m.*, 2012:279.

⁷³⁵ Dinç, *a.g.m.*, 2016:233; Bilge, *a.g.m.*, 2012:280; Bu hususta Türk Ticaret Kanunu madde 533’ün eleştirisi için bkz. Kendigelen, A. (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 380; Yargıtay 11. HD, T.16.10.1975, E. 3886, K. 5526 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 13. HD, 12.3.2002, E. 975, K. 2501 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁷³⁶ İflâsın kapanması yargılaması bakımından tüzel kişiliği devam eden şirketin organlarının maddî anlamda ilgili oldukları kanaatindeyiz, maddî anlamda ilgili kavramına dair ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. 3.2.2.1.1.

⁷³⁷ Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır. Bilge, *a.g.m.*, 2012:280.

sebeplerinden farklı olarak iflâs idaresince yapılır⁷³⁸; ancak iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile birlikte iflâs idaresinin görevi sona erer⁷³⁹. Bu sebeple şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi de iflâs dairesince talep edilir⁷⁴⁰.

Verilen iflâsın kapanması kararının kesinleşmesiyle beraber, iflâs dairesinin şirket tüzel kişiliğini sicilden sildirmesi gerektiğinden bahsedildi. Bu durumda iflâs kararının kesinleşmesi ve şirketin sicilden terkinini ile birlikte ortada bir tüzel kişilik ve dolayısıyla bir hak süjesi de kalmamış olur⁷⁴¹. Ancak öngörüleceği gibi şirketin iflâs hükümlerine göre tasfiyesi esnasında, esasen şirketin masa mallarından olduğu ve alacaklıların tatminine özgülenerak paraya çevrilmesi gereken bir mal veya hakkın varlığı, kapanma kararının kesinleşmesi ve şirketin tüzel kişiliğinin sicilden terkininden sonra farkedilmiş olabilir⁷⁴². Bu durumda Kanun'un 255'inci maddesi uyarınca iflâs dairesinin başkaca bir merasime ihtiyaç olmaksızın mala el koyarak paraya çevirebileceği ve alacaklılara sıralarına göre dağıtımını yapacağı düşünülebilir⁷⁴³. Ancak bu noktada dikkat edilmelidir ki sicilden terkin edilmiş ve esasen mevcut olmayan bir süjenin, bir mal veya hakkın sahibi imiş gibi muamele edilmesi söz konusu olur. Bu durum yalnızca iflâs sebebiye yapılacak tasfiyelerde değil; şirketler bakımından başkaca sebeplerle de yapılan tasfiyelerde de söz konusu olabilmektedir. Bu bakımdan bu husus yalnızca iflâs hukukunun değil ticaret hukukunun da

⁷³⁸ İflâs dışı sebeplerle başlatılan tasfiye, tasfiye memurları tarafından yürütülür; ancak şirket, iflâs nedeni ile infisah olmuş ise tasfiye, iflâs idaresi tarafından yapılacaktır. Dinç, a.g.m., 2016:233; Bilge, a.g.m., 2012:281; Kendigelen, a.g.e., 2011:394.

⁷³⁹ Kuru, a.g.e., 2013:1376; Başözen, a.g.e., 2005a: 234; Üstündağ, a.g.e., 2009:219; Gürdoğan, a.g.e., 1966:151; Üstündağ, a.g.e., 1975:171; Kuru, a.g.e., 2016a:650; Oruç-Ömeroğlu, a.g.t., 2012:90.

⁷⁴⁰ Şirket sicilinin ticaret sicilinden terkininin bir kısım yazarlar ve Yargıtay açıklayıcı olduğu kanaatindedir. Örneğin bkz. Yargıtay 10. HD, 21.02.2005, E.2004/12512, K.2005/1543(Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Yargıtay 11. HD, T.25.10.2016, E.2016/11452, K. 2016/8413 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası) ve Yargıtay HGK T.24.09.1997, E.1997/11-441, K. 1997/649; Diğer bir taraftan Alman hukukunda taraftar bulan ticaret sicilinden silinmenin kurucu olduğu yönündeki görüş ise, tasfiye işleri eksiksiz tamamlanmamış olsa dâhi şirketin silinmeyle sona ermiş sayılacağını ifade etmektedir. Songur D. (2019). Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası - Yargıtay Kararları Işığında Ttk Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler. *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan*. s.1003-1031, s.1008, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.; Anonim ortaklığı ticaret sicilinden silinmesine dair doktrindeki görüşler ve Türk hukuku bakımından konunun değerlendirmesine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, O. H.(2015). *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya)*. Ankara: Adalet Yayınevi, s.18vd.

⁷⁴¹ Şener, a.g.e., 2015:112.

⁷⁴² Ek tasfiyenin yapılabilmesinin Ticaret Kanunu'nun 547'nci maddesine göre bir şartı da ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunluluk arz etmesidir. Bu bakımdan şirket tüzel kişiliği sona erdikten sonra değerlendirilmemiş bir mal veya hakkın ortaya çıkması bu zorunluluk hâllerinden biri olarak kabul edilir. Şener, a.g.e., 2015:31.

⁷⁴³ Ticaret Kanunu'nun ek tasfiyeyi düzenleyen 547'nci maddesi uyarınca tasfiye memurlarının, tasfiye dışı kalmış mal veya haktan tasfiye süresince haberinin olması ve bilinçli olarak tasfiye dışı bırakmış olmaları ek tasfiyenin yapılmasını engellemez. Şener, a.g.e., 2015:32; Buna karşılık Kanun'un 255'nci maddesi uyarınca mal veya hakka el koyulup alacaklılara dağıtımının yapılabilmesi için iflas idaresinin söz konusu mal veya haktan haberdar olmaması gerekir. Kale, a.g.m., 2015:137; Arslan ve diğerleri, a.g.e., 2018a:522; Kuru, a.g.e., 2016a:651.

bir problemi olma özelliği taşır. Tasfiye dışı bırakılmış mal veya hakkın ihtilâflı olması hâlinde husumetin kime yönetileceği bahsi dâhi sorun teşkil etmektedir⁷⁴⁴.

İşte bu noktada çare olarak, Yargıtay, ek tasfiye kavramını kullanmaya başlamıştır⁷⁴⁵. Kavram daha sonra, Türk Ticaret Kanunu'nun 547'nci maddesinde kanuni düzenlemeye kavuşturulmuştur. Buna göre ek tasfiye, şirketin, geçici bir süre için yürütülecek işlemlerin tamamlanabilmesi için, yeniden tasfiye amacıyla sınırlı olarak tüzel kişiliği niteliğine bürünmesini diğer bir ifadeyle ihyâsını öngörür⁷⁴⁶. Ticaret Kanunu, 547'nci maddede şirketin yeniden tescilinin, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar tarafından şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden talep edeceği düzenlenmiştir⁷⁴⁷. İflâs sebebiyle tasfiye halinde tasfiyenin tasfiye memurları ile değil, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerince iflâs dairesi ve iflâs idaresince yürütüleceğinden, iflâsın kapanmasından sonra iflâs dairesinin de ek tasfiye talep etmeye yetkili olacağı kanaatindeyiz⁷⁴⁸.

Bu durumda şirketin iflâs tasfiyesinde tasfiye dışı kalmış mal veya hakkının varlığı, iflâsın kapanmasından ve sicilden terkininden sonra farkedildiğinde hem Ticaret Kanunu'nun ilgili 547'nci maddesi hem de Kanun'un 255'inci maddesi birlikte değerlendirilmelidir⁷⁴⁹. Bu

⁷⁴⁴ Ek tasfiye talebinin kime yöneltileceği sorununa dair ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, *a.g.e.*, 2015:82vd.

⁷⁴⁵ “*Davanın devamı sırasında, davacı şirketin tasfiye edilip sicilden kaydının silindiği anlaşılmaktadır. Davada husumet dava şartlarındandır. Davanın devamı sırasında davacının aktif husumet ehliyeti kalmamıştır. Bu durumda davacı şirketin ticaret siciline yeniden tescil ettirilerek tasfiye amacıyla sınırlı olarak ihyâsı sağlanmalı ve ek tasfiye işlemi yerine getirilmelidir. Yeniden tescil ile davacı şirketin aktif husumet ehliyeti doğacak ve tüzel kişiliğini kazanıp organları yeniden çalışmaya başlayacaktır.*” Yargıtay 19. HD. T. 09.03.2006 E. 2005/4574 K. 2006/1171 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); Kavramın ortaya çıkışına ilişkin açıklamalar ve ek tasfiye şartlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Türk Ticaret Kanunu madde 547 gerekçesi.

⁷⁴⁶ Madde gerekçesinde “*Yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır. Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstemin ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şartı değildir.*” ifadelerine yer verilmiştir. Bahsedilen prensiplerin medeni usul hukuku prensipleri ile birlikte değerlendirilmesi, kavramın hukukî niteliğinin “geçici hukukî koruma tedbirleri” ile benzerlik göstermekte olduğu sonucunu da doğrulamaktadır. Nitekim gerek doktrinde gerek Ticaret Kanunu'nun 547'nci maddesinde ek tasfiyenin geçici bir tedbir niteliğinde olduğu ifade edilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Karahan, S.(2002). Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*, C.I, s. 445-458, İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 445.

⁷⁴⁷ Söz konusu madde 547 hükmünün iflas sebebi ile yapılan tasfiyelerde, tasfiyenin, Ticaret Kanunu'nun 534'üncü maddesi uyarınca İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre ve iflas idaresince yapılacağı göz önünde bulundurularak yeniden ele alınması gerekmektedir.

⁷⁴⁸ Türk ticaret Kanunu'nun 547'nci maddesinde ek tasfiye talebinde bulunabileceklerin sayılarak belirtilmiş olması Türk hukukuna özgü bir yaklaşımdır. Bu hususta Ticaret Kanunu'na kaynaklık eden Alman hukuku, “ilgililer”in ek tasfiye talebinde bulunacağı ifade etmektedir. Şener, *a.g.e.*, 2015:72.

⁷⁴⁹ Özellikle alacağını iflasın kapanması kararının kesinleşmesine kadar yazdırmamış alacaklıların Kanun'un 255'nci maddesi uyarınca yapılacak dağıtıma katılamayacakları göz önünde bulundurulursa, ek tasfiyeyi talep etmelerinde hukukî yararlarının bulunduğu ortadadır. Bu hususta bkz. Yargıtay 11.HD. T.31.10.2011, E.2011/3285, K. 2011/17026(Şener, *a.g.e.*, 2015:111'den naklen). Türk Ticaret Kanunu madde 547 çerçevesinde anonim ortaklığın tasfiyesinde değerlendirilmemiş malvarlığı değerlerinin bulunması halinde ek tasfiyenin zorunlu oluşuna dair ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, *a.g.e.*, 2015:31vd.

durumda iflâs dairesi, 547’nci madde uyarınca şirketin ihyâsını şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden talep etmeli⁷⁵⁰; söz konusu mal, ihtilâflı bir mal ise ihtilâfi sona erdirecek hukuk yollarını tüketmelidir. Mal ve hakkın ihyâsı gerçekleşen şirkete ait olduğu kesinleştiğinde ise Kanun’un 255’nci maddesi uyarınca başkaca merasime gerek olmaksızın mal veya hakkı paraya çevirerek alacaklılara sıralarına göre dağıtımını yapmalıdır.

4.1.1.6. İflâsın kapanmasının iflâs idaresinin görevine etkisi

Kural olarak iflâs tasfiyesi işlemleri, resmî iflâs organları eliyle değil; özel bir organ olan iflâs idaresi⁷⁵¹ tarafından yürütülür. Kanun’un 226’ncı maddesi uyarınca “*Masanın kanuni mümessili iflâs idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir.*”. İflas idaresinin Kanun’un öngördüğü şekilde görevi, Kanun’un 223’üncü maddesinde öngörülen şekilde üye seçiminin yapılmasıyla başlar. Üyelerin seçimi ile iflâs dairesi, tasfiyenin yapılması işini iflâs idaresine havale eder⁷⁵².

İflâs idaresi, üyelerin seçimi ve atanması ile görevinin başladığı andan itibaren tasfiyeyi yürütür. Bu çerçevede üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğine karar vermek (m.228), masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil ve gerekirse takip veya dava etmek (m.229), kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeylerin satışını yapmak (m.229), sıra cetvelini iflâs dairesine vermek ve gerekli ilânları yapmak (m.234), ikinci alacaklılar toplantısına davet edilmesi, iflâs içi konkordato teklifinin ikinci alacaklılar toplantısında oylamaya sunulması, pay cetveli yapılması ve paraların paylaşılması gibi kanunda özel olarak sayılmış birçok tasfiye işlemlerini yapma görev ve yetkisi iflâs idaresine aittir⁷⁵³. Ancak bilindiği gibi basit

⁷⁵⁰ Şener, iflas sebebi ile yapılacak tasfiyelerde ek tasfiyeye gidilip gidilemeyeceğinin tartışılabileceğini ancak kanaatinin ek tasfiyeye gitmeye gerek olmadığı yönünde olduğunu ifade etmektedir. Şener, *a.g.e.*, 2015:110; Alman hukukunda ise ek tasfiye, sicilden silinen şirketin merkezindeki görevli sulh mahkemesinden talep edilir. Şener, *a.g.e.*, 2015:82.

⁷⁵¹ İflâs idaresini ifade etmek için İcra ve İflâs Kanunu’nun 223’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “iflâs idare memurları” terimi kullanılmıştır. Uygulamada ise “iflâs tasfiye memurları” terimi de kullanılmaktadır. Berkin, *a.g.e.*, 1972:248.

⁷⁵² Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1629; Muşul, *a.g.e.*, 2017:810.

⁷⁵³ Muşul, *a.g.e.*, 2017:810; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:156; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:131 vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:616; İflâs idaresinin görev ve yetkilerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, *a.g.e.*, 1976a:83 vd.; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:156 vd.; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:131 vd.; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:616; Uyar, Uyar ve Uyar, *a.g.e.*, 2014:3837-3838; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:122 vd.; Altay, *a.g.e.*, 2004:II, 1313; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1629 vd.

tasfiye usulü ile yapılan tasfiyelerde özel iflâs organları yer almaz bu bakımdan basit tasfiyede iflâs idaresinin görevlerini ve dolayısıyla tasfiyeyi iflâs dairesi yürütür.

Tasfiye sürecini masanın menfaatlerini gözeterek tamamlayan iflâs idaresinin öngörülen tasfiye işlemlerinin nasıl ve ne şekilde yapıldığına dair hazırlayacağı son rapor ile iflâsın kapanmasını iflâs kararını veren asliye ticaret mahkemesinden talep etmesi ise bu noktada son görevidir. İflâsın kapanması ile iflâs idaresinin görevi sona erer. İflâsın kapanması, inşai etkili bir karardır bu bakımdan diğer inşai kararlarla benzer şekilde etkisini kararın kesinleşmesi ile ortaya çıkarır. Bu çerçevede iflâs idaresinin görevi, iflâs kararının kesinleşmesine kadar devam eder ve kararın kesinleşmesi ile sona erer.

İflâs kararının kesinleşmesi ile birlikte iflâs idaresinin görevi sona ereceğinden, kapanma ile birlikte kapanma sonrası yapılacak iş ve işlemlere iflâs idaresi değil, iflâs dairesi yetkilidir. Bu çerçevede kapanma kararının ilanını iflâs dairesi yapar⁷⁵⁴. Benzer şekilde iflâsın kapanmasından sonra tasfiyeden hariç kalmış bir mal bulunduğu da malın paraya çevrilmesi ve dağıtımını iflâs dairesince gerçekleştirilir⁷⁵⁵.

4.1.2. İflâsın Kapanmasının Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları

Aleyhine verilen iflâs kararı ile birlikte borçlu yeni sıfatı ile müflis kamu hukukunda bazı sınırlandırmalar ile karşılaşır ve ceza hukuku bağlamında da belli suçların faili olabilmesi mümkündür⁷⁵⁶. Biz bu kısımda iflâsın kapanması kararı sonrasında müflisin durumunu ve kararın kamu bakımından sonuçlarını ele alacağız.

⁷⁵⁴ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1629; Muşul, *a.g.e.*, 2017:810; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1308; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:616.

⁷⁵⁵ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651; Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1668; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:178; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:215; Postacioğlu, *a.g.e.*, 1978:216; Muşul, *a.g.e.*, 2017:827; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1377.

⁷⁵⁶ İflâs suçlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özgenç, İ. (2009). *İflâs Suçları*. Halûk Konuralp Anısına Armağan, II, 333-367; Özen, M. (2016). Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Hileli ve Taksirli İflâs Suçları. *AÜHFĐ.*, LXV(4), 3567-3584; Muşul, *a.g.e.*, 1998:46; Kazancı, B.E. (2006). Hileli ve Taksirli İflâs Suçları. *Hukukî Perspektifler Dergisi*, (9), 152-166; Muşul, *a.g.e.*, 2017:891vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1892 vd.

4.1.2.1. Adî iflâs

İflâsa tâbi bir borçlu aleyhine verilen iflâs kararı ile ortaya çıkan iflâs, herhalde başlangıçta adî iflâstır⁷⁵⁷. Adî iflâs, taksiratlı veya hileli olmayan iflâstır. Ancak bu hâllerin sabit olması hâlinde, adî iflâs taksiratlı veya hileli iflâsa dönüşür⁷⁵⁸.

Adî iflâs, borçlunun herhangi bir hatalı, kusurlu veya kastî hareketiyle sebebiyet vermediği hâlde kendisi için iflâs sonucunun doğduğu iflâs çeşididir⁷⁵⁹. Örneğin döviz kurunda yaşanan büyük değişimler, ülke genelinde yaşanan ekonomik kriz veya büyük çapta bir doğal afete maruz kalınmış olması borçlunun iflâsına sebep olmuş olabilir.

Adî iflâsta iflâs eden müflise, adî müflis denir. Adî müflis, ceza hukuku bakımından bir yaptırım ile karşılaşmaz zira kişinin borcunu ödeyememesi ve bu sebeple iflâs etmesi başlı başına bir suç teşkil etmez⁷⁶⁰. Nitekim Anayasa'nın 38'inci maddesinde de kişinin sözleşmeden doğan bir yükümünü yerine getirememesinin özgürlüğünün alıkoyması sonucunu doğuramayacağını ifade etmektedir. Adî müflis, ceza hukuku bakımından bir sonuçla karşılaşmış olmasa bile yalnızca adî müflis olmaya kamu hukuku bakımından bağlanmış birtakım sonuçlar mevcuttur. Adî müflisin avukat, noter veya banka kurucusu olamaması bu kısıtlamalara örnektir⁷⁶¹.

İflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile müflis, iflâs kararının verilmesi ile sahip olduğu müflis sıfatını kendiliğinden kaybetmiş olmaz. Zira müflislik sıfatının kaybedilmesi için her şeyden önce tüm alacakların itfa edilmiş olması gerekir⁷⁶². Ancak bilindiği gibi iflâsın kapanması kararı, iflâs alacaklıları tam olarak tatmin edildiğinde değil; iflâs tasfiyesi tamamlanıp artık tasfiye işlemi anlamında yapılabilecek bir işlem kalmadığında verilir⁷⁶³. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararı kesinleştiğinde tasfiye ile tam olarak tatmin edilememiş ve masada onları tatmin edecek bir meblağ olmadığından aciz belgesi verilmiş iflâs alacaklıları mevcuttur. Bu sebeple adî müflis olmanın kendisine getirdiği kamu hukuku sınırlandırmalarını sona erdirmek ve müflislik sıfatından kurtulmak isteyen müflisin, ilgili

⁷⁵⁷ Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3394; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:158; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:69; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:659.

⁷⁵⁸ Adî müflisin hileli veya taksirli müflis olup olmadığında karar verme yetkisi yalnızca ceza mahkemesindedir. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:660; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1392.

⁷⁵⁹ Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:69; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:46; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:659.

⁷⁶⁰ Dağoğlu, *a.g.m.*, 2013:73; Yılmaz, E. (2003b). Borçlunun Sözleşmeden Doğan Yükümlülüğünü Yerine Getirememesine İlişkin Anayasa Hükümü ve İcra İflâs Suçları. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul: Alkım Yayınevi, 493-502, 500; Muşul, *a.g.e.*, 2017:891.

⁷⁶¹ Yalnızca adî müflis olmaya bağlanan ve müflisi belli meslekleri yapmaktan men eden kurallar farklı özel kanunlarda hüküm altına alınmıştır. Bkz. sırasıyla Avk.K. m.5, Not.K. m.7 ve Bank.K. m.8.

⁷⁶² Kuru, *a.g.e.*, 2016a:662.

⁷⁶³ Kuru, *a.g.e.*, 1971:350; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1667; Karşı, *a.g.e.*, 2014a:531; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:521; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:649; Dumanoğlu, *a.g.e.*, 2011:18.

şartları sağlayarak mahkemeden Kanun'un 314'üncü maddesi uyarınca itibarın iadesini talep etmesi gerekir⁷⁶⁴.

4.1.2.2. Taksiratlî iflâs

İflâs, yalnızca aleyhine iflâs kararı verilen müflise değil geniş bir alanda müflis ile iletişim ve etkileşim hâlinde olan birçok kişiye, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere, müflisin alacaklılarına ve özellikle çalışanlarına etki etmektedir. Bu yönüyle iflâs, alacaklıların zarara uğratılmasına sebebiyet verecek şekilde kötü niyetli kullanımlara alet edilmeye çalışıldığında haksızlık içeriği etkilediği kapsam itibariyle oldukça yoğun olduğundan müflisin cezalandırılması uygun görülmüştür⁷⁶⁵.

Asliye ticaret mahkemesi verdiği iflâs kararıyla yalnızca iflâsın adî iflâs olduğuna karar vermiş olur; asliye ticaret mahkemesinin söz konusu iflâsın, hileli veya taksirli iflâs olduğuna karar verme yetkisi yoktur. Ancak ceza mahkemesi yaptığı yargılama neticesinde iflâsın taksirli veya hileli iflâs olduğu, müflisin de taksiratlî veya hileli müflis olduğu kararını verebilir. Bu noktada önemle belirtilmelidir ki ceza mahkemesince bir müflis hakkında hileli veya taksiratlî iflâs suçundan hüküm verilebilmesi için müflisin aleyhine verilen iflâs kararının kesinleşmiş⁷⁶⁶ olması gerekir⁷⁶⁷.

Taksir, ceza hukuku bağlamında haksızlığın bir gerçekleştiriliş şeklidir; dikkat ve özen yükümüne(objektif özen yükümü) aykırılık dolayısıyla gerçekleşir⁷⁶⁸. Dikkat ve özen

⁷⁶⁴ Kanun koyucu 314'üncü maddede adî müflisin varlığından itibarın iadesi dolayısıyla bahsetmektedir. Albayrak, *a.g.e.*, 2007:47; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1391.

⁷⁶⁵ Yılmaz'a göre, müflisin taksiratlî veya hileli iflâs suçlarından hakkında hüküm verilmesi ve hürriyeti bağlayıcı ceza alması Anayasa'nın 38'inci maddesi ile ilgili değildir. Zira burada cezalandırılan iflâs edilmiş olması yani borçlunun doğrudan doğruya sözleşmeden doğan bir yükümünü yerine getirememesi değil, müflisin objektif özen yükümüne aykırı veya kasti bir biçimde iflâsa sebebiyet verdiği sorumsuz davranışın veya kötü niyetin cezalandırılmasıdır. Yılmaz, *a.g.m.*, 2003a:499.

⁷⁶⁶ Müflise, taksiratlî ve hileli iflâs suçundan dolayı ceza verilebilmesi için, iflâs kararının kesinleşmiş olması aranır; ancak müflis hakkında açılmış olan iflâsın mutlaka tasfiye edilmiş ve kapanmış olması zorunlu değildir. Uyar, *a.g.m.*, 2009: 948.

⁷⁶⁷ Muşul, *a.g.e.*, 1998:46; Üstündağ, S. (2010). Hileli İflâs Suçları Ne Zaman Tamamlanmış Olur ve Böylece Bu Suçlarda Zamanaşımı Süresi Ne Zaman İşlemeye Başlar?, Makaleler, İçtihat Tahlilleri Çeviriler, Ankara: Adalet Yayınevi, 399; Dağoğlu, *a.g.m.*, 2013:89; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1899; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:49; Muşul, *a.g.e.*, 2017:892; Türk Ceza Hukuku bağlamında taksirli iflâs ve hileli iflâs suçları bakımından iflâs olgusunun suçun oluşabilmesi bakımından bir ön şart mı yoksa bir objektif cezalandırılma şartı mı olduğu tartışmalıdır. Bu hususta bkz. Muşul, *a.g.e.*, 1998:44vd.; Türk Ceza Kanunu'nun 162'inci maddesinin madde gerekçesi ise bu suç bakımından, iflâs olgusunun bir objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu ifade etmektedir.; Objektif cezalandırılabilme şartlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Üzülmüş, İ. ve Koca, M. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (On Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 374; Özgenç, İ. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (On Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 680.

⁷⁶⁸ Özgenç, *a.g.e.*, 2018:248; Üzülmüş ve Koca, *a.g.e.*, 2018:184vd.; Muşul, *a.g.e.*, 2017:891; Türk Ceza Kanunu madde 22 taksirin ne olduğunu tanımlamaktadır; buna göre "Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir".

yükümlülüğüne aykırı olarak davranmış olmak da failin yani müflisin kusurundan bağımsız değildir. Bu bakımdan taksirli iflâs hâli, müflisin kusurundan ileri gelmektedir⁷⁶⁹. Müflisin alacaklılarını zarara uğratma iradesi mevcut olmamakla birlikte ekonomik bakımdan sorumsuz davranmıştır⁷⁷⁰. Taksirli iflâsta kusur, hile derecesine ulaşmamıştır⁷⁷¹ ancak müflisin tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve önemi göstermek noktasındaki sorumsuzluğu da cezalandırılmaya yeterli haksızlık yoğunluğuna sahip kabul edilmiştir⁷⁷².

Kanun, hangi hâllerin taksiratlı iflâs olarak nitelendirilebileceğini bentler hâlinde 310'uncu maddede saymaktadır⁷⁷³. Türk Ceza Kanunu madde 162 ise tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa sebebiyet veren kişinin bu suçun faili olacağını öngörmektedir. Bu bakımdan suçun oluşup oluşmadığının tespiti bakımından Türk Ceza Kanunu'nun yaptığı tanım çerçevesinde hareket edilmelidir⁷⁷⁴.

Somut olayda müflisin hareket tarzından ve eldeki verilerden, iflâsın, Türk Ceza Hukuku bağlamında cezalandırılabilir bir iflâs çeşidi (taksiratlı veya hileli) olup olmadığı, takip süresince süreci yürüten mercilerce incelenmelidir. Bu hususun incelenebileceği ve esasen en doğru bir şekilde görülebileceği aşamalardan biri de hiç şüphesiz iflâsın kapanması talebinde bulunmadan önce hazırlanacak olan son raporun yazılması aşamasıdır. İflâs idaresi söz konusu raporu hazırlarken tasfiye neticelenmiş olduğundan sürece dair her türlü bilgi ve belgeye vakıf ve ehil aynı zamanda sürecin tamamına dair bilgi sahibi olabilecek, belli hareket tarzlarının amaçlarını anlamlandırabilecek bir noktadadır. Bu sebeple son raporun içeriği bahsinde de değinildiği şekilde iflâsın taksiratlı veya hileli olma ihtimâli varsa iflâs

⁷⁶⁹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:660; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:47; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1392.

⁷⁷⁰ Muşul, *a.g.e.*, 1998:86; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:47; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:660; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1392; Muşul, *a.g.e.*, 2017:891.

⁷⁷¹ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:660; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1392.

⁷⁷² Tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen bahsinde Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.*" hükmü yol göstericidir. İlgili maddeye göre tacirin kişisel özellikleri bir yana, soyut olarak kendisiyle aynı alanda faaliyet gösteren bir tacirin göstermesi beklenen özeni göstermesi gerekir. Bacaksız, P. (2011). *Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan İflâs Suçları*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 155; Uyar eserinde, Taksirli müflisin cezalandırılmasının gerekçesinin müflisin malvarlığının alacaklıların güvencesi olması ve müflisin bu güvenceyi ortadan kaldıracak, azaltacak veya güvence bakımından alacaklılar arasındaki eşitliği bozacak hareketlerde bulunarak kusuru ile iflâs etmiş olması olduğunu ifade etmektedir. Uyar, *a.g.m.*, 2009: 946.

⁷⁷³ Ermenek makalesinde, İcra ve İflâs Kanunu'nun 311 ve 312'nci maddelerinin zımnî ilgasından değil konusuz kalmasından bahsedilebileceğini ifade etmiştir. Ermenek, İ. (2014a). İcra ve İflâs Kanunu'nda Öngörülen Cezaî Hükümler Bakımından Ne Bis İn İdem İlkesinin Uygulama Alanı. *TAAD*. 19, 279-317:294.

⁷⁷⁴ Özen, taksirli iflâs suçunun serbest hareketli bir suç olduğunu, yani, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa sebebiyet vermenin çok değişik şekillerde işlenebileceğini ifade ederek İcra ve İflâs Kanunu madde 310'da düzenlenen taksiratlı iflâs hâllerinin bu noktada bağlayıcı değil, örnekleyici olduğunu ifade etmektedir. Özen, *a.g.m.*, 2016:3576.; Ermenek, hileli ve taksiratlı suçları bakımından İcra ve İflâs Kanunu'nu ile Türk Ceza Kanunu'nu arasındaki ilişkinin, genel kanun özel kanun ilişkisinden ziyade önceki tarihli kanun sonraki tarihli kanun ilişkisi olduğunu ifade etmektedir. Ermenek, İ. *a.g.m.*, 2014a:294.

idaresi bu hususu eldeki verileri ve delilleri ile birlikte ilgili savcılığa bildirmeli ve ayrıca yaptığı bu yöndeki bildirimini de son rapora işlemelidir⁷⁷⁵.

İflâs dairesi, suçun varlığı noktasındaki şüphelerini son rapora işlemiş ancak savcılığa söz konusu durumdan haberdar etmemiş ise mahkeme savcılığa durumdan haberdar etmelidir. Ayrıca iflâs idaresinin veya dairesinin böyle bir durumda gerekli mercileri harekete geçirmemiş olmaktan kaynaklanan sorumlulukları saklıdır⁷⁷⁶.

Yapılan ihbarlar ile veya re'sen durumdan haberdar olan cumhuriyet savcılığı gerekli incelemeyi yaptıktan sonra yargılama mahkemeye intikal eder⁷⁷⁷. Mahkemenin suçu sabit görmesi ve kararın kesinleşmesi ile adî müflis taksirli müflis sıfatını alır. Türk Ceza Kanunu 162'nci maddesinde tacir olmanın gerektirdiği objektif dikkat yükümüne aykırı hareketleri sebebiyle iflâsına karar verilmiş olan taksiratlı müflisin iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabileceğini öngörmektedir.

Adî müflis için öngörülen avukat, noter ve banka kurucusu olamama gibi sınırlamalar taksiratlı müflis için de geçerlidir⁷⁷⁸. Dahası taksiratlı müflis Kanun'un 314'üncü maddesi uyarınca itibarı iade edilmiş olsa bile avukat ve noter olamaz⁷⁷⁹.

Müflis hakkında taksirli iflâs suçundan hükmü kurulabilmesi için müflisin sorumsuz davranışı sebebiyle sebebiyet verdiği iflâs olgusu gerçekleşmiş iflâs açılmış ve iflâs kararı kesinleşmiş olmalıdır. Suçun oluşumunda haksızlık teşkil ettiği ve cezalandırılmaya matuf görülen olgu müflisin sorumsuz davranışları sebebiyle iflâs olgusunun ortaya çıkması ve bundan etkilenen herkes için başlı başına bu durumun haksızlık teşkil etmesidir. Bu bakımdan iflâsın kapanması, verilen iflâs kararı ile ortaya çıkan iflâs olgusunu

⁷⁷⁵ Kuru, müflisin iflâsta kusurunun bulunup bulunmadığını tasfiyeyi yapmış olan ve müflisin iç yüzünü en iyi bilmesi beklenen iflâs idaresinin son rapora bu hususu işlemesinin ve durumdan cumhuriyet savcısının haberdar edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1375; Kuru, *a.g.e.*, 1971:351; Belgesay, *a.g.e.*, 1950:444; Berkin, *a.g.e.*, 1972:390.

⁷⁷⁶ Bilindiği gibi iflâs idaresi üyeleri Türk Ceza Hukuku bağlamında (TCK m.6/1-c) kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir (Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Erman, *a.g.m.*, 1975:32vd.; Karşı görüş için bkz. Postacıoğlu, *a.g.m.*, 1973:218. Bu bakımdan iflâs idaresi üyelerini söz konusu bir suça vücut verecek bir halin varlığını gerekli makamlara bildirmemiş olması Türk Ceza Kanunu'nun 279'uncu maddesi kapsamında suç teşkil edecektir. Hileli veya taksiratlı müflis olduğuna dair şüpheli durumların varlığı son rapora işlenerek asliye ticaret mahkemesi durumdan haberdar edilmelidir; lakin müflisin hileli veya taksiratlı müflis olduğuna asliye ticaret mahkemesi karar veremez buna ancak ceza mahkemesi yetkilidir. Kuru, *a.g.e.*, 1971:352.

⁷⁷⁷ Türk Ceza Kanunu'nda şikâyete tâbi suçlarda, suçun şikâyete tâbi olduğu ilgili maddede ayrıca belirtilir, ayrıca şikâyete tâbi olduğu belirtilmeyen suçlarda re'sen soruşturma ve kovuşturma ilkesi geçerlidir. Özgenç, *a.g.e.*, 2018:675. Taksirli iflâs suçu soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi bir suç değildir; bu sebeple iflâs idaresinin, iflâs dairesinin veya alacaklılardan birinin cumhuriyet savcılığına yapacağı bildirim "şikâyet" değil "ihbâr" niteliğindedir.

⁷⁷⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:660; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1392.

⁷⁷⁹ Bkz. Avukatlık Kanunu madde 5/f, Noterlik Kanunu madde 7/10.

değiştirmeyeceğinden, iflâsın kapanması kararının müflisin cezalandırılmasına engel teşkil etmez.

4.1.2.3. Hileli iflâs

Türk Ceza Kanunu'nun cezalandırmaya değer haksızlık yoğunluğunda bulduğu ve cezaî yaptırım öngördüğü bir diğer iflâs çeşidi de hileli iflâstır⁷⁸⁰. İflâs kararı verildiğinde her iflâs gibi hileli iflâs da bir adî iflâstır, müflis de adî müflistir. Ancak daha sonrasında ceza mahkemesince hileli iflâs suçunu işlemiş olduğu sabit görülen müflis, hileli müflis sıfatını alır.

Hileli müflisin tasarruflarında, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarrufların varlığı aranır; ancak yalnızca malvarlığını azaltmaya yönelik davranışlar suçun oluşumuna vücut vermemektedir. Söz konusu tasarrufların hileli olması diğer bir ifade ile içinde bir amaca yönelmeyi ve kastı barındırması gerekir⁷⁸¹. Bu bakımdan hileli iflâs suçunun haksızlık içeriği daha yoğundur ve buna paralel olarak bu suç için öngörülen yaptırım da taksirli iflâsa göre daha fazladır. Türk Ceza Kanunu'nun 161'inci maddesi, hileli iflâs suçunun failinin, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını öngörmektedir.

Türk Ceza Kanunu hileli iflâs suçunun yalnızca yaptırımını öngörmekle yetinmemiş; aynı zamanda İcra ve İflâs Kanunu'nun 311'inci maddesinde sayılan hâllerin dışında suçun tanımını yapmış ve unsurlarını göstermiştir⁷⁸².

⁷⁸⁰ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:661; Muşul, *a.g.e.*, 2017:892; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:49; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:222; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:185; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:71; Ayrıntılı bilgi için bkz. Işıka, S. (2013). Hileli İflâs Suçu. *İÜHFD.*, LXXI(1), 607-624, 609; Hileli iflâs suçu ile ön planda korunmak istenen değer ticari hayattaki güven ilişkisidir. Işıka, *a.g.m.*, 2013:608. Borçlu olduğu kişilerin alacaklarını ödemekten kurtulmak isteyen bir tacirin hileli tasarruflarının cezalandırılması; alacaklıların, toplumun, ticari hayatın ve devletin yararını koruma adına da gereklidir. Uyar, *a.g.m.*, 2009: 964.

⁷⁸¹ Üstündağ, hileli iflâsta zarar verme kastı ile hareket eden kötü niyetli borçlunun cezalandırılmasının esas olduğunu ifade etmektedir. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:661; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:49; Muşul, *a.g.e.*, 2017:892; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:71; Dağoğlu, *a.g.m.*, 2013:86; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1902; Hileli iflâs suçu ancak kasten işlenebilir. Özen, *a.g.m.*, 2016:3577; Özgenç, *a.g.e.*, 2009:358. Kast, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 21'inci maddesinde suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır. Kasta dair ayrıntılı bilgi için bkz. Üzülmüş ve Koca, *a.g.e.*, 2018:147; Özgenç, *a.g.e.*, 2018:236.

⁷⁸² Bu konuda birtakım yazarlar Türk Ceza Kanunu'nun 161'inci maddesinde düzenlenen suçun maddî unsurlarından biri olan hareketi belirlerken, İcra ve İflâs Kanunu'nun 311'inci maddesinde yer alan düzenlemelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Bir kısım yazarlar ise kanunların yürürlüğe girmesinde öncelik ve sonralık sırası ve ceza hukukunda suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince, sadece Türk Ceza Kanunu'nun 161'inci maddesinde yer alan düzenlemenin dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir. Bu hususta tartışmalar ve görüş farklılıklarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Özen, *a.g.m.*, 2016:3571vd. ayrıca bkz. Ermenek, İ. *a.g.m.*, 2014a:291vd.

Suçun oluşumuna sebebiyet verecek fiillerin ve davranış tarzlarının sayma yoluyla sayılmış olması, hileli iflâs suçunu seçimlik hareketli bir suç yapmaktadır⁷⁸³. Bu çerçevede ceza hâkimi, müflisin tasarruflarının, hileli iflâs suçuna vücut verip vermediğini öncelikli olarak Türk Ceza Kanunu'nun 161'inci maddesinde yer alan seçimlik hareketler yönünden inceleyecek ve suçun oluşup oluşmadığına karar verecektir⁷⁸⁴.

Hileli iflâs suçunun oluşumuna vücut veren eylem, işlem ve tasarrufların, suçun unsurlarının ve öngörülen yaptırımının dışında taksirli iflâs suçu için açıklanan hususlar hileli iflâs suçu bakımından da geçerlidir. Ancak hileli iflâs suçu sabit görülen ve hileli müflis sıfatını alan kişi taksiratlı ve adî müflisten farklı olarak avukat ve noter olamayacak olmasına ek olarak Devlet memuru, milletvekili, yedek subay, köy muhtarı veya köy ihtiyar meclis üyesi olamaz⁷⁸⁵.

Taksirli iflâs suçunda olduğu gibi hileli iflâs suçunda da cezalandırmaya matuf görülen haksızlık, başlı başına müflisin hileli hareketleri ile iflâs olgusuna sebebiyet vermesi, bu yolla alacaklıları zarara uğratması ve olumsuz neticelere sebebiyet vermesidir. Bu bakımdan iflâsın kapanması kararının verilmesi, iflâsın açılmış olması ve öngörülen tüm neticeleriyle doğmuş olmasından kaynaklanan haksızlığı ortadan kaldırmayacağından müflisin hileli iflâs suçundan yargılanmasında engel teşkil etmez. Taksiratlı iflâs suçuyla benzer şekilde, hileli iflâs suçu ile ilgili olarak soruşturma ve kovuşturma da iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra yapılabilir.

Öte yandan iflâsın kapanması kararının geçmişe etkili olmaması ve müflisi hiç iflâs etmemiş gibi kılmaması sebebiyle de kapanma kararının müflisin cezalandırılabilmesine bir etkisi olamaz⁷⁸⁶. Zira iflâsın kapanması kararı, iflâs tasfiye işlemlerinin tamamlandığının ve tasfiyenin sona erdiğinin mahkemece verilen inşaî karar ile hukuk âleminde sonuç doğurur hale getirilmesinden ibarettir; yoksa iflâsın hukukî neticelerini ortadan kaldırma veya müflisi

⁷⁸³ Türkiye Büyük Millet Meclisi 22.Dönem, ikinci yasama yılı, 664'üncü sıra ve 568'inci sayfa 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 161'inci madde gerekçesinden.

⁷⁸⁴ Albayrak, *a.g.e.*, 2007:49; Ermenek, İ. *a.g.m.*, 2014a:290; Bacaksız, *a.g.t.*, 2011:109; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:661; Özgenç, İ. (2002). *Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 109; Özgenç, *a.g.e.*, 2009:349; Özgenç'e göre, TCK m. 161'de suç oluşturan fiiller sınırlı sayıda belirtilmiştir. Bu nedenle, İİK m. 311'de düzenlenen hükümlerin yürürlükten kaldırıldığına dair hükümlerin bulunmadığı ve bu nedenle hileli iflâs suçunu oluşturan fiillerin belirlenmesinde bu madde hükümlerinin de uygulanması gerektiğini belirten görüşler, hukuk biliminin gerekleri açısından itibara değer değildir. Özgenç, *a.g.e.*, 2009:343. Aynı görüşte bkz. Özen, *a.g.m.*, 2016:3572.

⁷⁸⁵ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:661; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:73.

⁷⁸⁶ İflâsın kaldırılması etkisini geçmişe yönelik ortaya çıkarıyor ve müflisin müflislik sıfatını ortadan kaldırıyor olsa bile eğer eski müflis hakkında bir cezalandırma gerekiyorsa kaldırmanın cezalandırma gereğini ortadan kaldıracığı sonucuna gidilemez. Uyar, *a.g.m.*, 2009: 948; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:160.

hiç iflâs etmemiş gibi kılmak gibi bir tesiri yoktur⁷⁸⁷. Bu sebeple iflâsın kapanması kararı, müflisin taksiratlı veya hileli iflâs suçlarından yargılanmasına veya hüküm giymesine bir etkisi olmaz.

4.2. İflâsın Kapanmasından Sonra Ortaya Çıkabilecek Bazı Özel Durumlar

4.2.1. Müflise Ait Tasfiyeden Hariç Kalmış Mal Bulunması

İcra ve İflâs Kanunu madde 255, iflâs kapandıktan sonra tasfiyeden hariç kalmış mal bulunmuş olması hâlinde, iflâs dairesinin mala el koyarak onu satacağını ve başka bir merasime hacet kalmaksızın bedeli eksik almış ve tam tatmin edilememiş alacaklılara dağıtımını yapacağını öngörmektedir⁷⁸⁸.

Öncelikle söz konusu hükümde yer alan “*tasfiyeden hariç kalmış mal*” kavramı açıklığa kavuşturulmalıdır. Tasfiyeden hariç kalmış mal, esasen masa mallarına dâhil olması ve tasfiye edilerek alacaklılara dağıtılması gereken ancak iflâs idaresi ve/veya dairesince tespit edilemeyerek veya fark edilemeyerek tasfiye dışı kalmış malları ifade etmektedir⁷⁸⁹. Bu bağlamda tasfiyeden hariç kalmış mal kavramının kapsamının çizilmesinde belirleyici olan birkaç husus vardır. Bunlardan ilki tasfiye dışı bırakılmanın iflâs idaresi veya tasfiyenin basit tasfiye usulüyle yapıldığı hâllerde iflâs dairesince bilinçli olarak yapılmış olmamasıdır⁷⁹⁰. İflâs idaresi veya dairesince bilinçli olarak tasfiye dışı bırakılmış mallar iflâs kapandıktan

⁷⁸⁷ İflâsın kaldırılması hâlinde müflis hiç iflâs etmemiş haline döneceğinden hareketle iflâsın kaldırılmasının müflisin cezalandırılabilmesine etkisi tartışılmıştır. Tartışmalara yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Albayrak, *a.g.e.*, 2007:160vd.; Doktrin ekseriya iflâsın kaldırılmasının, iflâs sebebiyle cezalandırma gereken bir halin cezalandırılması gerekliliğini ortadan kaldırmayacağı görüşünde birleşmektedir. bu görüşte bkz. Muşul, *a.g.e.*, 1998:51; Albayrak, *a.g.e.*, 2007:160; Yılmaz, E. (1976b). İflâsın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları ve Müflisin Saygınlığını Yeniden Kazanması. *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, 9-10, 53-56,73-76, 77. Üstündağ ise farklı görüşte olup iflâsın kaldırılması kararının müflisin taksirli veya hileli iflâs suçundan yargılanabilmesine engel teşkil ettiğini ifade etmektedir.

⁷⁸⁸ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651; Karlı, *a.g.e.*, 2014a:531; Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1668; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:151; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:178; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:215; Postacioğlu, *a.g.e.*, 1978:216; Muşul, *a.g.e.*, 2017:827; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1377.

⁷⁸⁹ Mehaç İsviçre İcra ve İflâs Kanunu madde 269 da yeni mal kavramını benzer ifadelerle, masaya ait olması gerekirken tasfiyeye konu edilmemiş malvarlığı şeklinde hükme bağlamaktadır.; Kale, yeni mal kavramını, aslında masaya ait olan bir mal veya hakkın, iflâs tasfiyesinden hariç kalması ve iflâs kapandıktan sonra bu mal veya haktan haberdar olunması şeklinde özetlemektedir. Kale, *a.g.m.*, 2015:137; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651.

⁷⁹⁰ Benzer şekilde söz konusu malın tasfiye dışı kalmasından alacaklıların da haberinin olmaması gerekir. Alacaklıların haberi olduğu hâlde söz konusu malın tasfiye dışı kalmasına sessiz kalmaları söz konusu malın paraya çevrilmesinden feragat edildiği anlamına gelir. Bu durumda söz konusu mal bakımından 255’inci madde hükmü uygulanabilir değildir. Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:178; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:215.

sonra bulunmuş olsa da yeni mal olarak kabul edilemezler⁷⁹¹. Elbette böyle bir durumda iflâs idaresinin veya iflâs dairesinin sorumluluğu doğacaktır⁷⁹².

Tasfiyeden hariç kalmış mal kavramının kapsamı çizilirken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, söz konusu malın esasen bir masa malı niteliğinde olma zorunluluğudur. Yani esasen masa malı olarak nitelendirilemeyecek malların iflâsın kapanmasından sonra bulunmuş olması hâlinde bulunan bu mal tasfiyeden hariç kalmış mal sayılamaz.

Bilindiği gibi iflâs açıldığı anda müflise ait olup iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi anına kadar da müflisin uhdesine geçen mallar masa mallarına dâhildir⁷⁹³. Bu durumda masa mallarının kapsamının çizilmesinde iflâsın kapanması kararının kesinleştiği an önem arz etmektedir. Zira iflâsın kapanması kararının kesinleşmesine kadar müflisin uhdesine geçen mallar masa malı olarak nitelendirilebiliyorken; kesinleşmeden sonra müflis uhdesine geçen mallar masa malı olarak nitelendirilemez⁷⁹⁴. Örneğin; müflisin mirasçısı olduğu murisin iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra ölmüş olması ihtimalinde, ölüm anında müflisin uhdesine geçen mal veya haklar masa mallarına dâhil edilemeyecektir. Masa mallarına dâhil edilemeyeceğinden iflâsın kapanması kararından sonra söz konusu mal ve hakların varlığı öğrenildiğinde, bu mallar, yeni mal kavramına dâhil olmayacak ve dolayısıyla Kanun'un 255'inci madde hükmü uygulanamayacaktır. Kanaatimizce böyle bir durumda müflise iflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra isabet eden mal, Kanun'un 251'inci maddesinin ikinci fıkrasında da ifade edildiği şeklide müflisin yeni mal iktisabı⁷⁹⁵ olarak nitelendirilmelidir.

⁷⁹¹ Söz konusu mal veya hakkın varlığının iflâs dairesi veya alacaklılar tarafından iflâs tasfiyesi sırasında bilinmemesi veya bilinebilir olmaması gerekir. Başka bir ifade ile tasfiye süresince bu malların varlığı iflâs idaresi veya alacaklılar tarafından biliniyor veya bilinebilecek durumdaysa madde 255 hükmünün uygulanması söz konusu olmayacaktır.

⁷⁹² Zarara uğrayan alacaklıların şartların oluşması hâlinde Kanun'un 227'inci maddesi uyarınca iflâs idaresinin sorumluluğu yoluna başvurmaları mümkündür. Kale makalesinde, Federal Mahkeme'nin BGE 116 III 96 E. 4.c'de yer alan kararında, müflise ait malların masaya dâhil edilememesinde kusuru bulunan iflâs idaresinin sorumlu olacağını belirttiğini ifade etmiştir. Kale, *a.g.m.*, 2015:137.

⁷⁹³ İflâs masasının kapsamına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:28 vd.

⁷⁹⁴ Türk hukukunda, genel olarak, İcra ve İflâs Kanunu'nun 184. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "iflâsın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya girer" ifadesinden anlaşılması gerekenin, müflisin kişisel çalışmasına dayanmayan kazanımları olduğu kabul edilmektedir. Başözen, *a.g.m.*, 2005b:270. Söz konusu kazanım, miras, vasiyet, hibe, piyango veya spor toto ve loto yolu ile sağlanmış olabilir. Kuru, *a.g.e.*, 1993:2835; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:101; Başözen, *a.g.m.*, 2005b:270. Bir başka deyişle bir emek ve ivaz karşılığı olmaksızın müflise isabet eden mallar müflisin uhdesine geçen mallardır. Kuru, *a.g.e.*, 1993:2835; Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:101; Başözen, *a.g.m.*, 2005b:269; Taş-Korkmaz, *a.g.e.*, 2010:31. Bu bakımdan müflisin iflâs masasına giren mal, hak ve alacaklarının semereleri (faiz, kira vb.) de masaya dahildir.

⁷⁹⁵ Müflis, iflâs kapandıktan sonra aleyhine başlatılan yeni takip üzerine kendisine gönderilen ödeme emrine yeni mal iktisap etmediği yolunda itiraz ederse, ihtilâf, icra mahkemesinde genel hükümler ve basit yargılama usulüne göre karara bağlanır. Müflise yeni mal iktisap etmediği itirazında bulunma imkânını sağlamak niyetiyle üçüncü

İflâsın kapanması kararının kesinleşmesinden sonra tanımını yaptığımız tasfiyeden hariç kalmış mal kavramına dâhil olan nitelikte mal veya hakkın bulunması hâlinde 255'inci madde de “*başka bir merasime hacet kalmaksızın*” malın paraya çevrilerek alacaklılara dağıtımının yapılacağı öngörülmektedir. Başka bir merasime hacet olmaksızın ifadesinden herhangi bir süre ve şekil sınırlamasının olmayacağı anlaşılmalıdır⁷⁹⁶. İflâsın kapanmasından sonra iflâs idaresinin görevi sona ermiş olacağından, satışı ve dağıtımı iflâs dairesi gerçekleştirir. Kanaatimizce iflâs dairesinin söz konusu mal için yapacağı satış usulünde basit tasfiye usulünde uygulanacak yol izlenmelidir⁷⁹⁷. Zira 241'inci madde uyarınca pazarlık yolu ile satışın yapılabilmesi için alacaklıların onayının alınması oldukça güçtür. İflâs dairesinin 218'inci maddenin son fıkrasında öngörülen şekilde alacaklıların menfaatlerine uygun surette malları paraya çevirerek alacaklıların sıralarını tahkik ve tayin ederek dağıtım yapması kanaatimizce 255'inci maddenin ruhuna daha uygun gözükmektedir.

Madde 255 uyarınca el koyularak paraya çevrilen tasfiyeden hariç kalmış malların satışından elde edilen meblağ tasfiyeye katılmış ancak alacağına tam olarak kavuşmamış alacaklılara sıralarına göre dağıtılır. Bu husus 255'inci maddenin ilk fıkrasının sonunda açıkça ifade edilmektedir. Bu sebeple tasfiye dışı kalmış alacaklılar madde 255 uyarınca yapılacak dağıtıma katılamazlar. Tasfiyeye girmemiş alacaklılar için Kanun'un 253'üncü maddesi uygulama alanı bulur.

4.2.2. Tasfiyeye Girmemiş Alacaklıların Durumu

Bilindiği gibi iflâs, iflâs kararının verilmesiyle açılır. Müflisten iflâsın açıldığı anda alacaklı olanlar iflâs alacaklılarıdır ve iflâs alacaklılarının sıraya yazılabilmeleri, geçici ve kesin dağıtımlara katılabilmeleri için 219'uncu madde uyarınca alacaklarını kaydettirmeleri

kişinin hak sahibi kılındığı ama müflisin fiilen tasarruf ettiği mallar, üçüncü kişi bu durumu biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, yeni mal sayılır.; Yeni mal kavramına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:217vd.

⁷⁹⁶ Kale, *a.g.m.*, 2015:138.

⁷⁹⁷ Yeni bulunan mal söz konusu olduğunda madde 255 hükmüncü iflâsın tekrar açılması söz konusu olmaz. Kuru, *a.g.e.*, 2016a:651; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522. Ancak iflâs dairesinin bir mala vaziyet etmesi ve onun dağıtımını yapması öngörülmüştür. Her ne kadar yeniden iflâsın açılması söz konusu olmamış olsa da esasen somut olayda yalnızca söz konusu yeni mal veya hak için tasfiye tekrarlanmaktadır. Kanaatimizce bu durumda söz konusu yeni mal için adı tasfiye ile tasfiye yoluna gidilmesi masrafları artırarak 255'inci maddenin sağlamak istediği alacaklı menfaatini azaltacaktır. Bu nedenle iflâs dairesinin 218'inci madde uyarınca alacaklıların menfaatine en uygun şekilde artırma veya pazarlık suretiyle satışını takdir ederek mümkün olan en kısa sürede dağıtımını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Nitekim Üstündağ da iflâs dairesinin kendi takdirine göre malların pazarlıkla satışına karar vereceğini ifade etmektedir. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:217. Kale ise makalesinde iflâs dairesinin yeni malın satışını 241'inci maddeye göre yapacağını ancak alacaklıların onaylarının alınması kolay olmayacağından, iflâs dairesi kendi takdirine göre malların pazarlıkla satışına karar verebileceğini ifade etmektedir. Kale, *a.g.m.*, 2015:138; Benzer görüş için bkz. Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:522.

gerekir. 219'uncu maddede öngörülen söz konusu bir aylık süre alacaklıların alacaklarını kaydettirmeleri için öngörülen alacakların kaydı için muayyen müracaat müddeti adı verilir(m.232).

İflâs alacaklısı olup da muayyen müracaat müddetini kaçırmış olan alacaklılar için Kanun'un 236'ncı maddesi, alacaklarının kaydının ancak iflâsın kapanmasına kadar yapılabileceğini hüküm altına almaktadır. Kanaatimizce ifadenin geçtiği diğer hükümler ile beraber düşünüldüğünde Kanunun 236'ncı maddesinde geçen "iflâsın kapanmasına kadar" ifadesinden anlaşılması gereken geç kayıtların iflâsın kapanması kararının kesinleşmesine kadar yapılabileceğidir. Alacağını 236'ncı madde hükmüne göre geç kaydettiren alacaklıların alacağını kaydettirmelerinden evvel yapılmış olan geçici dağıtımlara iştirak etme hakkı yoktur.

Bir diğer ihtimalde ise esasen iflâs açıldığı anda müflise alacaklı olup da bir şekilde iflâsın kapanması kararının kesinleşmesine kadar alacağını iflâs masasına yazdırmamış olan alacaklıların durumudur. Bu alacaklılar bakımından da iflâsın kapanması kararının kesinleşmesi anı önem arz etmektedir. Zira iflâs kararının verilmesi ile kararın kesinleşmesi arasında da alacaklarını kaydettirmeleri hâlinde dağıtımdan kendilerine düşen meblağa sahip olabileceklerdir.

Ancak tasfiye süresince diğer bir ifadeyle iflâsın kapanması kararı kesinleşene kadar alacağını kaydettirmemiş iflâs alacaklıları ise Kanun'un 253'üncü maddesi uyarınca ellerinde aciz belgesi bulunan alacaklılar hakkındaki hükümlere tâbi olur. Ancak hâlihazırda ellerinde aciz belgesi da bulunmadığından aciz belgesinin alacaklıya bahşettiği lehe hükümlerden faydalanamazlar⁷⁹⁸. Buna göre bu alacaklar zamanaşımına tabidir ve bu alacaklılar iptal davası açamazlar. Ayrıca yukarıda bahsedildiği üzere bu alacaklılar madde 255 hükmüne göre yapılacak olan dağıtıma da iştirak edemezler⁷⁹⁹.

4.2.3. Ellerinde Aciz Belgesi Bulunan Alacaklıların Durumu

Tüm masa mallarının satışı yapılmış ve sıra cetveline göre dağıtımlar yapılmış olduğunda dahî tam olarak tatmin edilememiş alacaklıların olması muhtemeldir. Uygulamada özellikle dördüncü sırada yer alan imtiyazsız alacaklıların alacaklarını tam olarak alamadığı görülmektedir. İşte bu gibi alacağını tam olarak alamamış alacaklılara eksik kalan kısım için

⁷⁹⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2016a:648; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:520.

⁷⁹⁹ Bkz. yuk. 4.2.1.

İflâs idaresince re'sen borç ödemededen aciz belgesi düzenlenir⁸⁰⁰. Aciz belgelerinin verilmesi ile tasfiye aşamasında öngörülen tüm işlemler tamamlanmış olur ve iflâsın kapanması talep edilir. İflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile de tasfiye aşaması sona erer. Artık 255'inci madde kapsamında tasfiyeden hariç kalmış mal veya hak tespit edilerek yapılacak dağıtım hariç tasfiyeden tam olarak tatmin edilememiş alacaklıların masa malları ile tatmin edilmesi söz konusu değildir.

İflâsta borç ödemededen aciz belgesi⁸⁰¹, tasfiyeden tam tatmin edilememiş iflâs alacaklıların, kalan meblağ bakımından, iflâsın kapanmasından sonra menfaatlerinin korunmasına hizmet eder. Aciz belgesinin en önemli hükümlerinden biri, aciz belgesi olan alacaklıların iflâsın kapanmasından sonra müflise karşı yeni takiplerde⁸⁰² bulunabilmesidir. Ancak aciz belgesi sahibi iflâs alacaklısının müflise karşı takibe girebilmesi için, Kanun'un 251'inci maddesi uyarınca müflisin yeni mal iktisap etmiş olması gerekir⁸⁰³. Aciz belgesi sahibi iflâs alacaklılarının yalnızca yeni mal iktisabında bulunmuş olduğunda yeni takipler başlatabildiği düşünülduğünde, yeni mal kavramının kapsamı önem arz etmektedir.

Yeni mal, borçlunun iflâsın kapanmasından sonra yeni iktisap ettiği aktiflerinden, iflâsın açılmasından sonra doğmuş borçlarının çıkarılması neticesinde elde edilen net malvarlığını ifade eder⁸⁰⁴. Yani müflisin iflâsın kapanmasından sonra elde ettiği her yeni aktif, yeni mal sayılmaz. Tanımından da anlaşılacağı üzere bu noktada yeni malın tespit edilebilmesi için iflâsın açılmasından sonra doğmuş borçlar ve iflâsın kapanmasından sonraki yeni aktifler

⁸⁰⁰ İflâsta aciz belgesine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Öztekin, S. (1994). *İcra ve İflâs Kanunu'nda Borç Ödemededen Aciz Belgesi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 106 vd; Deliduman, S. (1995). *İcra ve İflâs Hukukumuzda Borç Ödemededen Aciz Belgesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 103 vd.

⁸⁰¹ İflâsta borç ödemededen aciz belgesinin maddî hukuk bakımından hükümleri (faize ilişkin hükümleri hariç m.251'in ilk cümlesi hükmü) hacizde aciz belgesi (m.143) ile aynıdır; ancak takip hukuku bakımından her iki aciz belgesinin hükümleri farklılık arz eder. Muşul, *a.g.e.*, 2017:823; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1368; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:647. Bu farklara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Öztekin, *a.g.e.*, 1994:122 vd.; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:204vd.

⁸⁰² Aciz belgesi sahibi iflâs alacaklısı, iflâs kapandıktan sonra müflisi haciz yolu ile de iflâs yolu ile de takip edebilir. Kuru, *a.g.e.*, 1997:IV, 3341-3342; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1368. Ancak iflâs yolu ile takip için müflisin iflâs kapandıktan sonra da iflâsa tâbi kişilerden olması gerekir.; Aciz belgesi sahibi iflâs alacaklısının, aciz belgesine bağlanan alacak için müflise karşı yeniden iflâs takibi yapamayacağına dair görüş için bkz. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:207.

⁸⁰³ Muşul, *a.g.e.*, 2013:II, 1666; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1368; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:647; Muşul, *a.g.e.*, 2017:823; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:147; Üstündağ, iflâs sonucunda alınan aciz belgesi ile alacaklıların her zaman yeni takipler başlatabileceğini ancak bu yeni takibe karşı borçlunun yeni mal iktisap etmediği itirazının bertaraf edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle yazara göre bu itirazda bulunulmadığında aciz belgesi sahibi alacaklının takip başlatmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:205; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:169; Aynı görüşte bkz. Deliduman, *a.g.t.*, 1995:122.

⁸⁰⁴ Üstündağ yeni mal kavramını, borçlunun yeni takip yapıldığı anda mevcut olan aktiflerinden, yani borçlarının çıkmasından sonra geride kalan net malvarlığı olarak tanımlamaktadır. Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:205; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:170; Postacıoğlu da benzer şekilde eserinde, iflâstan sonra elde edilen mallardan, iflâs sonrası iktisadi hayatta akdedilmiş borçların tenzilinden sonra net bir bakiye kalması hâlinde, bu net bakiyenin yeni mal mefhumuna tekabül edeceğini ifade etmiştir. Postacıoğlu, *a.g.e.*, 1978:211.

önem arz etmektedir. Bu noktada iflâstan sonraki borçlar için başlangıç iflâs kararının verildiği an iken; yeni aktifler bakımından önemli olan iflâsın kapanması kararının kesinleştiği andır. Zira hâlihazırda 255'inci madde uyarınca iflâs dairesinin el koyarak sattırıp dağıtımını yapabileceği tasfiye dışı kalmış bir mal, bu anlamda yeni elde edilmiş bir aktif sayılamaz. Aynı şekilde müflisin iflâsın kapanması kararından önce uhdesine geçen bir mal da yeni iktisap edilmiş bir aktif olamayacaktır.

4.2.4. İtibarın Yerine Getirilmesi

İflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile iflâs tasfiye aşaması son bulur ve iflâsın kapanması inşâî etkisini geleceğe yönelik olarak ortaya çıkarır. Tüm hukukî neticeleriyle hukuk dünyasında var olup tamamlanan iflâs, kararın kesinleşmesi ile birlikte sona ermiş olur. Ancak iflâsın kapanması ile müflis için iflâs geçmişe etkili olarak hiç yaşanmamış gibi olmayacağından müflislik sıfatı devam eder. İflâsın kapanması kararının kesinleşmesi ile müflis hiç iflâs etmemiş gibi olmaz.

Müflislik sıfatı yalnızca iflâs etmiş olan borçlunun nitelendirilmesinde kullanılan ayırt edici bir sıfat değildir. Müflislik sıfatı, bu sığata sahip olan borçlular bakımından bazı genel ve özel kanunlarda öngörülen birtakım kısıtlamaları da beraberinde getirmektedir. Müflisin avukat, noter ve banka kurucusu olamaması bu kısıtlamalara örnektir⁸⁰⁵.

Müflisin müflislik sıfatından kurtulması ve söz konusu kısıtlamalardan da bertaraf olabilmesi için itibarının iade edilmesi gerekmektedir⁸⁰⁶. İtibarın iade edilebilmesinin tüm iflâs çeşitlerinde ortak şartı müflisin tüm alacaklılarının alacaklarının itfa edilmiş olmasıdır⁸⁰⁷. Müflis, adî müflis ise müflislik sıfatından kurtulabilmesi için tüm alacaklıların alacaklarını itfa etmiş olması yeterlidir. Bu hâlde söz konusu durumu ispatlayıcı belge ve vesikalarla iflâsına karar veren mahkemeden itibarın iadesini talep edebilir.

Müflis, herhangi bir ceza yargılaması neticesinde iflâsın hileli veya taksirli olduğuna karar verilmemişse her hâlde adî müflistir. Ancak müflis 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 161

⁸⁰⁵ Bkz. sırasıyla Avk.K. m.5, Not.K. m.7 ve Bank.K. m.8.

⁸⁰⁶Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:187; Gürdoğın, *a.g.e.*, 1966:75; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1394; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:662; Müflis, taksirli veya hileli müflis ise itibarın yerine getirilmesi hâlinde dâhi öngörülen bazı kısıtlamalarla karşı karşıya kalabilir. Örneğin itibarı yerine gelmiş olan taksirli ve hileli müflisler buna rağmen avukat veya noter olamazlar. Bu husus Av.K. m.5 ve Not.K. m.7'de açıkça ifade edilmiştir.

⁸⁰⁷ Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:188; Gürdoğın, *a.g.e.*, 1966:75; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1394; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:662; İtfâ, ödeme, hibe(bağışlama), ibra, her çeşit af, terkin ve takas gibi borcu sona erdiren nedenlerin tümünü ifade eder. Kuru, *a.g.e.*, 2013:1381; Kuru, *a.g.e.*, 2016a:654.

ve 162'nci maddelerinde suç olarak düzenlenen hileli veya taksirli iflâstan hüküm giyerse bu durumda taksirli veya hileli müflis sıfatını alır.

Her iki iflâs türünün ayrıca bir suç teşkil etmesi taksirli ve hileli müflise itibarın iadesi noktasında da başkaca hükümlerin uygulanmasını gerektirir. Müflis, taksirli müflis ise, Kanun'un 313'üncü maddesine göre itibarının iade edilmesi talebinde bulunabilmesi için tüm alacaklılarının alacaklarını itfa etmiş olması yetmez. Bunun dışında taksirli müflis olması dolayısıyla infazı gereken cezasını çekmiş olması veya söz konusu cezası kanuni sebeplerle düşmüş olması gerekir. Taksirli müflis itibarın iadesin talebini İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uyarınca iflâsına karar veren asliye ticaret mahkemesinden bir dilekçe ile talep eder⁸⁰⁸. Talepte bulunurken dilekçeye söz konusu iki şartın da yerine getirildiğini ispat eden belgeler eklenmelidir⁸⁰⁹.

Müflis, hileli müflis ise, Kanun'un 312'inci maddesinde yer alan atıf sebebiyle itibarın iadesi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun memnu hakların iadesi hükümlerine tâbi olacaktır. Ancak şu an yürürlükte olan 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda yasak hakların iadesi ile ilgili bir hüküm yer almamaktadır. Bu husus 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinde düzenlenmiştir. Bu çerçevede hileli müflisin itibarının iadesi de bu düzenlemede yer alan şartlara göre ve buna ek olarak tüm alacakların itfa edilmiş olması şartının sağlanması hâlinde gerçekleştirilecektir⁸¹⁰. Hileli müflis, Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinde yer alan şartları sağladığını tevsik eden ve tüm alacaklarının itfa olduğuna dair evrakı dilekçesine ekleyerek hükmü veren veya müflisin ikametgâhının bulunduğu yerdeki ağır ceza mahkemesinden itibarının iadesini talep eder⁸¹¹.

⁸⁰⁸ Kuru, *a.g.e.*, 2013:1394; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:529; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:75; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:188.

⁸⁰⁹ Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:529; Kuru, *a.g.e.*, 2013: 1394; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:75; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:188.

⁸¹⁰ Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:532; Kuru, *a.g.e.*, 2013:1395; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:187.

⁸¹¹ Karşlı, *a.g.e.*, 2014a:532; Üstündağ, *a.g.e.*, 1975:187; Arslan ve diğerleri, *a.g.e.*, 2018a:530; Gürdoğan, *a.g.e.*, 1966:76; Üstündağ, *a.g.e.*, 2009:225.

5. SONUÇ

İcra ve İflâs Kanunu'nda tasfiye sürecini sona erdiren üç kurum bulunmaktadır. Buna göre iflâs, Kanun'un 217'nci maddesinde düzenlenen tasfiyenin tatili yoluyla, 182'nci maddesinde yer alan iflâsın kaldırılması yolu ile veyahut 254'üncü madde ile düzenlenen iflâsın kapanması yolu ile sona erebilir. Ancak iflâsın kapanması, tasfiye halini sona erdiren diğer kurumlardan farklı olarak tasfiyenin olağan seyrinde tamamlanarak sona ermesidir. Bu sebeple iflâsın kapanması, iflâs tasfiyesi aşamalarının içine dâhil edilerek incelenmektedir.

Geniş anlamda iflâsın kapanması, tasfiye sürecinde ortaya çıkan ve süreci kapanma kararına götüren sebeplerin tamamını birden ifade etmektedir. Ancak Kanun'un 254'üncü maddesi, iflâsın kapanmasını, bir iflâs hukuku kurumu olarak, dar anlamda ele almaktadır. Anılan hüküm uyarınca iflâsın kapanması için adî veya basit usulde yürütülen bir iflâs tasfiyesinde, gelinen noktada, fiilî olarak yapılabilecek herhangi bir tasfiye işleminin kalmamış olması gerekir.

Olağan bir tasfiyede, genel hatlarıyla, masa mallarının satışı yapılmış, sıra cetveli kesinleşmiş, pay cetveli hazırlanmış, alacaklılara dağıtım yapılmış ve tam tatmin edilememiş alacaklılara aciz belgeleri verilmiş olduğunda tasfiye aşamasında yapılması gereken başkaca bir işlem kalmaz ve tasfiye tamamlanır. Ancak iflâs işlemlerinin tamamlanmış olması, iflâsın kapanması için gerekli ve fakat yeterli değildir. İflasın Kanun'un 254'üncü maddesi uyarınca kapanabilmesi için mahkemenin bu hususta karar vermiş olması gerekir. Bu noktada iflâsın, tasfiye işlemlerinin tamamlanması ile birlikte kendiliğinden değil, başka bir merci tarafından kapatıldığına işaret eder şekilde iflâsın kapanması yerine iflâsın kapatılması teriminin kullanılmasının daha yerinde olduğu kanısında olduğumuzu ifade etmemiz gerekir. Ancak çalışmamızda kanunun tercih ettiği iflâsın kapanması terimini, terim birliğinin sağlanması açısından kullanmaya devam ettik.

İflasın kapanması, mahkemeden tasfiye sürecine dair tüm iş ve işlemlerin, bilgi ve belgelerin yer aldığı son rapor ile talep edilir. Son raporu hazırlamak ve iflâsın kapanmasını talep etmek iflâs idaresinin görevidir. Yargıtay, son raporun mevcut olmamasını veya eksik olmasını bozma sebebi yapmaktadır. Mahkemenin, re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde yalnızca son rapor üzerinden yapacağı inceleme ile sınırlı olmamasına rağmen son rapordaki eksikliğin Yargıtay tarafından bozma sebebi yapılması rapora verilen önemi göstermektedir.

Kanun'un 254'üncü maddesi uyarınca iflâsın kapanması, iflâs kararını veren asliye ticaret mahkemesinden talep edilir. Ancak bu noktada dikkat çekmeye muhtaç bir hususun var olduğu kanaatindeyiz. Şöyle ki iflâsın kapanmasının düzenlendiği Kanun'un 254'üncü maddesinde konu ve yer bakımından yetkili mahkeme açıkça öngörülmemiş; bu hususta yargılamayı

görmeye yetkili mahkeme olarak iflâsa karar veren mahkeme işaret edilmiştir. Benzer durum iflâsın kaldırılması ve adı veya taksirli müflisin itibarının iadesi bakımından da söz konusudur; verilen örnekler dışında da Kanun'da iflâsa karar veren mahkemenin yetkili olduğu yargılamalar mevcuttur. Kanaatimizce görevli ve yetkili mahkemenin ayrıca düzenlenmeyerek, iflâsa hükmeden mahkemenin görevli ve yetkili kılınması, birtakım uygulama yanlışlıklarına sebebiyet verir niteliktedir. Varsayalım ki, ilk derece mahkemesi iflâs kararı vermeyip iflâs talepli davayı esastan reddetmiş olsun. Ret kararı üzerine iflâs talep eden alacaklının 164'üncü madde uyarınca istinaf başvurusu yaptığında, istinaf merciinin başvuruyu kabul ederek, yapacağı yeniden yargılama neticesinde iflâs kararı vermiş olması imkân dâhilindedir. Bu durumda iflâsa hükmeden mahkeme, ilk derece mahkemesi değil, ilgili bölge adliye mahkemesi olacaktır. Dolayısıyla 254'üncü maddenin doğrudan iflâsa hükmeden mahkemeyi işaret eden düzenlemesi bu bakımdan iflâsın kapanması yargılamasında görevli ve yetkili mahkemeyi bölge adliye mahkemesi olması sonucunu doğurur. Ancak ne var ki kanunda açıkça öngörülmedikçe, bir olağan kanun yolu mahkemesi olan bölge adliye mahkemesinde doğrudan yargılama başlatılamaz. Bu sebeple ilgili 254'üncü maddenin ve bu durumun yaşanmasının muhtemel olduğu diğer iflâs hukuku kurumlarının görev ile ilgili bu kısmının istinaf yargılaması mantığına uygun olarak revize edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Mahkemeden, iflâsın kapanmasının talep edilmesiyle başlayan yargılama süreci, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382'nci maddesinde çekişmesiz yargı işlerini çekişmeli yargıdan ayırmak için öngörülen, sübjektif hakkın yokluğu ve uyuşmazlık yokluğu ölçütleriyle çekişmeli yargıdan ayrılır. Nitekim aynı hükümde iflâsın kapanması yargılamasının bir çekişmesiz yargı işi da açıkça olduğu düzenlenmiştir. Bu sebeple yargılama, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 385'inci maddesi uyarınca çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanan basit usulde görülür.

Mahkeme, iflâs idaresinin talebi üzerine tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığını re'sen araştırma yetkisi çerçevesinde başvurduğu her türlü delille inceler, tasfiyenin tamamlandığına kanaat ederse iflâsın kapanması kararı verir. Mahkeme, tasfiye işlemlerinin sona ermediği ve dolayısıyla tasfiyenin tamamlanmadığına kanaat ederse talebi reddeder.

İflâsın kapanması kararı, etkisini geleceğe etkili olarak ortaya çıkaran inşâi etkili bir karardır; inşâi etkili kararlar kural olarak söz konusu etkilerini kararın kesinleşmesi ile ortaya çıkarır. Bu bakımdan iflâsın kapanmasının öngörülen sonuçları kararın verilmesi ile değil, verilen kapanma kararının kesinleşmesi ile ortaya çıkarır. Böylece müflis tasarruf yetkisini geri kazanır, müflise karşı yeni takipler yapılabiliyor hâle gelir ve iflâs idaresinin görevi sona erer. Bunun dışında

İflâsın kapanmasının, geçmişte akdedilen ve iflâs kararı ile sona eren sözleşmeleri canlandırmak, düşen takiplere ve konusuz kalan hukuk davalarına hayatiyet kazandırmak ve müflisin tasarruf yetkisi yok iken yapmış olduğu hükümsüz işlemlerin hükümsüzlüğünü gidermek gibi etkileri söz konusu olmaz. Öte yandan benzer şekilde iflâsın kapanmasının iflâsın kamu hukuku bakımından sonuçlarını bertaraf etmek gibi de bir etkisi söz konusu değildir.

İflâsın kapanmasından sonra, müflisin tasfiyeden kaçırıldığı ve iflâs idaresince de fark edilmemiş olması sebebiyle tasfiyeden hariç kalmış masa malının fark edilmiş veya bir alacaklı tarafından iflâs dairesine ihbar edilmiş olması muhtemeldir. Bu durumda Kanun'un 255'inci maddesi uyarınca iflâs dairesince söz konusu mala el koyulur. El koyulan tasfiyeden hariç kalmış mal paraya çevrilerek sıra cetvelinde yer alan alacaklılara sıralarına göre dağıtılır. Kanun'un 255'inci maddesince yapılacak bu dağıtım için tekrar iflâs idaresinin teşkili söz konusu olmaz, dağıtım da iflâs dairesince yapılır. Şu hâlde yalnızca o mal için iflâs kısa bir süreliğine açılmış gibi olsa da iflâsın esasen tekrar açılması söz konusu değildir. Bu sebeple Kanun'un 255'inci maddesince yapılacak dağıtımdan sonra tekrar iflâsın kapanması talep edilmesi gerekmez. Ancak bu dağıtımla birlikte tam tatmin edilmiş olan iflâs alacaklısına daha önce verilmiş olan aciz belgesi hükümsüz kalır. Dağıtımdan sonra alacaklılara verilecek aciz belgelerinde yer alan miktar ise dağıtım sonrası son duruma göre güncellenir.

İflâsın kapanmasından sonra ellerinde aciz belgesi olan alacaklılar, müflise karşı, söz konusu aciz belgesine dayanarak yeniden takip talebinde bulunabilir. Ancak kanun koyucu iflâsın kapanmasından sonra müflis aleyhine yapılacak takiplere bir sınır koymak suretiyle borçlunun ekonomik durumunu yeniden tesis edebilmesine fırsat vermek istemiştir. Bu sebeple iflâsın kapanmasından sonra girişilen takibin başarılı olması için borçlunun yeni mal iktisap etmiş olması gerekir.

İflâsı kapanan müflis, müflislik sıfatından kurtulamaz. Müflisin, müflislik sıfatından kurtulabilmesi için itibarın yerine getirilmesi gerekir. İflâsı kapanan adî ve taksirli müflisin itibarının iadesi Kanun'un 313 ve 314'üncü maddeleri uyarınca yapılırken; hileli müflisin itibarının iadesi Kanun'un 312'nci maddesinde yer alan düzenleme uyarınca Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinde yer alan özel hükümdeki şartların gerçekleştiğini gösteren belgelerle müflisin ikametgâhının bulunduğu yerdeki ağır ceza mahkemesinden talep edilir.

KAYNAKLAR

- Akil, C. (2010). *İstinaf Kavramı*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Akil, C. (2010). Medeni Yargılamada Yeni Kanun Yolu Hukuku İstinaf Derecesi ve Somut Olay Adaleti. (Herbert Roth'dan çeviri). *ABD*, (2), 113-124.
- Akil, C. (2012). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Sulh ve Sulh Yoluyla Şarta Bağlı Hüküm Verilip Verilemeyeceği Meselesi. *GÜHFD.*, XVI(4), 1-17.
- Akkan, M. (2017). Yargı. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*. (On Beşinci Baskı). C.I, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Akkaya, T. (2009). *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2018). *Türk İdare Hukuku*. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Akyol-Aslan, L. (2011). *Medeni Usul Hukukundan Davadan Feragat*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Alangoya, Y. (2005). İsviçre Hukukunda Çekişmesiz Yargıya (Nizasız Kaza) İlişkin Düşünceler. *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV.*, Ankara: TBB Yayınları.
- Albayrak, H. (2007). *İflâsın Kaldırılması*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Altaş, H. (1998). Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Altay, S. (2004). *Türk İflâs Hukuku*. C. I. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ansay, S.Ş. (1960a). *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*. (Beşinci Baskı). Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası.
- Ansay, S.Ş. (1960b). *Hukuk Yargılama Usulleri*. (Yedinci Baskı). Ankara: AÜHF Yayınları.
- Aras, A. (2014). Çekişmesiz Yargıda Tasarruf İlkesi. *MİHDER.*, X(27), 53-63.
- Aras, A. (2016). Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki. *İÜHFD.*, 7(1), 65-85.
- Aras, A. (2017). *Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü*. Ankara; Yetkin Yayınları.
- Arıç, M. Ş. (1946). Yargıtay İçtihadlarına Göre Haşiyeli Ticaret Kanunu. İstanbul.
- Arslan, R. (1977). Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi (İade-i Muhakeme). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Arslan, R. (1988). Kesin Hüküm İhtiyacı ve Yanılma Gerçeği. *ABD*, 5(6), 722-737.
- Arslan, R., Yılmaz, E. ve Ayvaz, S. T. (2017). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı).Ankara.
- Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar-Ayvaz, S. ve Hanağası, E. (2018a). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar-Ayvaz, S. ve Hanağası, E. (2018b). *Medeni Usul Hukuku*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Arslaner, H. ve Şekerci, D. (2014). Türkiye'de Adalet Hizmetlerinin Niteliği ve Bu Hizmetlerin Bütçe Üzerindeki Yükü. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 31-48.

- Arzova, S.B., Yavaş, M. ve Küçük, B. (2016). *Hukukî ve Mali Yönden İflâsın Ertelemesi ve Borca Batıklık Bilançosu*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aşık, İ. (2012). *Medeni Usul Hukukunda Bekletici Sorun*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aşık, İ. (2018). İflâs Tasfiyesinde Geçici Dağıtım. *MÜHF-HAD.*, XXIV(1),270-295.
- Atalay, O. (2004). İflâsın Ertelemesi. *75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı*. Ankara: Şen Matbaa.
- Atalay, O. (2006). İİK'da İflâs Hukukuna İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi. *Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IV*. Ankara: TBB Yayınları.
- Atalay, O. (2007). *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelemesi*. (İkinci Baskı). İzmir: Güncel Yayınevi.
- Atalay, O. (2010). İflâs Sistemimiz Neden İflâs Etti?. *Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı VIII*. Türk, Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs, Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler, Ankara: TBB Yayınları.
- Atalı, M. (2009). İslah Yoluyla İleri Sürülen Talep Bakımından Zamanaşımının Kesildiği Tarih. *DEÜHFD.*, (XI), 115-127.
- Atalı, M. (2014). *Medeni Usul Hukukunda Aleyhte Bozma Yasağı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Atalı, M. (2017a). Karar ve Kesin Hüküm. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.III, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Atalı, M. (2017b). Çekişmesiz Yargı. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.III, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Atalı, M. (2017c). Basit Yargılama Usulü. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (Onbeşinci Baskı). İstanbul. On İki Levha Yayınevi.
- Atalı, M., Ermenek, İ. ve Erdoğan, E. (2018). *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ayiter, N. (1968). *Mamelek Kavramı Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: AÜHF Yayınları.
- Bacaksız, P. (2011). *Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan İflâs Suçları*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Balcı, Ş. (2010). *İflâsın Ertelemesi Usul ve Esaslar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başözen, A. (2005a). *Müflisin Tasarruf Yetkisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Başözen, A. (2005b). İflâs Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu- "Müflisin Uhdesine Geçen Mal" Kavramı. *AÜHFD.*, LIV(4), 267-297.
- Belgesay, M.R. (1943). *Dava Teorisi*. İstanbul: Numune Matbaası.
- Belgesay, M.R. (1950). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*. İstanbul: Kutulmuş Matbaası.
- Berkin, M. N. (1957). İflâs İdaresi ve İflâs İdare Memurlarının Vazifeleri. *İÜHFM.*, 22(1-4), 150-166.
- Berkin, M. N. (1980). *Tatbikatçılara İflâs Hukuku Rehberi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Berkin, M.N. (1972). *İflâs Hukuku*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi (Hamle Matbaası)Yayınları.
- Berkin, N. (1960). *İflâs Hukuku Dersleri*. İstanbul: Hamle Matbaası.
- Berkin, N. (1965). İflâs Yolu İle Cebrî Takibin Bazı Merhaleleri. *İÜHFM.*, XXXI(1-4), 196-202.

- Berkin, N. (1969). *Medeni Usûl Hukuku Esasları*. İstanbul: Hamle Matbaası.
- Bilge, M.E. (2012). Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi. *EÜHFD.*, XVI(3-4), 261-294.
- Bilge, N. ve Önen, E. (1978). *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Boran-Güneysu, N. (2014). *Medeni Usul Hukukunda Karar*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Budak, A.C. (2000). *Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*. Ankara: Beta Basım Yayın.
- Budak, A.C. (2006). *Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı*. Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV. Ankara: TBB Yayınları.
- Budak, A.C. ve Karaaslan, V. (2018). *Medeni Usul Hukuku*. (İkinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Coşkun, M. (2016). *Açıklamalı- İctihatlı İcra ve İflâs Kanunu*. (Beşinci Baskı). C.IV. Ankara.
- Çağlayan, R. (2017). *İdare Hukuku Dersleri*. (Beşinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çavdar, S. ve Biçkin, İ. (2006). *İflâs ve İflâsın Ertelenmesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çenberci, M. (1965). *Hukuk Davalarında Kesin Hüküm*. Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası.
- Dağoğlu, Y. (2013). Hileli ve Taksirli İflâs. *İzmir Barosu Dergisi*, 72-105, 89.
- Deliduman, S. (1995). *İcra ve İflâs Hukukumuzda Borç Ödemeden Aciz Belgesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deliduman, S. (1998). Tüzel Kişilerin Davada Temsili. *EÜHFD.*, II(1), 176-187.
- Deliduman, S. (2002). *İflâs Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirel, D. (2016). Çekişmesiz Yargıda İtiraz Yolu. *MİHDER.*, XII(35), 679-725.
- Demirsatan, B. (2016). Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi. *İÜHFM.*, LXXIV(2), 685-708.
- Demren-Dönmez, B. (2011). Türk Ceza Kanununda 'Kamu Görevlisi' Kavramı. *TBBD.*, (94), 95-130.
- Deren-Yıldırım N. (1994). İflâsın Hukukî Mahiyeti, *İHFM.*, LIV(1-4), 331 – 346.
- Deren-Yıldırım, N. (1996). *Türk, İsviçre ve Alman Medeni Usûl Hukukunda Kesin Hükümün Sübjektif Sınırları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Deren-Yıldırım, N. (2008). Kanun Yollarına Dair Bazı Düşünceler. Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı. *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı(İzmir 2007)*. Ankara: TBBY.
- Deryal, Y. (2017). *Türk Hukukunda Bilirkişilik* (Altıncı Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Deynekli, A. (2005a). *Türk Hukukunda Kambyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip*. Ankara: Turhan Yayınevi.
- Deynekli, A. (2005b). 4949 Sayılı Kanunla Değişik İcra ve İflâs Kanununa Göre Adî Ve Rehinli Alacakların Sırası. *AÜHFD.*, LIV(1), 191-204.
- Dinç, H. (2008). Hukuk Davalarında İstinaf ve Yargıtay. Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı. Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı(İzmir 2007). Ankara: TBBY, 53-65.

- Dinç, S. (2016). 6102 Sayılı Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme. *YBDH.*, (2), 223-248.
- Dumanoglu, S. (2011). *İflâsın Ertelenmesi. Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri.* (İkinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.
- Dumlupınar, T. (2014). Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertelenmesi. *SDÜHFD.*, IV(1), 71-113.
- Ekecik, Ş. ve Duran, O. (2015). İflâs Bürosu. *DEÜHFD.*, Özel Sayı(Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan), (16), 2571-2630.
- Ekşi, N. (2000). *Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi* (İkinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Epözdemir, R. (2017). *Taraf Ehliyeti.* Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ercan, İ. (2014). Boşanma Davalarında Geçerli Olan Yargılama İlkeleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, MİHBİR Özel Sayısı*, IV(2), 249-269.
- Erdönmez, G. (2005). *İflâsta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri.* İstanbul: Legal Yayınevi.
- Erdönmez, G. (2017). Deliller. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.I. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Eren, F. (2018). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler.* (Yirmi Üçüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Eriş, G. (1991). *Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku.* Ankara: Aydın Yayınları.
- Erman, E.S. (1967). Kambiyo Senetlerine Müstenit İflâs. *Adalet Dergisi*, 7(10), 522-558.
- Erman, S. (1975). İflâs İdaresi Memurları, Ceza Kanununun Tatbikinde Memurdurlar. *İÜHF.M.*, XLI(3-4), 31-40.
- Ermenek, İ. (2009). *İflâsın Ertelenmesi*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ermenek, İ. (2011). Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Ön İnceleme. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, II(1), 145-146.
- Ermenek, İ. (2014a). İcra ve İflâs Kanunu'nda Öngörülen Cezaî Hükümler Bakımından Ne Bis İn İdem İlkesinin Uygulama Alanı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 19, 279-317.
- Ermenek, İ. (2014b). Medeni Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Görgün, L.Ş. (2016). *Medeni Usûl Hukuku.* (Beşinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Görgün, Ş. (1977). *İflâsta İstihkak Davası.* Ankara: AÜTİA Yayınları
- Gözler, K. (2018). *İdare Hukuku Dersleri.* (Yirminci Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gül-Şahan, H. (2012). *Kuruluşu İşlevi ve İşleyişi Bakımından Medeni Yargılama Hukukunda Özel Görevli Mahkemeler.* Ankara: Adalet Yayınevi.
- Günday, M. (2017). *İdare hukuku.* (On Birinci Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.
- Gürdoğan, B. (1960a). Kollektif Şirketin ve Ortaklarının İflâsı. *AÜHFD.*, XVII(1), 389-401.
- Gürdoğan, B. (1960b). *Medeni Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı.* Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Gürdoğan, B. (1966). İflâs Hukuku Dersleri, İflâs- Konkordato – İptal Davaları, Ankara: Ajans-Türk Matbaası.

- Hanağası, E. (2009). *Davada Menfaat*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Hasırcı, H. (2015). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382. Maddesi Çerçevesinde İcra ve İflâs Hukukundaki Çekişmesiz Yargı İşler. Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan. (C.I). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Işıka, S. (2013). Hileli İflâs Suçu. *İÜHFĐ.*, LXXI(1), 607-624.
- İnternet: "Euler Hermes" isimli yabancı menşeli özel bir şirketin hazırlamış olduğu Küresel İflâs Raporu 2019'da (Global Insolvency Outlook 2019) yer alan bilgiye göre Türkiye'de 2018 yılında iflâs eden şirket sayısı 15.400, 2019 yılı için beklenen iflâs eden şirket sayısı ise (%5'lik bir artışla) 16.200'dir https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/publications/pdf/Global-Insolvencies-Jan19.pdf, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.
- İnternet: 24.09.2018 tarihli haber; "3 büyük markanın konkordato ilân ettiği ayakkabı sektörü iflâsa mı gidiyor?", <http://www.medyafaresi.com/haber/3-buyuk-markanin-konkordato-ilan-ettileri-ayakkabi-sektoru-iflâsa-mi-gidiyor/884742>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.
- İnternet: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c041/tbmm22041052ss0372.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.06.2019.
- İnternet: Murat Muratoğlu, "Kriz bahane, iflâs şahane!", *Sözcü Gazetesi*, 28.09.2018, <https://www.sozcu.com.tr/2018/yazarlar/murat-muratoglu/kriz-bahane-sahte-iflâs-sahane-2650267/>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.
- İnternet: World Economic Forum (Dünya Ekonomik Forumu)'nun 2018 yılı için hazırladığı dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeylerini gösteren rapordan(The Inclusive Development Index) elde edilen bilgiler ışığında, http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.
- İnternet: Yeni Çağ Gazetesi, (19.09.2018). "Yüzlerce firma iflâs bayrağını çekti", <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/yuzlerce-firma-iflâs-bayragini-cekti-205742h.htm>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2019.
- İyilikli, A.C. (2013). Hukuk Yargılamasında Dava Sebebi Üzerine Bir İnceleme. *TBB Dergisi*, (103), 139-204.
- İyilikli, A.C. (2016). *Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm*. Ankara: Yetkin Yayınları,.
- Jaeger, E. (1952). Kommentar zur Konkursordnung und den Einführungsgesetzen, 1-4, 17-34.
- Kale, S. (2015). İflâs Kapandıktan Sonra Borçluya Ait Yeni Mal Bulunması (İİK M. 255). *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 133-142.
- Kale, S. ve Keser, S. (2015). Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sitemi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, *MÜHF-HAD*, Özel Sayı Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, XXI(2), 701-725.
- Karaaslan, V. (2019). *Medeni Usul Hukukunda Hâkimin Davayı Aydınlatma Ödevi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karadeniz-Çelebican, Ö. (2014). *Roma Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Karafakih, İ.H. (1952). *Hukuk Muhakemeleri Usûlü Esasları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Karahan, S. (2015). *Şirketler Hukuku* (İkinci Baskı). İstanbul: Mimoza Yayıncılık.

- Karahan, S.(2002). Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*, C.I, s. 445-458, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karahanoglu, O. (2015). *Kamu Hizmeti*. (Beşinci Bası). Ankara: Turhan Yayınevi.
- Karşlı, A. (2001). *Medeni Usul Hukukunda Usulî İşlemler*. İstanbul: Kudret Yayınları.
- Karşlı, A. (2014a). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Alternatif Yayınları.
- Karşlı, A. (2014b). *Medeni Muhakeme Hukuku*, (Dördüncü Baskı). İstanbul: Alternatif Yayınları.
- Kazancı, B.E. (2006). Hileli ve Taksirli İflâs Suçları. *Hukukî Perspektifler Dergisi*, (9), 152-166.
- Kendigelen, A. (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, E. (2012). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, (99-100), 43-126, 98.
- Kılınç, A. (2008). İflâs Kararına Karşı Kanun Yolları, İflâs Kararının Kesinleşmesi (İİK m. 164). *TBBD.*, (78), 315-336.
- Kırtıoğlu, S. (2009). *İflâs Davası*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Konuralp, C.S. (2013). 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler . *İÜHFMD.*, LXXI(2), 225-274.
- Köhn, K. (2000). *Veraeusserungsgeschäfte des Insolvenzschuldners*. Hannover Uni-Diss.
- Kuru, B. (1961). *Nizasız Kaza*, Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Kuru, B. (1962). Haczi Caiz Olmayan Şeyler. *AÜHFD.*, XIV(1), 277-326.
- Kuru, B. (1967). Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararı Üzerine Yapılacak Muameleler. *AÜHFD.*, XXIV(1), 155-182.
- Kuru, B. (1971). *İflâs ve Konkordato Hukuku*, C.II Ankara: Sevinç Matbaası.
- Kuru, B. (1973). Hukuk Usulünde Aleyhe Bozma Yasağı. *AÜHFD.*, XXX(1-4), 135-144.
- Kuru, B. (1993). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). C.III, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Kuru, B. (1997). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Üçüncü Baskı). C.IV, İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Kuru, B. (2001a). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.I, İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2001b). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.II, İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2001d). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.V, İstanbul: Demir Yayıncılık.
- Kuru, B. (2006a). *Türk Hukukunda İflâsa Tâbi Olan Şahıslar*. Makaleler. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Kuru, B. (2006b). Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketlerinin İflâsı. *Makaleler*. Ankara: Arıkan Yayınları.
- Kuru, B. (2006c). Dava Şartları. *Makaleler*. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Kuru, B. (2013). *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kuru, B. (2016a). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi.

- Kuru, B. (2016b). İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usûl Hukuku. İstanbul: Legal Yayınevi.
- Kuru, B. (2017). İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı. Ankara: Yetkin Yayınları, 598.
- Kuru, B.(2001c). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. (Altıncı Baskı). C.IV, İstanbul:Demir Yayıncılık.
- Lotz, J. ve Friedrich, E. (1890). Über die Vorzüge der Verhandlungsmaxime von der Unterschungsmaxime bei der Bestimmung des gerichtlichen Verfahrens für bürgerliche Rechtsstreitigkeiten. Civilistische Abhandlungen. Coburg-Leipzig.
- Meriç, N. (2011). *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Meriç, N. (2014). Meriç Değerlendirilmesi. *SDÜHFD MİHBİR Özel Sayısı*, IV(2), 23-64.
- Meydan, N. ve Yapal, F. (2014). *İcra ve İflâs Kanunu Emsal Yargıtay Kararları*. İstanbul: Zigana Yayınları.
- Muşul, T. (1998). *İflâs Suçları-Taksiratlı ve Hileli İflâs Suçları ile Diğer İflâs Suçları*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Muşul, T. (2013). *İcra ve İflâs Hukuku*. C.II. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Muşul, T. (2017). *İcra ve İflâs Hukuku Esasları*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Nazar-Uzar, G. (2001). *İcra ve İflâs Kanunu'nun Tarihsel Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ortloff, H. (1858). Das Strafverfahren in seinen leitenden Grundsätzen und Hauptformen. Jena.
- Oruç-Ömeroğlu, H. (2012). *İflâs İdaresi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oskay, M., Koçak, C., Deynekli, A. ve Doğan, A. (2007). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, C.IV, Ankara.
- Öktemer, S. (1982). İflâs İsteğinden Vazgeçme. *Yargıtay Dergisi*, VIII(1-2), 220-236.
- Önen, E. (1972). *Medeni Yargılama Hukukunda Sulh*. Ankara: AÜHF Yayınları.
- Önen, E. (1979). *Medeni Yargılama Hukuku*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Önen, E. (1981). *İnşai Dava: İnşai Hak-İnşai Dava- İnşai Hüküm- İnşai Tesir*. Ankara: AÜHF Yayınları-Olgaç Matbaası.
- Özbay, İ. (2004). *Hakem Kararlarının Temyizi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özbay, İ. (2011). 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İstinaftan Sonraki Temyiz Sistemimize Göre Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar. *İÜHF*, LXIX(1-2), 411-438.
- Özbek, M. S. (2012). İflâs Davasının Hukukî Mahiyeti. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61, 207-274.
- Özekes, M. (2004). "İflâsın Ertelenmesi". *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III*, Eskişehir: TBB Yayınları.
- Özekes, M. (2005). İflâsın Ertelenmesi. *Legal Dergisi*, (33), 3249-3283.
- Özekes, M. (2008). Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı. *Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan*. Ankara:Turhan Kitabevi.

- Özekes, M. (2017). Ön Sorun-Bekletici Sorun. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Özen, M. (2016). Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Hileli ve Taksirli İflâs Suçları. *AÜHFD.*, LXV(4), 3567-3584.
- Özgenç, İ. (2002). *Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özgenç, İ. (2009). *İflâs Suçları*. Halûk Konuralp Anısına Armağan, II, 333-367.
- Özgenç, İ. (2018). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (On Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkaya-Ferendeci, H. Ö. (2013). *İflâs hukukunda Takas*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Özkaya-Ferendeci, H.Ö. (2009). *Kesin Hükümün Objektif Sınırları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Özkaya-Ferendeci, Ö. (2008). Alman Hukuku'nda Tüketici İflâsı ve Bakiye Borçtan Kurtulma İmkânı. *MÜHFD-HAD.*, XIV(1-2), 57-83.
- Özmunucu, S. (1994). *İflâsın Açılmasınının Borçlar Hukuku Sözleşmeleri Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özmunucu, S. (2014). Türk Hukukunda Yargıtay Kararları Işığında Re'sen Araştırma İlkesi. *SDÜHFD MİHBİR*, Özel Sayısı, IV(2), 145-171.
- Özmunucu, S. (2019). Yargıtay Kararları Işığında Medeni Yargılama Hukukunda Ön Sorun. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Öztek, S. (1994). *İcra ve İflâs Kanunu'nda Borç Ödemeden Aciz Belgesi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Öztek, S. (2005). İflâsın Ertelenmesi. *Bankacılar Dergisi*, (53), 23-71.
- Öztek, S. (2007). *İflâsın Ertelenmesi*. İstanbul: Arıkan Yayıncılık.
- Papakçı, A. (2016). Hukukî Bilirkişilik. *MÜHF-HAD.*, XXII(1), 433-456.
- Pekcanitez, H. (1986). *İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Pekcanitez, H. ve Simil, C. (2017). *İcra- İflâs Hukukunda Şikâyet*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pekcanitez, H. (1980). Bekletici Sorun. *Eg.ÜHFD.*, (1), 249-275, 252.
- Pekcanitez, H. (1982a). İflâsın Kaldırılması II, *Adalet Dergisi*, (5), 926-937.
- Pekcanitez, H. (1982b). İflâsın Kaldırılması I, *Adalet Dergisi*, (4), 731-745.
- Pekcanitez, H. (1992). *Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Pekcanitez, H. (2006). İstinaf Mahkemeleri. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 17-30.
- Pekcanitez, H. (2016a). İflâsın Kaldırılması. *Makaleler*. C.I. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H. (2016b). İflâsın Ertelenmesi. *Makaleler*. C.II. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H. (2016c). İflâsın Ertelenmesi Kurumuna Eleştirel Bakış. *Makaleler*. C.II. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H. (2016d). İflâs, İflâs Mı Ediyor?. *Makaleler*. C.II. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Pekcanitez, H. (2017a). Dava Hakkında Genel Bilgiler. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H. (2017b). Davanın Açılması. *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku* (On Beşinci Baskı). C.II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanitez, H. ve Erdönmez, G. (2018). *7101 sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pekcanitez, H., Atalay, O. ve Özekes, M. (2018). *Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı* (Altıncı Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Postacıoğlu, İ.E. (1950). Türk Hukukunda İflâs Davasının Hususiyetleri. *İleri Hukuk Dergisi*, 61, 981-986.
- Postacıoğlu, İ.E. (1956). Dava Teorisi Üzerine Bazı Mülâhazalar. *Tahir Taner Armağanı*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Postacıoğlu, İ.E. (1973). Türk Ceza Kanunu Muvacehesinde İflâs İdare Memurları. *İÜHFM.*, XXXVIII(1-4), 207-220.
- Postacıoğlu, İ.E. (1975). *Medeni Usûl Hukuku Dersleri*. (Altıncı Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Postacıoğlu, İ.E. (1978). *İflâs Hukuku İlkeleri*, C.I, İflâs, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Pulaşlı, H. (1989). *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukukî Sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayıncılık.
- Ruhi, A.C. (2016). *Adli Yargıda İstinaf ve Temyiz*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Rüzgaresen, C. (2011). *İflâs Sebepleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Rüzgaresen, C. ve Erdem, M. (2012). Terekenin İflâs Hükümlerine Göre Tasfiyesi. *İTÜSBD.*, 22(2), 313-335.
- Sarısözen, M.S. (2019). *7101 Sayılı Kanun Kapsamında İcra İflâs ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler*. Üçüncü Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Selçuk, S. (1973). Medeni Usûl Hukukundan Kesin Hüküm Şartları, Kesin Hüküm İtirazı. *AD.*, (12), 937-956.
- Seyit, Ç. ve İnci, B. (2006). *İflâs ve İflâsın Ertelenmesi*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Sirmen, L. (1992). *Türk Özel Hukukunda Şart*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuk Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Songur, D. (2019). Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası - Yargıtay Kararları Işığında TTK Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler. *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan*. s.1003-1031, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Soydan, B. (2010). *Türk Vergi Yargısında Bilirkişilik*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Sunar, G. (2002). *Medeni Usul Hukukunda Basit Yargılama Usulü*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sungurtekin, M. (1990). Karar Düzeltmenin Kanun Yolu Niteliği ve Karar Düzeltme Dilekçesinde Sebep Gösterme Zorunluğu Bulunup Bulunmadığı Meselesi. *Yargıtay Dergisi*, XVI(4), 471-489.
- Sungurtekin-Özkan, M. (2004). İnşâî Karar ve Özellikleri. *75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı*. Ankara: Şen Matbaa, 553-576.

- Şekercioğlu, M. (1974). *Ceza Hukukumuzda Memur Kavramı*. İstanbul: Cezaevi Matbaası.
- Şener, O. H.(2015). *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya)*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Şensoy, N. (1946). İstinaf. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 4(12), 1059-1072.
- Tanrıver, S. (1993). *Konkordato Komiseri*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tanrıver, S. (2007). *Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Tanrıver, S. (2017). *Hukukumuzda Bilirkişilik*. (On İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tanrıver, S. (2018). *Medeni Usûl Hukuku*. C.I. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tanrıver, S. ve Deynekli, A. (1996). *Konkordatonun Tasdiki*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Taş-Korkmaz, H. (2010). *İflâs Masası*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Taşpınar-Ayvaz, S. (2008). İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları. Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı. *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı(İzmir 2007)*. Ankara: TBBY.
- Taşpolat-Tuğsavul, M. (2018). İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar. *TBBĐ.*, (134), 313-354.
- Tercan, E. (1996). *İflâsın Sözleşmelere Etkisi*. Ankara: Adil Yayınevi.
- Tercan, E. (2006). *Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Türk, A. (1999). *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukukî Sonuçları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ulukapı, Ö. (2014). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Altıncı Baskı). Konya: Mimoza Yayınları.
- Umar, B. (1973). *İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî Gelişmesi ve Genel Teorisi*, İzmir: Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Matbaası.
- Umar, B. (2014). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. (İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Umar, Z. (1982). Roma Hukuku (Umumi Mefhumlar-Hakların Himayesi), İstanbul: İÜHF Fakülteler Matbaası.
- Uyar, T. (1991). *İcra Hukukunda Şikâyet*. (İkinci Baskı). Manisa: Feryal Matbaası.
- Uyar, T. (2003). İcra Hukukunda Şikâyet Süresi. *TBBĐ.*, (4), 47.
- Uyar, T. (2004a). İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet Sebepleri, I. *TBBĐ.*, (50), 97-120.
- Uyar, T. (2004b). İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet Sebepleri, III. *TBBĐ.*, (52), 185-230.
- Uyar, T. (2009a). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, X. (Üçüncü Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Uyar, T. (2009b). Taksiratlı (Taksirli) ve Hileli İflâs. *DEÜHFD.*, Özel Sayı Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan., (XLIV), 941-972.
- Uyar, T. (2010). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*. (İkinci Baskı).C.X. Ankara: Turan Kitabevi.
- Uyar, T., Uyar, A. ve Uyar, C. (2018). *İcra Hukukunda Şikâyet*. Ankara: Bilge Yayınevi.
- Uyar, T., Uyar, A., Uyar, C. (2014). *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi* (Üçüncü Baskı). C.III. İstanbul: Bilge Yayınevi.
- Üstündağ, S. (1975). *İflâs Hukuku Dersleri*, İstanbul: İÜHF Fakülteler Matbaası.
- Üstündağ, S. (1977). *Medeni Yargılama Hukuku*. (İkinci Baskı). C.I. İstanbul:İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

- Üstündağ, S. (2009). *İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato ve İptal Davaları)*, (Sekizinci Baskı). İstanbul: Yayıncılık Matbaa.
- Üstündağ, S. (2010). Hileli İflâs Suçları Ne Zaman Tamamlanmış Olur ve Böylece Bu Suçlarda Zamanaşımı Süresi Ne Zaman İşlemeye Başlar?, *Makaleler, İçtihat Tahlilleri Çeviriler*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Üzülmez, İ. ve Koca, M. (2018). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (On Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Walker, W.D. (2010). “Das Deutsche Insolvenzrecht Wichtige Änderungen Gegenüber dem Konkursrecht und Bewahrung in der Praxis (Alman Acz Hukuku- İflâs Hukuku Karşısında Önemli Değişiklikler ve Uygulamada Yerleşmesi)”. Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı VIII. Türk, Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs, Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler. Ankara: TBB Yayınları.
- Yarıcı, H. (2007). *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Legal Yayınevi.
- Yavaş, M. (2016). İflâsın Ertenilmesi Kurumu Çerçevesinde İhtiyati Tedbir Kararının Kapsamı, Niteliği ve Etkileri. *MÜD-HAD.*, XXII(3), 2893-2926.
- Yıldırım, M. K. (2005). Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı. *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV*, Ankara.
- Yıldırım, M. K. (2014). *Türk-İsviçre İflâs Hukukunda Basit Tasfiye*. Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yıldırım, M. K. ve Deren-Yıldırım, N. (2016). *İcra ve İflâs Hukuku*. (Yedinci Baskı). İstanbul: Beta Basım.
- Yıldırım, M.K. (2016a). *İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku* (Derl.). (Sekizinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Yıldırım, M.K. (2016b). Medeni Yargılama Hukukunda Hâkimin Rolü. *MÜHF-HAD*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan Özel Sayı, XXII(3), 3027-3045.
- Yılmaz E. (1995). Konkordato Uygulamasıyla İlgili Bazı Sorunlar Üzerine Düşünceler. *TBB D.* 1(92-109).
- Yılmaz, E. (1976a). *İflâs İdaresi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Yılmaz, E. (1976b). İflâsın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları ve Müflisin Saygınlığını Yeniden Kazanması. *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, 9-10, 53-56.
- Yılmaz, E. (1984). İflâs İdaresinin Hukukî Durumu ve Niteliği, Kanun ve Uygulama Açısından İflâsta Tasfiye Sempozyumu, Bildiriler, Tartışmalar.
- Yılmaz, E. (1985). İflâs Kararının Verilmesinden Sonra İflâs Davasından Feragat. *MSÇD.*, (6), 73-80.
- Yılmaz, E. (1996a). “Aksak Adaletten İşleyen Adalet. *Yeni Türkiye Dergisi*, Yargı Reformu Özel Sayısı(10), 470-493.
- Yılmaz, E. (1996b). İflâslarda Devletin İşlevi ve İflâs Masasına Ait Paraların İflâs İdaresince Nemalandırılmasının Gerekliliği. *ABD*, (2), 173-187.
- Yılmaz, E. (2003a). Düünden Bugüne İcra ve İflâs Kanunumuz. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI(3-4), 9-45.

- Yılmaz, E. (2003b). Borçlunun Sözleşmeden Doğan Yükümlülüğünü Yerine Getirememesine İlişkin Anayasa Hükmü ve İcra İflâs Suçları. *Ergun Önen'e Armağan*, İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Yılmaz, E. (2004). 4949 ve 5092 Sayılı Kanun'la İflâs Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler. İcra ve İflâs Kanunu Değişiklik Semineri. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı/Türkiye Bankalar Birliği.
- Yılmaz, E. (2005). *İstinaf*. (İkinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, E. (2007). Banka Tasfiyelerinde İflâs İdaresi. *BATIDER*, XXIV(21), 175-187.
- Yılmaz, E. (2012a). *Hukuk Muhakemeleri Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, E. (2012b). Hukuk Muhakemeleri Kanununda Ön İnceleme Aşaması. *Güncel Hukuk Dergisi*, VII(103), 16.
- Yılmaz, E. (2013a). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (İkinci Baskı). Ankara.
- Yılmaz, E. (2013b). *Medeni Yargılama Hukukunda Islah*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, E. (2016). *İcra ve İflâs Hukuku Kanun Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, O. (2012). Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görevli Mahkeme. *İBD.*, LXXXVI(1), 3-14.
- Yılmaz, Z. (2012). *Hukuk Davalarında İspat ve Delil Rehberi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Zevkliler, A. (1968). İflâsta Mülkiyeti Muhafaza. *AÜHFD.*, XXV(3), 195-224.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : YILDIRIM, Vafire Merve
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 15.09.1994 ERZİNCAN
Medeni Hâli : Bekâr
Telefon : 05548660620
e-posta : vafireyildirim@gmail.com

Eğitim Derecesi

Okul/Program

Mezuniyet Yılı

Yüksek lisans

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Devam ediyor

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Lisans

Gazi Üniversitesi/ Hukuk Fakültesi

2017

Lise

Cemal Şaşmaz Koleji

2012

İş Deneyimi, Yıl

Çalıştığı Yer

Görev

2017- devam ediyor

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Araştırma Görevlisi

Yabancı Dili

İngilizce

le.ahbv.edu.tr